

Kas notiek publiskajos ūdeņos?

Rīga 2021

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

Kas notiek publiskajos ūdeņos?

2021. gada 16. augusts

Atbilstības/lietderības revīzija “Vai pašvaldībās ir nodrošināta normatīvajiem aktiem atbilstoša un ekonomiska publisko ūdeņu pieejamība, nodrošinot rekreācijas iespējas iedzīvotājiem un sekmējot pašvaldības izaugsmi?”

Revīzija veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Piektā revīzijas departamenta 2020. gada 28. septembra revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-42/2020.

Vāka noformējumā izmantoti fotoattēli no revidentu personīgā arhīva.

Cienījamais lasītāj!

Šis ziņojums ir veltīts tam, lai atspoguļotu mūsu saskatītās iespējas labāk apsaimniekot Latvijas pašvaldību pārziņā esošos daudzus ezerus un upes un arī Baltijas jūras piekrasti.

Līdzīgi kā zeme, meži un derīgie izrakteņi arī publiskie ūdeņi ir mūsu kopīgā bagātība, rūpes par ko vietvarām ir jāiekļauj savā pastāvīgā redzeslokā. Daļa no šīm rūpēm ir konkretizētas kā likumos noteikti pienākumi, savukārt daļa izriet no ikvienam īpašniekam saistošā pienākuma rūpēties par savu īpašumu kā krietnam un rūpīgam saimniekam. Revīzijas laikā mēs pievērsām uzmanību visu šo pienākumu izpildei.

Vispirms, publiskiem ūdensobjektiem ir arī faktiski jābūt publiskiem, proti pieejamiem ikvienam no mums. Te ir aktuāls gan daudzu juristu šķēpu laušanai pakļautais un normatīvajos aktos skaidri neregulētais jautājums par tauvas joslas noteikšanu un piemērošanu, gan arī fiziskas pieejas piekrastei nodrošināšana, novēršot cilvēku nepamatoti radītos šķēršļus, attīrot piekrastes teritoriju un izbūvējot piemērotus celiņus. Tajā skaitā, piemērotus arī personām ar kustību traucējumiem.

Būtisks pieejamības nodrošināšanas elements ir arī informācija. Sabiedrībai ir tiesības ērtā veidā iegūt vispusīgu informāciju par katras pašvaldības teritorijā esošajiem ūdensobjektiem, to izmantošanas noteikumiem un iespējām, noteiktajām maksām, pludmaļu un peldvietu esamību un to labiekārtotības līmeni, kā arī par citiem ar upju, ezeru vai piekrastes izmantošanu saistītiem jautājumiem.

Pašvaldībām ir pienākums noteikt taisnīgu maksu komersantiem par ūdeņu izmantošanu peļņas gūšanas nolūkā, neatdodot tos “par sviestmaizi”. Taisnīga un pret dažādām ūdeņu izmantotāju grupām vienlīdzīga attieksme ir būtiska arī tad, kad pašvaldības izsniedz atļaujas ūdeņos esošo resursu izmantošanā, piemēram, zvejniekiem, makšķerniekiem, zemūdens medniekiem vai vēžotājiem.

Mūsu iegūtā informācija liecina, ka arvien populārāka kļūst dažādu peldlīdzekļu izmantošana gan atpūtas, gan komercdarbības nolūkos. Bez jau ierastajām laivām, motorlaivām un ūdens motocikliem Latvijas upēs un ezeros ir sastopamas arī peldošās pirtis, dažādi izklaides kuģīši, plosti. Līdz ar to pašvaldību pienākumu lokā ienāk šo peldlīdzekļu ekspluatācijas drošības uzraudzība, lai gan to izmantotājiem, gan citiem upēs un ezeros un pie tiem esošajiem cilvēkiem nenāktos raizēties par savas veselības un dzīvības apdraudējumu.

Visu šo apsaimniekošanas elementu godprātīga izpilde rada pamatu ūdeņu ilgtspējīgai izmantošanai, ne tikai gūstot ieguvumus šodien, bet rūpējoties par to saglabāšanu nākamajām paaudzēm.

Mēs apzināmies, ka publisko ūdeņu apsaimniekošana pašvaldību daudzo pienākumu lokā, iespējams, nav svarīgākā un problemātiskākā joma. Taču tikai savlaicīgas un vispusīgas rūpes par ūdeņiem nodrošinās, ka arī pēc daudziem gadiem mēs varēsim lepoties būt viena no kvalitatīviem un sabiedrībai pieejamiem ūdens resursiem bagātākajām valstīm Eiropā.

Pateicos daudzajām valsts institūcijām un nevalstiskajām organizācijām, īpaši Dabas aizsardzības pārvaldei, VAS Latvijas Valsts meži un apvienībai “Apeironi” par atbalstu vispusīgas izpratnes gūšanai par publisko ūdeņu apsaimniekošanas jomas specifiku!

Īpašs paldies pašvaldību speciālistiem par konstruktīvu sadarbību, sniedzot revīzijas veikšanai nepieciešamo informāciju un vienojoties par turpmāk veicamajiem darbiem!

Ar cieņu

departamenta direktors

Edgars Korčagins

Saturs

Kopsavilkums	8
Galvenie secinājumi	9
Būtiskākie ieteikumi.....	13
Ziņojuma struktūra	13
Jomas un regulējošo normatīvo aktu raksturojums	15
Publisko ūdeņu raksturojums Latvijā	15
Publisko ūdeņu pārvaldībā un apsaimniekošanā iesaistītās institūcijas un to pienākumi.....	17
Revīzijas apjoms.....	19
Publisko ūdeņu pārvaldību un plānošanu ietekmējošie faktori	21
Ūdeņu pārvaldība nacionālā līmenī	22
Ūdeņu pārvaldība Eiropas līmenī	25
1. Vai publisko ūdeņu teritorijas attīstības plānošana pašvaldībās ir vērsta uz valsts kopējo mērķu sasniegšanu publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un pašvaldības mērķu sasniegšanu rekreācijas iespēju nodrošināšanā?	27
1.1. Vai pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietvertas valsts līmeņa un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentos noteiktās prasības, rīcības un uzdevumi valstij noteikto mērķu sasniegšanai publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un pašvaldības mērķu sasniegšanai rekreācijas iespēju nodrošināšanā?	27
Vai pašvaldībās plānošanas dokumentos tiek ietverti nacionālā un reģionālā līmeņa mērķi?	28
Vai pašvaldībās ir apzināti riska ūdensobjekti un noteiktas rīcības to sakārtošanai?	34
Vai pašvaldībās tiek veiktas darbības ūdeņu kvalitātes uzlabošanai?	35
Vai pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietverti uz rekreācijas iespēju nodrošināšanu un attīstību vērsti mērķi, un plānošanas dokumentos ietvertie uzdevumi un rīcības ir vērsta uz šo mērķu sasniegšanu?	36
1.2. Vai pašvaldības, izvērtējot projektu idejas saistībā ar publisko ūdeņu teritorijas attīstību un īstenojot šāda veida projektus, ievēro attīstības plānošanas pamatprincipus un labas pārvaldības principus?	38
Vai pašvaldības veic projektu izvērtēšanu pēc vienotiem principiem?	38

Vai pašvaldību īstenotajos projektos ir ietverti konkrēti mērķi, rīcības un uzdevumi ar izmērāmiem rezultātīvajiem rādītājiem? 40

1.3. Vai pašvaldībās ir izstrādāta attīstības programmas īstenošanas rezultātu uzraudzības sistēma un pašvaldības to ievēro, kā rezultātā tiek veicināta uzdevumu un rīcību izpilde un mērķu sasniegšana ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un rekreācijas iespēju nodrošināšanā? 41

Vai pašvaldības veic attīstības programmas īstenošanas rezultātu uzraudzību? 42

2. Vai pašvaldību rīcība, veicot publisko ūdeņu apsaimniekošanu vai nododot šo funkciju izpildi citai personai, ir efektīva, ekonomiska un produktīva? 45

2.1. Vai pašvaldību noslēgtajos publisko ūdeņu apsaimniekošanas līgumos un/vai gada darba plānos noteiktajos darba uzdevumos ir ietverti efektivitātes rādītāji un tiek vērtēta to sasniegšana? 45

Vai pašvaldību noslēgtie līgumi ir kvalitatīvi noformēti? 49

2.2. Vai pašvaldību rīcība, nododot publisko ūdeņu apsaimniekošanu citai personai, ir ekonomiska un produktīva? 50

Vai pašvaldības ir izstrādājušas iekšējo normatīvo aktu, kas nosaka komerciālajai zvejai piešķiramo zvejas limitu sadales kārtību? 51

Vai licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību nolikumos ir ietverta informācija par organizētāja veicamajiem dabas aizsardzības, kontroles un zivju resursu papildināšanas pasākumiem? 52

Vai pašvaldības ir rīkojušas ūdenstilpju nomas konkursus, rūpnieciskās zvejas tiesību nomas izsoles? 55

Vai pašvaldību apsaimniekošanas līgumi ir noslēgti ekonomiski izdevīgākajā formā? 59

2.3. Vai pašvaldību rīcība, publisko ūdeņu apsaimniekošanas ietvaros sniedzot maksas pakalpojumus, ir ekonomiska, produktīva un atbilst normatīvajam regulējumam? 60

Vai pašvaldības ir piesaistījušas sertificētus vērtētājus nomas maksas noteikšanai un izmanto to sniegto vērtējumu? 66

3. Vai pašvaldību īstenotās rīcības publisko ūdeņu apsaimniekošanā sasniedz paredzēto mērķi – nodrošināt iedzīvotājiem pilnvērtīgas rekreācijas iespējas publisko ūdeņu tuvumā? 69

3.1. Vai pašvaldībās ir apkopota, viegli pieejama, pilnīga un precīza informācija par rekreācijas iespējām pie publiskajiem ūdeņiem, tajā skaitā informācija par noteikumiem un nepieciešamajām atļaujām, licencēm? 69

Vai informācija par ūdenstilpes nomas konkursiem ir pieejama atbilstoši normatīvajam regulējumam? 74

Vai licencētā makšķerēšana, vēžošana un zemūdens medības tiek organizētas atbilstoši normatīvajam regulējumam? 76

Vai pašvaldības var pārņemt labo praksi informācijas atpūtniekiem nodrošināšanā?	78
3.2. Vai ūdenstilpei ir nodrošināts pietiekams, drošs un iedzīvotāju rekreācijas un piekļuves vajadzībām atbilstošs labiekārtojuma apjoms un kvalitāte?	80
Vai vide ir pieejama arī personām ar funkcionāliem traucējumiem?	85
4. Vai pašvaldības veic pietiekamu uzraudzību pār publisko ūdeņu apsaimniekošanu, tajā skaitā pār makšķerēšanu, zvejošanu, kuģošanu un dažāda veida peldobjektiem un peldbūvēm?.....	91
4.1. Vai pašvaldības veic pietiekamu uzraudzību pār licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību, rūpnieciskās zvejas nomu un ar šīm darbībām saistīto noteikumu ievērošanu?	91
Vai tiek veikta makšķerēšanas un zvejniecības organizētāju pienākumu izpildes uzraudzība?	92
Vai pašvaldībām ir atbilstoša kapacitāte, lai veiktu mērķtiecīgu un plānveidīgu makšķerēšanas un zvejniecības uzraudzību?	96
4.2. Vai ir nodrošināta pašvaldību teritorijās esošo publisko ūdeņu ekspluatācijas komercvajadzībām uzraudzība?.....	99
Vai pašvaldības drošības un kārtības uz ūdeņiem nodrošināšanas nolūkā ir noteikušas papildus ierobežojumus peldobjektu izmantošanai savos publiskajos ūdeņos?.....	100
Vai peldobjektu reģistrācijas kārtība veicina drošu peldobjektu ekspluatāciju?	102
Vai publisko ūdeņu ekspluatācijas noteikumi tiek izstrādāti atbilstoši normatīvo aktu prasībām?	104
Vai būvniecība publiskajos ūdeņos ir pietiekami reglamentēta un nerada interpretācijas iespējas?	105
Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes	109
Termini un skaidrojumi	124
1. pielikums. Publisko ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas jomā iesaistītās institūcijas un to pienākumi.....	127
2. pielikums. Aplēses.....	128
Ventspils novada peldošo namiņu nomas maksas aplēse	128
Komersanta veiktās iemaksas Zivju fondā	130
Aplēse par Pāvilostas jahtu ostas negūtajiem ieņēmumiem	130
Aplēse par izlasē iekļauto jahtu ostu negūtajiem ieņēmumiem	131
Aplēse par Pāvilostas novada pašvaldības ieguldījumu projekta Uzlabota jahtu ostu infrastruktūra un ostu tīkla attīstība Igaunijā un Latvijā (Nr. EST – LAT55) realizācijā	131

Aplēse par Liepājas SEZ ieguldījumu projekta Uzlabota jahtu ostu infrastruktūra un ostu tīkla attīstība Igaunijā un Latvijā (Nr. EST – LAT55) realizācijā	131
Aplēse par starpību starp iespējami gūstamajiem ieņēmumiem un faktiski gūtajiem ieņēmumiem no licencētās makšķerēšanas un zemūdens medībām izlasē iekļautajās pašvaldībās, kam nolikumos ir noteikts licenču skaita limits.....	132
Aplēse par Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē esošo jahtu ostu izmantošanas izmaksām .	133

Kopsavilkums

Ūdens ir viens no nozīmīgākajiem dabas resursiem, kas vitāli nepieciešams cilvēka fizioloģisko vajadzību nodrošināšanai. Ūdens lielos daudzumos tiek izmantots arī lauksaimniecībā, enerģētikā, zivsaimniecībā un citās jomās, un ir svarīgi, lai būtu pieejams labas kvalitātes ūdens. Piemēram, lai ražotu dažādas ikdienā nepieciešamas preces vai izaudzētu pārtiku. Arī zivīm, putniem un dzīvniekiem nepieciešams ūdens. Publiskos ūdeņus ikkatrs var izmantot atbilstoši savām vajadzībām un interesēm – atpūtai pie un uz ūdens, peldoties, sportojot, laivojot vai kā citādi pārvietojoties pa ūdenstilpēm, zvejojot, makšķerējot, vēžojot, nodarbojoties ar zemūdens medībām. Tādējādi svarīgi, ka pašvaldība kā iedzīvotājiem tuvākā vietējā interešu pārstāve iesaistās un īsteno drošu un ilgtspējīgu publisko ūdeņu pārvaldību.

Latvija ir viena no bagātākajām valstīm Eiropā ar pazemes un virszemes ūdens resursiem. Varam lepoties ar 2256 ezeriem un apmēram 12 500 upēm, kā arī 496 kilometrus garo Baltijas jūras piekrasti ar tās pludmalēm.

Tomēr tikai piektā daļa (21 %) no Latvijas virszemes ūdeņiem atbilst labai vai augstai ekoloģiskajai kvalitātei. Saskaņā ar pēdējiem novērtējumiem ūdeņu ekoloģiskā kvalitāte Latvijā ir zemāka par ES vidējiem rādītājiem¹.

Ūdens resursi ir unikāli un nav pielīdzināmi nevienai precei. Ūdens ir vērtējams kā kopīgs visas sabiedrības īpašums un mantojums, kas jāsaņem, jāaizstāv un pret ko jāizturas ar cieņu, lai nodrošinātu, ka arī nākotnē mūsu bērniem un mazbērniem būtu iespēja izmantot tīru un labas kvalitātes ūdeni.

Eiropas līmenī ir noteikts, ka ir svarīgi veicināt vides kvalitātes saglabāšanas, aizsardzības un uzlabošanas mērķu sasniegšanu, saprātīgi un racionāli izmantojot dabas resursus. Būtiski ir trīs pamatprincipi: (1) piesardzības princips, (2) prevencijas princips (jāveic preventīvi pasākumi, lai jau pašos pirmsākumos novērstu kaitējumu videi) un (3) princips “piesārņotājs maksā”².

Arī Latvija savos plānošanas dokumentos ir akcentējusi uz ilgtermiņu orientētu attīstību, ievērojot līdzsvaru starp trim nozīmīgiem virzieniem: (1) sabiedrības labklājība, (2) vides un dabas resursu aizsardzība un saglabāšana un (3) ekonomiskā attīstība³. Šie ilgtspējīgas attīstības principi ir piemērojami arī vides, tajā skaitā publisko ūdeņu un to teritorijas, attīstības plānošanā. Tāpēc revidenti, analizējot pašvaldību rīcības virzienus rekreācijas, piekļuves, informācijas pieejamības un komercdarbības uzraudzības un sabiedrības drošības jautājumos pie un uz publiskajiem ūdeņiem, vērtēja tos kopsakarībā ar iepriekšminētajiem trim ilgtspējīgas attīstības virzieniem.

Tā kā katras valsts esošā situācija, apstākļi un vajadzības atšķiras, šī dažādība jāņem vērā, plānojot un īstenojot pasākumus, lai nodrošinātu ūdens aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu upju baseinos.

¹ Latvijas Pašvaldību savienības Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas sēde 5. maijā (2021), pielikums “Upju efektīvākas pārvaldības un apsaimniekošanas nodrošināšana”. Pieejams: <https://www.lps.lv/lv/komitejas/regionalas-attistibas-un-sadarbibas-komiteja/6690-lps-regionalas-attistibas-un-sadarbibas-komitejas-sede-5-maija-2021>, resurss skatīts 31.05.2021.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā 11. apsvērums.

³ Vides politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam, 9. lpp.

Tādējādi ir svarīgi, lai lēmumi attiecībā uz publisko ūdeņu apsaimniekošanu un pārvaldību tiktu pieņemti iespējami tuvāk vietām, kurās ūdens tiek ietekmēts vai izmantots, – pašvaldībām.

Kontekstā ar minēto pašvaldībām ir vairāki pienākumi⁴ iekšzemes publisko ūdeņu pārvaldībā, piemēram, nodrošināt publisko ūdeņu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, pārvaldīšanu un saglabāšanu.

Savukārt jūras piekrastes joslas pārvaldībai pašvaldībām normatīvais akts⁵ paredz šādas funkcijas:

- veikt valdījumā esošo jūras piekrastes ūdeņu un jūras piekrastes sauszemes daļas labiekārtošanu un to sanitārās tīrības nodrošināšanu;
- nodrošināt glābšanas dienestu darbību vietējās pašvaldības apsaimniekotajās peldvietās, kur tas ir nepieciešams.

Vienlaikus ir jānodrošina brīva piekļuve iekšzemes publiskajiem ūdeņiem⁶.

Arī pašvaldību autonomajās funkcijās ietilpst pienākums veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu un gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību⁷, kas arī skar ūdeņu izmantošanu un apsaimniekošanu.

Galvenie secinājumi

Revīzijā konstatētais liecina, ka ūdeņu pārvaldība, tajā skaitā apsaimniekošana, ir nesakārtota un netiek veikta atbilstoši labas pārvaldības principiem. Publisko ūdeņu pārvaldības un apsaimniekošanas jomā ir daudz iesaistīto pušu – valsts institūcijas, pašvaldības, NVO, fiziskas un juridiskas personas –, tādējādi publisko ūdeņu apsaimniekošanas institucionālā struktūra ir sadrumstalota.

Pašvaldības iedzīvotājiem, kā arī tiem, kuri vēlas pārcelties uz konkrēto pašvaldību, ir svarīgi būt informētiem par esošo situāciju un sagaidāmajām plānotajām attīstības perspektīvām konkrētajā pašvaldībā, lai zinātu, kā tas ietekmēs iedzīvotāju dzīves līmeni un kvalitāti.

Ņemot vērā ūdeņu nozīmi, ir svarīgi gan valsts, gan pašvaldību attīstības plānos ietvert Eiropas līmeņa mērķus⁸ – nodrošināt iekšējo virszemes ūdeņu, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu un gruntsūdeņu aizsardzību, kas novērš turpmāku ūdens ekosistēmas pasliktināšanos, aizsargā un nostiprina esošo, veicina ūdens resursu ilgtspējīgu izmantošanu, ir vērsta uz ūdens vides pastiprinātu aizsardzību un uzlabošanu, nodrošina pakāpenisku gruntsūdens piesārņojuma samazināšanos un novērš turpmāku piesārņojumu, palīdz mazināt plūdu un sausuma sekas –, kā arī iedzīvotājus interesējošus jautājumus par ūdeņu izmantošanu to interesēs – atpūtai, maksākerēšanai, zvejai.

⁴ VARAM “Vadlīnijas iekšzemes publisko ūdeņu pārvaldībai pašvaldībās” (2015. gads), 13. lpp. Pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/iekszemes_publ_uden_i_vadlinijas_2016.pdf, resurss skatīts 31.05.2021.

⁵ Zemes pārvaldības likuma 15. panta piektā un septītā daļa.

⁶ Zemes pārvaldības likuma 6. pants.

⁷ Likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. un 6. punkts.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā.

Lai gan pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ietvertie mērķi, rīcības un uzdevumi kopumā atbilst un ir vērsti uz valsts un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un rekreācijas iespēju nodrošināšanā un attīstībā, tomēr pašvaldību noteiktie mērķi ir nekonkrēti, netiek prioritizēti atbilstoši aktuālajām vajadzībām un veiktajām iedzīvotāju aptaujām un ir pašvaldības, kuru plānošanas dokumentos noteiktās rīcības un uzdevumi neveicina un nav tendēti uz stratēģijā minēto mērķu īstenošanu un sasniegšanu.

Pašvaldību darbības un iespējas lielā mērā ir atkarīgas no resursiem – pieejamā finansējuma un pašvaldību kapacitātes –, nevis no iedzīvotāju vajadzībām un vides prasībām. Minētā kontekstā pašvaldības sadarbojas ar kaimiņu pašvaldībām un citām institūcijām, plānojot un īstenojot publisko ūdeņu un tiem piegulošās teritorijas labiekārtošanas projektus, tajā skaitā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanā, tomēr sadarbība ne vienmēr ir pietiekama, visaptveroša un plānveidīga.

Arī katras pašvaldības individuāla rīcība publisko ūdeņu attīstības plānošanā, apsaimniekošanā, pieejamības un rekreācijas iespēju nodrošināšanā, kā arī uzraudzības veikšanā nav vērtējama kā pietiekama un plānveidīga, lai sasniegtu izvirzītos mērķus.

Situāciju gan lielā mērā nosaka tas, ka nav valstiski noteiktu standartu, mērķu un uzstādījumu, kas ļautu rekreācijas jomā plānoto un sasniegto novērtēt pēc konkrētiem kritērijiem. Tāpēc nav iespējams izvērtēt, cik lielā mērā pašvaldību veiktie labiekārtošanas pasākumi ir attiecināmi uz rekreācijas pieejamību un nodrošināšanu, vai arī tie ir vērsti uz pašvaldības teritorijas uzlabošanu un attīstību kopumā.

Tādējādi publisko ūdeņu attīstības plānošanas procesos konstatētās nepilnības kavē mērķa – nodrošināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un kvalitatīvas atpūtas iespējas iedzīvotājiem – sasniegšanu.

Publisko ūdeņu apsaimniekošana pašvaldībās tiek organizēta atšķirīgi – darbus veicot pašu pašvaldību institūcijām, deleģējot funkciju pakalpojuma sniedzējam vai pērkot pakalpojumu no tā vai nododot ūdensobjektu privātpersonai.

Izvērtējot pašvaldību noslēgtos līgumus par publisko ūdeņu apsaimniekošanu un pašvaldību institūciju, kas apsaimnieko publiskos ūdeņus, nolikumus un darba plānus, ir konstatēts, ka deviņās no 12 izlasē iekļautajām pašvaldībām darba plānos un līgumos ir ietverti veicamie uzdevumi un to izpildes apjoms, bet atsevišķos gadījumos nav ietverti darbu veikšanas mērķi – no pašvaldības funkcijām izrietošs konkrēto darbu veikšanas pamatojums. Tāpat ir paredzēta veikto darbu samaksas kārtība, bet nav paredzēti mehānismi, kā pārliecināties par veikto darbu kvalitāti.

Pašvaldības nepietiekami uzrauga veikto darbu kvalitāti, kā arī nodotās tiesības, tajā skaitā ienākumu gūšanu par maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību licenču izplatīšanu, turklāt atskaites galvenokārt tiek iesniegtas par piešķirtā finansējuma izlietojumu, bet ne par uzdotā (deleģētā) darba izpildīto apjomu un kvalitāti.

Pašvaldību administratīvajās teritorijās esošās ūdenstilpes tiek izmantotas zvejniecībai, peldbūvju izvietošanai, peldošu konstrukciju ekspluatācijai un saimnieciskai darbībai, sniedzot ar kuģošanu un izklaidi uz ūdens saistītus pakalpojumus, tomēr pašvaldības nav apzinājušas visus šo darbību veicējus, lai ar tiem noslēgtu ūdenstilpju nomas līgumus, kā arī nav rīkojušas ūdenstilpju nomas konkursus vai nomas tiesību izsoles.

Pašvaldības pakalpojumus ūdenstilpju izmantošanā sniedz par maksu – iznomā ūdenstilpes, organizē licencēto makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medības. Vairāku pašvaldību teritorijās tiek sniegts arī pārceltuves pakalpojums kā transporta pakalpojums, nodrošinot iedzīvotāju mobilitāti. Virkni maksas pakalpojumu sniedz arī ostu pārvaldes – tās organizē kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu. Jahtu ostas nodrošina piestātņu nomu, kuģošanas līdzekļu ilgtermiņa stāvēšanu un uzglabāšanu ziemas periodā u.c. pakalpojumus atpūtas kuģiem un jahtām.

Lai gan pašvaldības ir izstrādājušas pakalpojumu maksas aprēķina metodiku, nosakot maksas apmēru, tā netiek piemērota, vairākās pašvaldībās noteiktās pakalpojumu maksas apmērs nav pamatots ar izmaksu aprēķinu, turklāt pašvaldības izmanto dažādu pieeju pakalpojumu maksas un nomas apmēra noteikšanai. Revīzijā, vērtējot pašvaldību sniegtos maksas pakalpojumus, konstatēts, ka tikai vienā izlasē iekļautajā pašvaldībā pakalpojumu maksa ir ekonomiski pamatota.

Normatīvais akts⁹ paredz mantas atsavināšanu un nodošanu īpašumā vai lietošanā citai personai par iespējami augstāku cenu, arī labās prakses principi¹⁰ prasa pieejamo resursu lietderīgu izmantošanu. Tomēr, mainoties ekonomiskajai situācijai, pakalpojumu maksa pašvaldībās netiek ilgstoši pārskatīta. No sešām izlasē iekļautajām pašvaldībām, kuras publisko ūdeņu apsaimniekošanas ietvaros sniedz maksas pakalpojumus, divās pašvaldībās ilgstoši nav pārskatīta un aktualizēta pakalpojumu maksa.

Vērtējot noteiktās licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību maksas, tika konstatēta revidentu ieskatā nesamērīga licenču maksas atšķirība starp makšķerēšanas licencēm un zemūdens medību licencēm. Pamatojumu šādām atšķirībām licenču maksas apmērā izlasē iekļautās pašvaldības nesniedza. Savukārt, analizējot izlasē iekļauto pašvaldību licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētāju ieņēmumus, revidentu ieskatā organizētāji, iespējams, nav rīkojušies produktīvi – pēc revidentu veiktās aplēses no licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medībām nav gūti ieņēmumi vismaz 267 428 *euro* apmērā.

Pašvaldības līdztekus citiem pakalpojumiem sniedz arī jahtu ostu maksas pakalpojumus, tomēr ne visos gadījumos pašvaldības ir pieprasījušas samaksu par sniegtajiem pakalpojumiem – pēc revidentu aplēsēm 2019. un 2020. gadā par jahtu ostu sniegtajiem pakalpojumiem, iespējams, nav gūti ieņēmumi vismaz 20 388 *euro* apmērā.

Latvijā ir 57 oficiālas peldvietas, tajā skaitā 24 atrodas revīzijas izlasē iekļautajās pašvaldībās. Papildus oficiālo peldvietu statusam 13 peldvietas ir saņēmušas arī Zilā karoga sertifikātu. Vienlaikus rekreācijas iespējas iedzīvotājiem ir pieejamas arī citās neoficiālajās peldvietās.

Peldvietu kontekstā tās apsaimniekotājs ir atbildīgs par peldvietas izveidošanu, uzturēšanu, drošības un higiēnas prasību ievērošanu, kā arī par informatīvo uzrakstu un citas ar peldvietu saistītas informācijas izvietošanu atbilstoši normatīvajā aktā noteiktajām prasībām¹¹.

Arī neoficiālās peldvietas, pateicoties aktīvai pašvaldību darbībai, tiek atbilstoši apsaimniekotas, labiekārtotas, un tajās tiek nodrošinātas higiēnas prasības.

Lai pašvaldību iedzīvotāji varētu izmantot pašvaldību piedāvātās iespējas rekreācijas jomā, ir svarīgi nodrošināt informāciju par pieejamajiem pakalpojumiem un rekreācijas iespējām, turklāt pieejama

⁹ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. pants.

¹⁰ 12 Principles of Good Governance, Principle 3: Efficiency and Effectiveness. Pieejams: [https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles#%2225565951%22:\[2\]](https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles#%2225565951%22:[2]), resurss skatīts 16.07.2021.

¹¹ MK 28.11.2017. noteikumu Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība" 5. punkts.

informācija un sakārtota infrastruktūra pie publiskajiem ūdeņiem netiešā veidā stimulē arī uzņēmējdarbību.

Vienkopus publiski vienā vietnē nav apkopota informācija par publisko ūdenstilpju, pludmaļu, oficiālo un neoficiālo peldvietu sasniedzamību, pieejamību un iekārtojumu. Pašvaldību mājaslapās kopumā ir atrodamā informācija par tūrisma iespējām attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā, tomēr pusei jeb 50 % izlasē iekļauto pašvaldību mājaslapā nav atrodamā informācija par tūrisma objekta labiekārtojuma apjomu un piekļuves iespējām. Tāpat nevienā pašvaldību mājaslapā nav pieejama informācija par atpūtas iespējām personām ar funkcionāliem traucējumiem.

Ne pašvaldību mājaslapās, ne dabā nav norādītas konkrētas piekļuves iespējas licencētās makšķerēšanas vietām, kā arī iespējas laivu nogādāšanai un automašīnu novietošanai, kas varētu sagādāt grūtības makšķerniekiem, vēžotājiem un zemūdens medniekiem.

Pašvaldību rīcība, iekārtojot to administratīvajā teritorijā esošās ūdeņu piekrastes daļas – pludmales, peldvietas –, ir ļoti atšķirīga. Galvenokārt tiek veidotas atpūtas un sporta zonas, bērnu rotaļlaukumi, iekārtoti stāvlaukumi, piebrauktuves, laivu piestātnes, velo novietnes, piknika vietas, izvietoti soliņi un atkritumu tvertnes, ko iespējams uzskatīt par labiekārtojuma minimālo līmeni.

Kopumā izlasē iekļautajās pašvaldībās publiskās peldvietās un dabas tūrisma objektos pie publiskajiem ūdeņiem ir nodrošinātas drošas un iedzīvotāju vajadzībām atbilstošas rekreācijas iespējas, tomēr labiekārtojuma apjoms un kvalitāte ir nepietiekama un neatbilstoša vairāku iedzīvotāju grupu vajadzībām, piemēram, tās nav piemērotas personām ar funkcionāliem traucējumiem un ģimenēm ar maziem bērniem – nav atbilstošas drošības prasībām (nav pieejams glābšanas dienests vai glābšanas aprīkojums), un ne visās peldvietās ir izveidota nodalīta, droša peldēšanās vieta bērniem.

Populārākajās peldvietās un tūrisma objektos ir nodrošinātas piknika vietas ar galdiem, soliņiem un ugunsкура vietām, šķīrto atkritumu konteineriem, rotaļu laukumiem bērniem un sporta laukumiem aktīvās atpūtas piekritējiem. Ainaviskās vietās ir ierīkoti skatu laukumi vai torņi.

Svarīgs un problemātisks ir pieejas ūdeņiem jautājums un tauvas joslas izmantošanas iespējas, kas nav atrisināts jau gadiem ilgi; daudzviet pašvaldību teritorijās ir apgrūtināta pieeja publiskajiem ūdeņiem. Attiecīgi risinājumi meklēti gan valsts (likumdošanas iniciatīvas, vadlīnijas), gan pašvaldību (saistošie noteikumi, skaidrojumi), gan nevalstiskā sektora un privātpersonu līmenī. Tā kā šis jautājums ir plašs un specifisks, šīs revīzijas ietvaros tas detalizēti nav pētīts, lai arī ietekmē publisko ūdeņu pieejamību.

Sabiedrībai kopumā kļūstot aktīvākai, cilvēki arvien vairāk izmanto iespējas pilnvērtīgai atpūtai dabā, arī pie un uz ūdeņiem. Lai organizētu atpūtnieku plūsmu un gādātu par drošību uz un pie ūdeņiem, pašvaldības ir noteikušas kuģošanas un peldlīdzekļu izmantošanas ierobežojumus savā administratīvajā teritorijā esošajos publiskajos ūdeņos, tomēr ūdenstilpju izmantošanas uzraudzības pasākumi tiek plānoti tikai vienā izlasē iekļautajā pašvaldībā.

Par nepilnīgu uzraudzību liecina arī tas, ka publisko ūdeņu teritoriju izmantošanas likumības kontroles un nodrošināšanas pasākumos pašvaldību institūcijas bieži vien iesaistās novēloti – neapseko un neuzrauga personu rīcību.

Esošā kuģošanas un peldlīdzekļu reģistrācijas kārtība neparedz visiem kuģošanas un peldlīdzekļiem veikt regulāras tehniskā stāvokļa pārbaudes. Viens no trūkumiem, kas apgrūtina kuģošanas līdzekļu uzraudzību, ir kritēriju trūkums, pēc kuriem varētu vērtēt kuģošanas līdzekļu tehnisko stāvokli.

Aktuāls ir jautājums par kuģu un peldošu konstrukciju klasifikāciju un pašvaldību kontroli par šāda veida objektu atrašanos publisko ūdeņu un jūras piekrastes aizsargjoslu teritorijās, tas, iespējams, var apdraudēt gan lietotāju drošību, gan apkārtējo vidi.

Revīzijā izvirzīto kritēriju sasniegšana

Lai novērtētu pašvaldību rīcību publisko ūdeņu attīstības plānošanā, apsaimniekošanā, pieejamības un rekreācijas iespēju nodrošināšanā, kā arī uzraudzības veikšanā, ar pašvaldībām tika saskaņoti kopskaitā 42 revīzijas kritēriji. Revīzijā novērtēts, ka kopumā ir sasniegti **astoņi kritēriji**, **31 kritērijs ir sasniegts daļēji** un **trīs kritēriji nav sasniegti**.

Kritēriju sasniegšana pašvaldībās kopumā ir novērtēta ar 235 no 410 iespējamajiem punktiem. Atbilstoši saskaņotajiem kritērijiem pašvaldību rīcība publisko ūdeņu attīstības plānošanā, apsaimniekošanā, pieejamības un rekreācijas iespēju nodrošināšanā, kā arī uzraudzības veikšanā atzīstama par daļēji efektīvu, jo kopvērtējumā ir iegūti 57 % no iespējamā novērtējuma.

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz atbilstības un lietderības revīzijā konstatēto un revidentu secinājumiem, sniegti ieteikumi saistībā ar:

- attīstības plānošanas dokumentu pilnveidošanu, lai sekmētu valsts kopīgo mērķu ūdeņu kvalitātes nodrošināšanā sasniegšanu;
- nepieciešamību plašāk iesaistīties ūdeņu kvalitātes uzlabošanā, lai nepasliktinātu un uzlabotu esošo ūdens stāvokli;
- iekšējo dokumentu un procedūru pilnveidošanu vai jaunu izstrādāšanu, lai nodrošinātu efektīvāku publisko ūdeņu apsaimniekošanu un uzraudzību;
- informācijas pieejamības nodrošināšanu, lai sekmētu iedzīvotāju informētību par notiekošajiem procesiem pašvaldībās, tajā skaitā par rekreācijas iespējām un pieejamību;
- uzraudzības nodrošināšanu, lai mazinātu sabiedrības drošības riskus uz un pie publiskajiem ūdeņiem;
- pamatotas maksas par pakalpojumiem noteikšanu, lai veicinātu ekonomisko attīstību.

Revīzija ir veikta 12 pašvaldībās, kuru izlase tika veidota atbilstoši administratīvi teritoriālajam iedalījumam 2020. gadā, bet, ņemot vērā administratīvi teritoriālo reformu, sniegtie ieteikumi ir saistoši jaunizveidotajām pašvaldībām. Revīzijā pētītā problemātika ir aktuāla visām, arī izlasē neiekļautajām, pašvaldībām.

Ziņojuma struktūra

Informācija revīzijas ziņojumā izklāstīta šādā secībā:

- revidējamās jomas īss raksturojums ar skaidrojumu, kāpēc publisko ūdeņu apsaimniekošanai ir jābūt ilgtspējīgai un kādas valsts un pašvaldības institūcijas tajā ir iesaistītas;
- revīzijas secinājumi, konstatējumi un ieteikumi, sadalot tos četrās būtiskās nodaļās un vairākās apakšnodaļās. Katras nodaļas ievadā ir sniegts Valsts kontroles viedoklis secinājumu formā, secinājumus nodaļas tekstā pamatojot ar revīzijas konstatējumiem;
- revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes (mērķis, juridiskais pamatojums, atbildība, apjoms, ierobežojumi).

Ziņojuma pirmajā nodaļā ir vērtēta publisko ūdeņu teritorijas attīstības plānošana pašvaldībās, tajā skaitā – vai tā ir vērsta uz valsts kopējo mērķu publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un pašvaldības mērķu rekreācijas iespēju nodrošināšanā sasniegšanu.

Otrajā nodaļā ir vērtēta pašvaldību rīcību efektivitāte un ekonomiskums, veicot publisko ūdeņu apsaimniekošanu vai nododot šo funkciju izpildi citai personai, tajā skaitā ar ūdens resursu izmantošanu saistītu maksas pakalpojumu nodrošināšana.

Trešajā nodaļā ir raksturota rekreācijas iespēju nodrošināšana publisko ūdeņu tuvumā, tajā skaitā informācijas un labiekārtojuma pieejamība.

Savukārt ceturtajā nodaļā ir vērtēta uzraudzība pār publisko ūdeņu apsaimniekošanu, tajā skaitā pār makšķerēšanu, zvejošanu, kuģošanu un dažāda veida peldobjektu un peldbūvju izveidi un izmantošanu, kontekstā ar definēto mērķu sasniegšanu un uzdevumu izpildi.

Sadaļā “Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes” ietverta informācija par revīzijas veikšanas mērķi, juridisko pamatojumu, atbildību, apjomu, ierobežojumiem, kā arī norādīti vērtēšanas kritēriji.

Jomas un regulējošo normatīvo aktu raksturojums

Publisko ūdeņu raksturojums Latvijā

Latvijā ūdeņu tiesiskais statuss ir noteikts Civillikumā. Publiskie ūdeņi ir valsts īpašums¹² – tie noteikti un uzskaitīti Civillikuma 1. pielikumā, visi pārējie ūdeņi ir privāti. Pie publiskiem ūdeņiem pieder jūras piekrastes josla¹³, kā arī Civillikuma 1. pielikumā uzskaitītie ezeri un upes.

Publiskos ūdeņus ikkatrs var izmantot atbilstoši savām vajadzībām un interesēm – saimnieciskajai darbībai (lauksaimniecībai, elektrības iegūšanai u.c.), atpūtai pie un uz ūdens, peldoties, sportojot, laivojot vai kā citādi pārvietojoties pa ūdenstilpēm, kā arī zvejojot, makšķerējot, vēžojot vai nodarbojoties ar zemūdens medībām.

Latvija ir viena no bagātākajām valstīm Eiropā ar pazemes un virszemes ūdens resursiem. Latvijas teritorijā ir 207 publiskie ezeri un 42 publiskās upes vai to posmi, kas aizņem 40,80 % no kopējās valsts ūdeņu teritorijas¹⁴. Baltijas jūras piekrastes garums sasniedz 496 kilometrus¹⁵. Kaut arī likumā¹⁶ ir norādīti publiskie ezeri un publiskās upes, Latvijas tiesību sistēma un normatīvais regulējums attiecībā uz ūdeņu piederību privāto un publisko tiesību kontekstā tiek vērtēts kā nepilnīgs.¹⁷ Ir jāņem vērā, ka ūdens ir kopējs sabiedrības labums, virszemes ūdeņu ekosistēma ir vienota neatkarīgi no ūdensobjektu tiesiskās piederības un tā nodrošina gan cilvēku ekonomisko un sociālo vajadzību apmierināšanu, gan cilvēku labklājību kopumā.

Kopējais upju un ezeru skaits, ņemot vērā ne tikai publiskos ūdensobjektus, ir krietni lielāks. Atbilstoši pētījumam¹⁸ Latvijā ir 2256 ezeri, kuri ir lielāki par hektāru, un apmēram 12 500 upes, strauti, urgas ar kopējo garumu apmēram 42 500 kilometru. 3880 upju garums pārsniedz 10 kilometrus, bet 17 upes ir garākas par 100 kilometriem. Kopā ar grāvjiem upju hidrogrāfiskā tīkla kopgarums pārsniedz 100 000 kilometru¹⁹. Upes ūdeņus gūst no strautiem – nelielām ūdenstecēm, kas parasti rodas no avotiem vai nokrišņiem. Nav stingri novilkta robeža starp strautiem un upēm, parasti strauti ir seklāki un mazāki par upēm, bet ar lielāku tecēšanas ātrumu, un tie ir svarīga daļa no ūdens aprites dabā. Latvijā ir liels skaits dabisku, nepārveidotu avotu, kas ir uzskatāmi arī par lielu kultūrainavas vērtību. Turklāt Latvijā bez jau minētajiem ūdensobjektiem ir arī citas publiski izmantojamas ūdenstilpes, tajā skaitā – kanāli, karjeri (kas pēc derīgo izrakteņu ieguves pabeigšanas pieplūduši ar ūdeni), HES ūdenskrātuves (Rīgas, Ķeguma un Pļaviņu, kā arī vairāk nekā 100 mazo).

¹² Civillikuma 1104.pants.

¹³ Civillikuma 1102. pants.

¹⁴ Civillikuma 1. pielikums.

¹⁵ Baltijas jūras piekraste. Pieejams: <http://latviancoast.lv/baltijas-juras-piekraste/>, resurss skatīts 08.09.2020.

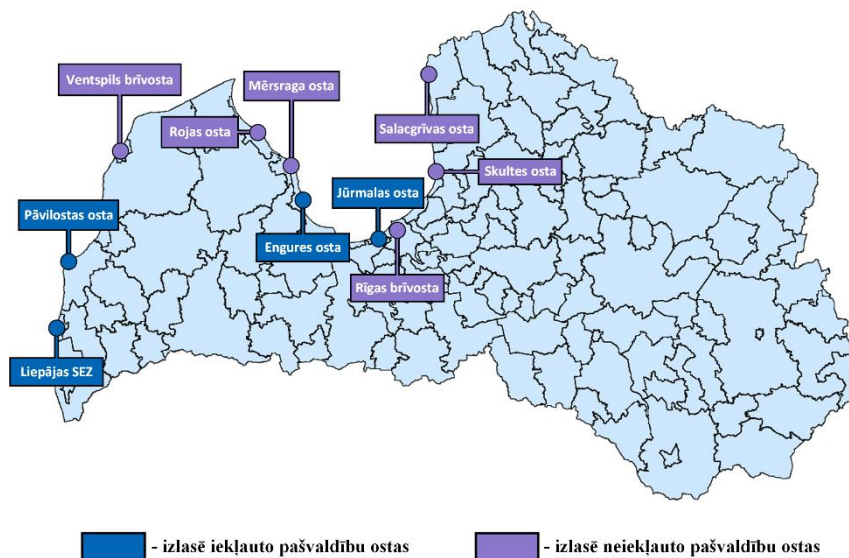
¹⁶ Civillikuma 1. pielikums.

¹⁷ Mikosa, Ž. (2020). Konceptuālais pamatojums upju efektīvākas pārvaldības un apsaimniekošanas nodrošināšanai. Pieejams: https://www.bef.lv/wp-content/uploads/2020/02/Konceptu%C4%81lais-pamatojums_FINAL_09.2020..pdf, resurss skatīts 18.02.2021.

¹⁸ Mikosa, Ž. (2020). Konceptuālais pamatojums upju efektīvākas pārvaldības un apsaimniekošanas nodrošināšanai. Pieejams: https://www.bef.lv/wp-content/uploads/2020/02/Konceptu%C4%81lais-pamatojums_FINAL_09.2020..pdf.

¹⁹ Iekšējie virszemes ūdeņi Latvijā. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/26188-iek%C5%A1%C4%93jie-virszemes-%C5%ABde%C5%86i-Latvij%C4%81>, resurss skatīts 10.09.2020.

Latvijas teritorijas Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē darbojas arī 10 ostas, tajā skaitā trīs lielās²⁰ un septiņas mazās jeb vietējas nozīmes ostas²¹, kuras vasaras sezonā darbojas arī kā jahtu ostas (skatīt 1. attēlu).

1. attēls. Ostu izvietojums Latvijā

Ostu darbības principus un pārvaldības kārtību, kā arī to teritorijas noteikšanu, ostas teritorijā esošās sauszemes daļas, akvatorijas un būvju īpašumtiesības un valsts un pašvaldības zemes īpašumu nodošanu ostas darbības nodrošināšanai šajās ostās nosaka likums²².

Visu revīzijas izlasē iekļauto pašvaldību teritorijās esošo mazo ostu dibinātāja ir pašvaldība, un saskaņā ar pašvaldību nolikumiem²³ ostas ir pašvaldību iestādes. Liepājas pilsētas pašvaldības teritorijā esošā Liepājas SEZ, kuras sastāvā savu darbību veic Liepājas osta un Liepājas jahtu osta, darbību veic saskaņā ar likumu²⁴.

Latvijas teritorijā darbojas arī trīs pārceltuves, kuras nodrošina satiksmes pakalpojumus un iespēju iedzīvotājiem nokļūt pāri ūdenstilpei. Līgatnes novada pašvaldībā darbojas pārceltuve pār Gauju, nodrošinot satiksmi starp Līgatnes un Pārgaujas novadu pašvaldībām. Līvānu novadā darbojas divas pārceltuves, kas nodrošina satiksmi pāri Daugavai.²⁵

²⁰ Liepājas, Rīgas un Ventspils osta.

²¹ Engures, Jūrmalas, Mērsraga, Pāvilostas, Rojas, Salacgrīvas un Skultes osta.

²² Likuma par ostām 3. un 4. pants.

²³ Engures novada pašvaldības 09.07.2009. saistošo noteikumu Nr. 1 “Engures novada pašvaldības nolikums” 5.10. apakšpunkts (protokols Nr. 3, 1. §), Jūrmalas pilsētas pašvaldības 04.02.2011. saistošo noteikumu Nr. 6 “Jūrmalas pilsētas pašvaldības nolikums” 12.40. apakšpunkts (protokols Nr. 3, 1. §.), Pāvilostas novada pašvaldības 01.07.2009. saistošo noteikumu Nr. 1 “Pāvilostas novada pašvaldības nolikums” 5.21. apakšpunkts.

²⁴ Liepājas speciālās ekonomiskās zonas likums.

²⁵ Pārceltuves. Pieejams: <https://www.livani.lv/lv/parceltuves>, resurss skatīts. 09.02.2021.

Publisko ūdeņu pārvaldībā un apsaimniekošanā iesaistītās institūcijas un to pienākumi

Ūdens ir viens no nozīmīgākajiem dabas resursiem, kas vitāli nepieciešams cilvēka fizioloģisko vajadzību nodrošināšanai, lielos daudzumos tiek izmantots arī lauksaimniecībā, enerģētikā, zivsaimniecībā u.c. Ūdens resursu ilgtspējīga izmantošana saistīta ar to kvalitātes nodrošināšanu un efektīvu izmantošanu visā tā aprites ciklā.

Gan cilvēkiem, gan dabai, gan saimnieciskajai darbībai ir svarīgi, lai būtu pieejams labas kvalitātes ūdens. Piemēram, lai ražotu enerģiju un dažādas ikdienā nepieciešamas preces vai izaudzētu pārtiku, vajag daudz ūdens. Tāpat ūdensceļu dabiskais tecējums nodrošina zivīm, putniem un dzīvniekiem barību un nepieciešamās dzīvotnes.²⁶

Efektīva un ekonomiska publisko ūdeņu apsaimniekošana ir viens no priekšnosacījumiem, lai sasniegtu ar vidi saistītos valsts mērķus, jo publisko ūdeņu apsaimniekošanā ietilpst arī darbības, kas ir vērstas uz dažādu ar vides jomu saistītu problēmu novēršanu, piemēram, dabas resursu saglabāšana, atkritumu savākšana, labierīcību nodrošināšana publisko ūdeņu apmeklētājiem. Respektīvi, ja šī apsaimniekošana netiek nodrošināta efektīvi un ekonomiski, pastāv risks, ka var tikt ietekmēta vides mērķu izpilde un ar vidi saistītu problēmu novēršana.

Publisko ūdeņu pārvaldības un apsaimniekošanas jomā ir daudz iesaistīto pušu – valsts institūcijas, pašvaldības, NVO, fiziskas un juridiskas personas –, kā rezultātā publisko ūdeņu apsaimniekošanas institucionālā struktūra ir gana sadrumstalota (skatīt 1. pielikumu). Valsts institūcijas izstrādā un īsteno rīcības politiku, savukārt pašvaldības, NVO un citas personas iesaistās izstrādātās politikas īstenošanā. Tāpat valsts institūcijas pārvalda vairākus fondus, piemēram, Zivju fondu, kas ir būtisks finansējuma avots publisko ūdeņu apsaimniekošanas projektiem, kā arī nodrošina uzraudzības un vides aizsardzības funkcijas, piemēram zivju resursu atjaunošanu un aizsardzību.

Atpūta un aktivitātes uz ūdeņiem arī Latvijā kļūst arvien populārākas, turklāt pieaug ne tikai individuālo atpūtnieku skaits, bet arī kolektīvās atpūtas piekritēju daudzums. Tāpat arvien pieaug publisko ūdeņu un tiem blakus esošās teritorijas izmantošana aktīvai atpūtai, pastaigām un rekreācijas iespējām visos gadalaikos, tajā skaitā arī ziemas periodā laika apstākļos, kad ūdenstilpes ir aizsalušas (slidošanai, slēpošanai, skijoringam, zemledus makšķerēšanai, ziemas peldēm un citām nodarbēm). Pie tam sabiedrības rīcība (īpaši aktīvajā tūrisma sezonā) ir vērsta pretēji pašvaldības darbībām vides aizsardzībā, lai saglabātu, piemēram, piekrastes joslu tādu, kāda tā ir dabiski veidojusies.²⁷ Līdz ar atpūtas un sportisko aktivitāšu palielināšanos pie ūdenstilpēm būtu nepieciešams nodrošināt atbilstošu apsaimniekošanas un uzraudzības kārtību, kā arī drošības noteikumu ievērošanu visa gada garumā.

Zvejas un makšķerēšanas jomā ir jāņem vērā, ka makšķerēšanas un zvejošanas iespējas, kā arī atbildīgās institūcijas par šādu aktivitāšu nodrošināšanu ir atkarīgas no ūdeņu iedalījuma:²⁸

- publiskie ūdeņi²⁹, kuri ir valsts īpašumā un kuros zvejas tiesības pieder valstij, izņemot zvejas tiesības publiskajās upēs;

²⁶ Ūdens resursu pārvaldība. Pieejams: https://ec.europa.eu/environment/basics/green-economy/water-resources/index_lv.htm, resurss skatīts 19.06.2021.

²⁷ Dienvidkurzemes novada pašvaldības 10.08.2021. vēstule Nr. DKN/2021/2.14/707-N.

²⁸ Zvejniecības likuma 6. panta pirmā daļa.

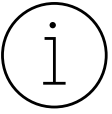
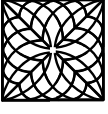
²⁹ Noteikti Civillikuma 1. pielikumā.

- ūdeņi, kuros zvejas tiesības pieder valstij³⁰, ieskaitot tos ūdeņus, uz kuriem neattiecas Civillikuma pielikumi;
- privātie ūdeņi, kuros zvejas tiesības pieder ūdeņu īpašniekam. Tādējādi ir jāievēro katra īpašnieka vai apsaimniekotāja noteiktā kārtība.

Ir svarīgi novērtēt, vai pašvaldībām piešķirtās pilnvaras un veiktās darbības ir pietiekamas, jo ūdens apsaimniekošanā iezīmējas jaunas problēmas – netiek regulētas ūdens resursu lietotāju, tajā skaitā ūdens tūrisma izmantotāju un citu atpūtnieku, darbības. Šobrīd Latvijā nav nepieciešama laivošanas atļauja, kā arī netiek prasīta maksa par laivošanas iespējām upēs (izņēmums ir laivu vai cita aprīkojuma noma).

Tādēļ aktivitātes uz un pie ūdeņiem notiek stihiski un saskaņā ar individuālām izvēlēm, radot diezgan lielu haosu ar visām no tā izrietošajām sekām, piemēram, drošības riskiem³¹, upju krastu palielinātu eroziju, piesārņojumu u.tml. Turklāt jāņem vērā, ka ūdenstilpes izmanto ne tikai Latvijas iedzīvotāji, bet arī tūristi no citām valstīm, kas ievērojami palielina antropogēno slodzi un ūdeņu un krastu piegružošanu³².

Attiecībā uz zveju un makšķerēšanu, izvērtējot SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” 2018. gadā veiktās makšķernieku aptaujas par 2017. gadu datus³³, iezīmējas vairākas problēmas, kas satrauc makšķerniekus (skatīt 2. attēlu):

				
Nepietiekamā kontrole iekšējos ūdeņos	Maluzvejnieku aktīvā darbība	Informācijas trūkums, kā pareizi rīkoties situācijā, kad esi aculiecinieks makšķerēšanas noteikumu pārkāpumiem	Ūdenstilpju un to krastu piesārņošana	Liels zvejas tīklu daudzums ūdeņos

2. attēls. SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” 2018. gadā veiktās aptaujas ietvaros respondentu norādītās problēmas makšķerēšanas jomā

Maluzvejniecība joprojām ir aktuāla problēma, tajā skaitā neatļautu zvejas rīku izmantošana un aizliegtu zvejas paņēmienu pielietošana, nelegāla zvejniecība (bez zvejas vai makšķerēšanas atļaujas (licences)), lomā paturamo zivju un vēžu skaita un sugu un ieguves liegumu neievērošana. Piemēram, 2020. gada

³⁰ Civillikuma 2. un 3. pielikums.

³¹ “Nāves ēnā: izklaides brauciens ar kajakiem jūras līcī beidzies teju ar traģēdiju”, 26.07.2019. Pieejams: <https://jauns.lv/raksts/zinas/341611-naves-ena-izklaides-brauciens-ar-kajakiem-juras-lici-beidzas-teju-ar-tragediju>, resurss skatīts 21.01.2021.

³² K. Veidemane. 2018. “Kopsavilkums par galvenajām mazo upju pārvaldības un apsaimniekošanas problēmām Latvijā un ieteiktie rīcības virzieni situācijas uzlabošanā”, Baltijas Vides Forums, Rīga, 13. lpp. Pieejams: https://www.bef.lv/wp-content/uploads/2020/02/Pielikums-6_Kopsavilkums.pdf, resurss skatīts 12.11.2020.

³³ Makšķernieku aptaujas par 2017. gadu rezultāti. Pieejams: [https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/Rezultati\(1\).pdf](https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/Rezultati(1).pdf), resurss skatīts 01.02.2021.

oktobrī veicot pastiprinātu kontrolei lašveidīgo nārsta upēs un jūras piekrastē, VVD ir uzsācis 11 administratīvā pārkāpuma lietas, un viena lieta nodota Valsts policijai kriminālprocesa uzsākšanai,³⁴ turklāt pat VVD amatpersona piedalījies nelikumīgās zemūdēns medībās ĪADT³⁵.

Pašvaldību veicamās darbības un pienākumi publisko ūdeņu apsaimniekošanas jomā

Pašvaldībām ir vairāki pienākumi³⁶ iekšzemes publisko ūdeņu pārvaldībā, piemēram, nodrošināt publisko ūdeņu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, pārvaldīšanu un saglabāšanu.

Pašvaldību autonomajās funkcijās ietilpst arī pienākums veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu un gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību³⁷.

Savukārt jūras piekrastes joslas pārvaldībai pašvaldībām normatīvais akts³⁸ paredz šādas funkcijas:

- veikt valdījumā nodoto jūras piekrastes ūdeņu un jūras piekrastes sauszemes daļas labiekārtošanu un to sanitārās tīrības nodrošināšanu;
- nodrošināt glābšanas dienestu darbību vietējās pašvaldības apsaimniekotajās peldvietās, kur tas ir nepieciešams.

Vienlaikus pašvaldībām, veicot teritorijas plānošanu, jānosaka gājēju ceļi, lai nodrošinātu brīvu piekļuvi publiskajiem ūdeņiem un to brīvu lietošanu³⁹.

Revīzijas apjoms

Revīzijas izlasē iekļautas 12 pašvaldības, tostarp divas pilsētu pašvaldības un 10 novadu pašvaldības:

- Jūrmalas un Liepājas pilsētu pašvaldības;
- Carnikavas, Daugavpils, Engures, Kuldīgas, Līgatnes, Pāvilostas, Rēzeknes, Smiltenes, Tukuma un Ventspils novadu pašvaldības (skatīt 3. attēlu).

³⁴ Vides dienests rosina kriminālprocesa par nelikumīgu zveju Gaujā. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vide-un-dzivnieki/vides-dienests-rosina-kriminalprocesu-par-nelikumigu-zveju-gauja.a380734/>, resurss skatīts 16.06.2021.

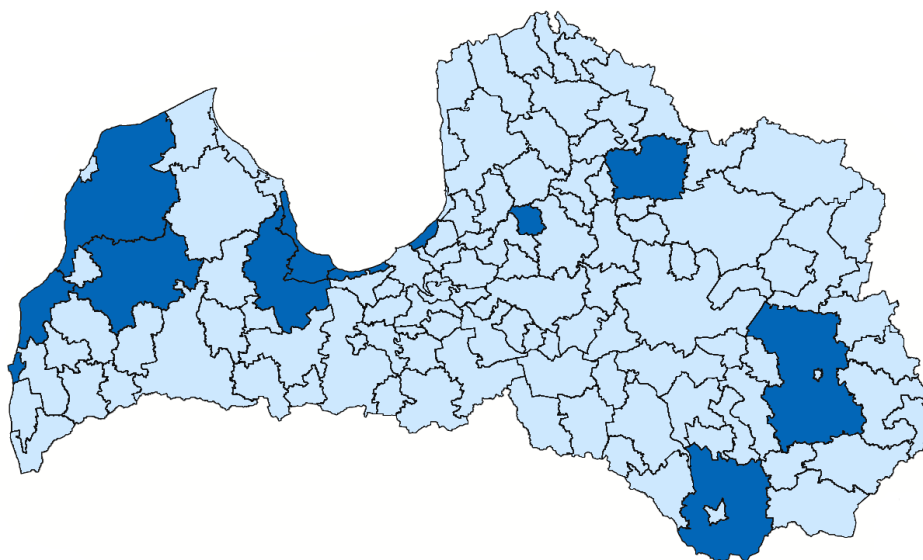
³⁵ VVD amatpersonu pieķer nelikumīgās zemūdēns medībās īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/vvd-amatpersonu-pieker-nelikumigas-zemudens-medibas-ipasi-aizsargajama-dabas-teritorija.a402284/>, resurss skatīts 16.06.2021.

³⁶ VARAM "Vadlīnijas iekšzemes publisko ūdeņu pārvaldībai pašvaldībās" (2015. gads), 13. lpp. Pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/iekszemes_publ_udeni_vadlinijas_2016.pdf.

³⁷ Likuma "Par pašvaldībām" 15. panta 2. un 6. punkts.

³⁸ Zemes pārvaldības likuma 15. panta piektā un septītā daļa.

³⁹ Zemes pārvaldības likuma 6. pants.

3. attēls. Revīzijas izlasē iekļauto pašvaldību izvietojums Latvijā

Izlasē iekļauto pašvaldību kopējā teritorijas platība⁴⁰ ir 12 084 km² jeb 19 % no kopējās Latvijas teritorijas, un kopējais iedzīvotāju skaits 2021. gada 1. janvārī⁴¹ ir 281 224 jeb 14 % no kopējā Latvijas iedzīvotāju skaita.

Revīzijas izlasē iekļautas pašvaldības ar lielāko jūras piekrastes garumu, lielāko publisko upju un ezeru skaitu, lielāko ĪADT un riska ūdensobjektu skaitu, kā arī pašvaldības, kurās ir oficiālās peldvietas, Zilā karoga pludmales, licencētās makšķerēšanas iespējas, apgrūtināta piekļuve operatīvajiem dienestiem un par kurām Valsts kontrolē ir saņemti iesniegumi par pašvaldības rīcību jomā, un/vai publiskajā telpā un masu medijos par pašvaldību ir sniegta informācija par problēmām šajā jomā. Tāpat ietvertas pašvaldības no visiem Latvijas plānošanas reģioniem (Rīgas, Zemgales, Latgales, Vidzemes, Kurzemes) un visiem upju baseinu apgabaliem (Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas). Detalizētāku ezeru, upju un ĪADT skaitu izlasē iekļautajās pašvaldībās skatīt 1. tabulā.

1. tabula

Ezeru, upju un ĪADT skaits izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība	Ezeru daudzums (pēc Civillikuma)	Ezeru platība ha	Upju daudzums (pēc Civillikuma)	ĪADT skaits	Īpaši aizsargājama jūras teritorija
Carnikavas novads	3	439,40	1	2	1
Daugavpils novads	23	2695,90	2	21	nav
Engures novads	4	5338,40	nav	8	1
Jūrmalas pilsēta	1	250,00	2	4	1

⁴⁰ Administratīvo teritoriju un teritoriālā iedalījuma vienību platības. Pieejams: <https://www.vzd.gov.lv/lv/administrativo-teritoriju-un-teritoriala-iedalijuma-vienibu-platibas>, resurss skatīts 21.06.2021.

⁴¹ Latvijas iedzīvotāju skaits pašvaldībās. Pieejams: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/2881/download>, resurss skatīts 21.06.2021.

Pašvaldība	Ezeru daudzums (pēc Civillikuma)	Ezeru platība ha	Upju daudzums (pēc Civillikuma)	ĪADT skaits	Īpaši aizsargājama jūras teritorija
Kuldīgas novads	6	533,40	3	22	nav
Liepājas pilsēta	2	4120,00	2	2	nav
Līgatnes novads	1	44,10	1	1	nav
Pāvilostas novads	nav	n.a.	1	10	1
Rēzeknes novads	16	18476,00	2	3	nav
Smiltenes novads	1	53,90	nav	9	nav
Tukuma novads	5	8373,10	1	6	1
Ventspils novads	3	4056,70	5	29	1

Izlasē iekļauto pašvaldību teritorijā, piemēram, ir šādi ezeri: Rāznas ezers, Sventes ezers, Riču ezers, Luknas ezers, Briģenes ezers, Engures ezers, Kaņiera ezers, Rideļu dzirnavezers, Zvirgzdu ezers, Lielais Nabas ezers, Liepājas ezers, Rušona ezers, Tiskādu ezers, Lizdoles ezers, Tukuma ezers. Tām cauri tek upes, no kurām lielākās ir Gauja, Daugava, Dubna, Lielupe, Buļļupe, Venta, Abava, Užava, Malta. Izlases pašvaldību jūras piekrastes garums ir 248 kilometri.

Publisko ūdeņu pārvaldību un plānošanu ietekmējošie faktori

Administratīvi teritoriālā reforma un ar to saistītie procesi nenoliedzami ietekmē pašvaldību darbību. Latvijā pēc administratīvi teritoriālās reformas būs mazāks pašvaldību skaits⁴², līdz ar to apvienotajām pašvaldībām būs nepieciešams konsolidēt esošo pašvaldību administratīvos procesus un dokumentus.

Piemēram, dažu pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu darbības termiņi ir beigušies, bet jauni plānošanas dokumenti nav tikuši izstrādāti. Šo pieļaujamo atkāpi paredz likuma grozījumi⁴³ ar mērķi izvairīties no pašvaldību budžeta līdzekļu ieguldīšanas jaunu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādē, pirms spēkā stājas jaunais administratīvi teritoriālais iedalījums: no 2020. gada 1. jūnija⁴⁴ ir ierobežota jaunu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu, tas ir, pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas un teritorijas plānojuma, izstrāde. Pēc minētā termiņa izstrāde turpināma kontekstā ar jauno administratīvi teritoriālo iedalījumu.

Arī Covid-19 infekcijas izplatība un ārkārtējās situācijas noteikšana valstī ir ietekmējusi dažādus administratīvos procesus. Attīstības plānošanas dokumentu izstrādi un sabiedrības iesaistīšanas kārtību šajā procesā regulē dažādi normatīvie akti⁴⁵. Līdz ar ārkārtējo situāciju to, kā pašvaldībām organizējama attīstības plānošanas dokumentu un plānošanas dokumentu vides pārskata publiskā apspriešana, regulēja Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums⁴⁶, nosakot, ka:

⁴² Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums (stājās spēkā 23.06.2020.).

⁴³ Likums "Grozījumi Teritorijas attīstības plānošanas likumā" (stājās spēkā 16.03.2021).

⁴⁴ Likums "Grozījumi Teritorijas attīstības plānošanas likumā".

⁴⁵ Likums "Par pašvaldībām", Teritorijas attīstības plānošanas likums, MK 14.10.2014. noteikumi Nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem", MK 25.08.2009. noteikumi Nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā".

⁴⁶ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 21. panta otrā daļa (redakcijā, kas bija spēkā līdz 24.03.2021).

- vietējās pašvaldības lokālplānojumu un detālplānojumu un to vides pārskatu publisko apspriešanu turpina tikai neklātienē formā (attālināti), ja pašvaldības plānošanas dokumentu publiskā apspriešana uzsākta pirms ārkārtējās situācijas izsludināšanas un klātienē notikusi ne mazāk kā divas nedēļas, tostarp ir organizēta publiskās apspriešanas sanāksme;
- ja publiskā apspriešana uzsākta ārkārtējās situācijas laikā, tā klātienē turpināma ne mazāk kā divas nedēļas pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, tostarp organizējot publiskās apspriešanas sanāksmi.

Šie ar likumu noteiktie ierobežojumi kavēja pašvaldību plānošanas dokumentu publiskās apspriešanas procesu.⁴⁷ Lai novērstu negatīvo ietekmi uz pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu publiskās apspriešanas procesiem, 2021. gada pavasarī tika noteikts, ka publisko apspriešanu plānošanas reģionu ilgtspējīgas attīstības stratēģijai, attīstības programmai un tematiskajiem plānojumiem, kā arī vietējās pašvaldības plānošanas dokumentiem, organizē neklātienē formā (attālināti).⁴⁸

Ūdeņu pārvaldība nacionālā līmenī

Latvijas ūdens resursiem līdztekus citām dabas bagātībām veltīta LIAS 2030 sadaļa “Daba kā nākotnes kapitāls. Dabas vērtību un pakalpojumu ilgtspējīga apsaimniekošana” ar definēto mērķi: “*Būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā*”⁴⁹. Šajā sadaļā ir definēta ilgtspējīga dabas kapitāla izmantošana, sekmējot Latvijas kā “zaļas” valsts tēla veidošanos, vienlaikus veicinot eksporta un dažādu ekonomikas nozaru attīstību: videi draudzīgs tūrisms, atpūta, rekreācija, akvakultūra, enerģijas ražošana no atjaunojamajiem resursiem.⁵⁰

Attiecībā uz Baltijas jūras piekrasti definēts, ka “*ir jānodrošina piekraste [...] ar tīru ūdeni un gaisu, pludmali, veselīgām ekosistēmām, īpašām ainavām, gan ekonomiski aktīva telpa ar daudzveidīgām nodarbinātības iespējām visa gada garumā.*” Lai nodrošinātu ilgtspējīgu Baltijas jūras piekrastes attīstību, jāsekmē ekonomiskā aktivitāte – zvejniecība, zivju apstrāde, atpūta, kūrorta saimniecība, kā arī tūrisms, jahtu tūrisms, atjaunojamo enerģijas resursu ieguve. Tāpat nepieciešams “*veicināt sadarbību starp piekrastes pašvaldībām, plānošanas reģioniem, valsts pārvaldes institūcijām un sabiedrību, nodrošinot labu piekrastes pārvaldību.*”⁵¹

Savukārt, lai sekmētu zivsaimniecības kā lauku teritorijai nozīmīgas nozares attīstību, LIAS 2030 noteikts, ka nepieciešams “*atbalstīt investīcijas akvakultūras uzņēmumos, tajā skaitā zvejas un akvakultūras produktu pārstrādei un mārketingam, kā arī jānodrošina atbalsts iekšējo ūdeņu zvejas attīstības un investīciju projektiem.*”⁵²

Arī NAP 2020 prioritātes “Izaugsmi atbalstošas teritorijas” ietvaros ir noteikts rīcības virziens “Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana”. Tajā noteikts, ka “*Latvijas dabas kapitāla izmantošana*

⁴⁷ Kāpēc tiek bremsēta teritoriālās attīstības plānošana? Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/327043-kapec-tiek-bremseta-teritorialas-attistibas-planosana-2021>, resurss skatīts 14.05.2021.

⁴⁸ Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 21. panta otrā daļa (redakcijā, kas stājas spēkā 25.03.2021).

⁴⁹ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, Daba kā nākotnes kapitāls. Dabas vērtību un pakalpojumu ilgtspējīga apsaimniekošana, 50. lpp.

⁵⁰ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, Daba kā nākotnes kapitāls. Dabas vērtību un pakalpojumu ilgtspējīga apsaimniekošana, Dabas aktīvu kapitalizēšana, 52. lpp.

⁵¹ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, Telpiskās attīstības perspektīva, Nacionālo interešu telpas, Baltijas jūras piekraste, Attīstības virzieni, Risinājumi, 78., 79. lpp.

⁵² Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, Telpiskās attīstības perspektīva, Nacionālo interešu telpas, Lauku attīstības telpa, Attīstības virzieni, Risinājumi, 76., 77. lpp.

ir saistīta ar zemes, mežu, ūdeņu un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, ekosistēmu pakalpojumu apjoma palielināšanu [..]. Būtiskākie ekosistēmu pakalpojumi ir saistīti ar [..] produktiem un pakalpojumiem, kurus spēj sniegt rekreācijas resursu izmantošana, piemēram, Baltijas jūras piekrastē, sērūdeņu un dūņu ieguves reģionos.”⁵³

Rīcības virzienā ir noteikti šādi uzdevumi⁵⁴:

- uz eksportu orientētu integrētu tūrisma, kultūras, veselības un dabas kapitāla infrastruktūras, pakalpojumu un produktu piedāvājuma attīstība;
- stimulēt zemes un citu dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu un bioloģisko daudzveidību, pielietojot vidi saudzējošas tehnoloģijas.

Ilgtspējīgas attīstības princips tiek izvirzīts kā viens no vides politikas principiem arī Vides politikas pamatnostādņēs. Šis princips sevī ietver “*sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrētu un līdzsvarotu attīstību, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas iespējas*”.⁵⁵

Atbilstoši valsts līmeņa attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem principiem un vēlamajam redzējumam ir secināms, ka būtiski ir nodrošināt uz ilgtermiņu orientētu attīstību, ievērojot līdzsvaru starp trim nozīmīgiem virzieniem: (1) sabiedrības labklājība, (2) vides un dabas resursu aizsardzība un saglabāšana un (3) ekonomiskā attīstība⁵⁶. Šie attīstības principi ir piemērojami arī vides, tajā skaitā publisko ūdeņu un to teritorijas, attīstības plānošanā. Tāpēc revidenti, analizējot pašvaldību rīcības rekreācijas, piekļuves, informācijas pieejamības un komercdarbības uzraudzības un sabiedrības drošības jautājumos pie un uz publiskajiem ūdeņiem, vērtēja tās kopsakarībā ar iepriekšminētajiem trim ilgtspējīgas attīstības virzieniem.

Valsts līmenī nozīmīgas, tomēr aktuāli zaudējušas, ir Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011. – 2017. gadam, kurās bija noteikti politikas pamatprincipi, nākotnes redzējums, mērķi un apakšmērķi piekrastes teritoriju attīstības plānošanai sasaistē ar valsts un Eiropas līmeņa plānošanas dokumentiem.⁵⁷

Reģionālā līmenī nozīmīgi attīstības plānošanas dokumenti ūdeņu aizsardzības un ilgtspējas nodrošināšanai ir UBAAP, kuros saskaņā ar Direktīvu tiek izvirzīti mērķi “novērst” ūdens kvalitātes pasliktināšanos un “uzlabot” ūdens kvalitāti. Katram upju baseinu apgabalam tiek izstrādāts savs plāns sešu gadu periodam – Latvijā ir izstrādāti Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni, kuros tiek noteikti konkrēti veicamie pasākumi mērķu sasniegšanai.⁵⁸ Turklāt UBAAP saskaņā ar Direktīvā noteikto ir instruments valsts mērķu ūdens kvalitātes uzlabošanai sasniegšanai.

⁵³ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam, Prioritāte “Izaugsmi atbalstošas teritorijas”, Rīcības virziens “Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana”, 63. lpp.

⁵⁴ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam, Prioritāte “Izaugsmi atbalstošas teritorijas”, Rīcības virziens “Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana”, Rīcības virziena ietvaros veicamie uzdevumi, 64., 65. lpp.

⁵⁵ Vides politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam, 9. lpp.

⁵⁶ Vides politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam, 9. lpp.

⁵⁷ Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/piekrastes-telpiskas-attistibas-pamatnostadnes>, resurss skatīts 20.07.2021.

⁵⁸ Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni un plūdu riska pārvaldības plāni. Pieejams: <https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-upju-baseinu-apgabalu-apsaimniekosanas-plani-un-pludu-riska-parvaldiba?id=1107&nid=424>, resurss skatīts 10.09.2020.

UBAAP raksturo esošo ūdens kvalitāti, slodzi, ietekmi, sniedz riska izvērtējumu un, ja ūdeņu kvalitāte nav laba vai pastāv risks, ka tā pasliktināsies, piedāvā iespējamus risinājumus. Šajā plānā atrodama informācija par to, kāda ir esošā virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāte konkrētā vietā un kādi faktori to nosaka, kuri cilvēka darbības veidi visvairāk ietekmē ūdens kvalitāti, kādi pasākumi veicami situācijas uzlabošanai un kam tieši (pašvaldībām, uzņēmējiem, iedzīvotājiem) šie pasākumi jāveic⁵⁹.

Kopumā tikai piektā daļa (21 %) no Latvijas virszemes ūdensobjektiem (upes, ezeri) atbilst labai vai augstai ekoloģiskajai kvalitātei. Saskaņā ar pēdējiem novērtējumiem ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte Latvijā ir zemāka par ES vidējiem rādītājiem: ES 39 % no virszemes ūdensobjektiem ir novērtēti ar labu vai augstu kvalitāti⁶⁰.

Upju ūdens kvalitāti būtiski ietekmē arī pārrobežu piesārņojuma pārnese un intensīvā lauksaimniecība, īpaši Lielupes sateces baseinā. Ūdens resursu ilgtspējīgas izmantošanas kontekstā Latvijas izaicinājums ir lauksaimniecības intensifikācijas procesā novērst ūdens kvalitātes pasliktināšanos. Relatīvi sliktāka ekoloģiskā kvalitāte ir ezeriem⁶¹.

Ņemot vērā iepriekš norādīto ūdens resursu ekoloģisko kvalitāti, pastāv risks, ka Latvija var nerasniegt Direktīvā noteiktos mērķus⁶² ūdens kvalitātes uzlabošanā, jo:

- Direktīvā noteiktie ūdens resursu vides kvalitātes saglabāšanas, aizsardzības un uzlabošanas mērķi bija jāsasniedz līdz 2015. gadam ar iespēju pagarināt mērķu sasniegšanas termiņu maksimāli līdz 2027. gadam. Direktīvā⁶³ ir paredzētas iespējas termiņa pagarinājumam, vienlaicīgi nosakot, ka dalībvalstis nedrīkst pieļaut ūdens stāvokļa pasliktināšanos, kā arī nosakot citus pasākumus, kas jāievēro, lai varētu piemērot termiņa pagarinājumu, tomēr nacionālā līmeņa regulējums⁶⁴ neparedz skaidru lēmumu pieņemšanas un izņēmumu piemērošanas sistēmu;
- UBAAP saskaņā ar likumu⁶⁵ ir tikai ieteikuma raksturs.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka ūdens apsaimniekošanas tiesiskais regulējums Latvijā būtu pārskatāms, lai noteiktu vides mērķus kā vispārēji saistošu normu – likuma līmenī, lai vides kvalitātes mērķi būtu juridiski saistoši visām ūdeņu pārvaldībā un apsaimniekošanā iesaistītajām pusēm, tajā skaitā arī pašvaldībām.

Jomas eksperti norāda, ka iepriekš minēto UBAAP mērķu sasniegšanai nozīmīgs ir atbilstošs normatīvais regulējums un ieviešanas instrumenti, kas turklāt aptver ne tikai vides aizsardzības sistēmā ietilpstošo regulējumu, bet arī citu nozaru regulējumu, kuras skar ūdens resursus (tiešā vai netiešā veidā). Attiecīgi pārvaldība ir komplekss pasākumu kopums, kas ietver konkrētu “spēlētāju” noteikšanu, piemērotāko

⁵⁹ Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2016. – 2021. gadam. Pieejams: https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Ventas_upju_baseinu_apgabala_apsaimniekosanas_plans_2016_-2021_g_final.pdf, resurss skatīts 10.09.2020.

⁶⁰ Latvijas Pašvaldību savienības Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas sēde 5. maijā (2021), pielikums “Upju efektīvākas pārvaldības un apsaimniekošanas nodrošināšana”. Pieejams: <https://www.lps.lv/lv/komitejas/regionalas-attistibas-un-sadarbibas-komiteja/6690-lps-regionalas-attistibas-un-sadarbibas-komitejas-sede-5-maija-2021>, resurss skatīts 31.05.2021.

⁶¹ Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana Latvijā. Pieejams: [https://enciklopedija.lv/skirklis/7292-dabas-resursu-ilgtsp%C4%ABga-izmanto%C5%A1ana-Latvij%C4%81](https://enciklopedija.lv/skirklis/7292-dabas-resursu-ilgtsp%20j%C4%ABga-izmanto%C5%A1ana-Latvij%C4%81), resurss skatīts 19.06.2021.

⁶² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā 1. pants.

⁶³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā 4. pants.

⁶⁴ Ūdens apsaimniekošanas likums.

⁶⁵ Ūdens apsaimniekošanas likuma 18. panta ceturtā daļa un 19. panta pirmā daļa.

instrumentu atrašanu, kā arī tiesību un pienākumu definēšanu, kuru ievērošanai un realizēšanai ir noteikti atbilstoši mehānismi.⁶⁶

Ūdeņu pārvaldība Eiropas līmenī

Ūdens resursu racionāla izmantošana un saglabāšana ir viens no galvenajiem priekšnosacījumiem tautsaimniecības ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā arī Eiropas savienības līmenī. Uz šo ilgtspējības principu ir norādījusi arī Satversmes tiesa: *“Ilgspējībai ir trīs savstarpēji saistīti aspekti: ekoloģiskā, ekonomiskā un sociālā ilgtspējība. ANO deklarācijas “Par vidi un attīstību” 1. principā uzsvērts, ka ilgtspējīgas attīstības centieni ir vērsti uz cilvēkiem un viņu tiesībām dzīvot veselīgu un produktīvu dzīvi saskaņā ar dabu.”*⁶⁷

ES līmenī ūdens resursu pārvaldību reglamentējošais normatīvais akts ir Direktīva⁶⁸, kas nosaka konkrētus mērķus, prasības un sasniedzamos rezultātus, kas piemērojami ikvienai ES dalībvalstij vai atsevišķām valstu grupām ar mērķi nodrošināt iekšējo virszemes ūdeņu, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu un gruntsūdeņu aizsardzību, kas novērš turpmāku ūdens ekosistēmas pasliktināšanos, aizsargā un nostiprina esošo, veicina ūdens resursu ilgtspējīgu izmantošanu, ir vērsta uz ūdens vides pastiprinātu aizsardzību un uzlabošanu, nodrošina pakāpenisku gruntsūdens piesārņojuma samazināšanos un novērš turpmāku piesārņojumu, palīdz mazināt plūdu un sausuma sekas. Katrai ES dalībvalstij, tajā skaitā arī Latvijai, ir jāizvēlas, kā izvirzītos mērķus sasniegt, un attiecīgi jāpārņem Direktīva nacionālajos normatīvajos aktos, kas Latvijā īstenots jau 2003. gadā⁶⁹.

Ūdens ir kopējs sabiedrības labums, no kura ir atkarīga cilvēku dzīves kvalitāte, un ir vērtējams kā publisks, visai sabiedrībai nozīmīgs resurss. Ūdens nav pielīdzināms nevienai precei, tas ir vērtējams kā kopīgs mantojums, kas jāaizsargā, jāaizstāv un pret ko jāizturas ar cieņu. Uz ūdeņiem aizvien vairāk attiecas nepārtraukti augošais pieprasījums pēc pietiekama daudzuma labas kvalitātes ūdens visiem mērķiem, tāpēc ir vajadzīgi kopēji principi, mērķi un uzdevumi, lai saskaņotu Eiropas Kopienas dalībvalstu pasākumus ūdens resursu aizsardzības uzlabošanai kvantitātes un kvalitātes ziņā, veicinātu ilgtspējīgu ūdens resursu izmantošanu, aizsargātu ūdens ekosistēmas, kā arī nodrošinātu un attīstītu ūdens resursu iespējamo izmantojumu utt.⁷⁰

Uz šiem apsvērumiem balstās arī Direktīva, nosakot, ka labs ūdens stāvoklis ir jāsasniedz visos virszemes ūdeņos neatkarīgi no to piederības.

Ar noteiktajiem pasākumiem paredzēts sasniegt Direktīvas mērķi, palīdzot nodrošināt pietiekamu labas kvalitātes virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu piegādi, kas vajadzīga noturīgai, līdzsvarotai un objektīvai ūdens resursu izmantošanai, ievērojami samazināt gruntsūdeņu piesārņojumu, aizsargāt teritoriālos un

⁶⁶ Mikosa, Ž. (2018). Ziņojums par normatīvo regulējumu par tiesībām un pienākumiem ūdeņu apsaimniekošanā. Pieejams: https://www.bef.lv/wp-content/uploads/2020/02/Pielikums-3_Normativo-aktu-analize.pdf, resurss skatīts 19.06.2021.

⁶⁷ Satversmes tiesas 24.02.2011. spriedums lietā Nr. 2010-48-03, 6.1.1. apakšpunkts.

⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā.

⁶⁹ 32000L0060. Pieejams: https://www.estiesibas.lv/case_view.aspx?id=95193&list=LegislativeActs, resurss skatīts 16.07.2021.

⁷⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā.

jūras ūdeņus un sasniegt attiecīgu starptautisku nolīgumu mērķus, tostarp tos, kuri ir paredzēti jūras vides piesārņojuma novēršanai un likvidēšanai.⁷¹

Saskaņā ar Direktīvu⁷² kopienas politika attiecībā uz vidi ir veicināt vides kvalitātes saglabāšanas, aizsardzības un uzlabošanas mērķu sasniegšanu, saprātīgi un racionāli izmantojot dabas resursus, un tās pamatā jābūt šādiem principiem:

- jāievēro piesardzība;
- jāveic preventīvi pasākumi;
- kaitējums videi jānovērš pašos pirmsākumos;
- “piesārņotājs maksā”.

Direktīva⁷³ paredz dalībvalstīm pienākumu ievērot ūdens pakalpojumu izmaksu, tostarp vides aizsardzības un resursu izmaksu atgūšanas principu, ņemot vērā ekonomisko analīzi, jo īpaši saskaņā ar principu, ka piesārņotājs maksā un līdz 2010. gadam dalībvalstīm bija jānodrošina tas, ka ūdens cenu politika pienācīgi stimulē lietotājus izmantot ūdens resursus lietderīgi, nodrošinot Direktīvā noteikto vides aizsardzības mērķu sasniegšanu.

Direktīvā definētais vietējam likumdevējam – Saeimai – noteiktos termiņos ir jāiestrādā nacionālajos normatīvajos aktos. Direktīvā iekļautie nosacījumi fiziskām un juridiskām personām kļūst saistoši brīdī, kad šie nosacījumi ir iekļauti jeb pārņemti nacionālajos normatīvajos aktos.

⁷¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā 1. pants.

⁷² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā 11. apsvērums.

⁷³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā 9. panta pirmā daļa.

1. Vai publisko ūdeņu teritorijas attīstības plānošana pašvaldībās ir vērsta uz valsts kopējo mērķu sasniegšanu publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un pašvaldības mērķu sasniegšanu rekreācijas iespēju nodrošināšanā?

1.1. Vai pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietvertas valsts līmeņa un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentos noteiktās prasības, rīcības un uzdevumi valstij noteikto mērķu sasniegšanai publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un pašvaldības mērķu sasniegšanai rekreācijas iespēju nodrošināšanā?

Revīzijas izlasē iekļauto pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ietvertie mērķi, uzdevumi un rīcības kopumā atbilst un ir vērsti uz valsts un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā, taču pašvaldību noteiktie mērķi ir nekonkrēti, netiek prioritizēti atbilstoši aktuālajām vajadzībām un veiktajām iedzīvotāju aptaujām, un ir pašvaldības, kuru plānošanas dokumentos noteiktās rīcības un uzdevumi neveicina un nav tendēti uz stratēģijā minēto mērķu īstenošanu un sasniegšanu.

Lai gan revīzijā tika konstatēts, ka kopumā pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietverti uz rekreācijas iespēju nodrošināšanu un attīstību vērsti mērķi un plānošanas dokumentos ietvertie uzdevumi un rīcības ir vērstas uz šo mērķu sasniegšanu, tomēr nav iespējams gūt pārliecību, vai pašvaldībās rekreācijas iespēju nodrošināšanai tiek darīts pietiekoši, jo nav valstiski noteiktu standartu, mērķu un uzstādījumu, kas ļautu rekreācijas jomā plānoto un sasniegto novērtēt pēc konkrētiem kritērijiem. Turklāt nav iespējams izvērtēt, cik lielā mērā labiekārtošanas pasākumi, ko veic pašvaldības, ir attiecināmi uz rekreācijas pieejamību un nodrošināšanu, vai tie ir vērsti uz pašvaldības teritorijas uzlabošanu un attīstību kopumā.

Pašvaldību darbības, apzinot riska ūdensobjektus un nosakot rīcības to sakārtošanai, nav uzskatāmas par sistemātiski veiktām un, neskatoties uz valstī noteiktajiem mērķiem ūdens resursu izmantošanai un aizsardzībai, tām netiek piešķirta prioritāra nozīme, tādējādi netiek veiktas plānveidīgas darbības, lai nepasliktinātu un uzlabotu esošo ūdens stāvokli.

Jau iepriekš Valsts kontroles revīzijās ir konstatētas nepilnības attīstības plānošanas procesos. Arī šajā revīzijā konstatēts, ka pašvaldību darbības attīstības plānošanas dokumentu izstrādē, tajā skaitā apzinot

riska ūdensobjektus un nosakot rīcības to sakārtošanai, nav uzskatāmas par sistemātiski veiktām un, neskatoties uz valstī noteiktajiem mērķiem ūdens resursu izmantošanai un aizsardzībai. Tām netiek piešķirta prioritāra nozīme, tādējādi netiek veiktas plānveidīgas darbības, lai nepasliktinātu un uzlabotu esošo ūdens stāvokli.

Vai pašvaldībās plānošanas dokumentos tiek ietverti nacionālā un reģionālā līmeņa mērķi?

MK nosaka visu līmeņu (nacionālā, reģionālā un vietējā), veidu un termiņu attīstības plānošanas dokumentus, tajos ietveramo saturu, to izstrādāšanas, apstiprināšanas, aktualizācijas, spēka zaudēšanas kārtību un darbības termiņu, kā arī attiecīgo pārskatu sniegšanas un sabiedrības līdzdalības kārtību.⁷⁴ Likums⁷⁵ nosaka, ka vietējai pašvaldībai ir šādi savstarpēji saskaņoti attīstības plānošanas dokumenti:

- vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija;
- vietējās pašvaldības attīstības programma;
- vietējās pašvaldības teritorijas plānojums;
- lokālplānojumi;
- detālplānojumi;
- tematiskie plānojumi.

Normatīvais akts⁷⁶ nosaka, ka pašvaldība ir valdītājs tās administratīvajai teritorijai piegulošajiem jūras piekrastes ūdeņiem un tās administratīvajā teritorijā esošajai jūras piekrastes sauszemes daļai, kā arī iekšzemes publiskajiem ūdeņiem, kuru valdītājs nav par vides aizsardzību atbildīgā ministrija vai cita ministrija un kuri nav privātpersonu īpašumā. Valdītāja juridiskais statuss pašvaldībai uzliek ne mazumu pienākumu, piemēram, gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību, noteikt kārtību, kādā izmantojami publiskā lietošanā esošie ūdeņi un veikt teritorijas plānošanu⁷⁷.

Atbilstoši attīstības plānošanas pamatprincipiem pašvaldības izstrādā attīstības plānošanas dokumentus, kuriem ir jābūt hierarhiski pakārtotiem un jāizriet no reģionālā un nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem⁷⁸ (skatīt 4. attēlu).

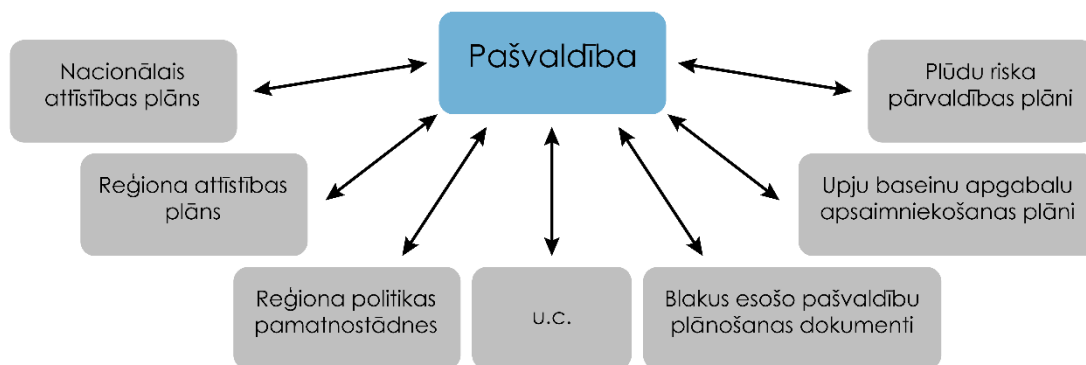
⁷⁴ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 11. panta piektā daļa.

⁷⁵ Teritorijas attīstības plānošanas likuma 20. pants.

⁷⁶ Zemes pārvaldības likuma 15. panta otrā daļa.

⁷⁷ Likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmās daļas 2. un 3. punkts, Zemes pārvaldības likuma 15. panta piektā daļa.

⁷⁸ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 9. panta ceturtnā daļa.

4. attēls. Pašvaldību darbību ietekmējošie nacionālā un reģionālā līmeņa plānošanas dokumenti ūdeņu pārvaldībā

Revīzijā ir konstatēts, ka vairumā gadījumu pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir atsauces uz valsts un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem, tajā skaitā UBAAP, kā arī sasaiste ar valstiski noteiktajiem mērķiem publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā, zivju resursu atjaunošanā un rekreācijas pieejamībā iedzīvotājiem. Piemēram:

- Ventspils novada attīstības programmā 2020. – 2026. gadam izvirzītās vidēja termiņa prioritātes un rīcību virzieni ir saskaņā ar “Ventspils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030. gadam” noteikto, “Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programmas 2015. – 2020. gadam” prioritātēm, kā arī “Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014. – 2020. gadam” prioritātēm⁷⁹;
- Līgatnes novada attīstības programmā 2019. – 2025. gadam ir atsauces uz nacionālā līmeņa attīstības dokumentiem – “Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2014. – 2020. gadam”, “Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021. – 2027. gadam”, “Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmu 2014. – 2020. gadam”, “Līgatnes novada ilgtermiņa attīstības stratēģiju 2019. – 2043. gadam”, Līgatnes novada un kaimiņu novadu pašvaldību attīstības plānošanas dokumentiem, kā arī “Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030. gadam” un “Līgatnes novada teritorijas plānojumu 2012. – 2023. gadam”.

Izvērtējot pašvaldību iesniegto informāciju⁸⁰, redzams, ka 10 pašvaldības⁸¹ no 12 revīzijas izlasē iekļautajām pašvaldībām ņem vērā UBAAP noteiktās prasības, plānojot projektus saistībā ar ūdensobjektu apsaimniekošanu un izstrādājot savā administratīvajā teritorijā esošo publisko ūdeņu ekspluatācijas, apsaimniekošanas un izmantošanas kārtību. Piemēram, Carnikavas novada, Daugavpils novada un Rēzeknes novada pašvaldības ņem vērā UBAAP, izstrādājot savus ar publiskajiem ūdeņiem saistītos plānošanas dokumentus (apsaimniekošanas plānus), savukārt Līgatnes novada pašvaldība un Liepājas

⁷⁹ Ventspils novada pašvaldības Attīstības programma 2020. – 2026. gadam, Stratēģiskā daļa, 7. lpp. Pieejams: http://ventsipilsnovads.lv/wp-content/uploads/2020/04/II_Strategiska_dala.pdf, resurss skatīts 08.05.2021.

⁸⁰ Carnikavas novada pašvaldības 17.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Daugavpils novada pašvaldības 25.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Rēzeknes novada pašvaldības 23.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Līgatnes novada pašvaldības 27.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Liepājas pilsētas pašvaldības 25.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

⁸¹ Jūrmalas un Liepājas pilsētas, Carnikavas, Daugavpils, Pāvilostas, Līgatnes, Kuldīgas, Rēzeknes, Smiltenes, Ventspils novada pašvaldība.

pilsētas pašvaldība ņem vērā šos plānus konkrētu darbību veikšanā (plūdu risku novēršanā, konkrētas teritorijas piesārņojuma novēršanā, projektu realizācijā).

Revīzijā konstatēts, ka pašvaldības sadarbojas ar kaimiņu pašvaldībām vai citām institūcijām, plānojot un īstenojot publisko ūdeņu un tiem piegulošās teritorijas labiekārtošanas projektus, tajā skaitā ĪADT apsaimniekošanā. Saskaņā ar pašvaldību sniegto informāciju sadarbība notiek, piemēram, šādās darbībās un projektos:

- teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādē sadarbībā ar citām pašvaldībām (Carnikavas novads)⁸²;
- sadarbība ar dažādām institūcijām vides pieejamības nodrošināšanai (Engures novads)⁸³;
- līdzdalība biedrībās, kuras atbild par ūdeņu teritorijas uzturēšanu un apsaimniekošanu (Carnikavas novads)⁸⁴;
- ĪADT apsaimniekošana sadarbībā ar LVM un citām pašvaldībām (Carnikavas novads, Kuldīgas novads)⁸⁵;
- ūdenstilpju vides aspektu apsekošana un uzraudzība sadarbībā ar VVD inspektoriem un citām pašvaldībām (Engures novads, Carnikavas novads, Kuldīgas novads)⁸⁶;
- ūdenstilpes apsaimniekošana (Kuldīgas novads deleģējis Alsungas novadam tiesības iznomāt ezeru zvejai)⁸⁷;
- tūrisma infrastruktūras attīstība (Daugavpils novads, Kuldīgas novads).⁸⁸

Saskaņā ar likumu⁸⁹ šāda sadarbība starp pašvaldībām tiek veidota, tajā skaitā dibinot biedrības vai iestājoties šādās biedrībās, lai risinātu uzdevumus, kuros ir ieinteresētas visas vai vairākas pašvaldības.

Revidentu ieskatā katrā pašvaldību darbības jomā jānosaka prioritātes, tajā skaitā teritorijas apsaimniekošanas ietvaros – arī publisko ūdeņu pārvaldībā.

Revīzijā konstatēts, ka pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentos ir izvirzījušas ar teritorijas attīstību un labiekārtošanu saistītus stratēģiskos mērķus un prioritātes, kuru ietvaros ir noteikti rīcības virzieni, aktivitātes, uzdevumi arī rekreācijas nodrošināšanai iedzīvotājiem, piemēram:

- Jūrmalas pilsētā:

⁸² Carnikavas novada pašvaldības 17.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Carnikavas novada pašvaldības 18.12.2020. elektroniskā pasta vēstule.

⁸³ Engures novada pašvaldības 16.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

⁸⁴ Carnikavas novada pašvaldības 17.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Carnikavas novada pašvaldības 18.12.2020. elektroniskā pasta vēstule.

⁸⁵ Carnikavas novada pašvaldības 17.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Carnikavas novada pašvaldības 18.12.2020. elektroniskā pasta vēstule, Kuldīgas novada pašvaldības 20.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

⁸⁶ Carnikavas novada pašvaldības 17.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Carnikavas novada pašvaldības 18.12.2020. elektroniskā pasta vēstule, Engures novada pašvaldības 16.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Kuldīgas novada pašvaldības 20.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

⁸⁷ Kuldīgas novada pašvaldības 20.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

⁸⁸ Daugavpils novada pašvaldības 25.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Daugavpils novada pašvaldības 22.12.2020. elektroniskā pasta vēstule, Kuldīgas novada pašvaldības 20.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

⁸⁹ Likuma "Par pašvaldībām" 95. pants.

- Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010. – 2030. gadam⁹⁰ paredz “pludmales rekreatīvo resursu saglabāšanu”;
 - Jūrmalas pilsētas Attīstības programmā 2014. – 2020. gadam⁹¹ minēta rekreācijas nozīme, norādot, ka “*Jūrmala ir vēsturiski attīstījusies kā kūrorta un rekreācijas pilsēta un arī mūsdienās piedāvā saviem viesiem daudzveidīgas veselības uzlabošanas, tūrisma un aktīvās atpūtas iespējas*”.
 - Jūrmalas pilsētas investīciju plānā⁹² paredzēti vairāki projekti rekreācijas nodrošināšanai, piemēram – jaunu pludmales pārgērbšanās kabīņu izgatavošana, infrastruktūras atjaunošana izejās uz jūru, glābšanas staciju atjaunošana u.c.
- Liepājas pilsētā:
- Liepājas pilsētas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam⁹³ ir uzsvērtā rekreācijas nozīme, attīstības scenārijā norādot, ka: “*Liepājā ir uzlabotas rekreācijas teritorijas! Liepāju kopumā raksturo ērta un videi draudzīga pārvietošanās. Labiekārtotās ūdensmalas un sauszemes dabas teritorijas ir ērti pieejamas un iekļaujas kopējā mobilitātes tīklā, atklājot Liepājas daudzveidību*”;
 - Liepājas pilsētas Investīciju plānā 2015. – 2020. gadam⁹⁴ paredzēti projekti rekreācijas uzlabošanas nolūkos, piemēram, projekts “Piekrasti raksturojošās dabas ainavas publiskās ārtelpas attīstības un pieejamības veicināšana kultūras un tūrisma pakalpojumu daudzveidošanai Liepājas centra pludmalē”.
- Smiltenes novadā:
- Smiltenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā (plānošanas dokuments līdz 2037. gadam)⁹⁵ kā trīs stratēģiski svarīgākie mērķi noteikti: ekonomiskās vides, sabiedrības un kvalitatīvas dzīves vides attīstības veicināšana.
 - Smiltenes novada attīstības programmā 2012. – 2018. gadam⁹⁶ ir noteikta Smiltenes novada specializācija, izvirzot vadošos ekonomiskās darbības veidus, kas ļaus Smiltenes novadam gūt ienākumus un paaugstināt iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Piemēram, attīstības programmas stratēģiskajā daļā pie rīcības virzieniem tiek minēti tādi rīcības virzieni, kā – sakārtota vides

⁹⁰ Jūrmalas pilsētas attīstības stratēģija 2010. – 2030. Pieejams: https://www.jurmala.lv/docs/i10/x/i100825_Strategija_2010-2030.pdf, resurss skatīts 10.12.2020.

⁹¹ Jūrmalas pilsētas attīstības programma 2014. – 2020. gadam. Pieejams: https://www.jurmala.lv/files/attistiba/Jurmala_pilsetas_Attistibas_programmas_2014_-2020_qadam.pdf, resurss skatīts 10.12.2020.

⁹² Jūrmalas pilsētas attīstības programmas 2014. – 2020. gadam 2. daļas II. nodaļas h) apakšnodaļa, Pieejams: https://www.jurmala.lv/files/attistiba/Jurmala_pilsetas_Attistibas_programmas_2014_-2020_qadam.pdf, resurss skatīts 10.12.2020.

⁹³ Liepājas pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam. Pieejams: https://faili.liepaja.lv/liepaja_strategija_2030.pdf, resurss skatīts 10.12.2020.

⁹⁴ Liepājas pilsētas pašvaldības investīciju plāns 2015. – 2020. gadam. Pieejams: <https://faili.liepaja.lv/Bildes/Dokumenti/Dokumentu-biblioteka/Strat%C4%93%C4%A3ijas-nozaru-pl%C4%81ni/Investiciju-plans-21-01-2021.pdf>, resurss skatīts 10.12.2020.

⁹⁵ Smiltenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013. – 2037. gadam. Pieejams: <https://smiltene.lv/attistiba/planosanas-dokumenti/ilgtspejas-attistibas-strategija/>, resurss skatīts 11.12.2020.

⁹⁶ Smiltenes novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam. Pieejams: <https://smiltene.lv/attistiba/planosanas-dokumenti/attistibas-programmas/>, resurss skatīts 11.12.2020.

infrastruktūra, labiekārtotas sabiedriskās nozīmes teritorijas un objekti, dabas resursu ilgtspējīga pārvaldība u.c.

- Smiltenes novada Rīcības un investīciju plānā (30.12.2020.)⁹⁷ paredzēti vairāki pasākumi/aktivitātes saistībā ar vidi un rekreāciju, piemēram: Tepera ezera multifunkcionālas rekreatīvās zonas renovācija un universālās trases izbūve; tūrisma un aktīvās atpūtas iespēju infrastruktūras pilnveidošana, informācijas pasākumi, tajā skaitā norāžu sistēmas, informācijas standu u.tml. pasākumi; tūrisma, dažādu sporta un aktīvās atpūtas trašu/taku izveide u.c.

➤ Daugavpils novadā:

- Daugavpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015. – 2030. gadam⁹⁸ kā stratēģiskais mērķis tiek minēts – *panākt sabalansētu Daugavpils novada teritorijas attīstību, iedzīvotāju dzīves kvalitātes paaugstināšanu, dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un prasmīgu izmantošanu*. Turklāt attīstības stratēģijā kā viens no novada ekonomiskās darbības veidiem noteikts tūrisms un rekreācija, kas balstīts uz lauku kultūrmantojuma un dabas resursiem, un ar to saistītie pakalpojumi – atrakcijas un aktivitātes dabā gan aktīvai, gan pasīvai atpūtai, nakšņošanas un ēdināšanas pakalpojumi, ar veselības veicināšanu saistītas aktivitātes u.c.
- Daugavpils novada rīcības plānā 2016. – 2018. gadam⁹⁹ pie rīcības virziena, kas ietver sportu un aktīvo atpūtu, kā veicamie pasākumi noteikti – labiekārtotu publiskās atpūtas teritoriju (tajā skaitā, peldvietu) ierīkošana novada un Daugavpils pilsētas iedzīvotāju, kā arī tūristu un citu atpūtnieku vajadzībām; publisko zonu pieejamība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un bērnu ratiņiem; viegla nokļūšana līdz publiskai ārtelpai (sabiedriskais transports, ceļi) u.c.

Tomēr stratēģiskie mērķi, kas izriet no pašvaldību plānošanas dokumentiem saistībā ar publiskajiem ūdeņiem un rekreāciju, ne vienmēr tiek attiecīgi “pārnesti” uz rīcībām un uzdevumiem –, tas redzams no attīstības plānošanas dokumentiem un pašvaldību veiktajām darbībām. Piemēram:

- Līgatnes novada pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijā¹⁰⁰ ir uzsvērts, ka 3/4 visa novada teritorijas atrodas Gaujas Nacionālajā parkā, novada teritorijā atrodas dabas pieminekļi un bioloģiski vērtīgas pļavas; Gaujas senleja ir izcils dabas un lauku tūrisma galamērķis, pašvaldības teritorijā ir liela bioloģiskā daudzveidība u.c. Stratēģiskā mērķa “Iedzīvotāju labklājība” sasniegšanai ir noteikta horizontālā prioritāte: ““Dabas vides ilgtspēja” – visos attīstības projektos un aktivitātēs dabas vērtību saglabāšana un aizsardzība ir viens no svarīgākajiem aspektiem”.

⁹⁷ Smiltenes novada pašvaldības rīcības un investīciju plāns. 2020. gads. Pieejams: https://smiltene.lv/wp-content/uploads/2021/01/Aktualizets_Investiciju_plans_30.12.2020.pdf, resurss skatīts 11.12.2020.

⁹⁸ Daugavpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015. – 2030. gadam. Pieejams: https://www.daugavpilsnovads.lv/Media/Default/documents/DN_ilgtspējigas_attistibas_strategija_2015_2030.pdf, resurss skatīts 11.12.2020.

⁹⁹ Daugavpils novada pašvaldības rīcības plāns 2016. – 2018. gadam. Pieejams: https://www.daugavpilsnovads.lv/Media/Default/documents/Attistiba/AP_RP_aktual_pielikums.pdf, resurss skatīts 11.12.2020.

¹⁰⁰ Līgatnes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2019. – 2043. gadam. Pieejams: http://www.ligatne.lv/uploads/filedir/Planosanas%20dokumenti/strateegija_ligatne_1redakcija.pdf, resurss skatīts 28.05.2021.

Tomēr Līgatnes novada pašvaldības rīcības plānā¹⁰¹ attiecībā uz vides aizsardzību un pārvaldību laika periodam no 2019. gada līdz 2025. gadam izvirzīti tikai trīs veicamie pasākumi, turklāt tie definēti ļoti vispārīgi, piemēram: “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un ainavu pārvaldība”.

➤ Smiltenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā¹⁰² “Vadlīnijas tūrisma/rekreācijas un ainaviski nozīmīgu teritoriju plānošanai un izmantošanai” norādīti daudzi virzieni saistībā ar tūrismu un rekreāciju, piemēram:

- sekmēt tūrisma attīstību saskaņā ar vides aizsardzību, lai saglabātu skaistās ainavas, tiro vidi un unikālos dabas objektus; būtiski saglabāt un attīstīt tūrismam nozīmīgās teritorijas, sabalansējot tās ar citu tautsaimniecības nozaru interesēm;
- tūrisma daudzveidības popularizēšana, stiprinot esošo tūrisma struktūru un veidojot jaunas iespējas/piedāvājumus;
- izveidot attīstītu tūrisma pakalpojumu tīklu saistībā ar kaimiņu novadiem, sekmēt pārrobežu sadarbību tūrisma maršrutu izveidē;
- jāveicina tūrisma infrastruktūras pilnveidošana. Īstenot saskaņotu zemes izmantošanas politiku, lai saglabātu ainaviskās vērtības;
- uzņēmējdarbības un tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstība saistībā ar ainavu telpas kvalitātes palielināšanu;
- ainavas uzturēšana un kopšana, saglabājot reljefu, attīstot tā atsevišķos elementus, jaunu ainavu veidošana nesakoptās, pamestās un degradētās teritorijās u.c.

Taču, neskatoties uz ilgtspējīgas attīstības stratēģijā plaši aprakstītajiem darbības virzieniem un mērķiem, no Smiltenes novada pašvaldības sniegtās informācijas¹⁰³ redzams, ka, piemēram, 2020. gadā pašvaldība realizējusi tikai vienu projektu, kas saistīts ar publisko ūdeņu apsaimniekošanu un rekreāciju: “Publiskās piekļuves nodrošināšana Lizdoles ezeram”.

Vienlaikus ir pašvaldības, kuras savā ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, kā arī veicamajās darbībās un uzdevumos kā prioritāti neakcentē mērķus publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanai. Piemēram, Tukuma novada pašvaldība ir atzinusi¹⁰⁴:

Plānošanas dokumentos publiskie ūdeņi nav prioritāte. Piemēram, stratēģijā minēts, ka publiskie ūdeņi nav problēmu zona, līdz ar to plānošanas dokumentos nav likts uzsvars uz publisko ūdeņu apsaimniekošanu. Stratēģijā ir tikai vispārējs apraksts un nosauktas ūdenstilpes. Vispārējos mērķos ir virzieni, kas atbilst publisko ūdeņu apsaimniekošanai. Dažādi projekti realizēti laika gaitā (ūdenstilpju attīrīšana, plūdu novēršanas pasākumi u.c.). Vienlaikus dažādi projekti vēl ir tikai plānošanas stadijā.

¹⁰¹ Līgatnes novada attīstības programmas 2019. – 2025. gadam Rīcības plāns 2019. – 2025. gadam. Pieejams: http://www.ligatne.lv/uploads/Attistibas%20programma/4_ligatnesnovadaaprcbasplns.pdf, resurss skatīts 28.05.2021.

¹⁰² Smiltenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2037.gadam. Pieejams: https://smiltene.lv/wp-content/uploads/2018/12/Smiltene_IAS_gala_red_25_09_2013.pdf, resurss skatīts 28.05.2021.

¹⁰³ Smiltenes novada pašvaldības 15.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

¹⁰⁴ Valsts kontroles un Tukuma novada pašvaldības 28.04.2021. intervijas protokols.

Tāpat Tukuma novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2033. gadam¹⁰⁵ attiecībā uz vides kvalitāti norādīts, ka novadam raksturīga kopumā tīra vide un nav būtisku ūdeņu piesārņojumu, kā arī Tukuma novads nav ūdeņiem bagāts, tāpēc sevišķa vērība pievēršama esošajiem ūdens resursiem. Stratēģijā minēti vispārīgi mērķi, piemēram – ūdeņi, piekraste u.c. tiek racionāli izmantoti un atbilstoši pārvaldīti, nepieciešama droša vide ar nepiesārņotu gaisu, augsni, ūdeņiem u.c., kā arī minēts, ka Tukuma pilsētā nākotnē jādzīvina un jāizmanto pilsētā esošās ūdensmalas – vairāk izceļama Slocenes upes mala un atjaunojams Tukuma ezers, jāpilnveido zaļās teritorijas – jāsakārto parki, kopā ar Engures novada pašvaldību un LVM jāatrisina jautājums par Melnezeru.

Vērtējot revidējamā laika periodā pašvaldību īstenotos projektus, kas saistīti ar rekreācijas iespēju nodrošināšanu publiskajos ūdeņos un to tuvumā, konstatēts, ka īstenotie projekti ne vienmēr atbilst izvirzītajiem mērķiem un attīstības programmas rīcību un investīciju plānā noteiktajiem virzieniem. Ir arī tādi projekti, kuri tiek īstenoti, taču sasaiste ar attīstības plānošanas dokumentiem nav atrodamā.

Vai pašvaldībās ir apzināti riska ūdensobjekti un noteiktas rīcības to sakārtošanai?

Normatīvajā aktā¹⁰⁶ ir noteiktas vispārējas prasības riska ūdensobjektu aizsardzībai nolūkā novērst virszemes un pazemes ūdeņu kvalitātes pasliktināšanos Latvijā. Termins “risks” ir saistīts ar pašreizējo ūdens kvalitātes neatbilstību un tiekšanos sasniegt visaugstāko ūdens ķīmisko un ekoloģisko kvalitāti, kādu Latvijas apstākļos ir iespējams nodrošināt. Lai ūdens kvalitāti uzlabotu, ir jāapzina un jāizvērtē situācija valstī kopumā un jānosaka kopīgas rīcības un uzdevumi. Jāatzīst, ka pašvaldību rīcība un veiktās aktivitātes ūdens kvalitātes uzlabošanas jomā ir būtiskas, jo vairumā gadījumu ūdensobjekti, tajā skaitā riska ūdensobjekti, atrodas pašvaldību tiesiskajā valdījumā, un tās veic šo objektu apsaimniekošanu.

Kopā Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalos ir identificēti¹⁰⁷ 89 upju un 78 ezeru riska ūdensobjekti, kuriem slodžu samazināšanai un ūdens kvalitātes uzlabošanai nepieciešams veikt vienu vai vairākus pasākumus. Šie riska ūdensobjekti – upes, ezeri – bieži atrodas vairāku pašvaldību administratīvajās teritorijās, tāpēc ir svarīgi pašvaldībām savstarpēji sadarboties, plānojot un īstenojot ar publiskajiem ūdeņiem saistītos projektus ne tikai labiekārtošanas jomā, bet arī ūdens kvalitātes uzlabošanai.

Lai nodrošinātu ūdens kvalitātes uzlabošanu, pašvaldībām, izstrādājot teritorijas plānojumus un lokālplānojumus, jānosaka izmantošanas veidu ierobežojumi ūdenstilpēs un ūdenstecēs, kas noteiktas par riska ūdensobjektiem saskaņā ar normatīvajiem aktiem par riska ūdensobjektiem.¹⁰⁸

Revīzijā ir konstatēts, ka pašvaldībās tiek apzināti riska ūdensobjekti un tiek noteiktas un veiktas darbības situācijas uzlabošanai, tomēr lielākoties tās nav uzskatāmas par sistemātiskām un, neskatoties uz valsts mērogā izvirzītajiem mērķiem dabas resursu saglabāšanai un aizsargāšanai, šīm darbībām netiek piešķirta prioritāra nozīme pašvaldības līmenī.

¹⁰⁵ Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2033. gadam. Pieejams: <https://www.tukums.lv/lv/attistibas-planosanas-dokumenti>, resurss skatīts 28.05.2021.

¹⁰⁶ MK 31.05.2011. noteikumi Nr. 418 “Noteikumi par riska ūdensobjektiem”.

¹⁰⁷ MK 31.05.2011. noteikumi Nr. 418 “Noteikumi par riska ūdensobjektiem”.

¹⁰⁸ MK 30.04.2013. noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 75. punkts.

Taču ir arī pozitīvi piemēri: pie tiem var minēt Carnikavas novadu, kura ilgtspējīgas attīstības stratēģijā¹⁰⁹ izceltas trīs ar virszemes un pazemes ūdeņu izmantošanu, aizsardzību un apsaimniekošanu saistītas aktuālas problēmas pašvaldībā:

- notekūdeņu novadīšana Baltijas jūrā neattīrītā veidā piekrastes ciemos, kuros nav izveidoti centralizēti notekūdeņu un ūdensapgādes pakalpojumi;
- meliorācijas sistēmu neapmierinošais tehniskais stāvoklis – novecojušas sūkņu stacijas, aizauguši koplietošanas grāvji un krājbaseini;
- pavasara plūdi un krastu erozija Gaujas upes krastos.

Pēc stratēģisko mērķu noteikšanas un situācijas apzināšanas Carnikavas novadā realizēts projekts, kas saistīts ar meliorācijas sistēmas atjaunošanu: “Garcieņa kāpas atjaunošana jeb “Eimuru–Mangaļu poldera meliorācijas grāvju atjaunošana Carnikavas novadā””¹¹⁰. Projekta ietvaros tika risināta situācija Garcieņa pludmalē, lai meliorācijas kanāls no sūkņu stacijas “Eimuri”, mainot savu tecējumu, nenoskalo kāpu.

Vai pašvaldībās tiek veiktas darbības ūdeņu kvalitātes uzlabošanai?

Pašvaldībās tiek veiktas darbības projektu ietvaros, kas saistītas ar ūdens kvalitātes uzlabošanu, piemēram:

- Liepājas pilsētā – Baltijas jūras aizsardzība no neattīrītu notekūdeņu noplūdes pilsētu teritorijās plūdu laikā¹¹¹;
- Engures novadā – Rīgas jūras līča piekrastes un Kaņiera ezera biotopu apsaimniekošana un infrastruktūras izveide Engures novada teritorijā¹¹²;
- Jūrmalas pilsētā – Lielupes radīto plūdu un krasta erozijas risku apdraudējumu novēršanas pasākumi Dubultos–Majoros–Dzintaros¹¹³.

Tomēr revīzijas gaitā konstatēts, ka pašvaldībās veikto darbību (projektu) daudzums, kas saistīts ar ūdens kvalitātes uzlabošanu, ir salīdzinoši neliels attiecībā pret citām pašvaldību veiktajām aktivitātēm ar publiskajiem ūdeņiem nesaistītajās jomās. Redzams, ka pašvaldības jautājumiem par ūdens resursu kvalitātes uzlabošanu nepiešķir prioritāru nozīmi. Piemēram, Pāvilostas novada pašvaldība norādīja¹¹⁴, ka nav veikusi nekādas darbības, lai sasniegtu labu ūdens stāvokli visos ūdensobjektos, kaut arī pašvaldības teritorijā ir vairāki virszemes ūdensobjekti (piemēram, Saka, Bubieris, Baltijas jūras atklātais smilšainais

¹⁰⁹ Carnikavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. – 2030. gadam. Pieejams: http://carnikava.lv/images/Izvelnes/Attistiba/Strategija/Strategija_gatava/IAS_strat_FIN.pdf, resurss skatīts 11.05.2021.

¹¹⁰ Garcieņa kāpas atjaunošana. Pieejams: <http://www.carnikava.lv/attistiba/garciena-kapa>, resurss skatīts 14.05.2021.

¹¹¹ Liepājas pilsētas investīciju plāns 2015. – 2020. gadam. Pieejams: <https://faii.liepaja.lv/Bildes/Dokumenti/Dokumentu-biblioteka/Strat%C4%93%C4%A3ijas-nozaru-pl%C4%81ni/Investiciju-plans-maijs-2021.pdf>, resurss skatīts 28.05.2021.

¹¹² Pabeigts “Rīgas jūras līča piekrastes un Kaņiera ezera biotopu apsaimniekošana un infrastruktūras izveide Engures novada teritorijā” projekts. Pieejams: <http://www.enguresnovads.lv/projekti/pabeigts-rigas-juras-lica-piekrastes-un-kaniera-ezera-biotopu-apsaimniekosana-un-infrastrukturas-izveide-engures-novada-teritorija-projekts>, resurss skatīts 28.05.2021.

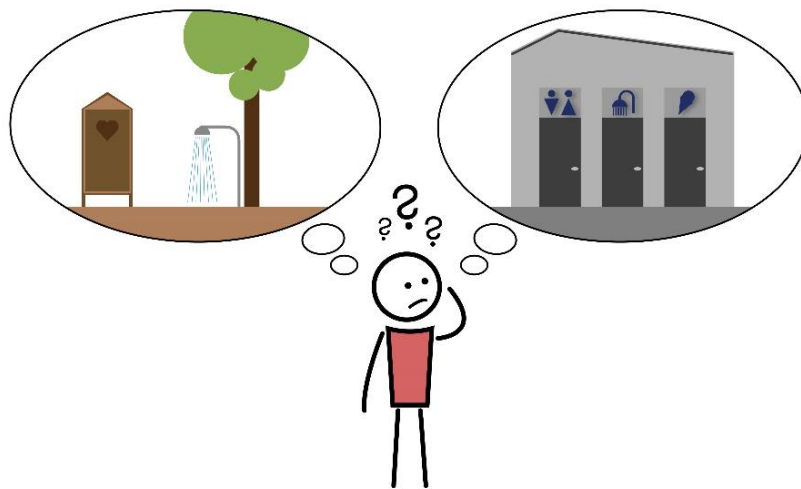
¹¹³ Jūrmalas pilsētas investīciju plāns 2018. – 2020. gadam. Pieejams: https://jurmala.lv/lv/attistiba/attistibas_planosana/attistibas_planosanas_dokumenti/, resurss skatīts 28.05.2021.

¹¹⁴ Pāvilostas novada pašvaldības 17.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

krasts, Baltijas jūras atklātais akmeņainais krasts), kuros pastāv risks nesasniegt Ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli paredzētajā termiņā¹¹⁵.

Vai pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietverti uz rekreācijas iespēju nodrošināšanu un attīstību vērsti mērķi, un plānošanas dokumentos ietvertie uzdevumi un rīcības ir vērstas uz šo mērķu sasniegšanu?

Vērtējot, vai pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietverti uz rekreācijas iespēju nodrošināšanu un attīstību vērsti mērķi, un plānošanas dokumentos ietvertie uzdevumi un rīcības ir vērstas uz šo mērķu sasniegšanu (skatīt 5. attēlu), apstiprinājās, ka normatīvajos aktos netiek konkrēti un nepārprotami definēts, kas ir teritorijas labiekārtojums un kādiem jābūt nosacījumiem, lai teritorija varētu tikt uzskatīta par labiekārtotu.

5. attēls. Kas ir labiekārtota vide?

Lai arī pastāv zināms apstākļu kopums, ko pieņemts uzskatīt par labiekārtojuma esamību un teritorijas pieejamības nodrošināšanu (par šādu izpratni liecina arī intervijās paustais pašvaldību viedoklis), tomēr nav viennozīmīgas izpratnes par to, ar ko jābūt aprīkotām publisko ūdeņu teritorijām (tajā skaitā pludmalēm un peldvietām), lai apgalvotu, ka rekreācijas iespējas tiek nodrošinātas pilnībā, teritorija ir labiekārtota un pieejama ikvienam.

Revīzijā ir konstatēts, ka pašvaldības revidējamā laika posmā savos attīstības plānošanas dokumentos ir iekļāvušas uz publisko ūdeņu, tajā skaitā peldvietu un pludmaļu attīstību vērstus mērķus, rīcības un uzdevumus, piemēram:

- Engures novads: Publiskās ārtelpas attīstīšana – Engures pludmales infrastruktūras izbūve atpūtas un pasākumu norises vietas izveidei, nosakot sasniedzamo rezultātu: izbūvētas gājēju laipas, izbūvēta tualete, tajā skaitā ūdens, kanalizācijas un elektrības pieslēgums, izvietoti soliņi,

¹¹⁵ Ūdens apsaimniekošanas likuma 12. panta trešā daļa un Pārejas noteikumu 9. punkts.

ģērbtuves, atkritumu urnas un izveidoti aktīvās atpūtas laukumi, izbūvēts gājēju tiltiņš pāri Engures upei¹¹⁶;

- Kuldīgas novads: Ventas krastu labiekārtojuma un tūrisma infrastruktūras pilnveide, paredzot jaunu labiekārtojuma elementu, tūrisma taku un atraktīvu tūrisma objektu izvietojumu pie Ventas upes¹¹⁷;
- Rēzeknes novads: Automašīnu stāvlaukuma ierīkošana un piebraucamā ceļa pie ezera, laivu piestātnes, gājēju celiņa līdz ezeram ierīkošana pie Meirānu ezera pludmales¹¹⁸;
- Smiltenes novads: Publiskās piekļuves nodrošināšana Lizdoles ezeram, izveidojot brīvu piekļuvi ezeram, peldētavu. (Peldētavā tika uzstādīti dažādi labiekārtojuma elementi – ierīkota piknika vieta ar galdiem un soliņiem, izveidota ugunsgrāvis, pie kuras uzstādīts solis, uzstādīta pontona laipa, vairāki soli ar atzveltnēm un atkritumu urnas. Izveidota arī ģērbšanās kabīne, pie kuras piestiprināts zivju mērītājs, u.c.),

taču šie mērķi un veiktās darbības atšķiras ar to, cik ļoti tos var attiecināt tieši uz publisko ūdeņu teritorijas attīstību, nevis visas teritorijas attīstību kopumā. Vienlaikus noteiktie mērķi nav precīzi definēti un neatbilst labākās prakses principiem¹¹⁹. Turklāt pašvaldību īstenotie projekti, kas saistīti ar publiskajiem ūdeņiem un rekreācijas iespējām iedzīvotājiem, ne vienmēr atbilst pašvaldību stratēģijās un attīstības programmās izvirzītajiem mērķiem un attīstības programmas rīcības un investīciju plānā noteiktajiem virzieniem.

Izvērtējot izlasē iekļauto pašvaldību plānošanas dokumentus, konstatēts, ka ir pašvaldības, kurās nav veikta pietiekama esošās situācijas analīze, lai varētu secināt, kādi ir aktuālie risināmie jautājumi attiecībā uz rekreācijas pieejamību, tajā skaitā par nepieciešamo labiekārtojumu peldvietās un pludmalēs. SVID analīze ir viena no populārākajām metodēm situācijas izvērtēšanai, tomēr revīzijā konstatētais liecina, ka šī metode izmantota nepilnīgi. Pašvaldības ir sagatavojušas SVID¹²⁰ tabulas, apkopojot rādītājus, bet nav veikušas to analīzi, nosakot iespējamus risinājumus. Piemēram:

- Tukuma novada Attīstības programmā 2015. – 2021. gadam¹²¹ ir pieejama SVID analīze tabulas veidā, kurā ir apzinātas novada stiprās un vājās puses, bet tabulā informācija ir vispārēja, nav ietvertas visas tēmas (piemēram, nav minēts nekas par publiskajiem ūdeņiem vai rekreācijas iespējām iedzīvotājiem), analīze neietver risinājumus attiecīgajai situācijai;

¹¹⁶ Engures pludmales infrastruktūras apraksts 2017. – 2025. gada 31. decembrim. Pieejams: <http://www.enguresnovads.lv/investiciju-plani>, resurss skatīts 28.05.2021.

¹¹⁷ Kuldīgas novada Attīstības programmas 2014. – 2022. gadam Investīciju plāns. Pieejams: https://www.kuldiga.lv/images/Faili/Pasvaldiba/planosana_kartes/AP/AP_2014-2022_Invest%C4%ABciju_pl%C4%81ns_28_01_2021.pdf, resurss skatīts 28.05.2021.

¹¹⁸ Rēzeknes novada attīstības programma 2019. – 2025. gadam, IV. Investīciju plāns. Pieejams: https://rezeknesnovads.lv/wp-content/uploads/2020/12/IV_Investiciju_plans_Rezeknes_nov.pdf, resurss skatīts 28.05.2021.

¹¹⁹ SMART/TRIKS – terminēts, reāls, izmērāms, konkrēts, sasniedzams.

¹²⁰ SVID – stiprās un vājās puses, iespējas un draudi.

¹²¹ Tukuma novada attīstības programma 2015. – 2021. gadam. Pieejams: https://tukums.lv/images/stories/Tuk_nov_AProgramma_22-12-2015.pdf, resurss skatīts 28.05.2021.

- Jūrmalas pilsētas pašvaldībā ir veikta SVID analīze¹²², kurā, ņemot vērā iedzīvotāju aptaujas, ir izvērtētas esošās situācijas stiprās un vājās puses, iespējas un draudi, taču nav noteikti iespējamie risinājumi;
- Smiltenes novada pašvaldībā veiktajā SVID analīzē¹²³ ir ietverts plašs esošās situācijas raksturojums, tajā skaitā attiecībā uz uzņēmējdarbības vidi, pieejamajiem un attīstībai nozīmīgajiem resursiem, iedzīvotāju dzīves vidi; SVID ir uzskatāmi parādītas stiprās un vājās puses un tās iedalītas atbilstoši mērogam, taču iespējamās rīcības nav vērtētas.

1.2. Vai pašvaldības, izvērtējot projektu idejas saistībā ar publisko ūdeņu teritorijas attīstību un īstenojot šāda veida projektus, ievēro attīstības plānošanas pamatprincipus un labas pārvaldības principus?

Pašvaldībās tiek realizēti projekti, kuriem ir iespējams iegūt atbilstošu finansējumu, nepiešķirot svarīgu nozīmi projekta aktualitātei. Turklāt bieži tieši ārēja finansējuma pieejamība ir noteicošais kritērijs, kā tiek izvēlēti īstenojamie projekti pašvaldībās, kā rezultātā netiek īstenoti konkrētās pašvaldības prioritārie un uz iedzīvotāju vajadzībām balstītie projekti.

Pašvaldību īstenojamiem projektiem nav noteikti skaidri un precīzi sasniedzamie mērķi un izmērāmi rezultatīvie rādītāji, tādējādi nedz iedzīvotājiem, nedz pašvaldībai nav iespējams gūt pārlicību par projekta nepieciešamība un īstenošanas pakāpi atbilstoši plānotajam.

Vai pašvaldības veic projektu izvērtēšanu pēc vienotiem principiem?

Pašvaldībām, izstrādājot teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, tajā skaitā izvērtējot projektu idejas, ir jāņem vērā likumā¹²⁴ noteiktie teritorijas attīstības plānošanas un labas pārvaldības principi, piemēram, ilgtspējīgas attīstības princips, līdzdalības princips, sadarbības princips, finansiālo iespēju princips, uzraudzības un novērtēšanas princips. Likums¹²⁵ nosaka arī šādus teritorijas attīstības plānošanas principus, kuri ir līdzīgi Attīstības plānošanas sistēmas likumā noteiktajiem: pēctecības principu, nepārtrauktības principu, vienlīdzīgu iespēju principu, integrētas pieejas principu.

¹²² Jūrmalas pilsētas attīstības programma 2014. – 2020. gadam. Pieejams: https://www.jurmala.lv/files/attistiba/Jurmalas_pilsetas_Attistibas_programmas_2014_-2020_gadam.pdf, resurss skatīts 28.05.2021.

¹²³ Smiltenes novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam. Pieejams: <https://smiltene.lv/wp-content/uploads/2018/12/I-SEJUMS-2-DALA.pdf>, resurss skatīts 28.05.2021.

¹²⁴ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. pants

¹²⁵ Teritorijas attīstības plānošanas likuma 3. pants.

Analizējot izlasē iekļauto pašvaldību īstenotos projektus, redzams, ka projektiem tiek piesaistīts visdažādākais finansējuma avots (skatīt 6. attēlu).

6. attēls. Iespējamie finansējuma avotu veidi projektu realizācijas nodrošināšanai

Revīzijā konstatēts – lai arī projektu īstenošanu pašvaldībās vajadzētu veikt atbilstoši vides, ekonomiskajām, teritoriālajām u.c. aktualitātēm un iedzīvotāju vajadzībām, tomēr redzams, ka bieži tieši iespējamais finansējums ir noteicošais faktors, kas ietekmē projektu virzību un realizācijas gaitu.

Piemēram, Carnikavas novada pašvaldība ir norādījusi, ka:

Prioritārie projekti tiek noteikti atbilstoši pieejamam finansējumam. Šogad tiek būvēta koka laipu taka uz pludmali cauri dabas parkam Garupē (LAD finansējums). 2021. gadā apstiprināti divi LAD projekti – Laivu ielas un stāvlaukuma izbūve un Lilastes stāvlaukuma paplašināšana ar nobrauktuvi glābšanas dienestiem.¹²⁶

Iedzīvotāju iesaistes plānošanā nozīmīgumu norāda arī biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”:

Pašvaldībām ir pienākums iesaistīt sabiedrību plānošanas dokumentu izstrādē. Pašvaldības arvien vairāk novērtē savlaicīgas iedzīvotāju iesaistes nozīmīgumu, jo tas ievērojami mazina pretestību vai neapmierinātību turpmākajos posmos, kad plānošanas dokumenti tiek nodoti publiskajai apspriešanai. Visbiežāk pašvaldības iedzīvotāju viedokli noskaidro ar aptauju palīdzību vai arī rīkojot klātienēs tikšanās, lai uzklautu iedzīvotājus, taču tikai atsevišķos gadījumos pašvaldības pie iedzīvotājiem vēršas atkārtoti, lai saskaņotu arī turpmāko dokumenta saturu. Turklāt lielākā daļa pašvaldību savu uzdevumu – plānot pašvaldības attīstību – parasti nodod ārējiem ekspertiem. Plānotāju trūkums, kā arī vāja starpnozaru sadarbība pašvaldībā un pašvaldības politiķu zemā līdzdalība plānošanas dokumentu izstrādē ir būtiski šķēršļi, kas traucē sistēmiski veidot labu ilgtermiņa sadarbību ar saviem

¹²⁶ Carnikavas novada pašvaldības 07.04.2021. elektroniskā pasta vēstule Nr. 01/8.2/439.

*iedzīvotājiem. Ja iedzīvotāji nesaprot, ko var mainīt ar savu aktīvu līdzdarbošanos, arī viņu motivācija piedalīties ir zema*¹²⁷

Revīzijas gaitā konstatēts, ka pašvaldībās tiek veiktas iedzīvotāju aptaujas un notiek sabiedriskā apspriešana. Labā prakse rāda, ka sabiedrības aptauju rezultāti tiek iekļauti arī pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos, piemēram ilgtspējīgas attīstības stratēģijās un attīstības programmās, nosakot prioritātes. Tomēr revīzijā ir konstatēts, ka, neskatoties uz veiktajām iedzīvotāju aptaujām un sabiedrisko apspriešanu rezultātiem, pašvaldības no iedzīvotāju vajadzībām izrietošos mērķus un uzdevumus nenosaka par prioritāriem. Par to liecina veikto iedzīvotāju aptauju rezultāti, kur iedzīvotāju vērtējums pašvaldību veiktajām darbībām attiecībā uz vidi, teritoriju labiekārtojumu, atpūtas un tūrisma iespējām ir zems, un iedzīvotājiem ir daudz ieteikumu, ko darīt citādi. To apliecina, piemēram, Rēzeknes novadā veiktā iedzīvotāju aptauja¹²⁸.

Tikai Kuldīgas novada pašvaldībā ir izstrādāta atsevišķa kārtība¹²⁹, kā tiek izvērtētas projektu idejas un projektu iesniegumi un kāds ir ceļš no projekta idejas sagatavošanas līdz projekta ieviešanai.

Tomēr pašvaldības norādīja, ka ir izveidojies process, kā tiek izvērtēti projekti un kā tiek veikta investīciju plāna aktualizācija. Piemēram, Daugavpils novada pašvaldība norādīja, ka Daugavpils novada pagastu pārvaldes un citas pašvaldības institūcijas izvērtē aktualitātes, aptaujājot arī vietējās aktīvās biedrības, draudzes un uzņēmējus. Uz apkopotās informācijas pamata tiek aizpildīta investīciju plāna aktualizācijas matrica, kur pagasta pārvalžu un institūciju pārstāvji sniedz informāciju par iepriekšējā periodā paveikto, izklāsta savu priekšstatu par prioritāšu hierarhiju turpmāko triju gadu periodā un nepieciešamo finanšu apjomu, ņemot vērā aktuālās vajadzības viņu pārzinā esošajā teritorijā/institūcijā. Attīstības pārvalde konsolidē aizpildītās matricas, nepieciešamības gadījumā veicot korekcijas vai papildinājumus, un šī apkopotā matrica tiek sniegta izpilddirektorei izskatīšanai¹³⁰.

Pārējās pašvaldības projektus vērtē, izskatot katru projektu atsevišķi domes sēdēs (piemēram, Engures novada pašvaldība¹³¹) vai arī ikgadējā budžeta sagatavošanas laikā (piemēram, Tukuma novada pašvaldība¹³²).

Vai pašvaldību īstenotajos projektos ir ietverti konkrēti mērķi, rīcības un uzdevumi ar izmērāmiem rezultātīvajiem rādītājiem?

Pašvaldības saistībā ar publisko ūdeņu un tiem pieguļošās teritorijas attīstību ir īstenojušas dažāda veida un apjoma projektus. Tie saistīti galvenokārt ar teritorijas attīstību un labiekārtošanu, tūrisma attīstību, zivju resursu atjaunošanu ūdenstilpēs un ūdens kvalitātes uzlabošanu.

¹²⁷ Sabiedrības līdzdalība pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu izstrādē: Latvijas pašvaldību prakses izvērtējums. Pieejams: http://providus.lv/article_files/3743/original/Providus_Sabiedr%C4%ABbas_l%C4%ABdzdal%C4%ABba_pasvaldibu_planosana_2020.pdf?1606423828, resurss skatīts 18.05.2021.

¹²⁸ Rēzeknes novada iedzīvotāju aptaujas rezultāti (2020. gads). Pieejams: https://rezeknesnovads.lv/wp-content/uploads/2020/12/Aptauja_REZULTATI_2020.pdf, resurss skatīts 20.05.2021.

¹²⁹ Kuldīgas novada domes noteikumi Nr. 8/2020 "Infrastrukturā projektu ierosināšanas un ieviešanas kārtība Kuldīgas novada pašvaldībā".

¹³⁰ Daugavpils novada pašvaldības 25.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

¹³¹ Engures novada pašvaldības 16.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

¹³² Tukuma novada pašvaldības 20.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

Pašvaldību īstenotie projekti tiek iekļauti konkrētā gada investīciju vai darbu plānā, tie izriet no attīstības plānošanas dokumentos noteiktajām attīstības prioritātēm, rīcībām un uzdevumiem.

Revīzijā ir konstatēts, ka pašvaldību projektos ietvertie mērķi, rīcības un uzdevumi nav ar konkrēti izmērāmiem rezultātiem rādītājiem vai arī tie ir definēti ļoti vispārīgi. Tas sakrīt ar jau iepriekš Valsts kontroles revīzijās¹³³ konstatēto. Izvērtējot izlasē iekļauto pašvaldību projektu informāciju, konstatēti, piemēram, šādi rezultatīvie rādītāji:

- Ventpils novada pašvaldības projekts “Makšķerēšanas tūrisma attīstība RETROUT (R065) (Interreg, Centrālā Baltija)”: investīciju plānā¹³⁴ noteiktais mērķis, projekta rezultāts un tā rezultatīvie rādītāji ir “*Jūras taimiņu nārsta ceļa atjaunošana Rīvas upē. Veikta Rīvas upes (Jūrkalnes pag.) zivju ceļa pārbūve, lai atvieglotu zivju migrāciju uz nārsta vietām*”;
- Carnikavas novadā īstenotā aktivitāte¹³⁵ “Gaujas promenādes izveide”: rezultatīvais rādītājs “*izbūvēta Gaujas promenādes I. kārtā: Dzelzceļa tilts–Jūras iela; izbūvēts tilts pār Vecgauju no promenādes (Kuģu ielas) nokļūšanai uz Novadpētniecības centru*”;
- Engures novadā īstenotā aktivitāte¹³⁶ “Publiskās ārtelpas attīstīšana – Engures pludmales infrastruktūras izbūve atpūtas un pasākumu norises vietas izveidei”: rezultatīvais rādītājs “*Izbūvētas gājēju laipas, izbūvēta tualete, tai skaitā ūdens, kanalizācijas un elektrības pieslēgums, izvietoti soliņi, gērbtuves, atkritumu urnas un izveidoti aktīvās atpūtas laukumi, izbūvēts gājēju tiltiņš pāri Engures upei. Rezultātā – attīstīta publiskās ārtelpas vieta*”.

1.3. Vai pašvaldībās ir izstrādāta attīstības programmas īstenošanas rezultātu uzraudzības sistēma un pašvaldības to ievēro, kā rezultātā tiek veicināta uzdevumu un rīcību izpilde un mērķu sasniegšana ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un rekreācijas iespēju nodrošināšanā?

Vairumā gadījumu pašvaldībās netiek ievērots likumā noteiktais¹³⁷ uzraudzības un novērtēšanas princips – attīstības plānošanā un attīstības plānošanas dokumentu īstenošanā netiek veikta uzraudzība un pārskatu sniegšana par sasniegtajiem rezultātiem – tas liedz

¹³³ Piemēram, Valsts kontroles atbilstības/lietderības revīzija Nr. 2.4.1-38/2018 “Pašvaldību infrastruktūras objektu un projektu finansēšanas sistēmas, procesa un kritēriju atbilstība racionālas finanšu līdzekļu izlietošanas, efektivitātes un ilgtspējas principiem”.

¹³⁴ Ventpils novada attīstības programmas 2020. – 2026. gadam Investīciju plāns. Pieejams: http://ventspilsnovads.lv/wp-content/uploads/2020/04/IV_Investiciju_plans.pdf, resurss skatīts 14.05.2021.

¹³⁵ Carnikavas novada Rīcības plāns un Investīciju plāns 2019. – 2020.gadam. Pieejams: http://carnikava.lv/images/2020/Attistiba/RP_IP_2019_2021_aktualizets23_11_2020.pdf, resurss skatīts 14.05.2021.

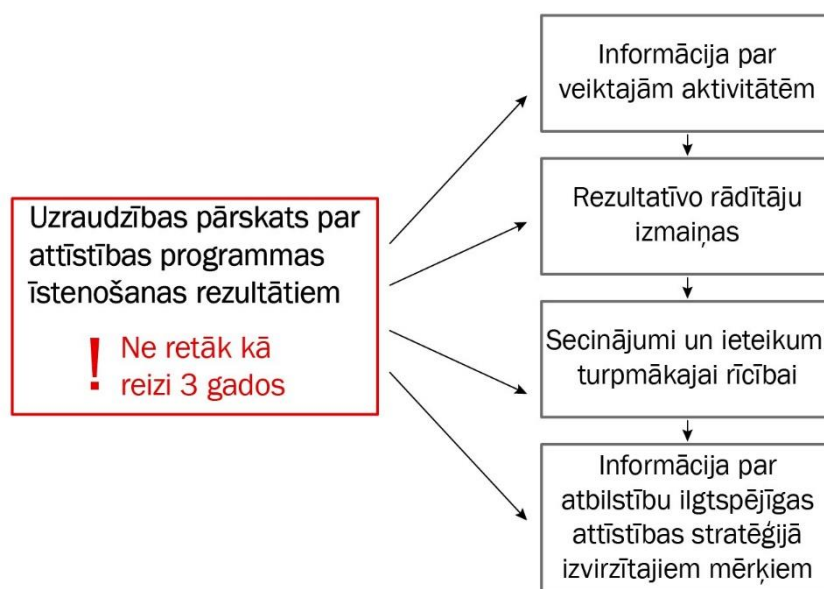
¹³⁶ Engures pludmales infrastruktūras apraksts 2017. – 2025.gada 31. decembrim. Pieejams: <http://www.enguresnovads.lv/investiciju-plani>, resurss skatīts 14.05.2021.

¹³⁷ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. panta otrā daļas 7. punkts.

iespēju pašvaldībām izvērtēt veikto darbību atbilstību pašvaldības plāniem, tajā skaitā atbilstību iedzīvotāju vajadzībām, un ekonomiskumu.

Vai pašvaldības veic attīstības programmas īstenošanas rezultātu uzraudzību?

Atbilstoši likumam¹³⁸ pašvaldībām attīstības plānošanas procesā ir jāievēro uzraudzības un novērtēšanas princips – attīstības plānošanas dokumentu īstenošanā nodrošināts ietekmes izvērtējums, kā arī veikta uzraudzība un pārskatu sniegšana par sasniegtajiem rezultātiem (skatīt 7. attēlu). Šī principa īstenošanu pašvaldības nodrošina, attīstības programmā ietverot attīstības programmas īstenošanas uzraudzības kārtību.¹³⁹

7. attēls. Uzraudzības pārskatos iekļaujamā informācija

Atbilstoši MK noteikumiem¹⁴⁰ pašvaldībām ir pienākums izstrādāt uzraudzības pārskatu par attīstības programmas īstenošanas rezultātiem.

Revīzijā konstatēts, ka pašvaldības attīstības plānošanas dokumentos ir noteikušas, kā tiks īstenota attīstības programmas uzraudzība, periodiskumu, kādā uzraudzība tiks veikta, ziņojuma nosaukumu, formu un saturu, taču vairumā gadījumu pašvaldībās, kas iekļautas revīzijas izlasē, šī pašu noteiktā kārtība un uzraudzības veikšanas principi netiek ievēroti.

¹³⁸ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. panta otrā daļa.

¹³⁹ Teritorijas attīstības plānošanas likuma 22. panta otrā daļa.

¹⁴⁰ MK 14.10.2014. noteikumu Nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" 25. punkts.

Piemēram, Carnikavas novada pašvaldībā ir izstrādāta stratēģijas ieviešanas uzraudzības shēma un noteikti uzraudzības sistēmas elementi¹⁴¹, aprakstīts process un noteikti atbildīgie, ir izstrādāta attīstības programmas ieviešanas uzraudzības shēma un noteikti uzraudzības sistēmas elementi¹⁴², taču uzraudzības kārtība netiek īstenota atbilstoši plānošanas dokumentos noteiktajai kārtībai. No publiski pieejamās informācijas redzams, ka Carnikavas novada pašvaldībai 2019. gadā bija jāveic stratēģijas vidusposma īstenošanas izvērtējums, kas pamatots ar 2018. gada izvērtējuma rādītājiem, bet šis ziņojums pašvaldības mājaslapā nav pieejams. Carnikavas novada pašvaldība norāda uz citu dokumentu, ko uzskata par uzraudzības ziņojumu¹⁴³, tomēr tas nav uzskatāms par Attīstības programmā noteikto īstenošanas uzraudzības ziņojumu.

Arī Ventspils novada pašvaldība neiesniedza attīstības programmas ikgadējos uzraudzības ziņojumus un triju gadu uzraudzības ziņojumu, kas attiecināmi uz laika periodu par 2019. – 2020. gadu, kā arī pašvaldības mājaslapā šī informācija nav pieejama. Savukārt Daugavpils novada pašvaldībai¹⁴⁴ ir izstrādāti uzraudzības ziņojumi, tomēr tie ir izstrādāti vairāk nekā pirms trim gadiem, tādējādi pašvaldības attīstības programmas uzraudzības kārtība neatbilst iepriekš minēto normatīvo aktu prasībām.

Jūrmalas pilsētas pašvaldība, kas ir labās prakses piemērs uzraudzības sistēmas īstenošanai, ir izstrādājusi uzraudzības pārskatu¹⁴⁵, kurā ir iekļauta visa būtiskā informācija, tajā skaitā informācija par veiktajām aktivitātēm, rezultatīvo rādītāju izmaiņas, secinājumi un ieteikumi turpmākajai rīcībai un informācija par atbilstību izvirzītajiem stratēģiskajiem mērķiem.

Pašvaldību projektu vadības procesa shēmu revidenti sniedza jau iepriekš veiktajā revīzijā “Pašvaldību infrastruktūras objektu un projektu finansēšanas sistēmas, procesa un kritēriju atbilstība racionālas finanšu līdzekļu izlietošanas, efektivitātes un ilgtspējas principiem”¹⁴⁶, tajā parādot arī uzraudzības vietu un lomu.

Ieteikumi

Lai uzlabotu ūdens resursu attīstības plānošanu, tajā skaitā kontekstā ar valsts kopīgo mērķu ūdeņu kvalitātes nodrošināšanā un pašvaldības mērķu rekreācijas iespēju nodrošināšanā sasniegšanu, pašvaldībām:

¹⁴¹ Carnikavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. – 2030. gadam II sējums STRATĒĢISKĀ DAĻA. Pieejams: http://carnikava.lv/images/Izvelnes/Attistiba/Strategija/Strategija_gatava/IAS_strat_FIN.pdf, 41. lpp., resurss skatīts 14.05.2021.

¹⁴² Carnikavas novada attīstības programma 2015. – 2021. gadam II sējums STRATĒĢISKĀ DAĻA. Pieejams: http://carnikava.lv/images/Izvelnes/Attistiba/Strategija/Attistibas_programma_gatava/II_sejums.pdf, 107. lpp., resurss skatīts 14.05.2021.

¹⁴³ Sociāli ekonomiskās analīzes ziņojums. Carnikavas novads. 2018. Pieejams: http://carnikava.lv/images/Izvelnes/Attistiba/Projekti/Coast4us/Final_Esosa_situacija_zinojums_2018.pdf, resurss skatīts 28.05.2021.

¹⁴⁴ Daugavpils novada attīstības programma. Pieejams: <https://www.daugavpilsnovads.lv/pasvaldiba/attistiba/daugavpils-novada-attistibas-programma/>, resurss skatīts 14.10.2020.

¹⁴⁵ Par Jūrmalas pilsētas Attīstības programmas 2014.–2020. gadam uzraudzības ziņojuma apstiprināšanu. Pieejams: <https://www.jurmala.lv/docs/k20/l/k200381.htm>, resurss skatīts 14.10.2020.

¹⁴⁶ Valsts kontroles 19.09.2019. revīzijas Nr. 2.4.1-38/2018 ziņojums “Pašvaldību infrastruktūras objektu un projektu finansēšanas sistēmas, procesa un kritēriju atbilstība racionālas finanšu līdzekļu izlietošanas, efektivitātes un ilgtspējas principiem”. Pieejams: <https://lrkv.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/nosleqtas-revizijas/pasvaldibu-infrastruktur-as-objektu-un-projektu-finansesanas-sistemas-procesa-un-kriteriju-atbilstiba-racionalas-finansu-lidzeklu-izlietosanas-efektivitates-un-ilgtspejas-principiem>.

- pilnveidot attīstības plānošanas dokumentus, nosakot tajos konkrētus mērķus un izmērāmus to sasniegšanu raksturojošus rezultātīvos rādītājus, kā arī nodrošināt pilnvērtīgu uzraudzību pār plānošanas aktivitātēm, tajā skaitā pār augstāka līmeņa mērķu iestrādi pašvaldības līmeņa dokumentos;
- izstrādāt projektu vērtēšanas kārtību, nosakot īstenojamiem projektiem skaidrus un precīzus sasniedzamos mērķus un izmērāmus rezultātīvos rādītājus.

Lai novērstu virszemes un pazemes ūdeņu kvalitātes pasliktināšanos, pašvaldībām noteikt plānveidīgas, konkrētas un īstenojamās rīcības riska ūdensobjektu sakārtošanai un pilnveidot iekšējās kontroles pār to izpildi.

Priekšlikums VARAM

Lai nodrošinātu valstij noteikto mērķu publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā sasniegšanu, pilnveidot attīstības plānošanas sistēmu publisko ūdeņu jomā, nosakot pašvaldību vietu un lomu un atbilstošu tiesisko regulējumu.

2. Vai pašvaldību rīcība, veicot publisko ūdeņu apsaimniekošanu vai nododot šo funkciju izpildi citai personai, ir efektīva, ekonomiska un produktīva?

Pašvaldībai tās kustamā un nekustamā manta ir jāapsaimnieko un pašvaldības budžeta līdzekļi ir jāizlieto racionāli un lietderīgi, mērķi sasniedzot ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu, kā arī gūstot maksimālu labumu, mantu nododot īpašumā vai lietošanā citai personai.¹⁴⁷

2.1. Vai pašvaldību noslēgtajos publisko ūdeņu apsaimniekošanas līgumos un/vai gada darba plānos noteiktajos darba uzdevumos ir ietverti efektivitātes rādītāji un tiek vērtēta to sasniegšana?

Tā kā:

- nododot publisko ūdeņu apsaimniekošanu citai personai, pašvaldības līgumos nenorāda vai norāda vispārīgus uzdevumus un nenosaka sasniedzamos rezultātus (pēc apjoma un kvalitātes);
- pašvaldībai pašai veicot apsaimniekošanas darbības, netiek izstrādāti gada darba plāni, kuros būtu paredzēti efektivitātes rādītāji (mērķi, uzdevumi, termiņi);

pastāv risks, ka pašvaldību rīcība publisko ūdeņu apsaimniekošanā nerasniedz mērķi – nodrošināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un kvalitatīvas atpūtas iespējas iedzīvotājiem.

Lai gan pašvaldības norādīja, ka veic publisko ūdeņu un tajos veikto darbu apsekošanu dabā, tomēr apsekošanas netiek dokumentētas, tādējādi revīzijā nebija iespējams gūt pārliecību par darbu atbilstību izstrādātajiem plāniem un ikdienas nepieciešamībai, savukārt tas rada finanšu līdzekļu nelietderīga izlietojuma risku.

Publisko ūdeņu apsaimniekošanas jomā ir daudz iesaistīto pušu – pašvaldības, valsts institūcijas, NVO, fiziskas un juridiskas personas. To nosaka plašais normatīvais regulējums¹⁴⁸, no vienas puses, un publisko

¹⁴⁷ Likuma “Par pašvaldībām” 14. panta otrās daļas 3. un 6. punkts, Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. pants.

¹⁴⁸ Piemēram, likums “Par pašvaldībām”, Ūdens apsaimniekošanas likums, likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, Zvejniecības likums.

ūdeņu izmantotāju intereses, no otras puses. Tādējādi ir svarīgi, ka pašvaldības nodrošina publisko ūdeņu apsaimniekošanu efektīvi, un gadījumos, kad apsaimniekošana tiek nodota citai personai, apsaimniekošanas līgumos tiek ietverti efektivitātes rādītāji, tas ir, sasniedzamie mērķi jeb rezultāti un tos raksturojošie rādītāji.

Revīzijā ir konstatēts, ka publisko ūdeņu apsaimniekošana pašvaldībās tiek organizēta dažādās formās (detalizētāk skatīt 2. tabulu), tajā skaitā:

- deleģējot funkciju – piemēram, Kuldīgas novada pašvaldībā Ventas upes peldvietu “Mārtiņsala” un licencētās makšķerēšanas vietas Ventas upē apsaimnieko SIA “Kuldīgas komunālie pakalpojumi” (vien.reģ.nr. 56103000221), kam ir deleģēti šādi uzdevumi: zāles pļaušana, atkritumu savākšana, izvešana, tuaļu apkalpošana, pārvietojamās tualetes apkalpošana, labiekārtojuma uzturēšanas darbi – laipu uzstādīšana un noņemšana, labiekārtojuma remonts;
- apsaimniekošanu veicot pašvaldības iestādei – piemēram, Liepājas pilsētas pašvaldības iestāde “Komunālā pārvalde” (vien.reģ.nr. 90010879256) organizē Liepājas pilsētas pašvaldības īpašumā esošo publisko teritoriju, tajā skaitā teritoriju pie publiskajiem ūdeņiem un pludmales, apsaimniekošanu un uzturēšanu. Vienlaikus Liepājas pilsētas pašvaldība ir noslēgusi līgumu¹⁴⁹ par Liepājas ezera apsaimniekošanu ar biedrību, tajā uzdodot veikt ūdensaugu pļaušanu, kuģošanas ceļa uzturēšanu un tīrīšanu, navigācijas un informācijas zīmju uzstādīšanu un noņemšanu, licencētās makšķerēšanas organizēšanu, nodrošinot vides kvalitātes saglabāšanu un publiskās laivu nolaišanas vietas uzturēšanu;
- iepirkuma rezultātā slēdzot pakalpojuma līgumu – piemēram, Jūrmalas pilsētas pašvaldība ir noslēgusi līgumu¹⁵⁰ ar SIA “Clean R” (vien.reģ.nr. 40003682818) par pludmales apsaimniekošanu;
- nododot privātpersonām – piemēram, Engures novada pašvaldība ir noslēgusi līgumus¹⁵¹ ar trijām juridiskām personām par pludmales daļu apsaimniekošanu, paredzot neveikt maksājumus par veiktajiem darbiem, bet nododot pludmali lietošanā un atļaujot izmantot pieguļošo teritoriju auto stāvlaukumu izveidošanai vai tirdzniecības veikšanai.

2. tabula

Juridiskās formas, kā tiek apsaimniekoti publiskie ūdeņi izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība	Kas nodrošina apsaimniekošanu?		
	Iestāde, aģentūra vai pagasta pārvalde	SIA (tajā skaitā PSIA)	Biedrība
Carnikavas novads	X		
Daugavpils novads	X		
Engures novads	X	X	
Jūrmalas pilsēta		X	
Kuldīgas novads	X	X	

¹⁴⁹ Liepājas pilsētas pašvaldības un biedrības 02.01.2018. līgums.

¹⁵⁰ Jūrmalas pilsētas pašvaldības un SIA “Clean R” 22.08.2018. pakalpojuma līgums Nr. 1.2-16.4.3/1022.

¹⁵¹ Engures pagasta pārvaldes līgumi: ar komersantu 06.05.2020. pludmales apsaimniekošanas līgums (pludmale Apšuciemā), ar komersantu 29.04.2020. pludmales apsaimniekošanas līgums (pludmale Klāpalcēmā), ar komersantu 06.05.2020. pludmales apsaimniekošanas līgums (pludmale Plieņciemā).

Pašvaldība	Kas nodrošina apsaimniekošanu?		
	Iestāde, aģentūra vai pagasta pārvalde	SIA (tajā skaitā PSIA)	Biedrība
Liepājas pilsēta	X		X
Līgatnes novads		X	
Pāvilostas novads	X		
Rēzeknes novads	X		
Smiltenes novads	X	X	
Tukuma novads	X	X	
Ventspils novads	X	X	X

Izvērtējot pašvaldību noslēgtos līgumus par publisko ūdeņu apsaimniekošanu un pašvaldību institūciju, kas apsaimnieko publiskos ūdeņus, nolikumus un darba plānus, ir konstatēts, ka tajos ir ietverti veicamie uzdevumi (darbi), bet lielākoties nav ietverti darbu veikšanas mērķi – no pašvaldības funkcijām izrietošs konkrēto darbu veikšanas pamatojums. Tāpat ir paredzēta veikto darbu samaksas kārtība, bet nav paredzēti mehānismi, kā pārliecināties par veikto darbu kvalitāti. Piemēram:

- Līgatnes novada pašvaldība līgumā¹⁵² ar SIA “Līgatnes komunālserviss” (vien.reģ.nr. 54103099071) ir paredzējusi virkni uzdevumu, bet kā izpildes novērtējuma kritēriju ir norādījusi veikto darbu atbilstību normatīvajam regulējumam;
- Kuldīgas novada pašvaldība savai kapitālsabiedrībai SIA “Kuldīgas komunālie pakalpojumi” ir deleģējusi¹⁵³ peldvietas “Mārtiņsala” apsaimniekošanu, bet līgumā nav noteikusi nedz darbu nepieciešamību, nedz izpildes novērtējuma kritērijus; arī atskaitēs kapitālsabiedrība norāda tikai finanšu izlietojumu, bet nenorāda veiktos darbus;
- Carnikavas novada pašvaldības aģentūras “Carnikavas komunālserviss” (vien.reģ.nr 90001691745) darba plānā¹⁵⁴ ir paredzēti vispārīgi uzdevumi, kas saistāmi ar teritorijas, tajā skaitā publisko ūdeņu, apsaimniekošanu, bet nav norādīti mērķi, kuru sasniegšanai veicami minētie uzdevumi; arī atskaitē¹⁵⁵, kas sagatavota prezentācijas veidā, sniegts vien vispārīgs veikto darbu uzskaitījums.

Kā labās prakses piemēru var minēt Jūrmalas pilsētas pašvaldību, kura ir noslēgusi līgumu¹⁵⁶ ar SIA “Clean R” par pludmales apsaimniekošanu. Līguma pielikumā ir noteikti apsaimniekošanas procesā veicamie darbi, piemēram, pludmales mehanizētā un nemechanizētā tīrīšana un koka laipu un betona plāksņu attīrīšana no smiltīm, modulārā koka celiņa kopšana, betona plātņu izlīdzināšana pludmales izejās uz jūru, sadzīves atkritumu savākšana pludmales nogabalos atkārtoti dienas laikā vasaras sezonā, atkritumu savākšana pludmales kārklu joslā, solu apsaimniekošana pludmalē, jūras aļģu transportēšana un nodošana pārstrādei, trīsstūrveida stendu, pilonu, informatīvo norāžu un stabu apsaimniekošana, par pašvaldības līdzekļiem uzstādīto bērnu rotaļu ierīču un volejbola stabu apsaimniekošana. Darbi tiek veikti

¹⁵² Līgatnes novada pašvaldības un SIA “Līgatnes komunālserviss” 01.02.2020. pārvaldes uzdevuma deleģēšanas līgums Nr. D3-25/20146.

¹⁵³ Kuldīgas novada pašvaldības un SIA “Kuldīgas komunālie pakalpojumi” 01.02.2019. deleģēšanas līgums Nr. 56/2019.

¹⁵⁴ Carnikavas novada administrācijas struktūrvienību un pašvaldības iestāžu darba plāns 2019. gadam, Carnikavas novada pašvaldības aģentūra “Carnikavas komunālserviss” (bez datuma un numura).

¹⁵⁵ Pašvaldības aģentūras “Carnikavas komunālserviss” 2019. gada darba rezultāti.

¹⁵⁶ Jūrmalas pilsētas pašvaldības un SIA “Clean R” 22.08.2018. pakalpojuma līgums Nr. 1.2-16.4.3/1022.

saskaņā ar darba uzdevumiem, par kuriem tiek sagatavots darbu pieņemšanas un nodošanas akts, uz kura pamata tiek izrakstīts rēķins.

Informācija par mērķu, uzdevumu un atskaišu norādīšanu izlasē iekļauto pašvaldību pludmaļu un peldvietu apsaimniekošanas dokumentos apkopota 3. tabulā.

3. tabula

Informācija par mērķu, uzdevumu un atskaišu norādīšanu pašvaldību apsaimniekošanas dokumentos

Pašvaldība	Konkrēti un terminēti sasniedzamie mērķi	Veicamie uzdevumi un to izpildes apjoms (tajā skaitā kvalitāte)	Atskaites veikto apjomu kvalitāti	par darbu un	Finanšu izlietojuma atskaites	Pārbaudes dabā
Carnikavas novads	ir	ir	jā		daļēji	daļēji
Daugavpils novads	nav	nav	nē		nē	daļēji
Engures novads	daļēji	daļēji	nē		daļēji	daļēji
Jūrmalas pilsēta	ir	ir	jā		jā	daļēji
Kuldīgas novads	daļēji	ir	daļēji		jā	daļēji
Liepājas pilsēta	ir	daļēji	jā		jā	daļēji
Līgatnes novads	ir	ir	jā		jā	daļēji
Pāvilostas novads	nav	nav	nē		nē	daļēji
Rēzeknes novads	daļēji	daļēji	daļēji		daļēji	daļēji
Smiltenes novads	daļēji	daļēji	nē		nē	daļēji
Tukuma novads	nav	nav	daļēji		daļēji	daļēji
Ventspils novads	ir	ir	jā		jā	daļēji

Revīzijā ir konstatēts, ka gadījumos, kad publisko ūdeņu apsaimniekošanu teritorijas apsaimniekošanas ietvaros veic pašvaldību iestādes, galvenokārt pagastu pārvaldes, netiek izstrādāti darba plāni un netiek gatavotas atskaites par paveikto. Tāpat netiek izdalīts finansējuma apmērs konkrēti publisko ūdeņu apsaimniekošanai, bet tas tiek ietverts iestādes kopējā teritorijas apsaimniekošanas budžetā.

Atbilstoši izlasē iekļauto pašvaldību sniegtajai informācijai atbildīgie darbinieki veic publisko ūdeņu apsekošanu dabā, tomēr tas netiek dokumentēts. Vienlaikus, piemēram, Liepājas pilsētas pašvaldības Komunālās pārvaldes darbinieki regulāri veic publisko ūdeņu un tiem piegulošās teritorijas apsekošanu dabā un plānošanas sanāksmēs informē par teritorijas tīrību un uzstādītās infrastruktūras fizisko stāvokli.¹⁵⁷

Vērtējot līgumu izpildi kontekstā ar publisko ūdeņu apsaimniekošanas nodošanu citai personai, konstatēts, ka pašvaldības nepietiekami uzrauga veikto darbu kvalitāti, kā arī nodotās tiesības, tajā skaitā ienākumu gūšanu par maksājerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību licenču izplatīšanu. Revīzijā konstatēts, ka atskaites galvenokārt tiek iesniegtas par piešķirtā finansējuma izlietojumu, bet ne par uzdotā (deleģētā) darba izpildīto apjomu un kvalitāti. Piemēram, Sventes ezera nomas līgumā¹⁵⁸ ir paredzēts, ka nomnieks

¹⁵⁷ Liepājas pilsētas pašvaldības iestādes “Komunālā pārvalde” 20.05.2019. plānošanas sanāksmes protokols Nr. 16, 30.09.2019. plānošanas sanāksmes protokols Nr. 33, 03.08.2020. plānošanas sanāksmes protokols Nr. 16, 14.09.2020. plānošanas sanāksmes protokols Nr. 21.

¹⁵⁸ Daugavpils novada domes 01.03.2010. Sventes ezera ūdenstilpes nomas līgums starp Sventes pagasta pārvaldi, kura rīkojas Daugavpils novada domes vārdā, un biedrību, Daugavpils novada domes 11.02.2010. lēmums Nr. 150 (protokols

veic ezera apsaimniekošanu un zivju krājumu papildināšanu, nomnieks reizi gadā sniedz informāciju Daugavpils novada domei par ezera apsaimniekošanas plāna realizācijas gaitu un rezultātiem, tomēr sniegtās atskaites ir formālas¹⁵⁹.

Vai pašvaldību noslēgtie līgumi ir kvalitatīvi noformēti?

Vienlaikus apsaimniekošanas funkcijas nodošanas trešajai pusei kontekstā revīzijā ir konstatēti nekvalitatīvi noslēgti līgumi. Tā, piemēram, Engures novada Engures pagasta pārvalde ir noslēgusi līgumus ar trim komersantiem par pludmaļu apsaimniekošanu¹⁶⁰, uzdodot, respektīvi, deleģējot, tiem veikt noteiktas darbības, tomēr līgumā neparedzot nekādas finansiālās attiecības: apsaimniekotājam vienā gadījumā dotas tiesības izmantot ceļa daļu auto stāvlaukuma vajadzībām, nenosakot, vai tas ir maksas pakalpojums autoīpašniekiem, savukārt otrā – izvietot tirdzniecības kiosku, vienlaikus neparedzot tirdzniecības nodevas samaksu pašvaldības budžetā. Minētie līgumi, revidentu ieskatā, ir neskaidri, nepilnīgi, turklāt neparedz skaidras un precīzas finansiālās attiecības starp pusēm, kas varētu apgrūtināt pašvaldības finanšu plānošanu un uzskaiti. Pašvaldībai, uzdodot izpildītājam kādu pašvaldības funkciju, ir jānoslēdz konkrēta formāta līgums, tajā paredzot arī līguma maksu un uzraudzības jeb atskaitīšanās par uzdotā izpildi kārtību.

Tāpat konstatēts, ka pašvaldību noslēgtie līgumi neatbilst normatīvajā aktā¹⁶¹ noteiktajam. Piemēram, Smiltenes novada pašvaldība ir noslēgusi līgumus par zemes nomu, kur no iesniegtajiem dokumentiem¹⁶² redzams, ka līgumi noslēgti pavisam, juridiski nekorekti, nav pietiekoši plaši definētas pušu tiesības un pienākumi, dokumentos lietotas nekorektas atsauces, nekorekta numerācija u.c. Kaut arī dokumentu dziļa juridiskā analīze netika veikta, dokumentu forma un saturs liecina par nepietiekošu uzmanību pret pašvaldības īpašumā esošo nekustamo īpašumu pārvaldību un apsaimniekošanu, kā arī nenopietnu un juridiski nekorektu attieksmi pret darījumu dokumentu noformēšanu – tas var radīt riskus strīdu situācijās.

Ieteikums

Lai sekmētu pašvaldību mērķu publisko ūdeņu jomā atbilstoši valsts definētajiem mērķiem un iedzīvotāju vajadzībām sasniegšanu un darbu veikšanu atbilstošā kvalitātē un apjomā, pašvaldībām pilnveidot kārtību, kā tiek organizēta publisko ūdeņu apsaimniekošana, un ieviest atbilstošas iekšējās kontroles.

Nr. 5, 31. §), 20.06.2018. noslēgta vienošanās Nr. 2.1.-17.6-2018/161 "Par grozījumiem 2010. gada 1. marta Svences ūdenstilpes nomas līgumā".

¹⁵⁹ Biedrības 10.12.2020. atskaite par licenču realizācijā iegūto naudas līdzekļu izlietojumu 2018. gadā, biedrības 10.12.2020. atskaite par licenču realizācijā iegūto naudas līdzekļu izlietojumu 2019. gadā, biedrības 10.12.2020. atskaite par licenču realizācijā iegūto naudas līdzekļu izlietojumu 2020. gadā. (Pielikums 25.04.2017. pilnvarojuma līgumam Nr. 2.1-17.6-2017/85 licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizēšanai Svences ezerā).

¹⁶⁰ Engures pagasta pārvaldes un komersanta 29.04.2019. pludmales apsaimniekošanas līgums (reģ. Nr. 119), Engures pagasta pārvaldes un komersanta 06.05.2020. pludmales apsaimniekošanas līgums (reģ. Nr. 234) un Engures pagasta pārvaldes un komersanta 06.05.2020. pludmales apsaimniekošanas līgums (reģ. Nr. 235).

¹⁶¹ MK 04.09.2018. noteikumi Nr. 558 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība".

¹⁶² Smiltenes novada pašvaldības un komersanta 16.03.2018. zemes nomas līgums Nr. 25/2018 un pielikums pie "zemes nomas līguma Nr. 25" un 12.08.2019. vienošanās Nr. 25/2018/2, Smiltenes novada pašvaldības un privātpersonas 12.03.2018. zemes nomas līgums Nr. 56/2018, Smiltenes novada pašvaldības un komersanta 26.06.2019. pārjaunojuma līgums Nr. SND-S-PAR/ZN/1-19.

2.2. Vai pašvaldību rīcība, nododot publisko ūdeņu apsaimniekošanu citai personai, ir ekonomiska un produktīva?

Pašvaldību rīcība publisko ūdeņu apsaimniekošanā nav efektīva un produktīva, jo:

- pašvaldības nav izstrādājušas pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajos iekšējos ūdeņos komerciālajai zvejai piešķiramo zvejas limitu sadales kārtību, attiecīgi gadījumos, ja pieejamo zvejas rīku limitu skaits ir mazāks, nekā pieprasījums pēc tiem, to sadalē nav ievērots taisnīguma un caurspīdīguma princips;
- netiek nodrošināta atbilstoša uzraudzība pār līgumu sagatavošanu un izpildi, noslēgtie līgumi ir nepilnīgi, pašvaldības, pretēji normatīvajā aktā noteiktajam¹⁶³, neuzliek par pienākumu objekta apsaimniekotājam veikt zivju resursu uzturēšanas, ilgtspējīgas apsaimniekošanas darbības, pašvaldībām uzņemoties izdevumus par zivju resursu atjaunošanu. Noteiktie nomas maksājumi nav pamatoti ar ekonomiskiem aprēķiniem – kalkulācijām atbilstoši aktuālajām izmaksām, tie noteikti pirms ilga laika;
- pašvaldības nerīko ūdenstilpju nomas konkursus un neslēdz nomas līgumus;

tādējādi pašvaldības negūst iespējami lielākos ieņēmumus.

Izstrādājot licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību nolikumus, organizētāji nav ievērojuši normatīvā akta¹⁶⁴ prasības, jo nolikumos nav iekļauta visa nepieciešamā informācija:

- nav iekļauti visi organizētājam noteiktie pienākumi;
- nav ievēroti zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumos sniegtie ieteikumi un prasības;
- nav norādīti organizētāju sniegtie papildpakalpojumi.

Pašvaldības, iespējams, apsaimniekošanas pakalpojumu līgumus nav noslēgušas ekonomiski izdevīgākajā formā, jo pēc būtības, deleģējot pārvaldes uzdevumu komersantam, tiek slēgti nevis deleģējuma, bet pakalpojumu līgumi, kas rada papildu izdevumus PVN veidā.

¹⁶³ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību kārtība" 8.6 apakšpunkts.

¹⁶⁴ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību kārtība" 8. un 9. punkts.

Vai pašvaldības ir izstrādājušas iekšējo normatīvo aktu, kas nosaka komerciālajai zvejai piešķiramo zvejas limitu sadales kārtību?

Valsts un pašvaldības institūcijas valstij piederošās zvejas tiesības noteiktā kārtībā var nodot (iznomāt) personām, kuras veic pašpatēriņa zveju vai kuras ir saņēmušas speciālu atļauju (licenci) komercdarbībai attiecīgajos ūdeņos.¹⁶⁵

Turklāt, iznomājot rūpnieciskās zvejas tiesības fiziskām un juridiskām personām, jānosaka zvejas rīku veidi un skaits vai nozvejas apjoms, kā arī zvejas vietas, ievērojot attiecīgās pašvaldības teritorijas ūdeņiem iedalīto zvejas limitu¹⁶⁶, kas noteikts un izmantojams saskaņā ar normatīvo aktu.¹⁶⁷

Speciālo atļauju (licenci) komercdarbībai zvejniecībā iekšējos ūdeņos, kas saistīta ar nozvejoto zivju piedāvājumu tālākai tirdzniecībai vai apstrādei, izsniedz pašvaldība, kuras teritorijā atrodas attiecīgā ūdenstilpe. Par komerczveju iekšējos ūdeņos ir jāmaksā valsts nodeva 14,23 euro¹⁶⁸ apmērā un zvejas licences maksa, kas noteikta MK noteikumu pielikumā¹⁶⁹, ņemot vērā iznomājamo zvejas rīku veidu, zvejas vietu (zvejas rajonu), zvejojamās zivju sugas un nozvejas apjomu.

Revīzijā ir konstatēts, ka vairākas pašvaldības¹⁷⁰ nav izstrādājušas to administratīvajā teritorijā esošajos iekšējos ūdeņos komerciālajai zvejai piešķiramo rūpnieciskās zvejas limitu sadales kārtību¹⁷¹. Piemēram, Carnikavas novada pašvaldībā zvejas nomas tiesības tiek piešķirtas ar domes lēmumu un izsoles netiek rīkotas. Pašvaldība norādīja, ka:

*Rūpnieciskajā zvejā visi limitētie zvejas rīki tika sadalīti starp zvejniekiem 2001. gadā.*¹⁷²

Savukārt Ventspils novada pašvaldība ir izstrādājusi noteikumus¹⁷³, kas reglamentē rūpnieciskās zvejas tiesību iznomāšanu gan Baltijas jūras piekrastes, gan iekšējos ūdeņos. Tajos ir noteikti kritēriji personām, kurām ir priekšrocības pašpatēriņa zvejas tiesību iegūšanai, bet nav iekļauti kritēriji zvejas efektivitātes novērtēšanai. Turpretī Liepājas pilsētas pašvaldība saistošajos noteikumos¹⁷⁴ par rūpnieciskās zvejas tiesību iznomāšanas kārtību ir ietvērusi arī efektivitātes novērtēšanas kritērijus, nosakot:

- aprēķinos par iepriekšējā gada nozvejas limitu tiek uzskatīts personai iepriekšējā gada sākumā iedalītais nozvejas limits un nomnieka ar citiem nomniekiem notikusī savstarpējā nozvejas limitu apmaiņa uz pastāvīgu laiku;

¹⁶⁵ Zvejniecības likuma 7. panta otrā daļa.

¹⁶⁶ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 14. punkts.

¹⁶⁷ MK 23.12.2014. noteikumi Nr. 796 "Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos".

¹⁶⁸ MK 08.09.2009. noteikumu Nr. 1015 "Kārtība, kādā izsniedz speciālo atļauju (licenci) komercdarbībai zvejniecībā, kā arī maksā valsts nodevu par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu" 19.4. apakšpunkts.

¹⁶⁹ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 2.¹ pielikums.

¹⁷⁰ Carnikavas, Engures, Kuldīgas, Pāvilostas un Smiltenes novada pašvaldības.

¹⁷¹ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 71.³ punkts.

¹⁷² Carnikavas novada pašvaldības 18.12.2020. elektroniskā pasta vēstule.

¹⁷³ Ventspils novada pašvaldības 24.09.2020. noteikumi Nr. 3 "Par rūpnieciskās zvejas tiesību iznomāšanas kārtību Ventspils novadā" (apstiprināti ar Ventspils novada domes lēmumu (protokols Nr. 71, 1. §.)).

¹⁷⁴ Liepājas pilsētas pašvaldības 20.12.2018. saistošie noteikumi Nr. 5 "Par rūpnieciskās zvejas tiesību iznomāšanas kārtību Liepājas pilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā".

- ja vienu gadu pirms iepriekšējā gada personai iedalītais nozvejas limits faktiskajā nozvejā apgūts vismaz 80 % apjomā, nozvejas limits tiek uzskatīts par pilnībā apgūtu un nākamā gada nozvejas limita aprēķinā to ietver pilnā apjomā;
- ja vienu gadu pirms iepriekšējā gada personai iedalītais nozvejas limits faktiskajā nozvejā apgūts mazāk par 80 %, nākamā gada nozvejas limits tiek aprēķināts, to proporcionāli samazinot par neapgūto nozvejas limita daļu.

Vai licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību nolikumos ir ietverta informācija par organizētāja veicamajiem dabas aizsardzības, kontroles un zivju resursu papildināšanas pasākumiem?

Zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu iekšējos, teritoriālajos un ekonomiskās zonas ūdeņos reglamentē likums.¹⁷⁵ Savukārt makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtību nosaka MK noteikumi.¹⁷⁶

Pašvaldība ar saistošajiem noteikumiem ir tiesīga noteikt atšķirīgu makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtību, ja nolūkā “nodrošināt pašvaldības administratīvajā teritorijā esošo ūdeņu zivju un vēžu resursu saudzēšanu, bioloģisko daudzveidību un ilgtspējīgu ieguvu, aizsargāt īpaši aizsargājamās, ierobežoti izmantojamās zivju sugas un to biotopu, samazināt ietekmi uz vidi un veicināt makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību tūrisma attīstību”¹⁷⁷ saskaņā ar normatīvajiem aktiem par licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtību tās administratīvās teritorijas ūdeņos tiek organizēta licencētā makšķerēšana, vēžošana vai zemūdens medības. Šajā gadījumā makšķerniekiem ir jāievēro prasības, ko nosaka normatīvais regulējums par licencēto makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medībām.¹⁷⁸

Lai makšķerētu, zvejotu vai nodarbotos ar zemūdens medībām, ir jāiegādājas makšķerēšanas karte. Ūdenstilpēs, kur tiek organizēta licencētā makšķerēšana, vēžošana un zemūdens medības, papildus ir jāiegādājas arī licence.

Makšķerēšanas kartes var iegādāties speciālās interneta vietnēs un dažādās tirdzniecības vietās, kur izvietota attiecīga norāde, savukārt makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību licences var iegādāties nolikumos norādītajās vietās.

Visiem licenču īpašniekiem obligāti jāreģistrē savs loms, norādot datumu, zivju sugu, loma lielumu (zivju skaitu un svaru)¹⁷⁹ saskaņā ar konkrētās ūdenstilpes licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību nolikumā norādīto lomu uzskaites kārtību.

Personas, kas veic ūdenstilpju zinātniskās pētniecības darbu, ir norādījušas, ka “licencētās makšķerēšanas / zemūdens medību sistēmas pilnvērtīgai funkcionēšanai ir ļoti svarīgi nodrošināt aizpildītu licenču atpakaļsaņemšanu un sniegto datu apkopošanu. Tas ļauj precīzi novērtēt makšķerēšanas / zemūdens medību ietekmi uz zivju populācijām un plānot apsaimniekošanas pasākumus, piemēram, zivju ielaišana

¹⁷⁵ Zvejniecības likuma 2. panta otrā daļa.

¹⁷⁶ MK 22.12.2015. noteikumi Nr. 800 “Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi”.

¹⁷⁷ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 800 “Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi” 46. punkts.

¹⁷⁸ MK 22.12.2015. noteikumi Nr. 799 “Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība”.

¹⁷⁹ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 “Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība” 9.2.5. un 9.9. apakšpunkts.

un papildus maksāšanas regulējumu ieviešana. Vēlamais risinājums būtu pakāpeniski pāriet uz licenču tirgošanu tikai interneta vidē. Šāda stratēģija ļautu strauji palielināt aizpildīto un atpakaļ saņemto licenču īpatsvaru, jo attiecīgās interneta vietnes nodrošina iespēju liegt licenču iegādi personām, kas nav iesniegušas atskaites par iegūto lomu.”¹⁸⁰

Revīzijā, izvērtējot zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumus to izstrādātāju norādīto informāciju, ir konstatēts, ka liela daļa maksātnieku neiesniedz aizpildītās licences ar uzskaitīto lomu. Piemēram:

- Sventes ezerā pēdējos divos gados pārdoto licenču skaits ir neliels, netiek nodota praktiski neviena licence, kur uzskaitīts gūtais loms¹⁸¹;
- Ventpils novada Usmaš ezerā ir ļoti zems aizpildītu un atpakaļ nodotu maksāšanas licenču procents, kas neļauj iegūt ticamus datus par maksātnieku no ezera izņemto zivju resursu apjomu¹⁸².

Licencētās maksāšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētājam ir jāizstrādā attiecīgo ūdeņu licencētās maksāšanas, vēžošanas vai zemūdens medību nolikums¹⁸³, tajā iekļaujot noteiktas sadaļas (skatīt 4. tabulu).

4. tabula

Licencētās maksāšanas, vēžošanas un zemūdens medību nolikumā iekļaujamā informācija

Vispārīgie jautājumi (ūdeņu atrašanās vieta, ūdeņu juridiskais statuss, zvejas tiesību piederība, ziņas par organizētāju u.c.).

Licencētās maksāšanas un vēžošanas vai zemūdens medību noteikumi (licencētās maksāšanas, vēžošanas vai zemūdens medību vietas robežu norāde ūdeņos, ja licencētā maksāšana, vēžošana vai zemūdens medības netiek organizētas visā ūdenstilpē, licencētās maksāšanas, vēžošanas vai zemūdens medību laiks (gads, sezona, mēnesis, nedēļas dienas, diennakts stundas), konkrēto zivju vai vēžu ieguves rīku skaits un veids u.c.).

Vides un dabas resursu aizsardzības prasības un pašvaldības saistošie noteikumi.

Licenču veidi, skaits un maksa par licenci.

Kārtība, kādā samazināma maksa par maksāšanas licenci.

Licences saturs un rekvizīti (licences veids, kārtas numurs, cena, derīguma termiņš, attiecīgo ūdeņu nosaukums, ziņas par maksāšanas organizētāju, licences izsniedzēja un saņēmēja paraksts, izsniegšanas datums) atbilstoši attiecīgās licences noformējuma paraugam nolikuma pielikumā.

¹⁸⁰ Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Sventes ezeram (Daugavpils novada Sventes pagastā), izstrādāti 2020. gadā.

¹⁸¹ Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Sventes ezeram (Daugavpils novada Sventes pagastā), izstrādāti 2020. gadā.

¹⁸² Usmaš ezera zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi, izstrādāti 2017. gadā, saskaņoti ar BIOR (13.11.2017. vēstule Nr. 1-9/1280-e).

¹⁸³ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 “Licencētās maksāšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība” 7. punkts.

Licenču pārdošanas un izsniegšanas kārtība (izplatītāji, pārdošanas un izsniegšanas vietas un to adrese, tālruņa numurs, darba laiks, e-pasta adrese).

No licenču pārdošanas iegūto līdzekļu izlietojums (valsts pamatbudžetā ieskaitāmā līdzekļu daļa, kā arī pārējo līdzekļu sadalījums un izmantošanas mērķis).

Lomu uzskaites kārtība.

Organizētāja sniegtie papildu pakalpojumi un pienākumi.

Pasākumu plāns zivju resursu pavairošanai, saglabāšanai un aizsardzībai nolikuma darbības laikā, ievērojot zinātniski pamatotas rekomendācijas vai ūdenstilpes zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumus.

Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas, zemūdus medību un vides aizsardzības prasību ievērošanas kontrole.

Nolikuma darbības ilgums.

Nolikuma pielikumi (licences paraugs (katram licences veidam), attiecīgo ūdeņu shēma vai karte ar licencētās makšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdus medību vietas norādi, ja licencētā makšķerēšana, vēžošana vai zemūdus medības netiek organizētas visā ūdenstilpē, nolikuma saskaņojumi).

Izvērtējot iesniegtos licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdus medību nolikumus, ir konstatēts, ka tajos:

- netiek iekļauti zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumos norādītie ieteikumi, piemēram, Daugavpils novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Svences ezerā atbilstoši zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumu¹⁸⁴ izstrādātāju ekspertu ieteikumiem nolikumā būtu nepieciešams iekļaut līdaku ieguves regulējumu;
- nav norādīti organizētāju sniegtie papildpakalpojumi, piemēram, laivu noma¹⁸⁵;

¹⁸⁴ Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Svences ezeram (Daugavpils novada Svences pagastā), izstrādāti 2020. gadā, 7.2.2. apakšpunkts.

¹⁸⁵ Daugavpils novada domes 29.05.2014. lēmums Nr. 511 (protokols Nr. 12, 23. §) "Par laivu nomu Višķu ezerā, Luknas ezerā un Dubnas upē Daugavpils novada pašvaldības Višķu pagasta teritorijā".

- organizētājs nav paredzējis, ka LAD un VVD iesniedzamie pārskati jāsaskaņo ar pašvaldību – šī prasība nav ietverta, piemēram, nolikumos par licencēto makšķerēšanu Svences ezerā¹⁸⁶, Kaņiera ezerā¹⁸⁷, Brutuļu dzirnavezera¹⁸⁸, Kliģu ezerā¹⁸⁹, Liepājas ezerā un Tirdzniecības kanālā¹⁹⁰.

Vai pašvaldības ir rīkojušas ūdenstilpju nomas konkursus, rūpnieciskās zvejas tiesību nomas izsoles?

Ūdenstilpi var iznomāt, organizējot nomas konkursu¹⁹¹:

- rūpnieciskajai (komerciālajai, pašpatēriņa) zvejai,
- makšķerēšanai, vēžošanai un zemūdens medībām,
- rekreācijai (atpūtas uz ūdeņiem un peldvietu organizēšanai),
- peldbūvju izvietojumam, lai ierīkotu ar pakalpojumu sniegšanu saistītus objektus, kā arī citiem izmantošanas veidiem.

Saskaņā ar normatīvajā aktā¹⁹² noteikto nomas konkurss ir organizējams gadījumos, ja uz ūdenstilpes nomu ir pieteicies viens vai vairāki pretendenti (atkarībā no izmantošanas veida) vai ūdenstilpes izmantošanas veidi atbilstoši ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumiem ir savstarpēji pretrunīgi.

Ūdenstilpes nomas līgumu, neorganizējot konkursu, drīkst slēgt tikai gadījumos, ja ūdenstilpei piegulošās zemes īpašnieks vēlas atbilstoši teritorijas plānojuma dokumentos noteiktajam funkcionālajam zonējumam iznomāt ūdenstilpi nekomerciāliem mērķiem, nepārsniedzot piegulošās zemes gabala robežas, piemēram, laipas izvietojumam¹⁹³.

¹⁸⁶ Daugavpils novada domes 22.04.2021. saistošie noteikumi Nr. 75 “Nolikums par licencēto makšķerēšanu Svences ezerā” (protokols Nr. 108, 2. §).

¹⁸⁷ Engures novada domes 26.04.2016. saistošie noteikumi Nr. 11 “Nolikums par licencēto makšķerēšanu un zemūdens medībām Kaņiera ezerā 2016. – 2026. gadā” (apstiprināti ar Engures novada domes 26.04.2016. sēdes lēmumu (protokols Nr. 4, 49. §)).

¹⁸⁸ Smiltenes novada domes 24.04.2019. saistošie noteikumi Nr. 8/19 “Par licencēto makšķerēšanu Brutuļu dzirnavezera”, (apstiprināti ar Smiltenes novada domes 24.04.2019. lēmumu Nr. 339 (protokols Nr. 4, 29. §)).

¹⁸⁹ Tukuma novada domes 26.05.2016. saistošie noteikumi Nr. 16 “Par licencēto makšķerēšanu Kliģu ezerā”, (apstiprināti ar Tukuma novada domes 26.05.2016. lēmumu (protokols Nr. 8, 4. §)), Tukuma novada domes 26.08.2020. saistošie noteikumi Nr. 21 “Par grozījumiem Tukuma novada domes 26.05.2016. saistošo noteikumu Nr. 16 “Par licencēto makšķerēšanu Kliģu ezerā” Kliģu ezera licencētās makšķerēšanas nolikumā (protokols Nr. 20, 40. §).

¹⁹⁰ Liepājas pilsētas domes 20.02.2020. saistošie noteikumi Nr. 3 “Par licencēto makšķerēšanu Liepājas ezerā un Tirdzniecības kanālā no dzelzceļa tilta līdz tramvaja tiltam” (apstiprināti ar Liepājas pilsētas domes 20.02.2020. lēmumu Nr. 49/3 (protokols Nr. 3, 13. §)).

¹⁹¹ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” 2. un 34. punkts.

¹⁹² MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” 34. punkts.

¹⁹³ MK 06.01.2015. noteikumu Nr. 9 “Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 11. augusta noteikumos Nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācija) 5. lpp.

Normatīvais akts aizliedz iznomātās ūdenstilpes izmantošanas tiesību tālāku iznomāšanu vai nodošanu izmantošanā trešajām personām¹⁹⁴.

Gadījumos, kad jāizvērtē normatīvajā aktā¹⁹⁵ noteiktā izņēmuma piemērošana attiecībā uz ūdenstilpes nomas konkursu organizēšanu, nepieciešams ņemt vērā ūdenstilpes ūdenslīniju normālā ūdens stāvoklī¹⁹⁶, nevis zemesgabala, uz kura atrodas ūdenstilpe, robežu, jo NĪVKIS datos norādītās zemes gabalu, uz kuriem atrodas iekšzemes publiskā lietošanā esošas ūdenstilpes, kartogrāfiski noteiktās robežas ne vienmēr atbilst ūdenstilpes robežai normālā ūdens stāvoklī¹⁹⁷.

Turklāt normatīvais akts¹⁹⁸ nosaka, ka pirms nomas konkursa rīkošanas pašvaldībai ir jāsaņem iesniegums no personas, kura vēlas izmantot publiskā lietošanā esošu ūdenstilpi komerciāliem mērķiem. Vairākas revīzijas izlasē iekļautās pašvaldības¹⁹⁹ informēja, ka nav izsludinājušas un nav rīkojušas ūdenstilpes nomas konkursus, jo nav saņēmušas komersantu iesniegumus.

Revidentu ieskatā, pašvaldībai kā atbildīgajai par ūdeņu apsaimniekošanu, pārvaldīšanu un saglabāšanu ir jāapzina savā teritorijā esošie komersanti, kuri vēlas vai jau izmanto ūdenstilpes dažādu pakalpojumu nodrošināšanai, un neatkarīgi no iesniegumu saņemšanas jārīko nomas konkursi un jāslēdz nomas līgumi.

Izvērtējot pašvaldību iesniegto ūdenstilpju iznomāšanas dokumentāciju, ir konstatēts, ka publiskas ūdenstilpes ir iznomātas, nerīkojot nomas konkursus, tajā skaitā:

- neviena no izlasē iekļautajām pašvaldībām saistībā ar zveju un makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medībām revidējamā laika posmā nav rīkojusi ūdenstilpes nomas konkursus;
- Ventspils novada pašvaldība ir iznomājusi²⁰⁰ Usmas ezera daļu komersantiem, kuru nekustamais īpašums²⁰¹ nepieguļ ūdenstilpes krasta daļai²⁰²;
- Liepājas pilsētas pašvaldība noslēgusi ūdenstilpes nomas līgumu²⁰³, iznomājot ūdenstilpes krasta sauszemes daļu un Liepājas ezera akvatorijas daļu komercpakalpojumu sniegšanai;
- Jūrmalas ostas pārvalde noslēgusi līgumu²⁰⁴ ar komersantu, kura īpašumā nav ūdenstilpes krasta daļai pieguļošs nekustamais īpašums;

¹⁹⁴ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 5. punkts.

¹⁹⁵ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 34.2. apakšpunkts.

¹⁹⁶ Civillikuma 1105. pants.

¹⁹⁷ Skatīt, piemēram, nekustamos īpašumus "Usmas ezers", kadastra Nr. 9874 009 0005, un "Liepājas ezers", kadastra Nr. 1700 041 0472. Pieejams: <https://www.kadastrs.lv>, resurss skatīts 25.05.2021.

¹⁹⁸ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" IX nodaļa "Ūdenstilpes nomas konkurss".

¹⁹⁹ Jūrmalas un Liepājas pilsētas, Carnikavas, Daugavpils, Kuldīgas, Pāvilostas, Rēzeknes, Smiltenes, Tukuma un Ventspils novada pašvaldība.

²⁰⁰ Ventspils novada pašvaldības un komersanta 02.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-2.

²⁰¹ Kadastra Nr. 9874 006 0054. Pieejams: <https://www.kadastrs.lv>, resurss skatīts 25.05.2021.

²⁰² NĪVKIS, īpašums "Usmas ezers", kadastra Nr. 9874 009 0005. Pieejams: <https://www.kadastrs.lv>, resurss skatīts 25.05.2021.

²⁰³ 26.01.2021. ūdenstilpes nomas līgums Nr. 886.

²⁰⁴ Jūrmalas pilsētas pašvaldības un komersanta 15.04.2020. ūdenstilpes nomas līgums Nr. N18.

- Jūrmalas pilsētas pašvaldība pagarinājusi ūdenstilpes nomas līgumu²⁰⁵, neraugoties uz LJA norādīto²⁰⁶, ka komersanta nomātajā zemes vienībā Lielupes ūdenstilpes daļā²⁰⁷ ir novietota Kuģu reģistrā citam komersantam reģistrēta būvniecības stadijā esoša peldoša konstrukcija, norādot uz risku par ekspluatācijā nenodotā objekta izmantošanu publisku pasākumu rīkošanai²⁰⁸. Pašvaldība noslēgtajā nomas līgumā²⁰⁹ ietvēra prasības, kas aizliedz iznomātajā ūdenstilpē izvietot un publiski izmantot būvniecības stadijā esošas peldbūves. Tomēr situācija nav mainījies un būvniecības stadijā esošais objekts joprojām ir izvietots iznomātajā nekustamajā īpašumā.

Jūrmalas pilsētas pašvaldība un Liepājas pilsētas pašvaldība ir izstrādājušas, tomēr Jūrmalas pilsētas pašvaldības ostas pārvalde un Liepājas pilsētas pašvaldība nomas līgumiem nav pievienojušas ūdenstilpju ekspluatācijas noteikumus.²¹⁰

Vienlaikus Smiltenes novada pašvaldība ir noslēgusi un pārjaunojusi zemes nomas līgumu²¹¹ par Tepera ezera krasta daļas nomu, tomēr pašvaldība ir ierādījusi komersantam vietu Tepera ezerā katamarānu uzglabāšanai uz ūdens²¹², nenoslēdzot ūdenstilpes nomas līgumu.

Arī Carnikavas novada pašvaldība Langas ūdenstilpes daļu ir nodevusi nomā uzņēmējam noslēgta zemes nomas līguma²¹³ ietvaros.

Savukārt Pāvilostas novada pašvaldība nav noslēgusi ūdenstilpes nomas līgumu, bet kopēju nomas līgumu²¹⁴ gan par ūdenstilpes, gan zemes gabala nomu, un Pāvilostas ostas pārvalde ir iznomājusi peldošo piestātņi²¹⁵, nenosakot nomas maksu par publisko ūdeņu teritorijas izmantošanu, turklāt noslēdzot pārjaunojuma līgumu²¹⁶ ar citu komersantu, piemērojusi iepriekš noslēgtā līguma nosacījumus.

Ventspils novada pašvaldība ir noslēgusi nomas līgumu²¹⁷ par tūrisma pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo objektu būvniecību un uzturēšanu. Noslēgtais līgums²¹⁸ neatbilst normatīvā aktā

²⁰⁵ Jūrmalas pilsētas pašvaldības un komersanta 03.08.2018. ūdenstilpes daļas nomas līgums Nr. 1.2-16.3.1/954.

²⁰⁶ LJA 07.02.2018. vēstule Nr. 1-19.1/N-26 Jūrmalas pilsētas domei "Par peldošo konstrukciju Lielupē".

²⁰⁷ Zemes vienība Jūrmalā "Bulduri 8003".

²⁰⁸ Laivas restorāns Lielupes krastā. Pieejams: <https://www.precos.lv/lat/kazu-pakalpojumi/22-kazu-svinibu-vietas/5275-laivas/>, resurss skatīts 12.01.2021; Miljonāram Lūšim ir vēl viena māja "kuģis" – ekspluatācijā nenodots restorāns Jūrmalā. Pieejams: <https://jauns.lv/raksts/zinas/271801-miljonaram-lusinam-ir-vel-viena-maja-kugis-ekspluatacija-nenodots-restorans-jurmala>, resurss skatīts 12.12.2020.

²⁰⁹ Jūrmalas pilsētas pašvaldības un komersanta 03.08.2018. ūdenstilpes daļas nomas līguma Nr. 1.2-16.3.1/954 2.9. apakšpunkts.

²¹⁰ Lielupes ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi. Pieejams: <http://www.jurmalasosta.lv/wp-content/uploads/2017/11/Lielupes-ekspluat%C4%81cijas-apsaimnieko%C5%A1anas-noteikumi-1.pdf>, resurss skatīts 31.05.2021; Liepājas pilsētas pašvaldības 10.11.2016. saistošie noteikumi Nr. 24 "Liepājas ezera akvatorijas (teritorijas, kas atrodas Dabas lieguma "Liepājas ezers" II dabas parka zonā) ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi", pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/287003-liepajas-ezera-akvatorijas-teritorijas-kas-atrodas-dabas-lieguma-liepajas-ezers-ii-dabas-parka-zona-ekspluatācijas-apsaimniekos>, resurss skatīts 31.05.2021.

²¹¹ 26.06.2019. pārjaunojuma līgums Nr. SND – S – PAR/ZN/1 – 19 par 2018. gada 12. septembra zemes nomas līguma Nr. 56/2018 pārjaunojumu.

²¹² Valsts kontroles un Smiltenes novada pašvaldības 20.03.2021. intervijas protokols.

²¹³ Carnikavas novada pašvaldības un komersanta 22.12.2010. zemes nomas līgums Nr. 2/05-23.

²¹⁴ Pāvilostas novada pašvaldības un komersanta 31.01.2014. nomas līgums Nr. PNP/10-2/14-1, 1.3. punkts.

²¹⁵ Pāvilostas ostas pārvaldes un komersanta 01.09.2014. piestātnes nomas līgums Nr. PP/1-9-2014.

²¹⁶ Pāvilostas novada pašvaldības un komersanta 02.07.2018. pārjaunojuma līgums.

²¹⁷ Ventspils novada pašvaldības un komersanta 02.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-2.

²¹⁸ Ventspils novada pašvaldības un komersanta 02.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-2.

noteiktajām prasībām²¹⁹, jo faktiski ir iznomāts zemesgabals jeb ūdenstilpes gultnes daļa, nevis ūdenstilpe.

Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju pašvaldību administratīvajās teritorijās esošās ūdenstilpes tiek izmantotas peldbūvju izvietošanai, peldošu konstrukciju ekspluatācijai un saimnieciskai darbībai, sniedzot ar kuģošanu un izklaidi uz ūdens saistītus pakalpojumus, tomēr pašvaldības ar komersantiem nav noslēgušas ūdenstilpju nomas līgumus. Iepriekš minētā kontekstā pašvaldības norādīja:

➤ Tukuma novada pašvaldība:

*Pašvaldība nav izstrādājusi tās īpašumā esošo ūdenstilpju izmantošanas attīstības plānu, kā rezultātā netiek organizēti ūdenstilpes nomas konkursi un slēgti ūdenstilpes nomas līgumi. Pakalpojumi, kuri saistīti ar atpūtu uz ūdens Pašvaldības īpašumā esošajās ūdenstilpēs, tiek sniegti bez Pašvaldības saskaņojuma.*²²⁰

➤ Kuldīgas novada pašvaldība:

*Pašvaldības administratīvajā teritorijā komersanti sniedz laivu un citu peldlīdzekļu nomas pakalpojumu, piedāvājot interesentiem nomāt peldlīdzekli un doties laivu braucienos pa dažādām ūdenstilpnēm, tajā skaitā arī ārpus publiskajiem ūdeņiem. Pašvaldības ieskatā šāds saimnieciskās darbības veids netiek tieši veikts publiskajos ūdeņos, līdz ar to, pamatojoties uz lietderības apsvērumiem un sabiedrības interesēm, netiek slēgti publisko ūdenstilpju nomas līgumi.*²²¹

Arī gadījumos, kad ūdenstilpes tiek izmantotas HES darbības nodrošināšanā, ir jānoslēdz ūdenstilpes nomas līgums²²², lai gūtu ieņēmumus no nomas maksas. Lai gan pašvaldības no HES darbības gūst ieņēmumus dabas resursu nodokļa veidā²²³, tomēr, tā kā nevienā no četrām revīzijas izlasē iekļautajām pašvaldībām²²⁴, kuru teritorijās uz ūdenstecēm atrodas mazie HES²²⁵, nav noslēgti ūdenstilpes nomas līgumi, netiek gūti nomas ieņēmumi:

- Smiltenes HES saimnieciskās darbības nodrošināšanai izmanto pašvaldības īpašumā esošās Abula upes daļas²²⁶ un HES darbības nodrošināšanai izveidotā kanāla ūdens resursus;
- Vecdzirnavu HES un Gravu HES atrodas uz Engures upes Ugāles un Usmas pagastā un pilnībā vai daļēji saimnieciskās darbības veikšanai izmanto pašvaldības īpašumā²²⁷ esošās Engures upes ūdens resursus;

²¹⁹ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918. "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" XI nodaļa "Nomas līguma veids, saturs un sastāvdaļas".

²²⁰ Tukuma novada pašvaldības 16.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

²²¹ Kuldīgas novada pašvaldības 12.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

²²² MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 2.11. apakšpunkts.

²²³ Dabas resursu nodokļa likuma 28. panta 2. punkts.

²²⁴ Daugavpils, Rēzeknes, Smiltenes un Ventspils novada pašvaldība.

²²⁵ Daugavpils novada pašvaldībā Dubeņecas dzirnavu un Galvānu HES uz Dubnas upes, Rēzeknes novada pašvaldībā Jaunrikavas un Spruktu HES uz Rēzeknes upes, Smiltenes novada pašvaldībā Smiltenes HES uz Abula upes, Ventspils novada pašvaldībā Vecdzirnavu un Gravu HES.

²²⁶ Kadastra apzīmējums 9415 002 0198 un 9415 001 0195. Pieejams: <https://www.kadastrs.lv/#result>, resurss skatīts 31.05.2021.

²²⁷ Kadastra apzīmējums 9870 008 0070, 9870 008 0053, 9874 005 0053 un 9874 005 0044. Pieejams: <https://www.kadastrs.lv/#result>, resurss skatīts 31.05.2021.

- Daugavpils novada pašvaldība ir saskaņojusi Dubeņecas dzirnavu HES un Galvānu HES tehniskos projektus, un būvvalde ir veikusi projektu saskaņošanu un pieņemšanu ekspluatācijā, tomēr nav noslēgusi ūdenstilpes nomas līgumus;
- Rēzeknes novada pašvaldība ir veikusi Jaunrikavas HES un Spruktu HES ekspluatācijas noteikumu saskaņošanu, tomēr nav noslēgusi ūdenstilpes nomas līgumus.

Vai pašvaldību apsaimniekošanas līgumi ir noslēgti ekonomiski izdevīgākajā formā?

Jau iepriekš veiktajās Valsts kontroles revīzijās ir secināts, ka apsaimniekošanas pakalpojuma pirkšana, iespējams, nav ekonomiski izdevīgākā forma arī publisko ūdeņu apsaimniekošanas funkcijas veikšanai un lietderīgāk būtu izvēlēties funkcijas deleģēšanas formu: deleģējot funkciju, tiek piešķirts noteikts finansējums, bet, pērkot pakalpojumu, – apmaksāts rēķins, kas papildus iekļauj arī PVN apmaksu. Šo jautājumu revidenti plašāk izvērtēja un raksturoja revīzijā “Par Latvijas Republikas 2018. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem”, secinot, ka *“septiņas pašvaldības, deleģējot kapitālsabiedrībām uzdevumu gādāt par pašvaldības administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību un to finansējot dotācijas veidā un vienlaikus nodrošinot likuma²²⁸ nosacījumu ievērošanu, astoņu līgumu gadījumos varēja ietaupīt vismaz 0,6 miljonus euro.”*²²⁹

Arī publisko ūdeņu apsaimniekošanas jomā, piemēram, SIA “Kuldīgas komunālie pakalpojumi” pašvaldībai izraksta rēķinus²³⁰, kuros ir ietverts PVN maksājums. Tomēr, izrakstot rēķinus, maksājamā summa netiek detalizēti atšifrēta un no rēķiniem pievienotajiem aktiem nevar identificēt, vai veiktie darbi ir saistīti ar publisko ūdeņu apsaimniekošanu.

Ieteikums

Lai nodrošinātu ilgtspējīgu zivju resursu izmantošanu un nodrošinātu licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību nolikumu atbilstību normatīvā akta prasībām, pašvaldībām pilnveidot iekšējās kontroles procedūras.

²²⁸ Valsts pārvaldes iekārtas likuma V nodaļa.

²²⁹ Valsts kontroles 01.10.2019. revīzijas Nr. 2.4.1-23/2018 ziņojums “Par Latvijas Republikas 2018. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem.”, 147. lpp. Pieejams: <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/par-latvijas-republikas-2018gada-parskatu-par-valsts-budzeta-izpildi-un-par-pasvaldibu-budzetiem>, resurss skatīts 15.06.2021.

²³⁰ SIA “Kuldīgas komunālie pakalpojumi” 31.07.2020. rēķins Nr. 456620KKP, SIA “Kuldīgas komunālie pakalpojumi” 30.10.2020. rēķins Nr. 530320KKP, SIA “Kuldīgas komunālie pakalpojumi” 25.09.2020. rēķins Nr. 490120KKP, SIA “Kuldīgas komunālie pakalpojumi” 31.05.2020. rēķins Nr. 418120KKP.

2.3. Vai pašvaldību rīcība, publisko ūdeņu apsaimniekošanas ietvaros sniegtot maksas pakalpojumus, ir ekonomiska, produktīva un atbilst normatīvajam regulējumam?

Sniedzot maksas pakalpojumus un iznomājot publiskās ūdenstilpes pašvaldībās, kā arī to izveidotajās jahtu ostās un nodrošinot pārceltuves pakalpojumus, pašvaldību rīcība nav ekonomiska, produktīva un neatbilst normatīvajam regulējumam²³¹, jo:

- pakalpojumu maksa nav noteikta, piemērojot pašvaldībā apstiprināto pakalpojumu maksas aprēķina metodiku, vai šāda metodika nav izstrādāta;
- pakalpojumu maksai nav veikta kalkulācija (izmaksu aprēķins);
- noteiktajā jahtu ostu pakalpojumu maksā nav iekļautas ar pašvaldības ieguldījumu īstenoto projektu izmaksas;
- ūdenstilpju nomas maksa, kā arī pakalpojumu maksa netiek ilgstoši pārskatīta;
- ne visos gadījumos ir pieprasīta samaksa par sniegtajiem pakalpojumiem: pēc revidentu aplēsēm 2019. un 2020. gadā par jahtu ostas sniegtajiem pakalpojumiem, iespējams, nav gūti ieņēmumi vismaz 20 388 *euro* apmērā.

Pašvaldības nav kontrolējušas komersantu darbību ostas teritorijā un nomas līgumu izpildē, kā rezultātā:

- Pāvilostas ostas pārvaldē nav veikti norēķini par ostā sniegtajiem notekūdeņu savākšanas pakalpojumiem;
- laika posmā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim nebija guvušas plānotos ieņēmumus no ūdenstilpju nomas vismaz 468 *euro* apmērā.

Līdztekus jau iepriekšējās nodaļās minētajiem pakalpojumiem, ko sniedz pašvaldības, virkni pakalpojumu publisko ūdeņu izmantošanā saskaņā ar normatīvo regulējumu sniedz ostu pārvaldes – tās organizē kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu, nosaka ostu maksas, tajā skaitā sanitāro maksu, maksu par atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu²³². Papildus tam, jahtu ostas nodrošina piestātņu nomu, kuģošanas līdzekļu ilgtermiņa stāvēšanu un uzglabāšanu ziemas periodā, tualetes, dušas, veļas mazgāšanas u.c. pakalpojumus atpūtas kuģiem un jahtām. Vairāku pašvaldību teritorijās tiek sniegts arī

²³¹ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. pants un likuma “Par pašvaldībām” 14. panta otrās daļas 3. punkts.

²³² Likuma par ostām 7. panta otrās daļas 1. punkts un 6. punkts, 13. panta pirmās daļas 3. punkts un 15. pants.

pārceltuves pakalpojums kā transporta pakalpojums, nodrošinot iedzīvotāju mobilitāti – līdztekus izlasē iekļautajai Līgatnes novada pašvaldībai pārceltuves pakalpojumu sniedz komersanti, transportējot cilvēkus un transportlīdzekļus, Līvānu un Jēkabpils novada pašvaldībā.

Ja pašvaldība vai tās iestādes sniedz pakalpojumus, kas nav pašvaldības nodevas objekts, un ja par šiem pakalpojumiem ir ņemama samaksa, tad ir jākārt atsevišķa grāmatvedības uzskaitē un jānodrošina nodokļu un citu obligāto maksājumu veikšana par tiem saskaņā ar konkrēto nodokļu likumiem.²³³

Tāpat pašvaldības manta jāiznomā par iespējami augstāko cenu un publiskas personas mantu aizliegts nodot privātpersonai vai kapitālsabiedrībai bezatlīdzības lietošanā²³⁴.

Maksa par licencēm jānosaka nolikumā, ņemot vērā attiecīgo ūdeņu statusu, ieguvei atļauto zivju vai vēžu sugu sastāvu un daudzumu, kopējo licenču skaitu un pieprasījumu, kā arī izdevumus, kas nepieciešami licencētās makšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdens medību organizēšanai, un organizētāja ieguldījumu zivju vai vēžu krājumu pavairošanā, saglabāšanā un aizsardzībā²³⁵.

Revīzijā konstatēts, ka, lai gan pašvaldības ir izstrādājušas pakalpojumu maksas aprēķina metodiku, veicot maksas aprēķinus, tā netiek piemērota, bet maksa tiek noteikta ar atsevišķu lēmumu. Piemēram:

- Pāvilosta novada pašvaldībā²³⁶ jahtu ostas pakalpojumu maksa nav noteikta atbilstoši pašvaldībā spēkā esošajai pakalpojumu maksas noteikšanas metodikai²³⁷. Pāvilostas novada pašvaldība sniedza skaidrojumu, ka jahtu ostas tarifus apstiprinājusi 2019. gadā:

“Ņemot vērā blakus esošo ostu izcenojumu, nosakot cenu augstāku nekā blakus esošajai jahtu piestātnei, lai neradītu konkurenci uzņēmējdarbībai un nekropļotu tirgu un cenu piedāvājumu.”²³⁸

- Līgatnes novada pašvaldībā ir apstiprināta pakalpojumu maksas noteikšanas metodika²³⁹, tomēr Līgatnes pārceltuves pakalpojumu maksa ir apstiprināta²⁴⁰, neveicot maksas aprēķinu²⁴¹. Turklāt pārceltuves darbības budžeta izpildes rezultāti liecina, ka pārceltuves darbība pašvaldībai rada zaudējumus, jo izdevumi būtiski pārsniedz ieņēmumus, tomēr kuģošanas līdzekļa īpašnieka – DAP – darbiniekiem, kā arī Līgatnes privilēģiju kartes īpašniekiem un Līgatnes un Pārgaujas novados deklarētajiem iedzīvotājiem, kuri saņēmuši pārceltuves bezmaksas izmantošanas atļauju,

²³³ Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 12. panta trešā daļa, likuma “Par grāmatvedību” 2. pants.

²³⁴ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. panta 2. punkts, 5. panta pirmā daļa.

²³⁵ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 “Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība” 21. punkts.

²³⁶ Pāvilostas novada domes 28.03.2019. lēmums “Par grozījumiem jahtu ostas piestātņu maksas pakalpojumu cenrādī” (protokols Nr. 3, 4. §).

²³⁷ Pāvilostas novada pašvaldības Maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanas metodika un izcenojumu apstiprināšanas kārtība” (apstiprināta ar Pāvilostas novada domes priekšsēdētāja 10.10.2019. rīkojumu Nr. PNP/2.2.3/19/19).

²³⁸ Pāvilostas novada pašvaldības 15.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

²³⁹ Līgatnes novada pašvaldības “Maksas pakalpojumu izcenojumu noteikšanas metodika un izcenojumu apstiprināšanas kārtība” (apstiprināta ar Līgatnes novada domes 25.10.2018. lēmumu (protokols Nr. 15, 6. §)), Pieejams: https://www.google.com/url?client=internal-element-cse&cx=013660993471322430974:48ryzc14gpc&q=http://www.ligatne.lv/uploads/filedir/pielikumsnr2maksaspakalpojumu-metodika.doc&sa=U&ved=2ahUKEwiWwKq0N_xAhUrpIsKHZ9OA9UQFjAAeqQIAhAB&usq=AOvVaw0NN6tOBzfwFo52xIT2R4Nz, resurss skatīts 12.05.2021.

²⁴⁰ Līgatnes novada pašvaldības 28.03.2019. domes lēmums “Par Līgatnes pārceltuves maksas pakalpojumu noteikšanu” (protokols Nr. 3, 13. §).

²⁴¹ Līgatnes novada pašvaldības 12.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

tiek piemēroti atvieglojumi no apstiprinātās pārceltuves pakalpojumu maksas²⁴², lēmumā nenorādot pamatojumu.

Revīzijā konstatēts, ka vairākās pašvaldībās noteiktās pakalpojumu maksas un nomas maksas apmērs nav pamatots ar izmaksu aprēķinu. Piemēram:

- Rēzeknes novada pašvaldība Tiskādu ezera nomas maksu²⁴³ ir noteikusi 213,43 euro (150 Ls) gadā. Līgumā norādīts, ka nomas maksā ir iekļauta maksa par līgumā un ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumos paredzētajiem ūdenstilpes izmantošanas veidiem – rūpniecisko zveju un amatierzvejas – un makšķerēšanas organizēšanu, tomēr maksa nav pamatota nedz ar sertificēta vērtētāja vērtējumu, nedz izstrādātu nomas maksas apmēra aprēķinu;

- Smiltenes novada pašvaldība skaidroja²⁴⁴, ka:

“Licencētās makšķerēšanas licenču maksas aprēķini (kalkulācijas) netika veikti, jo MK noteikumos²⁴⁵ 2.¹. pielikums nosaka precīzu maksu, kas atbilstoši tika piemērota”,

lai gan normatīvā akta pielikumā norādītā maksa ir attiecināma uz makšķerēšanas kartēm;

- nevienā no revīzijas izlasē iekļauto pašvaldību jahtu ostām nav veikts sniegto pakalpojumu maksas apmēra aprēķins. Piemēram, Engures novada pašvaldība informēja, ka Engures jahtu ostā:

“Pakalpojumu izcenojumi tika noteikti, balstoties uz vidējiem Latvijas jahtu ostu pakalpojumu izcenojumiem, plānoto sniegto pakalpojumu apjomu un plānoto izdevumu apmēru (jahtu ostas uzrauga darba alga, elektrība, ūdens, atkritumu apsaimniekošana un citi ar jahtu ostas uzturēšanu saistītajiem izdevumiem).”²⁴⁶

Liepājas pilsētas pašvaldība informēja, ka pēc Liepājas SEZ pārvaldes sniegtās informācijas:

“Jahtu ostas piestātņu tarifi tika noteikti, izvērtējot tuvāko jahtu ostu piedāvātos pakalpojumus un izcenojumus un tie tiek noteikti ar pārvaldnieka rīkojumu.”²⁴⁷

Papildus konstatēts, ka pašvaldības izmanto dažādu pieeju pakalpojumu maksas un nomas apmēra noteikšanai. Piemēram:

- Liepājas pilsētas pašvaldība ir noslēgusi ūdenstilpes nomas līgumu²⁴⁸, nododot apakšnomā ūdenstilpes krasta sauszemes daļu un iznomājot Liepājas ezera akvatorijas daļu komercpakalpojumu sniegšanai. 2021. gadā noslēdzot jaunu līgumu²⁴⁹, nomas maksa netiek piemērota atbilstoši saimnieciskās darbības veikšanā faktiski izmantotajai ūdenstilpes daļai, bet peldbūves platībai;

²⁴² Līgatnes novada pašvaldības 28.03.2019. domes lēmums “Par Līgatnes pārceltuves maksas pakalpojumu noteikšanu” (protokols Nr. 3, 13.§).

²⁴³ Rēzeknes novada pašvaldības un komersanta 05.12.2011. ūdenstilpes nomas līgums Nr. 8-8.3/1612, 19. punkts.

²⁴⁴ Smiltenes novada pašvaldības 19.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

²⁴⁵ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” 2.¹. pielikums.

²⁴⁶ Engures novada pašvaldības 09.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

²⁴⁷ Liepājas pilsētas pašvaldības 13.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

²⁴⁸ Liepājas pilsētas pašvaldības un komersanta 02.07.2018. ūdenstilpes apakšnomas līgums Nr. 886.

²⁴⁹ Liepājas pilsētas pašvaldības un komersanta 26.01.2021. ūdenstilpes līgums Nr. 886.

- pašvaldības, kuras pilnvarojušas citas personas organizēt licencēto makšķerēšanu savā administratīvajā teritorijā esošajās ūdenstilpēs, atsaucas uz to, ka licencētās makšķerēšanas organizētāji licenču cenas nosaka, pārņemot citu pašvaldību pieredzi, piemēram, Engures novada pašvaldība norādīja, ka Kaņiera ezerā licenču cena noteikta:

“Pieņemot saistošos noteikumus, licences izmaksu noteica, salīdzinot citos publiskajos ezeros noteiktās licenču maksas.”²⁵⁰

Savukārt Jūrmalas pilsētas pašvaldība norādīja²⁵¹, ka:

“Priekšlikumus makšķerēšanas licenču maksai deva biedrība, vadoties no savas pieredzes un nepieciešamības. Par licenču maksām no makšķernieku puses nav sūdzību. Maksa samērīga, nav iebildušas valsts iestādes, tāpēc maksas kalkulācijas pašvaldība neveica. Izvērtējums bija sagatavots.”

Saskaņā ar normatīvo aktu²⁵² manta atsavināma un nododama īpašumā vai lietošanā citai personai par iespējami augstāku cenu, arī labās prakses principi²⁵³ paredz pieejamo resursu lietderīgu izmantošanu. Tomēr revīzijā konstatēts, ka, mainoties ekonomiskajai situācijai, pakalpojumu (nomas) maksa nav ilgstoši pārskatīta. Piemēram:

- Tukuma novada pašvaldība 2010. gadā uz 10 gadiem ir iznomājusi ūdenstilpi²⁵⁴ Kliģu ezers un 2011. gadā uz 15 gadiem – ūdenstilpi Kukšu ezers²⁵⁵, tomēr nomas maksa nav pārskatīta;
- Rēzeknes novada pašvaldība Tiskādu ezera nomas maksu²⁵⁶ nav pārskatījusi kopš 2011. gada;
- Daugavpils novada pašvaldība Sventes ezera nomas maksu²⁵⁷ nav pārskatījusi kopš 2010. gada;
- Ventspils novada pašvaldība, 2009. gadā pārņemot Puzes ezera nomas līgumu²⁵⁸, nav pārskatījusi 2004. gadā noteikto nomas maksu;
- Jūrmalas pilsētas pašvaldības noteiktā nomas maksa nav mainīta kopš 2012. gada²⁵⁹.

Vērtējot noteiktās licencētās makšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdens medību maksas, konstatēta arī revidentu ieskatā liela licenču maksas atšķirība starp makšķerēšanas licencēm un zemūdens medību licencēm – to norādīja arī biedrība “Latvijas Zemūdens Sporta Federācija”. Licenču maksas skatīt 5. tabulā.

²⁵⁰ Engures novada pašvaldības 22.12.2020. elektroniskā pasta vēstule.

²⁵¹ Jūrmalas pilsētas pašvaldības 12.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

²⁵² Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. pants un likuma “Par pašvaldībām” 14. panta otrās daļas 3. punkts.

²⁵³ 12 Principles of Good Governance, Principle 3: Efficiency and Effectiveness. Pieejams: [https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles#/%2225565951%22:\[2\]](https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles#/%2225565951%22:[2]), resurss skatīts 16.07.2021.

²⁵⁴ Tukuma novada pašvaldības un komersanta 27.09.2010. Nekustamā īpašuma nomas līgums Nr. IL/4-54/10/54, Tukuma novada domes 27.05.2010. lēmums “Par īpašuma “Kliģu ezers” iznomāšanu” (protokols. Nr. 6, 46. §).

²⁵⁵ Tukuma novada domes Pūres un Jaunsātu pagasta pārvaldes un komersanta 01.03.2011. nekustamā īpašuma nomas līgums Nr. 26/PAG

²⁵⁶ Rēzeknes novada pašvaldības un komersanta 05.12.2011. ūdenstilpes nomas līgums Nr. 8-8.3/1612, 19. punkts.

²⁵⁷ Daugavpils novada domes Sventes pagasta pārvaldes un biedrības 01.03.2010. Sventes ezera ūdenstilpes nomas līgums, Daugavpils novada domes 11.02.2010. lēmums Nr. 150 (protokols Nr. 5, 31. §).

²⁵⁸ Zemkopības ministrijas Valsts zivsaimniecības pārvaldes un komersanta 26.10.2004. nomas līgums.

²⁵⁹ Jūrmalas pilsētas pašvaldības domes 19.07.2012. lēmums Nr. 386 “Par ūdenstilpes nomas maksas apmēru un samaksas kārtību”.

5. tabula

Licenču maksa Engures un Daugavpils novada pašvaldībā

Licences veids	Engures novada Kaņiera ezers ²⁶⁰		Daugavpils novada Sventes ezers	
	Makšķerēšanas licences maksa, euro	Zemūdens medību licences maksa, euro	Makšķerēšanas licences maksa, euro ²⁶¹	Zemūdens medību licences maksa, euro ²⁶²
Vienas dienas	1,50	30,00	2,00	7,50
Triju dienu	nav	nav	nav	14,50
Mēneša	nav	nav	14,00	36,00
Gada	15,00	100,00	36,00	nav

Savukārt Daugavpils novada pašvaldība norādīja, ka

“zemūdens medības konkurē ar licencēto makšķerēšanu, tāpēc veidojot augstākas cenas uz zemūdens medībām, ūdenstilpē tiks saglabāts lielo zivju īpatņu skaits. Katrai ūdenstilpnei ir jāmeklē individuāls risinājums, sevišķi ja tajā ir nedaudz zivju resursu”.

Arī revīzijas izlasē neiekļautajās pašvaldībās zemūdens medību licencēm ir noteikta augstāka maksa nekā makšķerēšanas licencēm, piemēram, Auces novada pašvaldības saistošie noteikumi²⁶³ paredz, ka vienas dienas makšķerēšanas licence Lielaucē ezerā maksā 1,50 euro, bet zemūdens medību vienas dienas licence – 50,00 euro, Jēkabpils novada pašvaldības saistošie noteikumi²⁶⁴ paredz, ka vienas dienas licence makšķerēšanai Radžu ūdenskrātuvē maksā 2,00 euro, bet vienas dienas licence zemūdens medībām 15,00 euro, savukārt Talsu novada pašvaldības saistošie noteikumi²⁶⁵ paredz, ka vienas dienas licence makšķerēšanai Laidzes ezerā maksā 2,00 euro, bet vienas dienas licence zemūdens medībām Laidzes ezerā maksā 25,00 euro. Pamatojumu šādām atšķirībām licenču maksas apmērā izlasē iekļautās pašvaldības nesniedza.

Lai Baltijas jūras Austrumu piekrastē un Rīgas jūras līcī Igaunijā un Latvijā izveidotu mazo ostu tīklu ar kvalitatīviem pakalpojumiem un popularizētu to kā atraktīvu galamērķi, tika realizēts projekts²⁶⁶, kurā Latvijas partneru kopējais budžets bija 5 922 330 euro²⁶⁷ un kā projekta partneri bija norādītas arī revīzijas

²⁶⁰ Engures novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 11 “Nolikums: par licencēto makšķerēšanu un zemūdens medībām Kaņiera ezerā 2016. – 2026. gadā”, (apstiprināti ar Engures novada domes 26.04.2016. lēmumu (protokols Nr. 4, 49. §)).

²⁶¹ Daugavpils novada pašvaldības 14.09.2017. saistošie noteikumi Nr. 5 “Licencētās makšķerēšanas nolikums Sventes ezerā”, (apstiprināti ar Daugavpils novada domes sēdes protokolu Nr. 10, 2. §).

²⁶² Daugavpils novada pašvaldības 14.09.2017. saistošie noteikumi Nr. 6 “Licencēto zemūdens medību Sventes ezerā”, (apstiprināti ar Daugavpils novada domes sēdes protokolu Nr. 10, 3. §).

²⁶³ Auces novada pašvaldības 27.04.2016. saistošie noteikumi Nr. 5 “Par licencēto makšķerēšanu un licencētajām zemūdens medībām Lielaucē ezerā 2016. – 2026. gadam” (apstiprināti ar Auces novada domes 27.04.2016. lēmumu Nr. 141 (protokols Nr. 4, 39. §)).

²⁶⁴ Jēkabpils pilsētas domes 26.03.2020. saistošie noteikumi Nr. 7 “Jēkabpils pilsētas Radžu ūdenskrātuves licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību nolikums” (apstiprināts ar Jēkabpils pilsētas domes 26.03.2020. lēmumu Nr. 138 (protokols Nr. 6, 23. §)).

²⁶⁵ Talsu novada pašvaldības 28.06.2018. saistošie noteikumi Nr. 24 “Par licencēto makšķerēšanu Laidzes ezerā” (apstiprināti ar Talsu novada domes 28.06.2018. lēmumu Nr. 236 (protokols Nr. 15, 6. §)).

²⁶⁶ Periodā no 01.06.2017. līdz 31.05.2020. Eiropas Reģionālās attīstības fonda (turpmāk – ERAF) INTERREG Igaunijas – Latvijas Pārrobežu sadarbības programmas 2014. – 2020. gadam, projekts “Uzlabota jahtu ostu infrastruktūra un ostu tīkla attīstība Igaunijā un Latvijā”, EST-LAT Harbours.

²⁶⁷ Projekts “Uzlabota jahtu ostu infrastruktūra un ostu tīkla attīstība Igaunijā un Latvijā”. Pieejams: https://lps.lv/uploads/docs_module/1_Projekts%20E2%80%9CUzlabota%20jahtu%20ostu%20infrastrukt%C5%AB

izlasē iekļauto pašvaldību²⁶⁸ ostas. Projekta ietvaros jahtu ostu tīkla attīstības un popularizēšanas aktivitāšu īstenošanai līdzfinansējumu piešķir gan pašvaldības, gan ostu pārvaldes kopsummā 200 709 *euro*, tajā skaitā:

- Engures ostas infrastruktūras objektu²⁶⁹ uzlabošanai Engures novada pašvaldība ieguldīja 106 998 *euro*²⁷⁰, savukārt Engures ostas pārvalde – 27 735 *euro*²⁷¹;
- Lielupes ostas teritorijas uzlabošanā²⁷² Jūrmalas pilsētas pašvaldība ieguldīja 36 702 *euro*, savukārt Jūrmalas ostas pārvalde – 7681 *euro*²⁷³;
- Pāvilostas ostas infrastruktūras uzlabošanā Pāvilostas novada pašvaldība²⁷⁴ ieguldīja vismaz 21 593 *euro* (skatīt 2. pielikumu); projekta realizācijā kā partneris piedalījās arī komersants, kurš ostā sniedz pakalpojumus jahtām un kuģotājiem;
- Liepājas SEZ pārvalde jahtu ostas infrastruktūras attīstībā ir ieguldījusi vismaz 56 927 *euro* (skatīt 2. pielikumu).

Vienlaikus Pāvilostas novada pašvaldība 2019. un 2020. gada budžetā ir paredzējusi finansējumu ostas Ziemeļu un Dienvidu molu pagarināšanas projekta realizācijai piešķirtā valsts aizdevuma atmaksai 35 000 *euro*²⁷⁵ apmērā. Tāpat 2021. gadā Pāvilostas ostas pārvaldei piešķirti 25 246 *euro*, lai nodrošinātu jaunu peldošu jahtu piestātņu uzstādīšanu un laukuma labiekārtošanu²⁷⁶.

Revīzijā konstatēts, ka jahtu ostās spēkā esošo pakalpojumu maksa noteikta un apstiprināta bez ekonomiska pamatojuma, kā arī, ieguldot iepriekš minētos pašvaldību un ostu pārvalžu budžeta līdzekļus ostu infrastruktūras attīstībā, nav izvērtēta to atgūšanas iespēja:

- lēmumos nav norādīts pamatojums jahtu ostās sniegto pakalpojumu maksai piemērojamām atlaidēm;

[ra%20un%20ostu%20t%C4%ABkla%20att%C4%ABst%C4%ABba%20Igaunij%C4%81%20un%20Latvij%C4%81%E2%80%9D.pdf](#), resurss skatīts 21.01.2021.

²⁶⁸ Jūrmalas un Liepājas pilsētas, Engures un Pāvilostas novada pašvaldība.

²⁶⁹ Jahtu, kuteru un laivu piestātņu, pacelšanas un nolaišanas vietas un krasta nostiprinājumu projektēšana un izbūve, sanitārā mezgla projektēšana un izbūve, kuģu ceļa un akvatorijas padziļināšana, peldošu piestātņu uzstādīšana ostas akvatorijā, vadlīniju remonts un rekonstrukcija, peldošu navigācijas zīmju uzstādīšana, mobilās iekārtas jahtu radīto sadzīves un sateču ūdeņu savākšanai iegāde.

²⁷⁰ Engures novada domes 16.05.2019. lēmums “Par dotāciju Engures Ostas pārvaldes projekta “Uzlabota jahtu ostu infrastruktūra un ostu tīkla attīstība Igaunijā un Latvijā” Nr. EST-LAT55 “ESTLAT Harbour” par 63 860 *euro* līdzfinansējumu un 28.01.2020. lēmums “Par dotācijas piešķiršanu EST-LAT 55 realizācijai Engures ostas pārvaldei” par 43 138 *euro* dotāciju projekta izmaksu segšanai.

²⁷¹ Engures novada domes 28.01.2020. lēmums “Par dotācijas piešķiršanu EST-LAT 55 realizācijai Engures ostas pārvaldei” par Engures ostas pārvaldes resursiem 27 735 *euro* papildu izmaksu atmaksai.

²⁷² Lielupes upes grīvas padziļināšana un dziļumu mērījumi ostas akvatorijai, peldošu piestātņu izveide, tauvošanās laipu uzstādīšana, videonovērošanas sistēmas uzstādīšana, navigācijas zīmju un viedās bojas uzstādīšana, piekļuves izveide vienotam jahtu ostu tīklam un īstenotas mārketinga aktivitātes.

²⁷³ Jūrmalas pilsētas pašvaldības 22.10.2020. elektroniskā pasta vēstules 5. pielikums.

²⁷⁴ Pāvilostas novada domes 31.08.2017. lēmums “Par līdzfinansējumu projekta EST-LAT55 realizēšanai” (protokols Nr. 4, 2 §).

²⁷⁵ Pāvilostas novada domes 27.06.2019. lēmums “Par dotāciju Pāvilostas ostas pārvaldei, projekta “Pāvilostas ostas Ziemeļu un Dienvidu molu pagarināšana” aizņēmuma atmaksas nodrošināšanai” (protokols Nr. 6, 18. §).

²⁷⁶ Pāvilostas novada domes 28.01.2021. lēmums “Par Pāvilostas novada pašvaldības 2021. gada budžeta sastādīšanu” (protokols Nr. 1, 1.3. §).

- pēc jahtu ostu tīkla attīstības projekta realizācijas Latvijas Baltijas jūras piekrastē esošo jahtu ostu pakalpojumu maksa ir noteikta, neveicot izmaksu aprēķinu, turklāt tā ir zemāka nekā citu valstu Baltijas jūras piekrastes jahtu ostās (skatīt 3. pielikumu).

Iepriekš minēto pieeju maksas noteikšanā ilustrē Pāvilostas novada pašvaldība, kurā, pamatojoties uz iesniegto statistiku par jahtu ostā apkalpoto jahtu skaitu²⁷⁷ un apstiprināto jahtu ostas pakalpojumu maksu²⁷⁸, saskaņā ar revidentu veikto aplēsi (skatīt 2. pielikumu) laika posmā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim nav gūti ieņēmumi no Pāvilostas jahtu ostā sniegtajiem piestātņu nomas pakalpojumiem jahtām vismaz 5097 *euro* apmērā.

Pāvilostas jahtu osta ir vidēja lieluma osta un revidentu ieskatā līdzīga situācija varētu būt arī citās jahtu ostās. Latvijas teritorijā darbojas deviņas jahtu ostas, pēc revidentu veiktās aplēses kopumā visās jahtu ostās par jahtu ostas pakalpojumiem nav gūti ieņēmumi vismaz 20 388 *euro* apmērā (skatīt 2. pielikumu).

Turklāt Pāvilostas ostas valde 2018. gadā ir pieņēmusi lēmumu par peldošajā piestātnē izveidoto iekārtu peldlīdzekļu notekūdeņu savākšanai nodošanu lietošanā, neparedzot nomas maksu²⁷⁹.

Revīzijā ir konstatēta nepietiekama noslēgto nomas līgumu finanšu nosacījumu uzraudzība, kā rezultātā vismaz divas²⁸⁰ pašvaldības laika posmā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim savlaicīgi un plānotajā apmērā nav guvušas nomas ieņēmumus no publiskā lietošanā esošu ūdeņu nomas vismaz 468 *euro* apmērā, tajā skaitā:

- Pāvilostas novada pašvaldība laika posmā no 2019. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim nav guvusi ieņēmumus no publiskā lietošanā esošu ūdeņu nomas²⁸¹ pilnā apmērā vismaz 76 *euro* apmērā, jo, izrakstot nomas rēķinu²⁸², ir piemērojuši mazāku nomas maksas apmēru, kas neatbilst noslēgtā līguma nosacījumiem;
- Liepājas pilsētas pašvaldība, nenodrošinot pietiekamu līgumā²⁸³ noteikto samaksas nosacījumu izpildi, nav guvusi ieņēmumus no publisko ūdeņu nomas vismaz 392 *euro* apmērā.

Vai pašvaldības ir piesaistījušas sertificētus vērtētājus nomas maksas noteikšanai un izmanto to sniegto vērtējumu?

Normatīvais akts²⁸⁴ paredz: ja ūdenstilpi paredzēts izmantot komerciāliem mērķiem vai konkursā par ūdenstilpes nomu ir pieteicies tikai viens pretendents, nomas maksu nosaka, ņemot vērā sertificēta vērtētāja atbilstoši tirgus novērtējumam noteikto nomas maksu.

²⁷⁷ Pāvilostas novada pašvaldības 20.05.2021. elektroniskā pasta vēstule.

²⁷⁸ Pāvilostas novada domes 28.03.2019. lēmums "Par grozījumiem jahtu ostas piestātņu maksas pakalpojumu cenrādī" (protokols Nr. 3, 4.§).

²⁷⁹ Pāvilostas ostas pārvaldes valdes 19.01.2018. lēmums "Par ostas pārvaldījumā esošo zemes gabalu nomu" (protokols Nr. 1, lēmums 3.1.2.).

²⁸⁰ Liepājas pilsētas un Pāvilostas novada pašvaldība.

²⁸¹ Pāvilostas novada pašvaldības un komersanta 31.01.2014. nomas līgums Nr. PNP/10-2/14/1.

²⁸² 25.01.2020. preču pavadzīme – rēķins Nr. 56.

²⁸³ Liepājas pilsētas pašvaldības un komersanta 02.07.2018. ūdenstilpes apakšnomas līgums Nr. 886.

²⁸⁴ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 83. punkts.

Savukārt saskaņā ar standartu²⁸⁵ *“Tirgus nomas maksa ir aprēķināta summa, par kādu īpašums būtu iznomāts savstarpēji nesaistītu pušu darījumā starp labprātīgu iznomātāju un labprātīgu nomnieku uz atbilstošiem nomas nosacījumiem, pēc atbilstoša piedāvājuma, un katrai no pusēm rīkojoties kompetēti, ar aprēķinu un bez piespiešanas”.*

Revīzijā ir konstatēts, ka pašvaldības izmanto dažādu pieeju ūdenstilpes nomas maksas noteikšanā, turklāt atšķiras arī sertificētu vērtētāju piemērotā vērtēšanas pieeja un sniegto atzinumu veidi. Piemēram:

- gadījumos, kad nomas maksa nosakāma saskaņā ar sertificēta vērtētāja vērtējumu, nav noteikts, cik aktuālam ir jābūt šim vērtējumam: Liepājas pilsētas pašvaldība 2021. gadā, pārjaunojot ūdenstilpes apakšnomas līgumu²⁸⁶, piemēroja 2018. gadā noteikto ūdenstilpes nomas maksu. Pašvaldība skaidroja²⁸⁷, ka:

Uz līguma pārreģistrēšanas dienu – 2021. gada 26. janvāri vēl nebija pagājuši 5 gadi, jauns vērtējums netika pasūtīts, bet pārjaunojuma līgumā tika atstāta iepriekšējā apakšnomas līgumā iekļautā nomas maksa saskaņā ar komersanta veikto 2018. gada 21. jūnija novērtējumu.
- Ventpils novada pašvaldība 2019. un 2020. gadā, veicot ūdenstilpes iznomāšanu, nomas maksas noteikšanai izmantojusi 2016. gadā vērtētāja sniegtu atzinumu par daļas no nekustamā īpašuma (zem ūdens) iespējamo nomas maksu²⁸⁸. Turklāt vērtējumā sniegta pretrunīga informācija²⁸⁹ – potenciālo ieņēmumu summa no peldošo namiņu nomas ir samazināta un neatbilst reālajai situācijai. Aprēķinā ir piemērots saīsināts, faktiskajai peldošo namiņu izmantošanas sezonai neatbilstošs periods, tādējādi, iespējams, nomas maksa samazināta vismaz par 3,20 euro par 1 m² (skatīt 2. pielikumu). Turklāt nomas maksas aprēķinā piemērotā peldošā namiņa nomas maksa 70 euro dienā ir divas reizes zemāka par uzņēmēja norādīto, tas ir, sākot no 150 euro. Tā kā iepriekš minētajā vērtējumā noteiktā 1 m² Usmas ezera nomas maksa piemērota kopumā piecos līgumos²⁹⁰, tad, iespējams, piemērojot sertificēta vērtētāja 2016. gadā noteikto Usmas ezera nomas maksu, pašvaldības negūtie ieņēmumi no Usmas ezera nomas 2019. un 2020. gadā ir vismaz 6234 euro (skatīt 2. pielikumu);
- Liepājas pilsētas pašvaldība nomas gadījumos pasūta sertificētam vērtētājam divu dažādu veidu vērtējumus – saīsināto vai izvērsto vērtējumu atkarībā no nomas perioda. Liepājas pilsētas pašvaldība, iznomājot ūdenstilpi, daļēji piemēro normatīvajā aktā²⁹¹ zemes nomai noteikto kārtību, lai gan tā nav attiecināma uz ūdenstilpju nomu. Pašvaldība skaidroja²⁹², ka:

²⁸⁵ 12.04.2019. vēstule.

²⁸⁶ Liepājas pilsētas pašvaldības un komersanta 26.01.2021. ūdenstilpes līgums Nr. 886.

²⁸⁷ Liepājas pilsētas pašvaldības 28.05.2021. elektroniskā pasta vēstule.

²⁸⁸ Komersanta 06.06.2016. atzinums par daļas nekustamā īpašuma (zem ūdens) Ventpils novads, Usmas pagasts “Usmas ezers” iespējamo nomas maksu.

²⁸⁹ Komersanta 06.06.2016. atzinuma par daļas nekustamā īpašuma (zem ūdens) Ventpils novads, Usmas pagasts “Usmas ezers” iespējamo nomas maksu 7. lpp. sestā rindkopa, 8. lpp., potenciālie ieņēmumi, 9. lpp. Nomas maksas aprēķins.

²⁹⁰ Ventpils novada pašvaldības un komersanta 08.02.2017. Usmas ezera (daļas) nomas līgums, Ventpils novada pašvaldības un komersanta 09.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-3, Ventpils novada pašvaldības un komersanta 09.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-4, Ventpils novada pašvaldības un komersanta 02.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-2, Ventpils novada pašvaldības un komersanta 30.01.2020. Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-5.

²⁹¹ MK 19.06.2018. noteikumi Nr. 350 “Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi”.

²⁹² Liepājas pilsētas pašvaldības 28.05.2021. elektroniskā pasta vēstule.

Liepājas pilsētas pašvaldības iestādes “Nekustamā īpašuma pārvalde” pieaicinātie vērtētāji sniedz divu veidu nomas maksas aprēķinus – īstermiņa (sezonāla rakstura) nomai un nomai, kas pārsniedz sezonas termiņu, tātad nav atzīstama par īstermiņa.

Piemēram, lai noteiktu nomas maksu peldbūves izvietojšanai Liepājas ezerā²⁹³ uz pieciem gadiem, izmantots pēc nekustamā īpašuma vērtētāja sagatavots saīsinātais vērtējums²⁹⁴, no kura lietotājs nevar gūt pārliecību par izmantotajām metodēm, datiem un aprēķiniem, kas ir nekustamā īpašuma vērtējuma pamatā;

- Liepājas pilsētas pašvaldība pirms nomas līguma noslēgšanas par ūdenstilpes daļas nomu, maksas noteikšanai izmantoja nekustamā īpašuma vērtētāja sniegto vērtējumu zemes gabala daļai²⁹⁵, kaut faktiski tika iznomāta ūdenstilpe. Lai gan vērtētājs ir noteicis nomas maksas apmēru 40 *euro* gadā, pašvaldība līgumā par zemes un ūdens daļas nomu²⁹⁶ ir noteikusi nomas maksu 40 *euro* mēnesī. Turklāt 2020. gadā, atkārtoti slēdzot nomas līgumu²⁹⁷ par iepriekš minētās ūdenstilpes izmantošanu, jauns sertificēta vērtētāja novērtējums nav pasūtīts, bet līgumā noteiktā mēneša nomas maksa nomas tiesību izsoles rezultātā tomēr ir paaugstināta;
- Jūrmalas pilsētas pašvaldība ūdenstilpes nomas maksas noteikšanai neizmanto sertificēta vērtētāja vērtējumu. Ūdenstilpe iznomāta saskaņā ar nolikumu²⁹⁸ un nomas maksa noteikta saskaņā ar domes lēmumu²⁹⁹.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu ekonomiski pamatotu sniegto pakalpojumu maksu, kā arī nodrošinātu pakalpojumu maksas aprēķinu veikšanu un regulāru aktualizēšanu, pašvaldībām ieviest atbilstošu ieņēmumu un izdevumu plānošanu un uzskaiti un pilnveidot iekšējās kontroles.

Lai nodrošinātu normatīvajam regulējumam atbilstošu publisko ūdeņu izmantošanu, kā arī gūtu potenciāli lielākos ieņēmumus, pašvaldībām pilnveidot iekšējās kontroles par ūdenstilpes izmantošanu, tajā skaitā nomas attiecību organizēšanu, nomas konkursu vai izsoļu rīkošanu un nomas līgumu slēgšanu atbilstoši normatīvajam regulējumam.

²⁹³ Liepājas pilsētas pašvaldības un komersanta 02.07.2018. ūdenstilpes apakšnomas līgums Nr. 886.

²⁹⁴ Komersanta 21.06.2018. vēstule.

²⁹⁵ 12.04.2019. vēstule.

²⁹⁶ Liepājas pilsētas pašvaldības un komersanta 02.05.2019. zemes nomas līgums Nr. 916.

²⁹⁷ Liepājas pilsētas pašvaldības un komersanta 12.06.2020. zemes nomas līgums Nr. 970.

²⁹⁸ Jūrmalas pilsētas pašvaldības 19.07.2012. nolikums Nr. 11. “Par ūdenstilpju nomas noteikumiem un iznomāšanas kārtību” (apstiprināts ar Jūrmalas pilsētas domes 19.07.2012. lēmumu (protokols Nr. 11, 12. §)).

²⁹⁹ Jūrmalas pilsētas pašvaldības domes 19.07.2012. lēmums Nr. 386 “Par ūdenstilpes nomas maksas apmēru un samaksas kārtību” (protokols Nr. 11, 13. §).

3. Vai pašvaldību īstenotās rīcības publisko ūdeņu apsaimniekošanā sasniedz paredzēto mērķi – nodrošināt iedzīvotājiem pilnvērtīgas rekreācijas iespējas publisko ūdeņu tuvumā?

3.1. Vai pašvaldībās ir apkopota, viegli pieejama, pilnīga un precīza informācija par rekreācijas iespējām pie publiskajiem ūdeņiem, tajā skaitā informācija par noteikumiem un nepieciešamajām atļaujām, licencēm?

Pašvaldību īstenotās rīcības publisko ūdeņu apsaimniekošanā nav plānveidīgi vērstas uz mērķa sasniegšanu – nodrošināt iedzīvotājiem pilnvērtīgas rekreācijas iespējas publisko ūdeņu tuvumā –, jo:

- vienkopus publiski nav pieejama (apkopota) informācija par publisko ūdenstilpju, pludmaļu, oficiālo un neoficiālo peldvietu sasniedzamību, pieejamību, iekārtojumu, publiskos resursos nav norādītas konkrētas atļautās makšķerēšanas, zemūdens medību un vēžošanas vietas, kā arī nav norādīta informācija par ierīkotajām vietām, kur var pievest un nolaist ūdenī laivas vai citus peldlīdzekļus, un par to, kurās ūdenstilpēs var nodarboties ar ūdenssporta veidiem (piemēram, kaitot, supot, braukt ar airu laivām, braukt ar ūdensmotocikliem u.c.);
- pašvaldību mājaslapās nav norādīta visa normatīvajā regulējumā noteiktā informācija par nomas konkursiem, to rezultātiem un noslēgtajiem līgumiem;

līdz ar to iedzīvotājiem ir apgrūtināta informācijas iegūšana par rekreācijas iespējām konkrētas pašvaldības administratīvajā teritorijā, liedzot pilnvērtīgi izmantot pašvaldības izveidoto infrastruktūru.

Pašvaldībām ir jānodrošina to valdījumā esošo ūdenstilpju uzturēšana un apsaimniekošana, tajā skaitā nodrošinot iedzīvotājiem rekreācijas iespējas. Publiskos ūdeņus ikkatrs var izmantot atbilstoši savām vajadzībām un interesēm – atpūtai pie un uz ūdens, peldoties, sportojot, laivojot vai kā citādi pārvietojoties pa ūdenstilpēm, zvejojot, makšķerējot, vēžojot, nodarbojoties ar zemūdens medībām, kā arī dažāda veida uzņēmējdarbībai –, turklāt pieejama informācija un sakārtota infrastruktūra pie publiskajiem ūdeņiem netiešā veidā stimulē uzņēmējdarbību. Sabiedrībai kopumā kļūstot aktīvākai, cilvēki meklē informāciju un arvien vairāk izmanto iespējas pilnvērtīgai atpūtai dabā, arī pie un uz ūdeņiem, tādēļ ir nepieciešams nodrošināt viegli pieejamu un pilnīgu informāciju par šādām atpūtas iespējām.

Pašvaldību atbildība ir tās teritorijas apsaimniekošana, uzturēšana un attīstīšana, tajā skaitā ārtelpu un teritoriju labiekārtošana. Pie labiekārtotām ārtelpām pieder³⁰⁰, piemēram, labiekārtoti parki (atrakciju un atpūtas parki u.tml.), pludmales, krastmalas, labiekārtojums un funkcionāli nepieciešamā infrastruktūra (tajā skaitā nedzīvojamās ēkas, būves, dīķi, kanāli un citi objekti) iedzīvotāju atpūtas, fizisko aktivitāšu un citu publiskās ārtelpas funkciju nodrošināšanai.

Labiekārtotu teritoriju piemēri ir gājēju ielas, kempingi, bērnu rotaļu laukumi, pieaugušo atpūtas vietas, laukumi atkritumu konteineru izvietošanai, autostāvvietas.³⁰¹

Veicot teritorijas labiekārtošanu, pašvaldības vai citi teritoriju apsaimniekošanā iesaistītie, piemēram, iedzīvotāji vai NVO, īsteno lielākoties šādus darbus: teritorijas apzaļumošana, piebrauktuvju, ietvju, rotaļu un sporta laukumu ierīkošana, seguma virsslāņa uzklāšana, noeju (laipu) uz ūdenstilpi ierīkošana, teritorijas attīrīšana (piemēram, niedru pļaušana, atkritumu savākšana).

Peldvietu kontekstā tās apsaimniekotājs – juridiska vai fiziska persona, pēc kuras iniciatīvas ir izveidota peldvieta, – ir atbildīgs par peldvietas izveidošanu, uzturēšanu, drošības un higiēnas prasību ievērošanu, kā arī par informatīvo uzrakstu un citas ar peldvietu saistītas informācijas izvietošanu atbilstoši normatīvajā aktā noteiktām prasībām³⁰².

Ūdeņu izmantošana atpūtai ir tieši saistīta ar tūrismu. Pašvaldību mājaslapās kopumā ir atrodama informācija par tūrisma iespējām attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā. Vienviet ir apkopota informācija par visiem tūrisma objektiem, tajā skaitā arī citu institūciju (piemēram, DAP un LVM) izveidotiem un uzturētiem objektiem.

Informācija ir labi pārskatāma – lielākoties pašvaldību mājaslapās ir izveidota tūrisma sadaļa, kurā interesenti var atrast informāciju par apskates objektiem, pastaigu takām, atpūtas iespējām pie ūdens, piemēram, dažādu peldlīdzekļu (laivu, ūdens motociklu, katamarānu, SUP dēļu u.c.) nomas iespējām, kā arī par peldvietām. Mājaslapās ir norādīta dabas tūrisma objektu atrašanās vieta – karte un koordinātes.

Kā labo praksi var minēt Jūrmalas pilsētas pašvaldības tūrisma vietni, kurā ir pieejama interaktīva karte ar apskates un labiekārtojuma objektiem visā pašvaldības teritorijā, kā arī detalizēta informācija par katru atpūtas objektu, tā atrašanās vietu un tajā esošo labiekārtojumu un tā pieejamību personām ar funkcionāliem traucējumiem (skatīt 8. attēlu).

³⁰⁰ MK 30.04.2013. noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 3. pielikuma 24. grupas kods.

³⁰¹ MK 30.04.2013. noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 2. un 126. punkts.

³⁰² MK 28.11.2017. noteikumu Nr. 692 “Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība” 5. punkts.

Atpūtas vieta Lielupes krastā Dadžupes ielas galā Slokas ezera taka

Nosaukums	Atpūtas vieta Lielupes krastā Dadžupes ielas galā	Nosaukums	Slokas ezera taka
Adrese	Jauzdubults	Adrese	Kemeru nacionālā parks, Kemer
Kategorija	Atpūtas vietas pie ūdens	GPS	56.9645270, 23.5457935
		Atsaukums	īpašības
		Vietne	http://www.kemeru-nacionalais-parks.lv
		Darba laiks	atvērta 24h

Rādīt maršrutu

- Divas smiltis pludmales zonas ar soliņiem
- 3 piknika galdi un 3 piknika galdi ar jumtu
- Pārgājējiem kabīnes, no kurām viena īpaši pielāgota personām ar pārvietošanās grūtībām
- Volejbola laukums ar tīklu
- Bērniem ar īpašām vajadzībām pielāgots rotaļu laukums.
- Atpūtas vietā ir izvietotas tualetes, informācijas stends un velosipēdu statīvs, kā arī izveidotas atkritumu konteinera novietnes
- Autostāvvietā
- Dzīvnieku izņemšanas - sāļi un ar uzpurni

Taka gar ūdenspusēm bagātu ezera krastiem vijas caur dažādiem mežiem. Tā sākas un beidzas pie Slokas ezera, kur atrodas šīs sogs skatu tornis. Pasaigājoties pa taku, iespējams redzēt vairākus interesantus objektus – mitros mežus pie Vēršupītes, sērskatu pie Slokas pārbaidīt savu fizisko formu, izmēģinot dažādus sporta elementus: šāpoles, staigāšanu pa īsru koku, kāpēlēšanu un citus. Uzskatīt šīs takas segums pamatā ir zemes taka. Posms, kas ved caur Vēršupītes dambīti, un citos mitrākās vietas klātas ar dēļu laipu (platums 80 cm). Takas sākumā ceļš ved pa zemes kociņiem, marķējuma gar takas malu nav, krustojumos ar meža takām ir tumši sarkanās koka norādes. Tā Slokas ezera atvēršamā esot atstājot transporta līdzekli, tad pa zemes ceļu virzienā pa kreisi jādos atpakaļ uz ezeru. Taku ieteicams apmeklēt vēl pavasarī, vasarā un rudenī (agrā pavasarī un vēlā rudenī taka var būt applūdis).

Atsāšanās vietas koordinātes	56.9573739, 23.5463500
Apskatei nepieciešamais laiks	1.5h
Garums	3.1 km
Atvērta	Visa gada garumā

8. attēls. Ekrānu uzņēmumi no Jūrmalas pilsētas pašvaldības tūrisma vietnes par atpūtas vietu Lielupes krastā Dadžupes ielas galā³⁰³ un par Slokas ezera taku³⁰⁴

Tomēr lielākoties nav atrodama informācija par tūrisma objekta labiekārtojuma apjomu un piekļuves iespējām – vai būs piebraucamais ceļš, iespēja novietot auto, velosipēdu novietnes, vai būs pieejamas pārgājējiem kabīnes, tualetes un atkritumu urnas. Tāpat pašvaldību mājaslapās nav pieejama informācija par atpūtas iespējām personām ar funkcionāliem traucējumiem.

No izlasē iekļautajām 12 pašvaldībām piecas pašvaldības³⁰⁵ mājaslapā nav ievietojušas viegli pieejamu un saprotamu informāciju par maksājamās un zvejniecības iespējām. Piemēram:

- Tukuma novada pašvaldība neiznomā rūpnieciskās zvejas tiesības, kā arī mājaslapā nav ievietota informācija par tādu iespēju, lai gan saskaņā ar normatīvajā aktā³⁰⁶ noteikto ir piešķirts zvejas tīklu limits vairākos pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajos ezeros³⁰⁷;
- saskaņā ar Pāvilostas novada pašvaldības sniegto informāciju Sakas upē tiek organizēta licencētā nēģu zveja, bet pašvaldības mājaslapā³⁰⁸ nav pieejama informācija par rūpnieciskās zvejas iespējām šajā ūdensobjektā;
- Kuldīgas novada pašvaldības mājaslapā nav pieejama informācija par rūpnieciskās zvejas iespējām Ventas upē un Vilgāles ezerā;

³⁰³ Atpūtas vieta Lielupes krastā Dadžupes ielas galā. Pieejams: <https://www.visitjurmala.lv/lv/redzi-un-dari/aktiva-atputa/daba/atputas-vietas-pie-udens-atputas-vieta-lielupes-krasta-dadzupes-ielas-gala/>, resurss skatīts 23.04.2021.

³⁰⁴ Slokas ezera taka. Pieejams: <https://www.visitjurmala.lv/lv/redzi-un-dari/aktiva-atputa/daba/kemeru-nacionalais-parks/slokaezera-taka/>, resurss skatīts 23.04.2021.

³⁰⁵ Carnikavas, Kuldīgas, Pāvilostas, Smiltenes un Tukuma novada pašvaldība.

³⁰⁶ MK 23.12.2014. noteikumu Nr. 796 "Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos" 1. pielikums.

³⁰⁷ Dzirciema ezers, Engures ezers (kopā ar Talsu novadu), Kliģu ezers, Pālansu ezers, Valguma ezers.

³⁰⁸ Pāvilostas novada pašvaldības mājaslapa. Pieejams: <http://www.pavilosta.lv/lv/novadapavald/>, resurss skatīts 23.04.2021.

- Carnikavas novada pašvaldībā, lai iegūtu informāciju par rūpnieciskās zvejas iespējām, interesentam tā ir jāmeklē mājaslapā pie pašvaldības attīstības dokumentiem³⁰⁹.

Kā labo praksi var minēt Jūrmalas³¹⁰ un Liepājas³¹¹ pilsētu, Daugavpils³¹², Rēzeknes³¹³ un Ventspils³¹⁴ novadu pašvaldības mājaslapās ievietoto informāciju par makšķerēšanas un zvejošanas iespējām, kas ir viegli atrodamā, labi pārskatāma un pilnīga. Piemēram, Jūrmalas pilsētas pašvaldības mājas lapā sadaļā “Pakalpojumi” ir viegli pieejama informācija par licencēto makšķerēšanu Varkāju kanālā (skatīt 9. attēlu).

Dokuments	Licence makšķerēšanai Varkāju kanālā	Kādi dokumenti nepieciešami, lai par samazinātu samaksu iegādātos licenci makšķerēšanai	1. Pase vai personas apliecība.
Kam nepieciešams	Makšķerēšanai (no krasta, laivas un uz ledus) Varkāju kanālā		2. Invaliditātes apliecība (personām ar invaliditāti vecumā
Joma	Licencētās makšķerēšanas pakalpojuma sniegšana		3. Politiski represētās personas apliecība (politiski represēti 65 gadieši).
Derīguma termiņš	Licencē norādītajā laikā		4. Zemesgrāmatas apliecība par attiecīgās personas īpašības makšķerēšanas teritorijas krasta zemei (licencētās makšķerēšanai nepieciešama īpašniekiem un viņu ģimenes locekļiem).
Kas man jādara, lai varētu saņemt licenci makšķerēšanai	Jānopērk licence un makšķerēšanas karte. Licenču iegādes vietas: • SIA „Akots” „Preces makšķerniekiem” Dubultu prospektā (Dubults). Darba laiki: darba dienās un sestdienās plkst. svētdienās un svētku dienās; • SIA „Sabiedrība VVV” „Preces makšķerniekiem” Talsu šo (Kauguros). Darba laiki: darba dienās un sestdienās plkst. svētdienās plkst. 10.00–18.00, izņemot svētku dienās; • SIA “Varkāju Osta”, Ventspils šosejas 5.kilometrs, Lieluļ 1.maija līdz 30.septembrim darba dienās plkst.8.00–22.31.aprīlim licenču tirdzniecību nenodrošina; • Interneta vietnē www.epakalpojumi.lv	Kādi ir ar licenci saistītie normatīvie akti	1. Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumi makšķerēšanas, zvejošanas un zemūdens medību kārtība” 2. Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumi zvejošanas un zemūdens medību noteikumi” 3. Jūrmalas pilsētas domes 2019. gada 19. decembra saiti: „Par licencēto makšķerēšanu Varkāju kanālā” SN pielikums “Nolikums par licencēto makšķerēšanu Vark
Kādi dokumenti man nepieciešami, lai iegādātos licenci	Personu apliecinošs dokuments: pase vai personas apliecība	Kāda ir pakalpojuma maksa	1–30 EUR (atkarībā no licences veida)
Kā varu pakalpojumu pieprasīt elektroniski, izmantojot internetu	www.epakalpojumi.lv	Maksu nosaka saskaņā ar	Jūrmalas pilsētas domes 2019. gada 19. decembra saiti: licencēto makšķerēšanu Varkāju kanālā”

9. attēls. Ekrānuzņēmumi no Jūrmalas pilsētas pašvaldības mājas lapas sadaļas “Pakalpojumi” ar ievietotu informāciju par licencēto makšķerēšanu Varkāju kanālā

10 pašvaldību³¹⁵ mājaslapas sadaļā “Tūrisms” un pašvaldību Tūrisma informācijas centros ir pieejama informācija par makšķerēšanas iespējām pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajās ūdenstilpēs, kā

³⁰⁹ Carnikavas novada administratīvajā teritorijā esošo publisko ūdeņu un jūras piekrastes joslas apsaimniekošanas plāns 2017. – 2026. gadam. 7. nodaļa. “Ūdens objektu saimnieciskās izmantošanas potenciāla novērtējums”. Pieejams: http://carnikava.lv/images/Izvelnes/Attistiba/Publiisko_udenu_plans/Publiisko_udenu_apsaimniekosanas_plans.pdf, resurss skatīts 26.04.2021.

³¹⁰ Jūrmalas pilsētas pašvaldības mājaslapa. Pieejams: https://www.jurmala.lv/lv/pasvaldiba/pakalpojumi/licencetas_makskeresanas_organizesana_un_uzraudzisa_na_varkalu_kanala_jurmala_pilsetas_administrativaja_teritorija/, resurss skatīts 24.04.2021.

³¹¹ Liepājas pilsētas pašvaldības mājaslapa. Pieejams: <https://www.liepaja.lv/liepajniekiem/vide-un-dzivnieki/makskeresana-un-zvejnieciba/> un <https://www.liepaja.lv/ezeri/>, resurss skatīts 24.04.2021.

³¹² Daugavpils novada pašvaldības mājaslapa. Pieejams: <https://www.daugavpilsnovads.lv/ezeri/licenceta-makskeresana/>, resurss skatīts 24.04.2021.

³¹³ Rēzeknes novada pašvaldības mājaslapa. Pieejams: <http://rezeknesnovads.lv/novada-pasvaldiba/pakalpojumi/vide/>, resurss skatīts 24.04.2021.

³¹⁴ Ventspils novada pašvaldības mājaslapa. Pieejams: <http://ventspilsnovads.lv/par-mums/dome/normativie-akti/zvejnieciba/>, resurss skatīts 24.04.2021.

³¹⁵ Liepājas pilsētas, Carnikavas, Daugavpils, Engures, Kuldīgas, Pāvilostas, Rēzeknes, Smiltenes, Tukuma, Ventspils novada pašvaldība.

arī par pieejamiem papildu pakalpojumiem saistībā ar maksšķerēšanu, kurus sniedz individuālie komersanti pašvaldības administratīvajā teritorijā izveidotās atpūtas vietās. Informācija par komerciālajai zvejai piešķiramo zvejas limitu sadales kārtību ir pieejama tikai četr³¹⁶ pašvaldību mājaslapās.

Ne pašvaldību mājaslapās, ne dabā nav norādītas konkrētas piekļuves iespējas licencētās maksšķerēšanas vietām, kā arī iespējas laivu nogādāšanai un automašīnu novietošanai – tas varētu sagādāt grūtības maksšķerētniekiem, vēžotājiem un zemūdens medniekiem.

Informācijas pieejamība izlasē iekļautajās pašvaldībās attēlota 6. tabulā.

6. tabula

Informācijas pieejamība izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldība	Tūrisma sadaļa	Informācija par rūpnieciskās zvejas un/vai licencētās maksšķerēšanas iespējām	Mājaslapā ir licencētās maksšķerēšanas nolikumi	Informācija par dabas takām	Piekļuves vietas, koordinātes, karte	Aprīkojuma līmenis	Informācija par peldvietām/pludmalēm	Piekļuves vietas, koordinātes, karte	Aprīkojuma līmenis	Tiek iekļauti visi teritorijā esošie objekti, ne tikai pašvaldības veidotie
Carnikavas novads	ir	daļēji	n/a	ir	ir	daļēji	ir	ir	daļēji	ir
Daugavpils novads	ir	ir	ir	ir	ir	daļēji	ir	ir	daļēji	ir
Engures novads	ir	ir	ir	ir	ir	daļēji	ir	ir	daļēji	ir
Jūrmalas pilsēta	ir	ir	ir	ir	ir	ir	ir	ir	ir	ir
Kuldīgas novads	ir	daļēji	ir	ir	ir	ir	ir	ir	ir	ir
Liepājas pilsēta	ir	ir	ir	ir	ir	daļēji	ir	ir	ir	ir
Līgatnes novads	ir	ir	ir	ir	ir	nav	nav	n/a	n/a	ir
Pāvilostas novads	ir	daļēji	n/a	ir	ir	nav	ir	ir	nav	ir
Rēzeknes novads	ir	ir	n/a	ir	ir	nav	ir	ir	nav	ir
Smiltenes novads	ir	daļēji	ir	ir	ir	nav	ir	ir	nav	ir
Tukuma novads	ir	daļēji	ir	ir	ir	nav	nav	n/a	n/a	ir
Ventspils novads	ir	ir	ir	ir	ir	nav	nav	n/a	n/a	ir

Iedzīvotājiem nepieciešamā informācija jānodrošina arī pie atpūtas un apskates objektiem. Atpūtas vietās pie ūdenstilpēm tiek izvietotas informatīvas zīmes, iekļaujot šādu informāciju: atpūtas vietas nosaukums, kārtības noteikumi, dabas tūrisma objekta raksturojums, informācija par tūrisma objektu (dabas un kultūras vērtībām), taku garums, virziena norādes, norādes par tualetēm un cita tūristiem saistoša informācija.

Kopumā izlasē iekļautajās pašvaldībās ir izvietotas nepieciešamās informatīvās zīmes, tajā skaitā par licencēto maksšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medībām un citiem pakalpojumiem saistībā ar maksšķerēšanu un zvejniecību. Tomēr pat vienas pašvaldības ietvaros ir atšķirīga pieeja – piemēram, Daugavpils novada Luknas ezerā tiek organizēta licencētā maksšķerēšana, bet informatīvās zīmes nav izvietotas, turpretī Sventes ezerā, kurā arī tiek organizēta licencētā maksšķerēšana, ir izvietotas informatīvās zīmes (skatīt 10. attēlu). Revīzijas laikā Daugavpils novada pašvaldība norādīja, ka plāno atjaunot novecojušās zīmes un no jauna izgatavot informatīvās zīmes vietās, kur tās nav uzstādītas.

³¹⁶ Liepājas pilsētas, Daugavpils, Rēzeknes un Ventspils novada pašvaldība.

10. attēls. Informatīvā zīme par licencētās makšķerēšanas iespējām Sventes ezerā

Arī Kuldīgas novada pašvaldībā, kurā licencētā makšķerēšana tiek organizēta Ventas upes posmos Kuldīgas pilsētā un Padures pagasta un Rumbas pagasta teritorijā, informatīvās zīmes par licencēto makšķerēšanu Ventas upes posmos Padures pagasta un Rumbas pagasta teritorijā nav izvietotas.³¹⁷

Vai informācija par ūdenstilpes nomas konkursiem ir pieejama atbilstoši normatīvajam regulējumam?

Publiskie ūdeņi tiek izmantoti ne tikai iedzīvotāju individuālām vajadzībām, bet arī komerciālās darbības veikšanai. Lai ļautu izmantot ūdenstilpi vai tās daļu kādai personai, ūdenstilpes valdītājam – pašvaldībai – ir jānoslēdz nomas līgums, attiecīgi normatīvajos aktos noteiktā kārtībā pirms tam organizējot ūdenstilpes nomas konkursu.

Ūdenstilpes nomas konkursa nolikums ir jāpublicē pašvaldības mājaslapā, savukārt pretendents iesniedzumu par ūdenstilpes nomu, plānotās darbības aprakstu un nomas objekta grafisku skici iesniedz attiecīgajā pašvaldībā. Iesniedzumu izskata Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā un iesniedzējam nosūta lēmumu ar apstiprinājumu vai noraidījumu par ūdenstilpes vai rūpnieciskās zvejas tiesību nomas iespēju³¹⁸.

Pirms ūdenstilpes nomas līguma slēgšanas pašvaldībai tās mājaslapā ir jāpublicē nomas līguma projekts, plānotās saimnieciskās darbības apraksts, nomas objekta grafiskā skice, līguma sastāvā esošie ūdenstilpes ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi un informācija par citiem atbilstošiem dokumentiem, nepieciešamības gadījumā aktualizējot informāciju par izmaiņām ūdenstilpes nomas līguma nosacījumos un līgumam pievienotajos dokumentos³¹⁹.

³¹⁷ Kuldīgas novada pašvaldības 12.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

³¹⁸ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 29., 32., 35. punkts.

³¹⁹ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 67.3. un 67.4. apakšpunkts.

Neviena no revīzijas izlasē iekļautajām pašvaldībām, kuras ir iznomājušas publiskā lietošanā esošas ūdenstilpes, nevarēja uzrādīt pašvaldības mājaslapas sadaļu, kurā būtu pieejama pilnībā visa normatīvajā aktā noteiktā³²⁰ ar ūdenstilpes nomas konkursa norisi un noslēgto ūdenstilpes nomas līgumu saistītā publiskojamā informācija.

Tas, kādā veidā pašvaldības nodod apsaimniekošanu citai personai, ietekmē arī to, vai informācija par apsaimniekošanas organizētāji ir pieejama arī iedzīvotājiem, piemēram, ja uzdevums apsaimniekot ūdenstilpi ir nodots ar saistošajiem noteikumiem, tad saistošie noteikumi ir jāpublicē pašvaldības mājaslapā³²¹.

Dažāda pieeja ir arī licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību nodrošināšanā, piemēram:

- četras pašvaldības³²² licencētās maksšķerēšanas organizēšanas pilnvarojumu ir noteikušas ar domes lēmumu, organizētāja pienākumi noteikti ar saistošajiem noteikumiem par licencētās maksšķerēšanas organizēšanu;
- Liepājas pilsētas pašvaldība licencētās maksšķerēšanas organizēšanu Liepājas ezerā un Tirdzniecības kanālā ir deleģējusi biedrībai “Liepājas ezers”³²³, ar ko noslēgts apsaimniekošanas līgums³²⁴;
- Ventpils novada pašvaldība ir noslēgusi pilnvarojuma līgumus, kuros licencētās maksšķerēšanas organizēšanai Puzes ezerā³²⁵ un Usmas ezerā³²⁶ ir skaidri definēti pilnvarotās personas pienākumi un to izpildes termiņi, kā arī ir noteikta pilnvaroto personu atskaitīšanās kārtība par noteiktā uzdevuma izpildi, kā arī kārtība, kas nosaka pašvaldības līdzfinansējuma saņemšanas iespējas un naudas līdzekļu izlietojuma kontroli (*līguma pielikumā ir finanšu atskaites paraugs par Ventpils novada pašvaldības piešķirtā finansējuma izlietojumu*), kā arī līgumā ir ietverti uzdevuma izpildes kvalitātes novērtējuma kritēriji.

Atšķirīgais licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību organizēšanas formāts izlasē iekļautajās pašvaldībās raksturots 7. tabulā.

³²⁰ MK 11.08.2009. noteikumu Nr.918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” 29., 32., 35. punkts un 67.3. un 67.4. apakšpunkts.

³²¹ Likuma “Par pašvaldībām” 45. panta septītā daļa.

³²² Daugavpils novada pašvaldība (Meduma ezers), Engures novada pašvaldība (Kaņiera ezers), Līgatnes novada pašvaldība (Gaujas upes posmā pašvaldības administratīvajā teritorijā), Smiltenes novada pašvaldība (Brutuļu dzirnavezers).

³²³ Liepājas pilsētas domes 20.02.2020. lēmums Nr. 49/3 “Par licencēto maksšķerēšanu Liepājas ezerā un Tirdzniecības kanālā no dzelzceļa tilta līdz tramvaja tiltam” (protokols Nr. 3, 13. §).

³²⁴ Liepājas pilsētas pašvaldības 02.01.2018. līgums ar biedrību par Liepājas ezera vides apsaimniekošanu.

³²⁵ Ventpils novada pašvaldības un komersanta 22.01.2018. pilnvarojuma līgums licencētās maksšķerēšanas organizēšanai Puzes ezerā.

³²⁶ Ventpils novada pašvaldības un biedrības 30.12.2019. pilnvarojuma līgums licencētās maksšķerēšanas organizēšanai Usmas ezerā.

7. tabula

Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību organizētāju saraksts izlasē iekļautajās pašvaldībās.

Pašvaldība	Licencētās makšķerēšanas organizētājs	Ūdenstilpes nosaukums	Saistošie noteikumi	Pašvaldības domes lēmums	Līguma veids
Jūrmalas pilsēta	Biedrība	Varkaļu kanāls	ir	ir	Pilnvarojuma līgums
Liepājas pilsēta	Biedrība	Liepājas ezers un Tirdzniecības kanāls	ir	ir	Apsaimniekošanas līgums
Daugavpils novads	Biedrība	Sventes ezers	ir	ir	Pilnvarojuma līgums Nomas līgums
	Biedrība	Meduma ezers	ir	ir	
	Komersants	Smilģiņa ezers	ir	ir	Pilnvarojuma līgums
	Komersants	Vīragnas ezers	ir	ir	Pilnvarojuma līgums
Engures novads	Komersants	Kaņiera ezers	ir	ir	
Kuldīgas novads	Komersants	Zvirgzdu ezers	ir	ir	Pilnvarojuma līgums
Līgatnes novads	Biedrība	Gauja	ir	ir	
Smiltenes novads	Komersants	Brutuļu dzirnavezers	ir	ir	Pilnvarojuma līgums
Tukuma novads	Komersants	Kliģu ezers	ir	ir	Nomas līgums
Ventspils novads	Komersants	Puzes ezers	ir	ir	Pilnvarojuma līgums Nomas līgums
	Biedrība	Usmas ezers	ir	ir	Pilnvarojuma līgums

Vai licencētā makšķerēšana, vēžošana un zemūdēns medības tiek organizētas atbilstoši normatīvajam regulējumam?

Zvejniecības likums³²⁷ nosaka, ka pašvaldība zvejniecību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā organizē valstij piederošo zvejas tiesību izmantošanu un pārzina privāto zvejas tiesību izmantošanu ūdeņos, kas atrodas pašvaldības administratīvajā teritorijā vai piekļaujas tai.

Pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā atrodas attiecīgā ūdenstilpe, izdod ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumus saistošo noteikumu formā. Tajos atspoguļo visus ar zveju, makšķerēšanu, vēžošanu,

³²⁷ Zvejniecības likuma 5. panta ceturtā daļa.

zemūdens medībām un citu saimniecisko darbību, kā arī ar vides un zivju resursu aizsardzību un atjaunošanu, saistītos jautājumus, un tie ir ūdenstilpes nomas līguma neatņemama sastāvdaļa.³²⁸

Vēžošana un zemūdens medības ir atļautas tikai atsevišķos ezeros un upēs vai to daļās³²⁹.

Licencētās makšķerēšanas organizētājam atbilstoši normatīvajiem aktiem³³⁰ ir noteikti vairāki pienākumi (skatīt 11. attēlu).

Licencētās makšķerēšanas organizētājam ir pienākumi	Sniegt informāciju par licencētās makšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdens medību ieviešanu konkrētajos ūdeņos: • plašsaziņas līdzekļos, • vietējos laikrakstos, • pašvaldības telpās. Nodrošināt norāžu izvietošanu ūdeņos vai to piekrastē: norādot, ka šajā ūdenstilpē makšķerēt drīkst tikai ar licenci, cik šī licence maksā un kur tā nopērkama, attiecīgo ūdeņu shēmu vai karti ar licencētās makšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdens medību vietām. Nodrošināt licenču tirdzniecību klātienē un elektroniski, un publicēt vietējos laikrakstos un attiecīgās pašvaldības tīmekļvietnē, kā arī vietējās pašvaldības telpās, informāciju par licenču izplatītājiem, pārdošanas un izsniegšanas vietām.
--	--

11. attēls. Licencētās makšķerēšanas organizētāja pienākumi

Revīzijā ir konstatēts, ka no izlasē iekļautajām 12 pašvaldībām licencētā makšķerēšana, vēžošana un zemūdens medības tiek organizētas deviņu pašvaldību³³¹ administratīvajā teritorijā esošajās 18 ūdenstilpēs. Visu šo pašvaldību mājaslapās ir ievietoti saistošie noteikumi par licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizēšanu. Vienlaikus deviņu pašvaldību³³² administratīvajā teritorijā esošajās iekšzemes ūdenstilpēs tiek iznomātas rūpnieciskās zvejas tiesības.

Tomēr pie Smiltenes novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošā Brutuļu dzirnavezera, kurā saskaņā ar Zemkopības ministrijas mājaslapā³³³ esošo informāciju tiek organizēta licencētā makšķerēšana, nav atrodamas nekādas norādes un, iespējams, netiek veiktas nekādas darbības saistībā ar licencēto makšķerēšanu. Arī LAD iesniegtajos pārskatos³³⁴ par 2019. un 2020. gadu nav norādīti gūti ieņēmumi.

³²⁸ Zvejniecības likuma 7. panta ceturrtā daļa.

³²⁹ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 800 "Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi" 4. un 7. pielikums.

³³⁰ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība" 8.1. un 8.2. apakšpunkts.

³³¹ Jūrmalas un Liepājas pilsētas, Daugavpils, Engures, Kuldīgas, Līgatnes, Smiltenes, Tukuma, Ventspils novada pašvaldība.

³³² Liepājas pilsētas, Carnikavas, Daugavpils, Engures, Kuldīgas, Pāvilostas, Rēzeknes, Smiltenes, Ventspils novada pašvaldība.

³³³ Zemkopības ministrijā saskaņoto licencētās makšķerēšanas nolikumu saraksts (20.03.2021.) Pieejams: https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/00/83/58/ZM_saskanotie_licencetas_makskeresanas_nolikumi_29_03_2021.pdf, resurss skatīts 23.04.2021.

³³⁴ Informācija par saņemtajiem pārskatiem un ieņēmumiem no licencētās amatierzvejas–makšķerēšanas Zivju fonda dotāciju veidošanai. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/statiskas-lapas/valsts-atbalsts/zivju-fonds/sanemtie-parskati-un-iemaksas-zivju-fonda?nid=788#jump>, resurss skatīts 23.04.2021.

Vai pašvaldības var pārņemt labo praksi informācijas atpūtniekiem nodrošināšanā?

Līdztekus pašvaldību apsaimniekotajiem objektiem pie ūdeņiem liels skaits dabas objektu, tajā skaitā pie publiskajiem ūdeņiem, ir valsts institūciju (DAP) un kapitālsabiedrību (LVM) pārvaldībā. Par valsts institūciju veidotajām un uzturētajām pastaigu takām un dabas tūrisma objektiem ir pieejama plaša informācija šo institūciju mājaslapās.

Pašvaldību administratīvajās teritorijās atrodas arī ĪADT, ko galvenokārt apsaimnieko DAP. Plānojot infrastruktūras veidošanu ĪADT, DAP ņem vērā:

- konkrēto ĪADT dabas aizsardzības plānus – ĪADT izveidošanas mērķi, dabas vērtības, zonējumu utt.;
- projekta “NAT-PROGRAMME” vadlīnijas un ieteikumus biotopu apsaimniekošanai un infrastruktūras izveidei tajos.

DAP atbilstoši Eiropas ilgtspējīga tūrisma hartai³³⁵ ir izstrādājusi tūrisma koncepciju – attiecīgi Latvijas ĪADT tiek attīstīts ilgtspējīgs tūrisms. Tūrisma koncepcijas galvenie principi ir esošo vērtību aizsardzība un saglabāšana, ilgtspējīga attīstība, visu iesaistīto pušu iesaistīšana, efektīva plānošana, kā arī pastāvīga izaugsme un attīstība.

DAP savā mājaslapā³³⁶ ir izvietojusi informāciju par dabas taku atrašanās vietu, pārvietošanās iespējām, vides pieejamību, labiekārtojuma līmeni, takas garumu un apskatei nepieciešamo laiku, piemērotāko apmeklēšanas laiku, maksu, marķējumu, segumu, grūtības pakāpi, uzturēšanās noteikumiem un citu informāciju par konkrētu objektu (piemēru skatīt 12. attēlā). Tāpat ir izstrādāta mobilā lietotne³³⁷, kuru var izmantot viedtālrunu lietotāji. Lietotnē ir apkopota un pa kategorijām sakārtota informācija par vairāk nekā 500 dabas tūrisma galamērķiem – gan dabas takas, gan skatu vietas, torņi visā Latvijas teritorijā.

Slokas ezera taka

Atskaitot tekstu

Publikas: 05.12.2020

ATRAŠANĀS VIETA

Kiemers Nacionālās parka

Kiemers, Rāmala

GPS KOORDINĀTES

Takas sākums

X: 472460, Y: 6702752 / Lat: 56.957379, Lon: 23.5463500 (takas sākums)

APRAKSTS

Taka gar ūdensputniem bagātā ezera krastiem vīļas caur daudziem mešiem. Tā sākas un beidzas pie Slokas ezera, kur atraucējais sagaida automašīnu stāvlaukums, pilnīga vieta un 7 m augsts peldbūsa skatu tornis.

Pastālgājoties pa taku, iespējams redzēt vairākus interesantus objektus – mitros mežus pie Vīrļupītes, sēravotu pie Slokas ezera, lielo akmeni, vairākus purvus ezerus.

Ceļā pa taku var pārbaudīt savu fizisko formu, izmēģinot dažādus sporta elementus: šķērsi, stāvēšanu pa lauru kokus, kāpēlēšanu un citus.

Lūkāpēt skatu tornī, var nodoties [putnu vērošanai Slokas ezerā](#). Pavasarī un vasarā bieži rudenī Slokas ezerā pūķis daudzi putni, kas ezerā nolaižas atpūsties un baroties migrāciju laikā.

PĀRVIETOŠANĀS IESPĒJAS

VIDES PIEEJAMĪBA

Taka nav piemērota apmeklētājiem ratiņkrēslos.

APSKATEI NEPIECIEŠAMĀS LAIKS

1,5 h. Ievērojot garāku maršrutu, iespējams pavadīt visu dienu.

GARUMS

3,1 km

PIEMĒROTĀKĀIS LAIKS APMEKLĒJUMAM

Bezsniega periods.

Ziemā taka netiek tīrīta.

MAKSA

Bez maksas

ATVĒRTA

IK: 24/7

VEIDS

Lokvesta

TAKAS SHĒMA

MARKĒJUMS

Nat. spec. marķējums

APVIDUS

Ezera krasts, purvi, meži, niedrāji

GRŪTĪBU PAKĀPE

●○○○○

12. attēls. Ekrānu uzņēmumi no DAP vietnes par Slokas ezera taku³³⁸

³³⁵ Sustainable Tourism. Pieejams: <https://www.europarc.org/sustainable-tourism/>, resurss skatīts 26.04.2021.

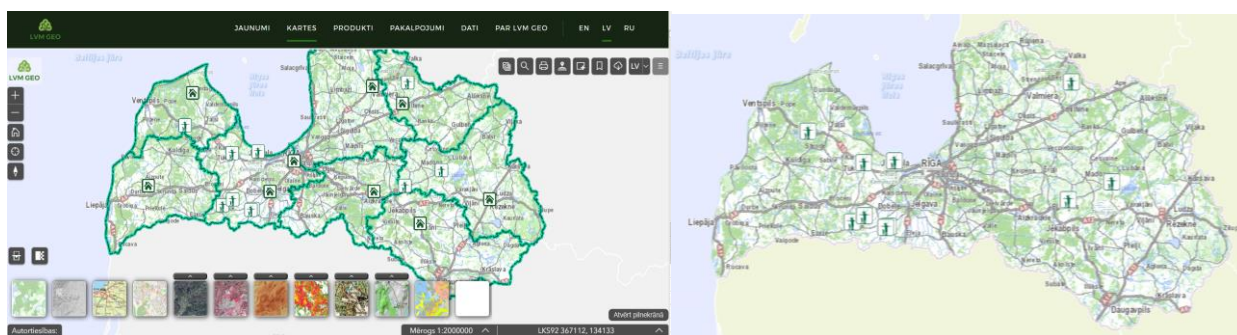
³³⁶ Dabas tūrisms. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/dabas-turisms-0>, resurss skatīts 26.04.2021.

³³⁷ Mobilā lietotne. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/mobila-lietotne>, resurss skatīts 26.04.2021.

³³⁸ Slokas ezera taka. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/slokas-ezera-taka>, resurss skatīts 26.04.2021.

Par infrastruktūras veidošanu DAP ir izstrādājusi informatīvu materiālu tehniskiem risinājumiem, aprakstot tajā šādus jautājumus: materiāli, to izvēle un apstrāde, speciālās informatīvās zīmes “Ozollapa” paraugs, tās lietošanas un izveidošanas kārtība, robežu marķēšana, taku marķēšana, aktīvā tūrisma maršrutu krāsu marķējums, virziena norādes, objektu izvietojanas shēma dabā, informācijas standu konstrukcijas, pamatprincipi informācijas sagatavošanai standu informācijas planšetēm, informācijas izvietojanas sistēma uz standu informācijas planšetēm³³⁹.

Vairāk nekā 400 dabas tūrisma objektus visā Latvijā apsaimnieko LVM. Informācija par tiem ir apkopota mājaslapā³⁴⁰, kartēs³⁴¹ (skatīt 13. attēlu) un mobilajā lietotnē³⁴². Kartē apkopoti objekti un aprīkojuma apjoms, piemēram, atpūtas vieta pie Priedaines raksturota kā “atpūtas vieta ar soliņiem ūdenstilpes krastā, kur atpūsties no ikdienas steigas”. Tomēr nav atrodama informācija par vides pieejamību personām ar funkcionāliem traucējumiem.

13. attēls. Pa kreisi – ekrānuņēmums no LVM GEO kartes³⁴³; pa labi – ekrānuņēmums no “Mammadaba” kartes³⁴⁴

LVM arīdzan ir izstrādāta Tūrisma vietu apsaimniekošanas procedūra³⁴⁵, kurā ir aprakstīta tūrisma vietu apsaimniekošanas procesa izpilde. Procesā mērķis ir nodrošināt rekreācijas objektu apsaimniekošanu un ekspluatāciju atbilstoši noteiktajām vadlīnijām.

Ir noteiktas kvalitātes prasības tūrisma vietu apsaimniekošanai – teritorijas atbrīvošana no apauguma un pielūžņojuma, zāles pļaušana, atkritumu apsaimniekošana, ugunsкура vietas uzturēšana, malkas sagatavošana, higiēnas prasību nodrošināšana, infrastruktūras objektu ikgadējā apkope, infrastruktūras objektu un to elementu ikdienas uzturēšana.

Tāpat tūrisma vietu projektēšanai un būvniecībai ir noteiktas kvalitātes prasības attiecībā uz materiālu izvēli, materiālu apstrādi, atpazīstamības logo izmantošanu, vietu un objektu nosaukumu, virzienu norādēm, taku, maršrutu marķēšanu, informācijas stendiem un planšetēm, kā arī to saturu, atpūtas vietu

³³⁹ Par vienoto stilu. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/iadt-vienotais-stils>, resurss skatīts 26.04.2021.

³⁴⁰ Aktīva atpūta Latvijas valsts mežos. Pieejams: <https://www.mammadaba.lv/>, resurss skatīts 26.04.2021.

³⁴¹ Mammadaba karte. Pieejams: <https://www.mammadabakarte.lv/#/id/135>, resurss skatīts 26.04.2021; Kartes – LVM GEO. Pieejams: <https://www.lvmgeo.lv/kartes>, resurss skatīts 26.04.2021; LVM meža apsaimniekošanas plāns. Pieejams: <https://gis2.lvm.lv/map/>, resurss skatīts 26.04.2021.

³⁴² LVM GEO Mobile. Pieejams: <https://www.lvmgeo.lv/produkti/lvm-geo-mobile>, resurss skatīts 26.04.2021.

³⁴³ Kartes – LVM GEO. Pieejams: <https://www.lvmgeo.lv/kartes>, resurss skatīts 26.04.2021.

³⁴⁴ Mammadaba karte. Pieejams: <https://www.mammadabakarte.lv/#/id/135>, resurss skatīts 26.04.2021.

³⁴⁵ VAS “Latvijas valsts meži” 15.04.2021. tūrisma vietu apsekošanas procedūra.

(galdi, soli, atkritumu tvertnes, ugunsкура vietas, nojumes, tualetes) ierīkošanu, tajā skaitā piemērotas personām ar kustību traucējumiem, ratiņkrēslu un ratiņu lietotājiem, laipām, tiltiem, kāpnēm, skatu platformām un torņiem, auto stāvlaukumiem, transporta kustību ierobežojošiem šķēršļiem, kā arī uz objektu likvidēšanu un demontāžu. Objekts tiek likvidēts, ja tas ir nolietojies, tā paredzamais ekspluatācijas termiņš beidzies vai objekts zaudējis savu nozīmi.

3.2. Vai ūdenstilpei ir nodrošināts pietiekams, drošs un iedzīvotāju rekreācijas un piekļuves vajadzībām atbilstošs labiekārtojuma apjoms un kvalitāte?

Pašvaldību īstenotās rīcības publisko ūdeņu apsaimniekošanā nav plānveidīgi vērstas uz mērķa sasniegšanu – nodrošināt visu iedzīvotāju grupu, tajā skaitā personu ar funkcionālajiem traucējumiem, pilnvērtīgas rekreācijas iespējas publisko ūdeņu tuvumā –, jo:

- labiekārtojuma apjoms un kvalitāte ir nepietiekama un neatbilstoša vairāku iedzīvotāju grupu vajadzībām, piemēram, tās nav piemērotas personām ar funkcionāliem traucējumiem un ģimenēm ar maziem bērniem, nav pieejamas laivu nolaišanas vietas;
- labiekārtojuma apjoms nav atbilstošs drošības prasībām: nav pieejams glābšanas dienests vai glābšanas aprīkojums, ne visās peldvietās ir izveidota nodalīta, droša peldēšanās vieta bērniem;
- nav nodrošināta vai ir apgrūtināta pieeja ūdenstilpei, jo to liedz privātīpašnieku izvietotās aizlieguma zīmes vai norobežotā teritorija, neievērojot tauvas joslu.

Process peldvietas iekļaušanai oficiālo peldvietu sarakstā ir visai sarežģīts – jāveic grozījumi MK noteikumos –, kā arī peldvietas iekļaušana oficiālo peldvietu sarakstā ir atkarīga no pašvaldības teritorijas plānojuma, un pašvaldības vēlmes un finansiālajām iespējām savā teritorijā izveidot oficiālo peldvietu, tādēļ Latvijas teritorijā ir salīdzinoši maz šādu peldvietu.

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem publiskā ārtelpa ir sabiedrībai pieejamas teritorijas un telpa, ko veido, piemēram, parki, krastmalas, promenādes un citas vietas, kas nodotas publiskai lietošanai.³⁴⁶ Attiecīgi pie publiskās ārtelpas pieskaitāmi arī publiskie ūdeņi un tiem pieguļošās daļas.

Risinājumiem publiskajā ārtelpā jāuzlabo teritoriju funkcionalitāte, tajās attīstot dažādus pakalpojumus (veselības veicināšana, rekreācija, aktīvā atpūta, izziņa u.c.) un jāmazina sabiedrības drošības riski, kā arī tas, ka ūdeņu tuvumā atrodas lielākā daļa no esošā dabas un kultūras mantojuma objektiem, tādēļ ir aktuāli

³⁴⁶ MK 30.04.2013. noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 2.21. apakšpunkts.

novirzīt investīcijas, lai nodrošinātu šo objektu ilgtspējīgu attīstību un daudzveidotu tūrisma piedāvājumu.³⁴⁷

Lai gan jānodrošina brīva piekļuve iekšzemes publiskajiem ūdeņiem³⁴⁸, dažkārt piekļuve ir apgrūtināta. Tauvas joslas problemātikai Latvijā ir desmitgadēm sena vēsture. Attiecīgi risinājumi meklēti gan valsts (likumdošanas iniciatīvas, vadlīnijas), gan pašvaldību (saistošie noteikumi, skaidrojumi), gan nevalstiskā sektora un privātpersonu līmenī. Minētais attiecas gan uz regulējuma pilnveidošanu, gan tā piemērošanu. Atsevišķiem tauvas joslas interpretācijas jautājumiem pievērsta uzmanību arī tiesu praksē. Vienlaikus izpratne par tauvas joslas funkcijām, kā arī ar to saistītajām tiesībām un pienākumiem joprojām mēdz būt pretrunīga.

Normatīvais regulējums par piekļuves un tauvas joslas izmantošanas iespējām nav pietiekami skaidrs, tāpēc ikdienā bieži gadās sarežģītas situācijas. Lai gan pašvaldības teritorijā ir jānodrošina brīva piekļuve publiskajām ūdenstilpēm³⁴⁹, daudzviet tā ir apgrūtināta. Situācijas problemātiku raksturo pašvaldību viedokļi, piemēram:

- Tukuma novada pašvaldība³⁵⁰ norāda, ka:

Ne visiem publiskajiem ūdeņiem ir pieejas, piemēram, Dzirciema ezeram nav pieejas, jo apkārt tam ir tikai privātpersonām piederošas zemes bez ceļa servitūtiem, kurus varētu izmantot iedzīvotāji.

- Rēzeknes novada pašvaldība norāda:

*Tauvas joslu var izmantot, lai pastaigātos gar ūdeņu krastiem, sauļotos, peldētos, zvejotu vai izkāptu krastā, braucot pa ūdeņiem ar laivu vai kuģīti.*³⁵¹

Normatīvajam regulējumam atbilstošāks ir DAP skaidrojums, ka tauvas josla ir pārvietošanās josla, kas nav paredzēta ilgstošai laika pavadīšanai. Turklāt ilgstošas aktivitātes rada atkritumu piesārņojuma risku, kas, savukārt, ir papildu slogs ūdenstilpei pieguļošās teritorijas īpašniekam.

Izslases kārtībā apmeklējot pašvaldību publiskās peldvietas un dabas tūrisma objektus, netika konstatēti ierobežojumi piekļuvei ūdenstilpēm: ir nodrošināta pieeja – ierīkoti piebraucamie ceļi un autostāvvietas. Tomēr periodā, kad ir palielināts apmeklētāju skaits – peldsezonas laikā –, ir vērojama problēma ar autostāvvietu trūkumu. Piemēram, pie Carnikavas promenādes ir izveidota autostāvvietā (skatīt 14. attēlu), tomēr apmeklētāju skaits ir krietni lielāks un visiem nepietiek vietas savu automašīnu novietošanai³⁵².

³⁴⁷ MK 26.11.2019. rīkojums Nr. 587 “Par Reģionālās politikas pamatnostādņēm 2021. – 2027. gadam”, B.2.6. uzdevums “Ilgtspējīga publiskās ārtelpas attīstība”.

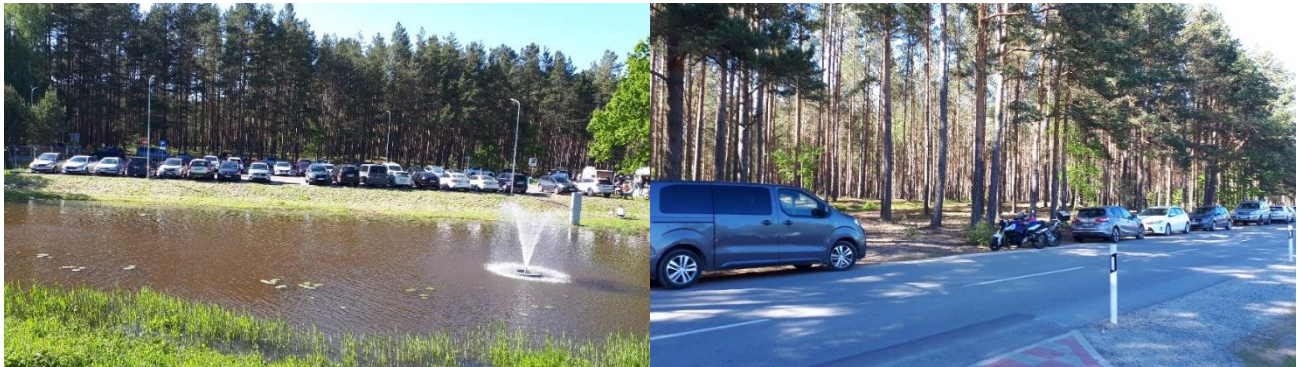
³⁴⁸ Zemes pārvaldības likuma 6. pants.

³⁴⁹ Zemes pārvaldības likuma 6. pants.

³⁵⁰ Tukuma novada pašvaldības 20.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

³⁵¹ Ko var darīt ūdeņu tauvas joslā? Pieejams: <https://rezeknesnovads.lv/ko-var-darit-udenu-tauvas-josla/>, resurss skatīts 21.04.2021.

³⁵² Carnikavā pie promenādes top autostāvvietā. Pieejams: <http://www.carnikava.lv/jaunumi/20-attistiba/4398-carnikava-pie-promenades-top-autostavvieta>, resurss skatīts 27.05.2021.

14. attēls. Pa kreisi – autostāvvietā Carnikavas promenādē pa labi – autostāvvietā Laivu ielā Carnikavas promenādē

Ir vērojams arī atšķirīgs autostāvvietu labiekārtojums – piemēram, Liepājas pilsētas dabas tūrisma objektā Zirgu sala ir izveidota plaša grantēta autostāvvietā, bet Rēzeknes novadā pie Meirānu ezera zaļajā zonā izvietota tikai autostāvvietas zīme (skatīt 15. attēlu). Vienlaikus redzams, ka trūkst informācijas un arī dabā trūkst vietu, kur interesenti var pievest laivu pie ūdenstilpes un nolaist to ūdenī. Pašvaldības cenšas domāt par iedzīvotāju ērtībām un arvien vairāk tiek uzstādīti slipi – vietas, kur ūdenī nolaist laivu.

15. attēls. Pa kreisi – autostāvvietā dabas tūrisma objektā Zirgu sala Liepājā; pa labi – autostāvvietā pie Meirānu ezera Rēzeknes novadā

Pašvaldību rīcība, iekārtojot to administratīvajā teritorijā esošās ūdeņu piekrastes daļas – pludmales, peldvietas –, ir ļoti atšķirīga. Galvenokārt tiek veidotas atpūtas un sporta zonas, bērnu rotaļlaukumi, iekārtoti stāvlaukumi, piebrauktuves, laivu piestātnes, velonovietnes, piknika vietas, izvietoti soliņi un atkritumu tvertnes.

Kopumā izlasē iekļautajās pašvaldībās publiskajās peldvietās un dabas tūrisma objektos (dabas takās) pie publiskajiem ūdeņiem ir nodrošinātas drošas un iedzīvotāju vajadzībām atbilstošas rekreācijas iespējas. Apmeklējot publiskās peldvietas izlasē iekļautajās pašvaldībās, ir konstatēts, ka tajās ir izvietoti vismaz pamata labiekārtojuma elementi – laipas vai cita veida noejas līdz ūdenstilpei, pārgērbšanās kabīnes, tualetes, soliņi un atkritumu urnas. Pie peldvietām ir izvietotas arī informatīvas zīmes par atpūtas iespējām

konkrētā ūdenstilpē. Pamata labiekārtojuma pieejamību izlasē iekļautajās pašvaldībās var aplūkot 8. tabulā.

8. tabula

Pludmaļu labiekārtojuma pamata elementi izlasē iekļautajās pašvaldībās.

Pašvaldība	Pieeja pludmalei/ peldvietai**	Laipas (noejas uz pludmali)	Soliņi	Pārgēršanās kabīnes	Tualetes	Informatīvās zīmes	Atkritumu urnas
Carnikavas novads*	x	x	x	x	x	x	x
Daugavpils novads	x	x	x	x	x	x	x
Engures novads	x	x	x	x	x	x	x
Jūrmalas pilsēta	x	x	x	x	x	x	x
Kuldīgas novads	x	x	x	x	x	x	x
Liepājas pilsēta	x	x	x	x	x	x	x
Līgatnes novads*	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d
Pāvilostas novads	x	x	x	x	x	x	x
Rēzeknes novads	x	x		x	x	x	x
Smiltenes novads*	x	x	x	x	x		x
Tukuma novads*	x	x	x	x	x		x
Ventspils novads*	x	x			x	x	x

* Pašvaldībā nav oficiālu peldvietu, apkopots vēlamais pamata labiekārtojuma apjoms, ja pašvaldībā tiktu izveidota oficiāla peldvieta.

** Ir nodrošināts piebraucamais ceļš, nav nekāda veida šķēršļu (barjeras, nožogojums u.c.).

Populārākajās peldvietās un tūrisma objektos ir nodrošinātas arī piknika vietas ar galdiem, soliņiem un ugunsкура vietām (piemēram, atpūtas vietā pie Lizdoles ezera Smiltenes novadā), šķīroto atkritumu konteineriem, rotaļu laukumiem bērniem un sporta laukumiem (lielākoties pludmales volejbola laukumi vai āra trenažieru laukumi) aktīvās atpūtas piekritējiem. Ainaiskās vietās ir ierīkoti skatu laukumi vai torņi (piemēram, skatu tornis atpūtas vietā “Ūdensrozes” pie Luknas ezera, skatu platforma pie Daugavas Naujenes pagastā Daugavpils novadā), savukārt ūdensputniem bagātās vietās ir ierīkoti arī putnu vērošanas torņi (skatīt 16. attēlu). Ņemot vērā bērnu rotaļu laukumu un aktīvās atpūtas jeb sporta zonu izveides apjomu, šie labiekārtojuma elementi varētu būt uzskatāmi par pamata elementiem.

16. attēls. Augšā – glābšanas stacija un aktīvās atpūtas inventārs Kauguru peldvietā Jūrmalā; apakšā pa kreisi – skatu tornis atpūtas vietā “Ūdensrozes” pie Luknas ezera Daugavpils novadā; apakšā pa labi – atpūtas vieta pie Lizdoles ezera Smiltenes novadā

Normatīvais akts³⁵³ paredz nodrošināt glābšanas dienestu darbību pašvaldību apsaimniekotajās peldvietās, kur tas ir nepieciešams, bet ne visās peldvietās, tajā skaitā populārās peldvietās. Turklāt peldvietās, kurās nav glābšanas dienesta, nav izvietots arī glābšanas inventārs. Daudzviet ir apgrūtināta vai pat neiespējama operatīvo dienestu piekļuve pludmalēm un peldvietām, kā rezultātā var iet bojā cilvēki.³⁵⁴ Revīzijas laikā, apmeklējot izlasē iekļauto pašvaldību oficiālās peldvietas, ir konstatēts, ka tajās ir nodrošināta glābšanas dienesta darbība un ir pietiekams glābšanas inventārs (skatīt 17. attēlu), tomēr neoficiālās, bet populārās peldvietās, glābšanas inventāra nav.

³⁵³ Zemes pārvaldības likuma 15. panta piektā daļa.

³⁵⁴ Ainažos bojā iet jūrā iepūsts bērns. Glābēju un mediku piekļuve notikuma vietai bija apgrūtināta. Pieejams: <https://www.la.lv/ainazos-boja-iet-jura-iepusts-berns-glabeju-un-mediku-piekluve-notikuma-vietai-bija-apgrutinata>, resurss skatīts 16.11.2020.

17. attēls. Augšā – glābšanas stacija un aprīkojums Liepājā, Centra pludmalē; apakšā pa kreisi – glābšanas stacija Kuldīgā, peldvietā “Mārtiņsala”; apakšā pa labi – mobilā glābšanas stacija Dzintaru pludmalē, Jūrmalā

Vai vide ir pieejama arī personām ar funkcionāliem traucējumiem?

Normatīvais akts nosaka, ka³⁵⁵ dabas taku celiņi un laipas ir jāveido ar neslidenu virsmu. Ja tie veidoti no koka, to virsmai ir jābūt speciāli apstrādātai (veidojot gropes vai abrazīvā materiāla joslas). Pie dabas takām un laipām jāierīko vietas, kur apmeklētājiem iespējams samainīties. Vietās, kur dabas takai ir bīstams slīpums, krauja vai nogāze, vai tā ved tieši uz ūdensobjektu vai stāvu krauju, jāparedz drošas margas vai aizsargbarjeras noteiktā augstumā. Mainoties dabas takas līmeņiem, uz takas jāveido nobrauktuve ar noteiktu garenslīpumu. Pie dabas takām jāierīko īslaicīgas atpūtas vietas.

Normatīvie akti reglamentē labiekārtojumu, bet attiecībā uz publiskajiem ūdeņiem specifisku prasību normatīvajos aktos nav, tāpat vides pieejamības kritēriji ir noteikti tikai vadlīnijās³⁵⁶, nav noteikts arī

³⁵⁵ MK 30.04.2013. noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 184. – 187. punkts.

³⁵⁶ Vides pieejamības vadlīnijas publiskām būvēm un telpām un publiskajai ārtelpai (pasūtītājs Labklājības ministrija, izpildītājs Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija “SUSTENTO”). Pieejams:

specifisks dabas taku labiekārtojums, kā rezultātā pašvaldībām ir atšķirīga izpratne par pludmaļu, peldvietu, dabas taku un citu atpūtas vietu labiekārtojumu (piemēram, nav prasību par drošību dažādos laika apstākļos (slideni dēļi) vai par laipu platumu (piemērotība personām ar funkcionāliem traucējumiem, vecākiem ar bērnu ratiņiem)) un, ņemot vērā dažādās pašvaldību finansiālās iespējas, rodas atšķirības faktiskajā izpildījumā. Tomēr esošais administratīvās teritorijas labiekārtojuma regulējums ir noteikti attiecināms arī uz ūdeņiem un to piekrasti.

Apeirons, kā arī Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas “SUSTENTO” biedri ir paiduši viedokli, ka kopumā dabas tūrisma objekti nav piemēroti personām ar funkcionāliem traucējumiem. Viens no iemesliem ir tas, ka šobrīd galvenokārt tiek uzturētas jau iepriekš izveidotās dabas takas. Piemēram, Lielā Ķemeru tīreļa laipa (dabas taka) ir šaura, tajā ir grūti samainīties pretējos virzienos braucošiem ratiņiem. Vienlaikus jaunākas takas ir piemērotas personām ar invaliditāti, piemēram, Carnikavas promenādes dabas takā, kas izveidota 2018. gadā³⁵⁷, ir pielāgota tualete, nodrošināta pieeja personām ar invaliditāti un vecākiem ar bērnu ratiņiem³⁵⁸.

Personām ar funkcionāliem traucējumiem ir apgrūtināta iespēja pilnvērtīgi izmantot publiskos ūdeņus, jo vienkopus publiski nav atrodama informācija par pieeju publiskajām ūdenstilpēm, pludmalēm, oficiālajām un neoficiālajām peldvietām, nav zināmas konkrētas makšķerēšanas vietas, kā arī nav norādītas piekļuves vietas ūdenstilpēm un labiekārtojuma apjoms un kvalitāte ir nepietiekama un neatbilstoša iedzīvotāju vajadzībām.

Arī pašas pašvaldības par problēmu ir atzinušas³⁵⁹ atpūtas vietu pieejamību personām ar funkcionāliem traucējumiem.

Ņemot vērā minēto, Apeirons mājaslapā³⁶⁰ ir apkopojis informāciju par vides pieejamību dabas tūrisma objektos. Kartē var atlasīt objektus un noskaidrot to pieejamības līmeni (taktilās norādes un Braila raksts, invalīdiem piemērotas tualetes un autostāvvietas, audionorādes un cita informācija), kā arī aktivitātes, ko tur iespējams īstenot (peldēšana, laivošana, makšķerēšana, nūjošana, takošana un citas aktivitātes). Šī informācija ir apkopota un ar marķējumiem pārskatāmā un viegli uztveramā veidā norādīta pie katra objekta (skatīt 18. attēlu).

http://sf.lm.gov.lv/f/files/vienlidzigas_iespejas_2014-2020/pieejamiba_12042018_LM_vadlinijas.pdf, resurss skatīts 12.10.2020., Tūrisma infrastruktūras, produktu un pakalpojumu pielāgošana cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Pieejams: https://www.kurzemesregions.lv/wp-content/uploads/2019/01/Gatavais_buklets_Unigreen2.pdf, resurss skatīts 16.04.2021.

³⁵⁷ Carnikavas promenādes atklāšana 2018. Pieejams: <http://www.carnikava.lv/video/3643-carnikavas-promenades-atklasana-2018>, resurss skatīts 16.04.2021.

³⁵⁸ Carnikavas promenāde. Pieejams: <https://mapeirons.eu/object/carnikavas-promenade/>, resurss skatīts 17.05.2021.

³⁵⁹ Daugavpils novada pašvaldības 25.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Rēzeknes novada pašvaldības 23.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

³⁶⁰ Mapeirons. Pieejams: <https://mapeirons.eu/?pn=1>, resurss skatīts 16.04.2021.

18. attēls. Ekrānuzņēmums no Apeirona vides pieejamības kartes par Carnikavas promenādi³⁶¹

Tāpat Apeirons cenšas iesaistīties normatīvā regulējuma izstrādāšanā, norādot, ka arī pašvaldībām vajadzētu aktīvāk un vairāk uzmanības pievērst vides pieejamības jautājumiem³⁶². Piemēram, sadarbībā ar Kurzemes plānošanas reģionu tika apsekoti dabas tūrisma objekti Kurzemē un sagatavotas vadlīnijas³⁶³ par vides pieejamību.

Arī apsekojot peldvietas, tika konstatēts, ka tās lielākoties nav piemērotas personām ar funkcionāliem traucējumiem. Atbilstoši personu ar invaliditāti vajadzībām ir ierīkota pludmale Rojā un Ventspils pilsētā, Liepājas pilsētā un atsevišķas peldvietas Jūrmalas pilsētā. Tomēr jāpiemin, ka ne vienmēr personas ar funkcionāliem traucējumiem vēlas peldēties, ne vienmēr un ne visur ir nepieciešama tieša piekļuve ūdenstilpei un vērtīgāk būtu atbilstoši aprīkot apkārtni.

Revidējamā laika posmā apmeklējot peldvietas Jūrmalas pilsētas pludmalē, ir konstatēts, ka tās tikai daļēji ir aprīkotas atbilstoši vadlīnijās³⁶⁴ noteiktajam, piemēram, ir ierīkotas nobrauktuves līdz pludmalei/peldvietai, tomēr pati peldvieta nav aprīkota ar speciālajiem rīkiem peldēšanas nodrošināšanai personām ar funkcionāliem traucējumiem. 2021. gada peldsezonā Jaunkemeru un Kauguru peldvietās pieejamais aprīkojums ir pielāgots personām ar funkcionāliem traucējumiem³⁶⁵.

³⁶¹ Carnikavas promenāde. Pieejams: <https://mapeirons.eu/object/carnikavas-promenade/>, resurss skatīts 17.05.2021.

³⁶² Valsts kontroles un Apeirons 16.04.2021. intervijas protokols.

³⁶³ Tūrisma infrastruktūras, produktu un pakalpojumu pielāgošana cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Pieejams: https://www.kurzemesregions.lv/wp-content/uploads/2019/01/Gatavais_buklets_Uniqreen2.pdf, resurss skatīts 15.04.2021.

³⁶⁴ Vides pieejamības vadlīnijas publiskām būvēm un telpām un publiskajai ārtelpai (pasūtītājs Labklājības ministrija, izpildītājs Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija "SUSTENTO"). Pieejams: http://sf.lm.gov.lv/files/vienlidzigas_iespejas_2014-2020/pieejamiba_12042018_LM_vadlinijas.pdf, resurss skatīts 12.10.2020.

³⁶⁵ Peldēšanas un velobraukšanas prieki Jūrmalā tagad pieejami cilvēkiem ar invaliditāti. Pieejams: <https://skaties.lv/zinas/peldesanas-un-velobrauksanas-prieki-jurmala-tagad-pieejami-cilvekiem-ar-invaliditati/>, resurss skatīts 28.06.2021.

Revidentu ieskatā, personām ar invaliditāti vispiemērotākā ir Liepājas pludmales glābšanas stacijas teritorijā izveidotā aprīkotā pludmale (skatīt 19. attēlu), kurā esošā infrastruktūra ļauj to ērti izmantot gan personām ar kustību un redzes traucējumiem, gan vecākiem ar zīdaiņiem, maziem bērniem. Visi kompleksā pieejamie pakalpojumi ir bez maksas. Infrastruktūra ietver šādus elementus³⁶⁶:

- īpaši pielāgotas pārgērbšanās un labierīcību telpas ar dušu un tualeti;
- ratiņkrēslam pielāgota laipa nokļūšanai jūrā;
- pārtišanas virsma, kuru izmantot vecākiem ar maziem bērniem;
- neredzīgiem un vājredzīgiem cilvēkiem paredzēta audioaproču sistēma ar skaņas signālu drošai peldēi jūrā;
- cilvēkiem ar redzes traucējumiem paredzēta taktīlā karte ar atainotu apkārtesošo teritoriju, izeju uz jūru, pludmali;
- pavadoņa asistenta pakalpojumu nodrošinājums.

19. attēls. Komplekss cilvēkiem ar invaliditāti Liepājā

Iepriekš minētais labiekārtojuma piemērs ir attiecināms uz oficiālas peldvietas aprīkošanu. Revidentu ieskatā, oficiālas peldvietas noteiktais labiekārtojuma apjoms, īpaši attiecībā uz personām ar

³⁶⁶ Liepājas pilsētas pašvaldības 25.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

funkcionāliem traucējumiem, ir finansiāli ļoti ietilpīgs, tāpēc oficiālas peldvietas ir izveidotas tikai atsevišķās pašvaldībās.

Peldvietu izveido un tā robežas nosaka saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto (atļauto) izmantošanu³⁶⁷.

Peldvieta tiek atzīta par oficiālu, ja tajā ir ievērotas noteiktās drošības un higiēnas prasības un tā ir iekļauta kādā no MK noteikumu pielikumiem³⁶⁸. Atbilstoši šiem noteikumiem Latvijā ir 57 oficiālas peldvietas, tajā skaitā 24 atrodas revīzijas izlasē iekļautajās pašvaldībās (skatīt 9. tabulu).

Oficiālā peldsezona Latvijā sākas 15. maijā un beidzas 15. septembrī. Šajā periodā Veselības inspekcijas vides veselības speciālisti regulāri veic oficiālo peldvietu ūdens kvalitātes monitoringu jūras un iekšzemes peldvietās, sagatavojot slēdzienu par ūdens kvalitāti un par to informējot peldvietas īpašnieku un sabiedrību.

Papildus oficiālo peldvietu statusam, 13 peldvietas ir saņēmušas arī Zilā karoga sertifikātu, no kurām piecas atrodas izlasē iekļautajās pašvaldībās – Liepājas pilsētā trīs pludmales, Kuldīgas novadā viena pludmale un Engures novadā viena pludmale (skatīt 9. tabulu).

9. tabula

Oficiālo peldvietu un Zilā karoga pludmaļu skaits izlasē iekļautajās pašvaldībās.

Pašvaldība	Oficiālās peldvietas	Zilā karoga pludmale
Carnikavas novads	nav	nav
Daugavpils novads	1	nav
Engures novads	4	1
Jūrmalas pilsēta	12	nav
Kuldīgas novads	1	1
Liepājas pilsēta	3	3
Līgatnes novads	nav	nav
Pāvilostas novads	1	nav
Rēzeknes novads	2	nav
Smiltenes novads	nav	nav
Tukuma novads	nav	nav
Ventspils novads	nav	nav

Zilais karogs ir starptautiski atpazīstams ekosertifikāts. Dalība starptautiskajā Zilā karoga programmā ir brīvprātīga, nacionālā līmenī netiek izstrādāts normatīvais regulējums. 2019. gadā krasi mainījās dalības maksas apmērs, kā rezultātā vismaz viena pašvaldība atteicās no dalības programmā³⁶⁹ – iepriekšējos gados arī septiņas Jūrmalas pilsētas pludmales bija ieguvušas Zilā karoga sertifikātu.

Revīzijā, aptaujājot izlasē iekļautās pašvaldības, kas piedalās Zilā karoga programmā, ir konstatēts, ka pašvaldības nav vērtējušas ieguvumus no dalības programmā, tomēr kā galveno līdzdalības iemeslu tās

³⁶⁷ MK 28.11.2017. noteikumu Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība" 8. punkts.

³⁶⁸ MK 28.11.2017. noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība".

³⁶⁹ Pārāk dārgi! Pašvaldības lēmuma dēļ Jūrmalā šogad nav nevienas Zilā karoga pludmales. Pieejams: <https://www.la.lv/parak-darqi-pasvaldibas-lemuma-del-jurmala-sogad-nav-nevienas-zila-karoga-pludmales>, resurss skatīts 10.09.2020.

min tūrisma attīstību un atpazīstamību, ko nosaka Zilā karoga sertifikāta atpazīstamība pasaulē – pavisam 47 valstīs ir 4671 šāda pludmale³⁷⁰. Zilā karoga atrašanās pludmalē liecina, ka tā ir aprīkota ar dažāda satura informatīvajām zīmēm (piemēram, karte, piktogrammas, informācija par ūdens kvalitāti), atkritumu urnām un tualetēm, pludmalē nepieciešamības gadījumā tiks sniegta pirmā palīdzība, ir pieejams dzeramais ūdens un pašvaldībā vismaz viena pludmale ir pieejama personām ar funkcionāliem traucējumiem.³⁷¹ Šis, no vienas puses, ir kā stimuls pašvaldībām strādāt pie attiecīgās teritorijas sakārtošanas un infrastruktūras izveides, no otras puses, kā garants noteiktai apmeklētāju plūsmai, salīdzinot ar kaimiņu pašvaldībām, kuras nav ieguvušas atbilstošo sertifikātu.

Vienlaikus rekreācijas iespējas iedzīvotājiem ir pieejamas arī citās jeb neoficiālajās peldvietās. Latvijas neoficiālās peldvietas, pateicoties aktīvai pašvaldību darbībai, tiek atbilstoši apsaimniekotas, labiekārtotas, un tajās tiek nodrošinātas higiēnas prasības. Vairākās no tām peldsezonas laikā pašvaldības par saviem līdzekļiem organizē arī ūdens kvalitātes pārbaudes.

Veselības inspekcija katru gadu apkopo iesniegtos neoficiālo peldvietu ūdens analīžu rezultātus un atspoguļo paraugu ņemšanas vietu, laiku, ūdens kvalitātes rādītāju rezultātus un slēdzienu par atļauju peldēties. Ūdens kvalitātes monitoringa rezultāti gan oficiālajās, gan neoficiālajās peldvietās ir pieejami Veselības inspekcijas tīmekļa vietnē³⁷².

Ieteikumi

Lai nodrošinātu iedzīvotājiem pilnvērtīgas atpūtas organizēšanu, pašvaldībām pilnveidot to rīcībā esošās informācijas par publiskajiem ūdeņiem, tajā skaitā peldvietām, to izmantošanas veidiem, noteikumiem, labiekārtojumu, pieejamību, maksšķerēšanas un zvejas iespējām, pieejamību.

Lai nodrošinātu plānveidīgu atpūtas iespēju pie publiskajiem ūdeņiem attīstību, tajā skaitā objektu izveidi, pašvaldībām pilnveidot plānošanas procesus.

³⁷⁰ *Pure water, clean coasts, safety and access for all*. Pieejams: <https://www.blueflag.global/>, resurss skatīts 18.01.2021.

³⁷¹ *Blue flag beach criteria and explanatory notes 2021*. Pieejams: <https://static1.squarespace.com/static/55371ebde4b0e49a1e2ee9f6/t/5fbf70eee18c5c478ef4edfc/1606381808548/Beach+Criteria+and+Explanatory+Notes+2021.pdf>, resurss skatīts 18.01.2021.

³⁷² Peldvietu ūdens kvalitāte. Pieejams: <https://www.vi.gov.lv/lv/peldvietu-udens-kvalitate>, resurss skatīts 11.03.2021.

4. Vai pašvaldības veic pietiekamu uzraudzību pār publisko ūdeņu apsaimniekošanu, tajā skaitā pār maksšķerēšanu, zvejošanu, kuģošanu un dažāda veida peldobjektiem un peldbūvēm?

Pašvaldības to valdījumā esošos publiskos ūdeņus var nodot apsaimniekošanā privātpersonām vai nevalstiskajām organizācijām un šādos gadījumos tām būtu jāuzrauga nodotā (deleģētā) uzdevuma izpilde, tajā skaitā, ienākumu gūšana par licenču izplatīšanu.

4.1. Vai pašvaldības veic pietiekamu uzraudzību pār licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību, rūpnieciskās zvejas nomu un ar šīm darbībām saistīto noteikumu ievērošanu?

Netiek nodrošināta ilgtermiņa ūdens resursu aizsardzība, jo pašvaldības neīsteno pilnīgu un plānveidīgu uzraudzību pār pilnvaroto personu darbību, organizējot licencēto maksšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medības:

- netiek uzraudzīts, vai licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētājs ir iesniedzis nepieciešamos pārskatus pašvaldībai, kā arī LAD un VVD;
- vairumā gadījumu pašvaldības nesaskaņo vai tikai formāli saskaņo licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētāju pārskatus, kas jāsniedz LAD³⁷³ un VVD³⁷⁴, jo iesniegtajos pārskatos netiek norādīta visa nepieciešamā informācija;
- pašvaldības neseko līdzi tam, vai licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētāji savlaicīgi un atbilstošā apjomā ieskaita Zivju fondā līdzekļus.

Pēc revidentu aplēses nav gūti ieņēmumi (organizētāja, pašvaldības vai valsts budžetā) vismaz 267 428euro apmērā no licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizēšanas to administratīvajā teritorijā esošajos ūdeņos.

Pašvaldībās ir nepietiekama kapacitāte, lai spētu nodrošināt maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību uzraudzību, tajā skaitā izkontrolēt, vai maksšķerēnieki ir iegādājušies

³⁷³ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība" 1. pielikums.

³⁷⁴ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība" 2. pielikums.

makšķerēšanas kartes un rūpnieciskās zvejas tiesību izmantošanas atļaujas (licences), tomēr pašvaldības neveic pasākumus, lai palielinātu šo kapacitāti.

Vai tiek veikta makšķerēšanas un zvejniecības organizētāju pienākumu izpildes uzraudzība?

Licencētā makšķerēšana, vēžošana vai zemūdens medības pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajās ūdenstilpēs tiek ieviesta ūdeņu zivju un vēžu resursu saudzēšanas, bioloģiskās daudzveidības un ilgtspējīgas ieguves nodrošināšanai, īpaši aizsargājamo, ierobežoti izmantojamo zivju sugu un to biotopu aizsardzībai, ietekmes uz vidi samazināšanai un makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību tūrisma attīstības veicināšanai³⁷⁵.

Normatīvais akts³⁷⁶ nosaka licencētās makšķerēšanas, vēžošanas, zemūdens medību vai licencētās rūpnieciskās zvejas organizētāja pienākumu atbilstoši savai kompetencei piedalīties attiecīgo ūdeņu zivju resursu aizsardzībā un uzraudzībā, un organizētāja rīcībā esošo līdzekļu daļu³⁷⁷ izmantot iepriekš minētajiem pasākumiem, kā arī atbilstoši ūdenstilpes licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību nolikumam.

Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētājam ir jānodrošina licenču pieejamība (tostarp licenču saņemšana klātienē, attiecīgo ūdeņu tuvumā un, ja iespējams, elektroniski), kā arī jāuzskaita pārdotās un izsniegtās licences un jānodrošina no licenču pārdošanas iegūto naudas līdzekļu sadale.³⁷⁸

Revīzijā konstatēts, ka licences tiek izsniegtas gan elektroniskā formā, gan papīra formā – tas, iespējams, apgrūtina ieņēmumu kontroles iespējas.

Daļa no ieņēmumiem, ko licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētājs gūst no licenču pārdošanas, tiek novirzīta Zivju fonda dotāciju veidošanai.³⁷⁹

Zivju fonda mērķis ir nodrošināt līdzekļus zinātniskiem pētījumiem, kuri saistīti ar zivju resursu izpēti, piesārņojuma un dažādas saimnieciskās darbības ietekmi uz zivju resursiem, kā arī līdzekļus zivju atražošanas un aizsardzības pasākumiem, tajā skaitā papildu līdzekļus Zivju fonda mērķim atbilstošiem projektiem, kurus realizē publiskas personas un ar zivju resursu izmantošanu un aizsardzību saistītas biedrības³⁸⁰.

Rūpnieciskās zvejas tiesību nomniekiem – pašvaldībām – divas reizes gadā – līdz 15. jūlijam un 15. janvārim – ir jāiesniedz LAD pārskats, kurā apkopojama šāda informācija:

- pašvaldību rīcībā esošās ziņas par iznomātajām un izmantotajām rūpnieciskās zvejas tiesībām;

³⁷⁵ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 800 "Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi" 46. punkts.

³⁷⁶ Zvejniecības likuma 20. panta sestā daļa.

³⁷⁷ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība" 8.4.2. apakšpunkts.

³⁷⁸ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība" 8.2. – 8.4. apakšpunkts.

³⁷⁹ Zvejniecības likuma 28. pants.

³⁸⁰ Zvejniecības likuma 27. pants.

- saņemtā nomas maksa;
- līdzekļi, kas iegūti par rūpnieciskās zvejas un maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību tiesību izmantošanu;
- valsts pamatbudžeta ieņēmumos pārskaitītie līdzekļi.³⁸¹

Savukārt licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību organizētājam ir pienākumi:

- divas reizes gadā – līdz 10. jūlijam un līdz 10. janvārim – pārskaitīt valsts pamatbudžetā Zivju fonda veidošanai no licenču pārdošanas iegūto naudas līdzekļu daļu atbilstoši katras ūdenstilpes nolikumā norādītajam sadalījumam³⁸²;
- divas reizes gadā – līdz 15. jūlijam un 15. janvārim – iesniegt pārskatu LAD par iepriekšējo pusgadu³⁸³, to pirms iesniegšanas saskaņojot ar attiecīgo pašvaldību;
- papildināt zivju krājumus ūdeņos, ja tas ir paredzēts saskaņā ar zinātniski pamatotām rekomendācijām, ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumiem, ūdenstilpes nomas līgumu vai nolikumu, kā arī nodrošināt licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdēns medību organizēšanai nepieciešamās infrastruktūras izveidošanu un uzturēšanu un reizi gadā VVD iesniegt attiecīgu pārskatu.³⁸⁴

Iepriekš minēto organizētāja pienākumu ievērošanu un izpildes kontroli atbilstoši kompetencei nodrošina valsts institūcijas un attiecīgā pašvaldība³⁸⁵.

Analizējot Zemkopības ministrijas mājaslapā pieejamo informāciju³⁸⁶, ir konstatēts, ka valsts pamatbudžetā netiek savlaicīgi un noteiktajā apmērā ieskaitīti gūtie ieņēmumi no licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medībām, tas ir, netiek ievērotas normatīvā akta prasības³⁸⁷.

Piemēram:

- komersants³⁸⁸ tikai 2021. gada 21. janvārī ir pārskaitījis 2087,18 *euro* Zivju fonda veidošanai par 2019. gada 2. pusgadu un 2020. gadu, turklāt tas ir par 1092,88 *euro* mazāk, nekā bija jāpārskaita (skatīt 2. pielikumu);
- komersants³⁸⁹ nav veicis maksājumus par 2019. gadu 414,30 *euro* apmērā;

³⁸¹ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 102. punkts

³⁸² MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību kārtība" 8.4.1. apakšpunkts.

³⁸³ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību kārtība" 8.5. apakšpunkts.

³⁸⁴ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību kārtība" 8.6. un 8.8. apakšpunkts.

³⁸⁵ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību kārtība" 30. punkts.

³⁸⁶ Informācija par saņemtajiem pārskatiem un ieņēmumiem no licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medībām Zivju fonda dotācijas veidošanai. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/statiskas-lapas/valsts-atbalsts/zivju-fonds/sanemtie-parskati-un-iemaksas-zivju-fonda?nid=788#jump>, resurss skatīts 27.05.2021.

³⁸⁷ MK 22.12.2015. noteikumu Nr. 799 "Licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību kārtība" 8.4.1. apakšpunkts.

³⁸⁸ Licencētās maksšķerēšanas organizētājs Engures novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Kaņiera ezerā.

³⁸⁹ Licencētās maksšķerēšanas organizētājs Ventspils novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Puzes ezerā.

- lai gan atbilstoši biedrības³⁹⁰ sniegtajai informācijai maksājumus par 2020. gadu 4012 euro apmērā tā veikusi noteiktajā termiņā, Zemkopības ministrijas mājaslapā šāda informācija nebija atrodamā.

Revīzijā, veicot Zemkopības ministrijas mājaslapā pieejamās informācijas analīzi, tika konstatēts, ka licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētāji neiesniedz vai iesniedz ar kavēšanos LAD pārskatus par gūtajiem ieņēmumiem un valsts pamatbudžetā veiktajiem maksājumiem, piemēram:

- lai gan atbilstoši Daugavpils novada pašvaldības sniegtajai informācijai Dēmenes pagasta pārvalde³⁹¹ pārskatu par 2019. gada 1. pusgadu iesniegusi noteiktajā termiņā, Zemkopības ministrijas mājaslapā šāda informācija nebija atrodamā, savukārt LVM³⁹² nav iesniegusi pārskatu par 2019. gada 1. pusgadu;
- lai gan atbilstoši Jūrmalas pilsētas pašvaldības sniegtajai informācijai biedrība³⁹³ pārskatu par 2020. gada 1. pusgadu iesniegusi noteiktajā termiņā, Zemkopības ministrijas mājaslapā šāda informācija nebija atrodamā;
- lai gan atbilstoši Daugavpils novada pašvaldības sniegtajai informācijai Višķu pagasta pārvalde³⁹⁴ un biedrība³⁹⁵ pārskatu par 2020. gada 2. pusgadu iesniegušas noteiktajā termiņā, Zemkopības ministrijas mājaslapā šāda informācija nebija atrodamā;
- komersants³⁹⁶ pārskatus par 2019. gadu ir iesniedzis tikai 2020. gada 9. jūlijā, savukārt biedrība³⁹⁷ pārskatus par 2019. un 2020. gadu ir iesniegusi tikai reizi gadā (attiecīgi 2020. gada 16. janvārī un 2021. gada 18. janvārī).

Revīzijā Engures novada pašvaldība norādīja³⁹⁸, ka licencētās makšķerēšanas organizētājs³⁹⁹ ar pašvaldību nesaskaņo VVD un LAD iesniedzamos pārskatus par gūtajiem ieņēmumiem un veiktajiem pasākumiem dabas liegumā esošajā Kaņiera ezerā. Savukārt Tukuma novada pašvaldība norādīja⁴⁰⁰, ka licencētās makšķerēšanas organizētāja VVD un LAD iesniedzamos pārskatus ar pašvaldību nesaskaņo, kā arī pašvaldība nav pārbaudījusi licencētās makšķerēšanas organizētāja licenču uzskaites žurnālu.

³⁹⁰ Licencētās makšķerēšanas organizētājs Gaujas upē Ādažu, Inčukalna, Sējas, Krimuldas, Siguldas, Līgatnes, Pārgaujas, Amatas, Cēsu, Priekuļu, Burtnieku, Beverīnas novadu un Valmieras pilsētas pašvaldību teritorijā

³⁹¹ Licencētās makšķerēšanas organizētājs Daugavpils novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Briģenes ezerā.

³⁹² Licencētās makšķerēšanas un zemūdens medību organizētājs Engures novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Kaņiera ezerā

³⁹³ Licencētās makšķerēšanas organizētājs Jūrmalas pilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Varkaļu kanālā.

³⁹⁴ Licencētās makšķerēšanas organizētājs Daugavpils novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajos Luknas un Višķu ezeros un Dubnas upes posmā.

³⁹⁵ Licencētās makšķerēšanas organizētājs Daugavpils novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Meduma ezerā.

³⁹⁶ Licencētās makšķerēšanas organizētājs Ventpils novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Puzes ezerā.

³⁹⁷ Licencētās makšķerēšanas organizētājs Daugavpils novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Sventes ezerā.

³⁹⁸ Valsts kontroles un Engures novada pašvaldības 23.03.2021. intervijas protokols.

³⁹⁹ VAS "Latvijas valsts meži".

⁴⁰⁰ Valsts kontroles un Tukuma novada pašvaldības 31.03.2021. intervijas protokols.

Analizējot izlasē iekļauto pašvaldību licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizētāju ieņēmumus, revidentu ieskatā organizētāji, iespējams, nav rīkojušies produktīvi – pēc revidentu veiktās aplēses no licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medībām nav gūti ieņēmumi vismaz 267 428 euro apmērā (skatīt 2. pielikumu). Konstatētais liecina par to, ka zivju resursi, licenču skaits un nozvejas apjoms tiek plānots neatbilstoši.

Analizējot LAD iesniegtos pārskatus par gūtajiem ieņēmumiem un VVD iesniegtos pārskatus par veiktajiem dabas aizsardzības, kontroles un zivju resursu papildināšanas pasākumiem, kā arī informāciju par licencētās makšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdens medību organizēšanai nepieciešamās infrastruktūras izveidošanu un uzturēšanu, ir konstatēts:

- no pārskatiem nav iespējams gūt pārliecību, ka tajos norādītie īstenotie pasākumi atbilst dabā paveiktajiem, piemēram, komersants⁴⁰¹ VVD iesniegtajos pārskatos, kas aptver laika posmu no 2015. līdz 2019. gadam, ir norādījis gandrīz identiskas darbības katrā pārskata periodā. Katru gadu pārskatos⁴⁰² organizētājs ir norādījis, ka sakopti ūdenstilpes krasti 500 m² platībā, ziemā nopļautas niedres, veikta ezera gultnes attīrīšana, izveidotas autostāvvietas 50 automašīnām, ierīkotas telšu vietas ap 100 teltīm, ierīkotas laivu piestātnes sešām laivām, ierīkotas sešas makšķerēšanas laipas, piedāvāta piecu laivu noma, izvietotas vai atjaunotas deviņas informatīvās zīmes par licencēto makšķerēšanu, makšķerniekiem sniegtas konsultācijas. LAD iesniegtajā pārskatā par gūtajiem ieņēmumiem⁴⁰³ ir norādīts, ka 2019. gadā Kliģu ezerā ir pārdotas tikai 125 licences un gūti ieņēmumi 796,00 euro;
- pašvaldības savlaicīgi nesniedz ziņas arī par iegūtajiem līdzekļiem no zvejas tiesību nomas, kā arī netiek veikti maksājumi Zivju fonda veidošanai. Turklāt iesniegtajos pārskatos netiek norādīta visa nepieciešamā informācija, piemēram, Liepājas pilsētas pašvaldība pārskatu par 2019. gada 1. pusgadu nav iesniegusi, savukārt pārskatā par otro pusgadu uzrādījusi Zivju fondā pārskaitāmo summu par 1. pusgadu, bet nav norādījusi kopējo summu par gadā gūtajiem ieņēmumiem no nomas līgumā noteiktām vai privātām zvejas tiesībām, savukārt Pāvilostas novada pašvaldība nav iesniegusi pārskatu par 2020. gadu⁴⁰⁴.

Pašvaldības zivju resursu atjaunošanai un uzraudzībai aktīvi izmanto Zivju fonda finansējumu, ES projektu līdzekļus, kā arī nodrošina savu līdzfinansējumu. Gadījumos, kad pašvaldība pilnvaro citu personu organizēt licencēto makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medības, Zivju fonda finansējuma piesaiste ir kā viens no pilnvarotās personas uzdevuma izpildes finansējuma avotiem un darbības efektivitātes rādītājiem, piemēram, Usmas ezerā revidējamā laika posmā, piesaistot Zivju fonda finansējumu 20 000 euro apmērā, ir ielaisti 80 979 zivju mazuļi (skatīt 10. tabulu).

⁴⁰¹ Licencētās makšķerēšanas organizētājs Tukuma novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Kliģu ezerā.

⁴⁰² “Pārskats par dabas aizsardzības, kontroles un zivju vai vēžu resursu papildināšanas pasākumiem, kā arī informācija par licencētās makšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdens medību organizēšanai nepieciešamās infrastruktūras izveidošanu un uzturēšanu” Kliģu ezerā.

⁴⁰³ Pārskati par licencēto makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medībām 2019. gada 1. un 2. pusgadā un 2020. gada 1. un 2. pusgadā Tukuma novada Kliģu ezerā.

⁴⁰⁴ Informācija par iesniegtajiem pārskatiem un ieskaitītajiem naudas līdzekļiem, kas iegūti par rūpnieciskās zvejas (tai skaitā nēģu zvejas) tiesību nomu un privāto zvejas tiesību izmantošanu jūras piekrastē, ezeros, ūdenskrātuvēs, upēs un to posmos Zivju fonda dotācijas veidošanai. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/statiskas-lapas/valsts-atbalsts/sanemtie-parskati-un-iemaksas-zivju-fonda>, resurss skatīts 26.05.2021.

Ventspils novada pašvaldības veiktie ieguldījumi zivju resursu atjaunošanai Usmas ezerā.

Gads	Zivju fonda finansējums, euro	Pašvaldības līdzfinansējums, euro	Zivju mazuļu skaits
2019.	10000,00	1951,01	40 500
2020.	10000,00	1951,01	40 479

Vai pašvaldībām ir atbilstoša kapacitāte, lai veiktu mērķtiecīgu un plānveidīgu makšķerēšanas un zvejniecības uzraudzību?

Par iekšējo ūdeņu, teritoriālo ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu aizsardzību un uzraudzību atbild VVD un pašvaldības; pašvaldības administratīvajā teritorijā un tai piegulošajos Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes ūdeņos šīs funkcijas īsteno pašvaldības policija un pašvaldības vides kontroles amatpersona.⁴⁰⁵

Tāpat pašvaldība ir tiesīga uzraudzības procesā iesaistīt pašvaldības pilnvarotas personas – sabiedriskos vides inspektorus⁴⁰⁶.

VVD un pašvaldības pilnvarotajām personām sabiedriskajiem vides inspektoriem ir tiesības, neuzsākot administratīvā pārkāpuma procesu, veikt šādas darbības administratīvā pārkāpuma novēršanai⁴⁰⁷:

- pārbaudīt ar zivju resursu ieguvu saistītās darbības, tajā skaitā ūdenstilpēs un to tiešā tuvumā veikt vietas apskati, pārbaudīt dokumentus, zivju ieguves rīkus un lomu un veikt mantu apskati;
- izcelt nelikumīgos zivju ieguves rīkus un atbilstoši kompetencei nodot tos lēmumu pieņemšanai VVD, DAP un pašvaldības policijas vai pašvaldības vides kontroles amatpersonām.

Par veiktajām uzraudzības darbībām VVD un pašvaldības pilnvarotajām personām – sabiedriskajiem vides inspektoriem ir jā sagatavo dokumenti, ietverot konstatētos faktus par zivju ieguvu regulējošo normatīvo aktu pārkāpumu, nelikumīgi izmantotajiem zivju ieguves rīkiem un nelikumīgi iegūtajām zivīm, un jā iesniedz tie VVD, DAP, pašvaldības policijas un pašvaldības vides kontroles amatpersonām atbilstoši to kompetencei.⁴⁰⁸ Izlases veidā izskatot uzraudzības dokumentāciju, konstatēts, ka praksē šādas atskaites un akti tiek sniegti.

Lai gan vairumā no izlasē iekļautajām pašvaldībām zivju resursu aizsardzībai un uzraudzībai netiek piesaistīti sabiedriskie vides inspektori, ir pašvaldības, kas šo iespēju ir izmantojušas. Piemēram:

- Liepājas pilsētas pašvaldībā licencētās makšķerēšanas organizētāji un vienlaicīgi Liepājas ezera apsaimniekotājs nodarbina divus sabiedriskos vides inspektorus⁴⁰⁹, kuri seko līdzi makšķerēšanas noteikumu ievērošanas uzraudzībai Liepājas ezerā;

⁴⁰⁵ Zvejniecības likuma 18. panta pirmā daļa.

⁴⁰⁶ Zvejniecības likuma 20. panta otrā daļa.

⁴⁰⁷ Zvejniecības likuma 20. panta trešā daļa.

⁴⁰⁸ Zvejniecības likuma 20. panta ceturtnā daļa.

⁴⁰⁹ Liepājas pilsētas pašvaldības 25.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

- Ventpils novada pašvaldība ir pilnvarojusi personas, kas Puzes ezerā⁴¹⁰ un Usmas ezerā⁴¹¹ veic licencētās makšķerēšanas un vides aizsardzības noteikumu ievērošanas uzraudzību;
- Jūrmalas pilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajā Varkaļu kanālā biedrība, kas organizē licencēto makšķerēšanu, ir noteikusi trīs sabiedriskos vides inspektorus, kuri nodrošina Varkaļu kanāla licencētās makšķerēšanas teritorijas uzraudzību. Saskaņā ar pašvaldības iesniegto informāciju 2020. gadā Varkaļu kanāla licencētās makšķerēšanas zonā veikti 84 reidi, Jūrmalas administratīvajā teritorijā ar motorlaivu veikti seši reidi un Jūrmalas administratīvajā teritorijā ārpus Varkaļu kanāla licencētās makšķerēšanas zonas veikti 24 reidi.⁴¹²

Arī licencētās makšķerēšanas organizētājs var veikt ūdenstilpes apgaitu, uzraudzīt, lai ūdenstilpe un tai piegulošā teritorija būtu attīrīta no atkritumiem un labiekārtota, kontrolēt, lai tiktu izmantoti tikai atļautie zivju ieguves rīki, un veikt citas darbības. Savukārt, konstatējot pārkāpumu, tam būtu jāinformē attiecīgās kompetentās iestādes, kā arī jāfiksē teritorija, kurā konstatēts iespējamais pārkāpums, jāveic fotouzņēmumi vai videoieraksti, kas turpmāk, iespējams, varētu kalpot par pierādījumu administratīvā pārkāpuma lietā, kā arī jāveic citas atbilstošas darbības. Tāpat organizētājs var iegūt sabiedriskā vides inspektora statusu un tad darboties atbilstoši likumā⁴¹³ un MK noteikumos⁴¹⁴ paredzētajam pilnvarojumam un kompetencei.

Saskaņā ar pašvaldību sniegto informāciju izlasē iekļautajām pašvaldībām ir izveidojusies laba sadarbība gan ar VVD, gan LAD, kā arī pašvaldības policija aktīvi iesaistās zivju resursu aizsardzībā un uzraudzībā. Piemēram, Daugavpils novada pašvaldībā, kur ūdenstilpju apsaimniekošanu un uzraudzību pārvalda ezeru apsaimniekošanas speciālists, kopā ar Valsts policiju 2020. gadā vairākkārt apsekoja Demenes ezeru, Brīgenes ezeru, Smiļģiņa ezeru, Meduma ezeru, Sventes ezeru, Višķu ezeru, Luknas ezeru un Vīragnas ezeru. Ir bijuši arī kopēji reidi ar VVD pārstāvjiem. Pašvaldība nākotnē plāno attīstīt plašāku sadarbības modeli – ar Ceļu policiju un ar VVD operatīvo grupu.⁴¹⁵

Pamatojoties uz VVD inspektoru, sabiedrisko vides inspektoru, pašvaldību un Valsts policijas inspektoru noformētajiem protokoliem, 2019. gadā VVD pieņēma 1045 lēmumus par administratīvā soda piemērošanu. Salīdzinājumā ar 2018. gadu pieņemto lēmumu skaits ir pieaudzis par 20,3 %. 2020. gadā VVD ir veicis 4665 zvejas un makšķerēšanas pārbaudes, kā rezultātā ir izņemti 2083 nelikumīgi zvejas rīki. Par pārkāpumiem zvejas un makšķerēšanas jomā sodītas 876 personas.⁴¹⁶ Savukārt sabiedriskie vides inspektori 2019. gadā atklāja un sagatavoja protokolus par 48 zvejas un makšķerēšanas noteikumu pārkāpumiem.⁴¹⁷

⁴¹⁰ Ventpils novada domes 15.03.2018. lēmums Nr. 18 “Par saistošo noteikumu “Nolikums par licencēto makšķerēšanu Puzes ezerā” apstiprināšanu un pilnvaroto personu licencētās makšķerēšanas noteikumu ievērošanas kontrolei Puzes ezerā”.

⁴¹¹ Ventpils novada domes 27.02.2020. lēmums Nr. 59 “Par pilnvarotām personām licencētās makšķerēšanas noteikumu ievērošanas kontrolei un zivju resursu un aizsardzībai un uzraudzībai publiskos iekšējos ūdeņos Ventpils novada Usmas pagasta administratīvajā teritorijā” (protokols Nr. 59, 2.§).

⁴¹² Jūrmalas pilsētas pašvaldības 12.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

⁴¹³ Zvejniecības likums.

⁴¹⁴ MK 22.12.2015. noteikumi Nr. 799 “Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība”.

⁴¹⁵ Daugavpils novada pašvaldības 25.11.2020. elektroniskā pasta vēstule.

⁴¹⁶ Infografikas. Pieejams: <https://www.vvd.gov.lv/lv/infografikas>, resurss skatīts 08.06.2021.

⁴¹⁷ Arī turpmāk sabiedriskie vides inspektori veiks zvejas un makšķerēšanas kontroli. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/ari-turpmak-sabiedriskie-vides-inspektori-veiks-zvejas-un-makskeršanas-kontroli>, resurss skatīts 28.05.2021.

Vienlaikus būtisku ieguldījumu pārkāpumu konstatēšanā sniedz pašvaldības policijas pārstāvji, kas arvien aktīvāk iesaistās zvejas un makšķerēšanas noteikumu kontrolē savā administratīvajā teritorijā.⁴¹⁸

Arvien vairāk pārkāpumu tiek atklāts, palielinoties kontrolējošo iestāžu materiāltehniskajai kapacitātei, kas pilnveidota ar Zivju fonda atbalstu (skatīt piemērus 11. tabulā).

11. tabula

Valsts iestāžu un pašvaldību 2020. gadā īstenotie zivju resursu aizsardzības pasākumi (norādīti dati par izlasē iekļautajām pašvaldībām)⁴¹⁹

Pašvaldība	Projekta nosaukums	Rezultāts	Finansējums, euro
Daugavpils novads	Zivju resursu aizsardzības pasākumi Daugavpils novada Sventes ezerā	Iegādāta 1 laiva.	1018,16
	Zivju resursu aizsardzības pasākumi Daugavpils novada ūdenstilpēs	Iegādāts 1 bezpilota lidaparāts.	2825,72
	Zivju resursu aizsardzības pasākumi Daugavpils novadā	Iegādāta 1 motorlaiva, 1 laivas dzinējs un 1 piekabe laivas pārvietošanai.	3158,61
Jūrmalas pilsēta	Aprīkojuma iegāde zivju resursu aizsardzībai	Iegādāti 3 planšetdatori ar triecienizturīgu korpusu.	1622,70
Kuldīgas novads	Ūdeņu bioloģisko resursu aizsardzība Kuldīgas novadā	Iegādāta 1 stacionārā PTZ termokamera un 1 cietais disks, 1 termokamera.	10 982,32
Ventspils novads	Zivju resursu aizsardzība, kontrole un uzraudzība Ventspils novada publiskajās ūdenstilpēs –2020	Iegādāta 1 alumīnija motorlaiva, 1 laivas elektromotora komplekts, 5 SD elektroniskās atmiņas kartes, 1 elektroniskā navigācijas karte, 1 LED lukturis un 1 ledus cirtnis.	9938,64

Ieteikums

Lai uzlabotu uzraudzību pār pilnvaroto personu darbību, organizējot licencēto makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medības, un stiprinātu uzraudzības kapacitāti, pašvaldībām pilnveidot ikdienas rīcību plānošanu un iekšējās kontroles procedūras.

⁴¹⁸ Latvijas zivsaimniecības gadagrāmata 2020. Pieejams: http://www.laukutikls.lv/sites/laukutikls.lv/files/informativie_materiali/llkc-zivsaimniecigadagramata2020-gr-www.pdf, resurss skatīts 28.05.2021.

⁴¹⁹ Ar Zivju fonda atbalstu 2020. gada realizētajos projektos panāktie rezultāti un izlietotais finansējums. Pieejams: https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/02/02/27/Informacija_ZM_majaslapai_par_2020_pr_ojektiem.pdf, resurss skatīts 07.06.2021.

4.2. Vai ir nodrošināta pašvaldību teritorijās esošo publisko ūdeņu ekspluatācijas komercvajadzībām uzraudzība?

Kuģošanas, peldlīdzekļu un peldbūvju izveides, ekspluatācijas un uzraudzības process nav pietiekami precīzi un skaidri reglamentēts, tostarp normatīvajos aktos lietoti divi dažādi ekspluatācijas noteikumu termini, kā rezultātā pašvaldības atšķirīgi interpretē ekspluatācijas noteikumu izstrādi un minēto objektu klasifikāciju – tas, iespējams, var apdraudēt gan lietotāju drošību, gan apkārtējo vidi.

Esošo divu kuģošanas, peldlīdzekļu un peldošu konstrukciju valsts reģistru esamība līdztekus iespējamām pašvaldību reģistriem rada riskus pilnvērtīgai kontrolei un uzraudzībai pār šādu līdzekļu izmantošanu, tādējādi apdraudot sabiedrisko kārtību un drošību uz un pie ūdeņiem pašvaldības administratīvajā teritorijā:

- ir divi kuģošanas un peldlīdzekļu valsts reģistri⁴²⁰ un iespējami reģistri gan pašvaldībās⁴²¹, gan pie ūdensobjektu īpašniekiem – tas, iespējams, var radīt administratīvo slogu iedzīvotājiem, vienlaikus tomēr nenodrošinot visu kuģošanas un peldlīdzekļu reģistrāciju – virknei peldlīdzekļu reģistrācija nav obligāta un/vai balstās uz brīvprātīgiem apsvērumiem;
- CSDD reģistrā reģistrētajiem peldlīdzekļiem nav noteikta prasība, ka šādiem objektiem ir jāveic periodiskās tehniskās apskates.

Pašvaldības neīsteno uzraudzību pār ūdenstilpju izmantošanu komerciāliem mērķiem, tajā skaitā kuģošanas līdzekļu un peldlīdzekļu ekspluatācijas uzraudzību, jo pašvaldību institūciju veiktās kontroles procedūras nav pietiekamas un nenodrošina publisko ūdeņu teritoriju un publisko ūdeņu aizsargjoslu izmantošanas tiesiskuma uzraudzību, tādējādi palielinot sabiedrības drošības riskus uz un pie publiskajiem ūdeņiem.

⁴²⁰ Valsts akciju sabiedrības “Latvijas Jūras administrācija” Latvijas Kuģu reģistrs un Valsts akciju sabiedrības “Ceļu satiksmes drošības direkcija” reģistrs.

⁴²¹ Piemēram, Liepājas ezerā biedrības reģistrs.

Vai pašvaldības drošības un kārtības uz ūdeņiem nodrošināšanas nolūkā ir noteikušas papildus ierobežojumus peldobjektu izmantošanai savos publiskajos ūdeņos?

Pašvaldībām ir tiesības⁴²² noteikt kārtību (izdot saistošus noteikumus), kādā izmantojami publiskā lietošanā esošie ūdeņi, tajā skaitā noteikt peldlīdzekļu izmantošanas ierobežojumus vai aizliegumus, piemēram, attiecībā uz ar iekšdedzes dzinējiem aprīkotiem peldlīdzekļiem.

Tāpat pašvaldības ir tiesīgas noteikt publisko ūdeņu teritorijas, kurās atļauts izvietot peldbūves pakalpojumu objektu ierīkošanai. Plānojot šādu objektu izvietojumu, ir jānodrošina brīva piekļuve publiskajiem ūdeņiem un jāparedz atbilstošs inženierinfrastruktūras nodrošinājums⁴²³. Lai gan pašvaldības ūdeņu teritorijā kā papildu izmantošanas veidu var paredzēt dzīvojamo apbūvi uz ūdens (izņemot publiskos ūdeņus)⁴²⁴, ir jāņem vērā, ka būvniecība ūdensobjektos un ūdens resursu lietošanai nepieciešamo būvju ierīkošana ir pieļaujama, ievērojot normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus⁴²⁵, bet publisko ūdeņu teritorijā ir atļauts tikai izvietot peldbūves, lai ierīkotu ar pakalpojumu sniegšanu saistītus objektus, turklāt tikai tādu būvju izvietojumu, kuras aizliegts būvēt kā patstāvīgus īpašuma objektus⁴²⁶.

Revīzijā konstatēts, ka vairākas pašvaldības⁴²⁷ papildus ārējiem normatīvajiem aktiem ir noteikušas kuģošanas līdzekļu izmantošanas ierobežojumus savā administratīvajā teritorijā esošajos publiskajos ūdeņos. Piemēram:

- Kuldīgas novada pašvaldība ir aizliegusi⁴²⁸ kuģošanas un peldlīdzekļu ar iekšdedzes dzinējiem un vējdēļi, ūdens motociklu un motorlaivu izmantošanu;
- saistībā ar ĪADT dabas parka “Piejūra” individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem⁴²⁹ Carnikavas novada pašvaldība ir noteikusi⁴³⁰ kuģošanas līdzekļu izmantošanas ierobežojumus un nosacījumus, piemēram, pārvietošanās aizliegumu motorlaivām un airu laivām, izmantojot motoru, ierobežojumus vējdēļi, sērfošanas, kaitošanas un ūdens motociklu

⁴²² Likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 3. punkts un 43. panta pirmās daļas 2. punkts, MK 30.04.2013. noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 74. punkts.

⁴²³ MK 30.04.2013. noteikumu “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 73. un 173. punkts.

⁴²⁴ MK 30.04.2013. noteikumu “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 59.1. apakšpunkts.

⁴²⁵ Ūdens apsaimniekošanas likuma 6. panta 2. punkts.

⁴²⁶ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” 2.12. apakšpunkts un 7.¹ punkts.

⁴²⁷ Jūrmalas un Liepājas pilsētas, Carnikavas, Kuldīgas un Pāvilostas novada pašvaldība.

⁴²⁸ Kuldīgas novada pašvaldības 19.12.2013. saistošo noteikumu Nr. 2013/42 “Kuldīgas novada Kuldīgas novada teritorijas plānojuma 2013. – 2025. gadam teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un grafiskā daļa” (apstiprināti ar Kuldīgas novada domes 19.11.2013. lēmumu (protokols Nr. 17, 73. §)) 580. punkts, Kuldīgas novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 2010/12 “Peldvietas “Mārtiņsala” lietošanas un apsaimniekošanas saistošie noteikumi” (apstiprināti ar Kuldīgas novada domes 27.05.2010. lēmumu (protokols Nr. 9, 25. §)).

⁴²⁹ MK 14.03.2006. noteikumi Nr.204. “Dabas parka “Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

⁴³⁰ Carnikavas novada administratīvajā teritorijā esošo publisko ūdeņu un jūras piekrastes joslas apsaimniekošanas plāns 2017. – 2026. gadam (apstiprināts ar Carnikavas novada domes 15.03.2017. lēmumu (protokols Nr. 5, 4. §)), Carnikavas novada domes 24.01.2018. saistošie noteikumi Nr. SN/2018/2 “Par kārtību, kādā izmantojami Carnikavas novada administratīvajā teritorijā esošie publiskie ūdeņi un to krasti” (apstiprināti ar Carnikavas novada domes 24.01.2018. lēmumu (protokols Nr. 2, 20. §)).

izmantošanai peldvietās un pludmales kāpu zonā, bet atļaujot šādu līdzekļu izmantošanu noteiktās vietās;

- Pāvilostas novada pašvaldība ir noteikusi⁴³¹, ka motorizētos ūdens braucamrīkus drīkst izmantot tikai tam īpaši noteiktās vietās vai ar pašvaldības izsniegtu atļauju;
- Liepājas pilsētas pašvaldība ir noteikusi⁴³², ka Liepājas ezerā atļauta tikai Liepājas ezera apsaimniekotāja reģistrā reģistrētu kuģošanas līdzekļu, tajā skaitā visa veida airu laivu, satiksme;
- Kuldīgas novada pašvaldība ir aizliegusi⁴³³ pārvietošanos ar ūdens motocikliem un motorlaivām, to neattiecinot uz ezeram piegulošo zemju īpašniekiem, kā arī, apstiprinot⁴³⁴ Alsungas novada pašvaldības izstrādāto licencētās makšķerēšanas kārtību Zvirgzdu ezerā, pašvaldība ir noteikusi licencētās makšķerēšanas organizētājam labvēlīgus kuģošanas un peldlīdzekļu izmantošanas ierobežojumus, proti, nosakot periodu, kurā licencētā makšķerēšana atļauta tikai no tās organizētāja izīrētām laivām.⁴³⁵

Pašvaldības norādīja, ka publiskajos ūdeņos ekspluatēto kuģošanas un peldlīdzekļu izmantošanas komerciāliem mērķiem kontroles pasākumus nodrošina pašvaldības policija, savukārt pašvaldību būvvaldes īsteno ar būvniecību un peldbūvju izvietojumu un ekspluatāciju saistīto uzraudzību.

Lai gan pašvaldības nosaka dažādus ierobežojumus, revīzijā ir konstatēts, ka ūdenstilpju izmantošanas uzraudzības pasākumi tiek plānoti tikai dažās pašvaldībās:

- tikai Carnikavas novada pašvaldība iesniedza apstiprinātu pašvaldības policijas darba plānu⁴³⁶, kurā paredzēta publisko ūdeņu uzraudzība pašvaldības policijas kompetences ietvaros. Pašvaldības iesniegtajās atskaitēs⁴³⁷ par darba plānu izpildi norādītie veiktie kontroles pasākumi liecina, ka pašvaldības policija nodrošinājusi galvenokārt makšķernieku un zvejnieku uzraudzību un kontroli, mazāk pievēršot uzmanību kuģošanas, peldlīdzekļu vai peldbūvju izvietojuma uzraudzībai;
- lai gan Jūrmalas pilsētas pašvaldība norādīja⁴³⁸, ka kontroli nodrošina Jūrmalas ostas pārvaldes uzraugs/dispečers, teritorijas apsekošanu veicot gan pa sauszemi, gan ūdens teritoriju un apsekošanas laikā tiek veikta foto fiksācija, sagatavots apsekošanas atzinums, tiek fiksēta reālā

⁴³¹ Pāvilostas novada pašvaldības Teritorijas izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumu (apstiprināti ar Pāvilostas novada domes 30.05.2013. lēmumu (protokols Nr. 11, 12. §)) 177. punkts.

⁴³² Liepājas pilsētas domes 08.05.2008. saistošie noteikumi Nr. 15 "Kuģošanas kārtība Liepājas ezerā Liepājas pilsētai piekrītošajā teritorijā" (apstiprināti ar Liepājas pilsētas domes 08.05.2008. lēmumu (protokols Nr. 7, 28. §)).

⁴³³ Kuldīgas novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 2020/9 "Par "Nolikuma par licencēto makšķerēšanu Zvirgzdu ezerā" apstiprināšanu" (apstiprināti ar Kuldīgas novada domes 27.08.2020. (protokols Nr. 14, 6. §) un precizēti ar Kuldīgas novada domes 24.09.2020. lēmumu (protokols Nr. 15, 63. §)).

⁴³⁴ Kuldīgas novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 2020/9 "Par "Nolikuma par licencēto makšķerēšanu Zvirgzdu ezerā" apstiprināšanu" (apstiprināti ar Kuldīgas novada domes 27.08.2020. lēmumu (protokols Nr. 14, 6. §) un precizēti ar Kuldīgas novada domes 24.09.2020. lēmumu (protokols Nr. 15, 63. §)).

⁴³⁵ Laivu noma Zvirgzdu ezerā. Pieejams: <http://www.ezermali.lv/laivu-noma-zvirgzdu-ezera-1/>, resurss skatīts 12.01.2021.

⁴³⁶ Carnikavas novada pašvaldības 04.01.2021. rīkojuma Nr. 01-7.1/1 pielikums "Carnikavas novada administrācijas struktūrvienību un pašvaldības iestāžu darba plāns 2021. gadam", Carnikavas novada pašvaldības policija, 6. punkts.

⁴³⁷ Carnikavas novada pašvaldības policijas priekšnieka atskaites par Carnikavas novada administrācijas struktūrvienību un pašvaldības iestāžu darba plāna 2019. gada 12 mēnešiem un Carnikavas novada administrācijas struktūrvienību un pašvaldības iestāžu darba plāna 2020. gada 12 mēnešiem izpildi.

⁴³⁸ Valsts kontroles un Jūrmalas pilsētas pašvaldības 24.03.2021. intervijas protokols.

situācija un norādīti fiksētie pārkāpumi, tomēr šo pārbaužu veikšana netiek plānota un reglamentēta. Par nepilnīgu uzraudzību liecina arī tas, ka publisko ūdeņu teritoriju izmantošanas likumības kontroles un nodrošināšanas pasākumos būvvaldes bieži vien iesaistās novēloti. Piemēram:

- Liepājas pilsētas būvvalde 2020. gadā ierosināja administratīvo lietu⁴³⁹ par patvaļīgu būvniecību objektā, kam būvatļauja izsniegta 2016. gadā un kas līdz 2020. gadam netika apsejots un uzraudzīts;
- Rēzeknes novada būvvalde 2020. gadā pēc publiski izskanējušas informācijas par iespējamu patvaļīgu būvniecību veikusi Rēzeknes upes apsekošanu, konstatējot, ka laika posmā no 1999. līdz 2011. gadam pretlikumīgi mainīta upes krasta līnija, veikts uzbērums upē, izveidoti šķēršļi.⁴⁴⁰

Revidentu ieskatā, iepriekš minētie gadījumi liecina, ka publisko ūdeņu drošības un kārtības uz ūdeņiem nodrošināšanā trūkst vienotas pieejas un tā notiek haotiski.

Vai peldobjektu reģistrācijas kārtība veicina drošu peldobjektu ekspluatāciju?

Kuģošanas vispārējo kārtību, lai nodrošinātu kuģošanas drošību, kuģu, ostu un ostas iekārtu aizsardzību, novērstu vides piesārņošanu no kuģiem un padarītu efektīvāku jūras satiksmi, un kuģu tehniskās uzraudzības un klasifikācijas prasības Latvijā reglamentē likums⁴⁴¹ un citi normatīvie akti. Uz kuģošanu iekšējos ūdeņos attiecināma daļa no šajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Savukārt Jūras kodeksā noteikta kuģošanas līdzekļu reģistrācijas kārtība un mērķi nodrošināt īpašumtiesību aizsardzību un valsts kontroli pār kuģu atbilstību kuģošanas drošības prasībām⁴⁴².

Jūras kodekss nosaka⁴⁴³, ka kuģis ir kuģošanas līdzeklis – inženiertehniska ierīce, kas konstruktīvi paredzēta kuģošanai, un tos saskaņā ar MK noteikumiem⁴⁴⁴ reģistrē:

- Kuģu reģistrā – kravas kuģus, pasažieru kuģus, kuģošanas līdzekļus, kas pārvadā pasažierus komerciālā nolūkā, glābšanas, mācību, pētnieciskos kuģus, liellaivas, būvniecības stadijā esošus kuģus, rūpnieciskajā zvejā izmantotos zvejas kuģus un zvejas laivas, kā arī atsevišķas peldošās konstrukcijas un noteikta garuma kuģus valsts dienesta funkciju veikšanai, buru atpūtas kuģus, motorizētus atpūtas kuģus;
- CSDD – specializētos kuģošanas līdzekļus (niedru plāvēji), mazjaudas un īsus un Kuģu reģistrā neregistrējamus kuģošanas līdzekļus, noteikta garuma motorizētus atpūtas kuģus, ūdens motociklus.

⁴³⁹ Liepājas pilsētas būvvaldes 17.07.2020. vēstule Nr. BIS-BV-5.11-2020-47 (341) "Par patvaļīgas būvniecības Jaunā ielā 55, Liepājā novēršanu".

⁴⁴⁰ Rēzeknes novada pašvaldības būvvaldes 16.10.2020. atzinums par būves pārbaudi Nr. BID-BV-19.9-2020-11289 (2.4./46).

⁴⁴¹ Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likums.

⁴⁴² Jūras kodeksa 1. pants, 4. panta pirmā daļa, 8., 8.¹ un 8.² pants.

⁴⁴³ Jūras kodeksa 1.¹ pants.

⁴⁴⁴ MK 06.06.2006. noteikumi Nr. 467 "Noteikumi par kuģu reģistrāciju Latvijas Kuģu reģistrā", MK 25.03.2008. noteikumi Nr. 213 "Ceļu satiksmes drošības direkcijā reģistrējamo kuģošanas līdzekļu reģistrācijas kārtība".

Jūras kodeksā kopš 2020. gada 23. jūnija ir ieviesta prasība par pasažieru kuģu un kuģošanas līdzekļu, kas pārvadā pasažierus komerciālā nolūkā, reģistrāciju Kuģu reģistrā neatkarīgi no kuģošanas līdzekļa garuma⁴⁴⁵.

Virknei peldlīdzekļu reģistrācija ne vienā, ne otrā reģistrā nav obligāta un balstās uz brīvprātīgiem apsvērumiem⁴⁴⁶.

Saskaņā ar CSDD sniegto informāciju⁴⁴⁷ normatīvie akti šobrīd neparedz, ka CSDD reģistrētajiem peldlīdzekļiem ir jāveic periodiskās tehniskās apskates. Revidentu ieskatā, tādējādi pastāv risks, ka publiskajos ūdeņos var tikt ekspluatēti neatbilstošā tehniskajā stāvoklī esoši peldlīdzekļi.

Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likuma atsevišķas normas, piemēram, par vadītāju apmācības, sertificēšanas un reģistrācijas kārtību, piemēro arī CSDD reģistrā reģistrētajiem, kā arī neregistrējamiem vai brīvprātīgai reģistrācijai pakļautajiem⁴⁴⁸ kuģošanas līdzekļiem.

Lai Latvijas ūdeņos vadītu kuģi, tajā skaitā atpūtas kuģi, kas paredzēti kuģošanai galvenokārt ar burām, un motorizētu atpūtas kuģi, nepieciešams kuģu vadītāja profesionālo kvalifikāciju apliecinošs dokuments vai kuģa vadītāja apliecība⁴⁴⁹, kurus izsniedz CSDD vai LJA atbilstoši noteiktiem kritērijiem⁴⁵⁰. Tomēr vadītāja apliecība nav nepieciešama sportam izgatavotu atpūtas buru kuģu un noteikta garuma atpūtas kuģu vadītājiem, kā arī Latvijas iekšējos ūdeņos ekspluatējot airu laivu, ūdens velosipēdu, sērfošanas dēli, vējdēli⁴⁵¹.

Arvien biežāk izskan informācija par negadījumiem un sodītajām personām par neatbilstošu kuģošanas līdzekļu ekspluatāciju, kas revidentu ieskatā liecina par motorizēto ūdens transportlīdzekļu lietotāju nepietiekamām zināšanām par kuģošanas un peldlīdzekļu ekspluatācijas un drošības prasībām uz ūdens. Piemēram, Daugavā, veicot pārbaudi, likumsargi konstatēja četras personas, kuras ūdens motociklus vadīja bez atpūtas kuģa vadīšanas apliecības, kā arī tika konstatēta persona, kura, būdama alkoholisko vielu ietekmē, publiskajos ūdeņos vadīja airu laivu⁴⁵².

LJA norādīja, ka kuģošanas līdzekļu un peldošo konstrukciju izmantošanas uzraudzība iekšējos publiskajos ūdeņos ir pašvaldības, nevis LJA kompetence.⁴⁵³ Savukārt LJA kompetence⁴⁵⁴ ir tehniskās uzraudzības nodrošināšana tikai Kuģu reģistrā reģistrētiem kuģošanas līdzekļiem, neatkarīgi no peldlīdzekļa ģeogrāfiskās atrašanās vietas.

⁴⁴⁵ Jūras kodeksa 8.panta otrās daļas 1.punkta "a" apakšpunkts.

⁴⁴⁶ MK 25.03.2008. noteikumu Nr. 213 "Ceļu satiksmes drošības direkcijā reģistrējamo kuģošanas līdzekļu reģistrācijas kārtība" 10. punkts, Jūras kodeksa 8.¹ panta trešā daļa.

⁴⁴⁷ CSDD 20.05.2021. elektroniskā pasta vēstule.

⁴⁴⁸ Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likuma 2. panta trešā un ceturtā daļa.

⁴⁴⁹ MK 04.09.2012. noteikumi Nr. 619 "Noteikumi par atpūtas kuģu vadītāju apmācību, sertificēšanu un reģistrāciju".

⁴⁵⁰ MK 04.09.2012. noteikumu Nr. 619 "Noteikumi par atpūtas kuģu vadītāju apmācību, sertificēšanu un reģistrāciju" 5., 7. un 22. punkts.

⁴⁵¹ MK 04.09.2012. noteikumu Nr. 619 "Noteikumi par atpūtas kuģu vadītāju apmācību, sertificēšanu un reģistrāciju" 3. punkts.

⁴⁵² Četriem ūdens motocikla vadītājiem jāmaksā naudas sods. Pieejams: <https://www.staburags.lv/operativie-dienesti/cetriem-udens-motocikla-vaditajiem-jamaksa-naudas-sods-174101>, resurss skatīts 29.06.2021.

⁴⁵³ Latvijas Jūras administrācijas 21.04.2021. atbildes uz jautājumiem "Latvijas Jūras administrācijai par kuģu un peldošu konstrukciju reģistrēšanas un izmantošanas uzraudzību publiskajos ūdeņos".

⁴⁵⁴ MK 25.03.2008. noteikumi Nr. 201 "Noteikumi par atpūtas kuģu drošību", MK 07.06.2011. noteikumi Nr. 439 "Noteikumi par kuģu karoga valsts uzraudzības īstenošanu" un MK 29.01.2008. noteikumi Nr. 49 "Noteikumi par kuģu drošību".

Vai publisko ūdeņu ekspluatācijas noteikumi tiek izstrādāti atbilstoši normatīvo aktu prasībām?

Noteiktos gadījumos⁴⁵⁵, piemēram, ja ūdenstilpē nodrošināta makšķerēšana, atpūtas uz ūdeņiem un peldvietu organizēšana, hidrotehnisko būvju celtniecība un ekspluatācija, ūdenssporta pakalpojumu sniegšana, peldbūvju izvietošana komerciālos nolūkos, personai kura veic vai plāno uzsākt saimniecisko darbību konkrētā ūdensobjektā, ir jāizstrādā ūdensobjekta ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi. Tie ir jāsaskaņo ar vietējām pašvaldībām, kuru teritorijā atrodas ūdensobjekts vai kuras var ietekmēt veicamā saimnieciskā darbība ūdensobjektā, ar ūdensobjekta kopīpašniekiem, BIOR, reģionālo vides pārvaldi, kā arī, ja ūdensobjekts atrodas ĪADT, – ar DAP⁴⁵⁶.

Normatīvajos aktos ir minēti divi dažādi termini – ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumi⁴⁵⁷ un ūdensobjekta ekspluatācijas noteikumi⁴⁵⁸. Praksē abi šie termini apzīmē vienu dokumentu un var radīt neizpratni, interpretējot normatīvo aktu.

Ja ūdenstilpes nomas brīdī ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumi ir vecāki par pieciem gadiem, tie ir jāatjauno un jāpārskata, kā arī jāveic nepieciešamie grozījumi⁴⁵⁹.

Ūdenstilpes nomas līguma sastāvdaļa ir ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumi⁴⁶⁰, kurus ir pienākums izstrādāt tam, kas veic vai plāno veikt saimniecisko darbību⁴⁶¹, un kuros ietver nomas līgumā norādītajā termiņā paredzēto saimniecisko darbību, ūdenstilpē nepieciešamos vides aizsardzības un ekoloģiskā līdzsvara saglabāšanas pasākumus un citus vietējiem apstākļiem atbilstošus pasākumus saskaņā ar iznomātāja pieprasījumu vai nomnieka priekšlikumiem⁴⁶², piemēram:

- Liepājas pilsētas pašvaldībā ir izstrādāti un apstiprināti tās administratīvajā teritorijā esošo ūdenstilpju ekspluatācijas noteikumi⁴⁶³, un tie ir saskaņoti ar BIOR un VVD;

⁴⁵⁵ MK 27.12.2005. noteikumu Nr. 1014 “Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība” 2. punkts.

⁴⁵⁶ MK 27.12.2005. noteikumu Nr. 1014 “Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība” 8. punkts.

⁴⁵⁷ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” 6., 55. un 56. punkts.

⁴⁵⁸ MK 27.12.2005. noteikumi Nr. 1014 “Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība”.

⁴⁵⁹ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” 57. punkts

⁴⁶⁰ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” 6. punkts.

⁴⁶¹ MK 27.12.2005. noteikumu Nr. 1014 “Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība” 2. punkts.

⁴⁶² MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību” 56. punkts.

⁴⁶³ Liepājas pilsētas pašvaldības 10.11.2016. saistošie noteikumi Nr. 24 “Liepājas ezera akvatorijas (teritorijas, kas atrodas Dabas lieguma “Liepājas ezers” II dabas parka zonā) ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/287003-liepajas-ezera-akvatorijas-teritorijas-kas-atrodas-dabas-lieguma-liepajas-ezers-ii-dabas-parka-zona-ekspluatācijas-apsaimniekos>, resurss skatīts 31.05.2021.

- Smiltenes novada pašvaldība ir izstrādājusi un apstiprinājusi gan Lizdoles ezera⁴⁶⁴, gan Tepera ezera⁴⁶⁵ ekspluatācijas noteikumus, un tie ir saskaņoti ar BIOR un VVD;
- Jūrmalas pilsētas pašvaldība ir izstrādājusi Lielupes ekspluatācijas noteikumus⁴⁶⁶, kas ir saskaņoti ar ūdensobjekta kopīpašniekiem – kaimiņu pašvaldībām (Babītes novadu un Rīgas pilsētu) –, un ar BIOR un VVD.

Lai gan saskaņā ar publisko informāciju ūdenstilpē notiek komerciālā darbība, tomēr:

- Carnikavas novada pašvaldība nav izstrādājusi ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumus Langanas ūdenstilpei;
- Līgatnes novada pašvaldība nav izstrādājusi ūdensobjekta ekspluatācijas noteikumus Līgatnes pārceltupei;
- Pāvilostas novada pašvaldība nav izstrādājusi ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumus uz Sakas upes pietekas izveidotam dīķim;
- Tukuma novada pašvaldība nav izstrādājusi ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumus Kliģu ezeram;
- Ventpils novada pašvaldība nav izstrādājusi ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumus Usmas ezeram.

Dažām ūdenstilpēm, kurās tiek organizēta licencētā makšķerēšana un/vai rūpnieciskā zveja, ekspluatācijas noteikumi ilgā laikā periodā nav atjaunoti un pārskatīti, kā arī nav veikti nepieciešamie grozījumi. Piemēram, Rēzeknes novada pašvaldības administratīvajā teritorijā esošā Tiskādu ezera ekspluatācijas noteikumi izstrādāti 1996. gadā.

Vai būvniecība publiskajos ūdeņos ir pietiekami reglamentēta un nerada interpretācijas iespējas?

Pašvaldībai ir pienākums izstrādāt tās teritorijas plānojumu un nodrošināt tā administratīvo pārraudzību. Pašvaldībai ir tiesības noteikt publiskā lietošanā esošo ūdeņu izmantošanas kārtību, noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību, nodrošināt savas administratīvās teritorijas būvniecības procesa tiesiskumu⁴⁶⁷, turklāt tikai pašvaldība var noteikt kārtību, kādā izpildāmas minētās funkcijas un nosakāmas par to izpildi atbildīgās amatpersonas, kā arī sniedzami pārskati par šo funkciju izpildi⁴⁶⁸.

⁴⁶⁴ Lizdoles ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi (apstiprināti ar Smiltenes novada domes 29.04.2020. lēmumu Nr. 277). Pieejams: https://smiltene.lv/wp-content/uploads/Attistiba/Attistibas_planosana/LIZDOLES_EZERA_EKSPLUAT%C4%80CIJAS_NOTEIKUMI_Nr_4.pdf, resurss skatīts 31.05.2021.

⁴⁶⁵ Tepera ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi (apstiprināti ar Smiltenes novada domes 31.03.2020. lēmumu Nr. 164).

⁴⁶⁶ Lielupes ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi. Pieejams: http://www.jurmalasosta.lv/wp-content/uploads/2015/06/Lielupes-ekspluatācijas-noteikumi_Scan.pdf, resurss skatīts 31.05.2021.

⁴⁶⁷ Likuma "Par pašvaldībām" 14. panta otrās daļas 1. punkts un 15. panta pirmās daļas 3., 13. un 14. punkts.

⁴⁶⁸ Likuma "Par pašvaldībām" 21. panta 23. punkts.

Apbūves nosacījumus pilsētu un ciemu teritorijās esošajā Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslā nosaka vietējā pašvaldība teritorijas plānojumā⁴⁶⁹, turklāt krasta kāpu aizsargjoslas un pludmales teritorijai ir noteikti papildu ierobežojumi⁴⁷⁰.

Par būvi tiek uzskatīta ķermeniska lieta, kas tapusi cilvēka darbības rezultātā un ir saistīta ar pamatni, tas ir, zemi vai gultni⁴⁷¹, par peldbūvi tiek uzskatīts uz pontona vai peldošas platformas izveidots objekts, kuram ir paredzēta konkrēta funkcija⁴⁷².

Publiskajos ūdeņos atļauta⁴⁷³ tādu peldbūvju izvietošana, ar kurām saprot uz pontona vai peldošas platformas izvietotus objektus, nevis uz pāļiem stiprinātas būves.

Vispārīgā gadījumā ēku būvniecības procesu uzrauga BVKB vai attiecīgās administratīvās teritorijas būvvalde⁴⁷⁴, savukārt peldošo konstrukciju būvniecības procesam piemēro uz kuģu būvniecību attiecināmo normatīvo regulējumu un to uzrauga LJA⁴⁷⁵.

Uz būvju (ēku), palīgēku, īslaicīgas lietošanas būvju būvniecību, nodošanu ekspluatācijā vai nojaukšanu tiek attiecinātas normatīvajos aktos⁴⁷⁶ un būves veidam atbilstošajos speciālajos būvnoteikumos⁴⁷⁷ noteiktās prasības, bet pagaidu būvēm nepiemēro būvniecības procesam noteikto kārtību. Savukārt uz peldbūvēm un peldmājām netiek attiecināti iepriekš minētie būvniecību reglamentējošie normatīvie akti⁴⁷⁸.

Pāvilostas novada pašvaldība norādīja:

“jau 2018. gadā pašvaldība vērsa VARAM uzmanību par nepietiekamo regulējumu šāda veida objektu uzraudzībā. Līdz šim jautājums joprojām nav sakārtots. Būvvaldes kompetencē nav uzraudzīt peldobjektus, savukārt LJA neuzrauga peldobjektus, kas nav reģistrēti Kuģu reģistrā”⁴⁷⁹.

Neraugoties uz reglamentējošo normatīvo aktu nepilnībām, pieaug publiskajos ūdeņos un to piekrastes joslās izvietoto saimnieciskā darbībā izmantoto peldošo konstrukciju, peldbūvju un peldmāju skaits.

Aktuāls ir jautājums par kuģu un peldošu konstrukciju klasifikāciju un pašvaldību kontroli pār šāda veida objektu atrašanos publisko ūdeņu un jūras piekrastes aizsargjoslu teritorijās, kas, iespējams, var apdraudēt gan lietotāju drošību, gan apkārtējo vidi. Riskus ilustrē vairākas atšķirīgi interpretētas situācijas, piemēram:

- Ventpils novada pašvaldība ir noslēgusi Usmas ezera (daļas) nomas līgumus⁴⁸⁰ peldbūvju uzturēšanai un būvniecībai, tomēr revīzijā konstatēts, ka izveidotie objekti ir uzskatāmi par

⁴⁶⁹ Aizsargjoslu likuma 36. panta pirmās daļas 1. punkts.

⁴⁷⁰ Aizsargjoslu likuma 36. pants.

⁴⁷¹ Būvniecības likuma 1. panta 3. punkts.

⁴⁷² MK 30.04.2013. noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošana, izmantošanas un apbūves noteikumi” 2.19. punkts.

⁴⁷³ VARAM “Vadlīnijas iekšzemes publisko ūdeņu pārvaldībai pašvaldībās” (2015. gads), 76. lpp. Pieejams: https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/iekszemes_publ_uden_i_vadlinijas_2016.pdf, resurss skatīts 08.09.2020.

⁴⁷⁴ MK 02.09.2014. noteikumu Nr. 529 “Ēku būvnoteikumi” 3. punkts.

⁴⁷⁵ Jūras kodekss.

⁴⁷⁶ Būvniecības likums, MK 19.08.2014. noteikumi Nr. 500 “Vispārīgie būvnoteikumi”.

⁴⁷⁷ MK 02.09.2014. noteikumi Nr. 529 “Ēku būvnoteikumi”.

⁴⁷⁸ Būvniecības likums, MK 19.08.2014. noteikumi Nr. 500 “Vispārīgie būvnoteikumi”.

⁴⁷⁹ Pāvilostas novada pašvaldības 21.05.2021. elektroniskā pasta vēstule.

⁴⁸⁰ Ventpils novada pašvaldības un komersanta 08.02.2017. Usmas ezera (daļas) nomas līgums, 09.05.2019. Ventpils novada pašvaldības un komersanta Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-3, Ventpils novada pašvaldības un

pastāvīgām būvēm, jo objekti ar pamatu veidu – skrūvpāļiem – ir piesaistīti ezera pamatnei, ir nodoti ekspluatācijā⁴⁸¹ un ir ierakstīti NĪVKIS⁴⁸².

- Pāvilostas novada pašvaldības kāpu aizsargjoslā ir novietots objekts, kas Kuģu reģistrā bija reģistrēts kā būvniecības stadijā esošs kuģis. BVKB speciālisti, apsekojot objektu, secināja, ka tas atzīstams par būvi⁴⁸³.
- Rīgas brīvostas pārvalde Daugavā ir izvietojusi pontonus ar laivu nolaišanas vietām, turpat novietota arī būve, kuras funkcija, iespējams, ir moduļa ēka publisko pakalpojumu sniegšanai. Tomēr Rīgas brīvostas pārvalde uzskata, ka objekts ir peldoša konstrukcija, kas reģistrējama Kuģu reģistrā un nav uzskatāma par būvi Būvniecības likuma izpratnē.⁴⁸⁴
- Engures novada pašvaldība sniedza informācija, ka Lapmežciema pagasta pludmalē peldošā pirts *“nav uzskatāma par būvi būvniecību reglamentējošo likumdošanas aktu izpratnē, drīzāk tas ir uzskatāms par peldlīdzekli, kura reģistrācijas kārtība, peldošā objekta atrašanās ūdeņos un to pietauvošanās pie krasta nav pašvaldības kompetencē”*⁴⁸⁵. CSDD reģistrā⁴⁸⁶ pieejamā informācija liecina, ka peldošā pirts ir reģistrēta CSDD kā kuteris, kas pārvietojas ar piekaramo motoru.

Ieteikums

Lai pilnveidotu uzraudzību pār ūdenstilpju ekspluatāciju, nodrošinot drošību un kārtību pie un uz ūdeņiem, pašvaldībām pilnveidot kontroles procedūras, tajā skaitā uzraudzību pār publisko ūdeņu izmantošanu komerciāliem mērķiem.

komersanta 09.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-4, Ventspils novada pašvaldības un komersanta 30.01.2020. Usmas ezera (daļas) nomas līgums Nr. PB/9874-5.

⁴⁸¹ 05.02.2019. akts par ēkas pieņemšanu ekspluatācijā, kods 19004370980274, “Par objekta Atpūtas ēku (peldošu namiņu) jaunbūve Usmas ezera piekrastē, nekustamajam īpašumam “Priežkalni”, kadastra apzīmējums 9874 004 0054, Usmas pagastā, Ventspils novadā, pieguļošajā daļā pieņemšanu ekspluatācijā”; 04.12.2019. akts par būves pieņemšanu ekspluatācijā, kods 19049480980274, “Par objekta Atpūtas ēku (peldošo namiņu) jaunbūve Usmas ezera piekrastē, nekustamam īpašumam “Jaunpumpuri”, Usmas pagastā, Ventspils novadā, pieguļošajā teritorijā pieņemšanu ekspluatācijā”; 04.12.2019. akts par ēkas pieņemšanu ekspluatācijā, kods 19049470980274, “Par objekta Atpūtas ēku (peldošo namiņu) jaunbūve Usmas ezera piekrastē, nekustamam īpašumam “Jaunpumpuri”, Usmas pagastā, Ventspils novadā, pieguļošajā teritorijā pieņemšanu ekspluatācijā”; 28.12.2020. akts par ēkas pieņemšanu ekspluatācijā, kods 20056350980274, “Par objekta Atpūtas ēku (peldoša namiņa) jaunbūve Usmas ezera piekrastē, nekustamam īpašumam “Jaunpumpuri”, kadastra apzīmējums 9874 004 0188, Usmas pagastā, Ventspils novadā, pieguļošajā daļā pieņemšanu ekspluatācijā”.

⁴⁸² Kadastra apzīmējums 9874 009 0005 001, 9874 009 0005 002, 9874 009 0005 011, 9874 009 0005 003 un 9874 009 0005 004. Pieejams: <https://www.kadastrs.lv/#result>, resurss skatīts 31.05.2021.

⁴⁸³ Pašvaldība lūgusi īpašnieku rakstiskā dokumentā apliecināt solījumu aizvērt “māju-kuģi”. Pieejams: <https://jauns.lv/raksts/zinas/273823-pasvaldiba-lugusi-ipasnieku-rakstiska-dokumenta-apliecinat-solijumu-aizvakt-maju-kuqi>, resurss skatīts 12.01.2021.

⁴⁸⁴ “Māja-kuģis 2” Rīgas brīvostas izpildījumā. Pieejams: <https://www.pietiek.com/raksti/maja-kuqis-2-riqas-brivostas-izpildijuma>, resurss skatīts 12.01.2021.

⁴⁸⁵ Engures novada pašvaldības 09.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

⁴⁸⁶ CSDD informācijas sistēma, kuģošanas līdzekļa informācija, (VK)10/06/2021 15:17:21.

Priekšlikums VARAM

Lai novērstu interpretācijas iespējas publisko ūdeņu ekspluatācijas noteikumu terminoloģijas un attiecīgo normatīvo aktu piemērošanā, atbildīgajai ministrijai precizēt normatīvajos aktos lietoto terminoloģiju.

Priekšlikums Ekonomikas ministrijai

Lai pilnveidotu peldbūvju un peldošu konstrukciju būvniecības un ekspluatācijas uzraudzības procesu, Ekonomikas ministrijai kā par būvniecību atbildīgajai ministrijai sniegt metodoloģisku palīdzību pašvaldību būvvaldēm peldbūvju un peldošu konstrukciju klasifikācijas un būvniecības regulējuma piemērošanā.

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir pārliecināties, ka pašvaldības to teritorijā esošos publiskos ūdeņus apsaimnieko atbilstoši normatīvajiem aktiem un ekonomiski, kā arī nodrošina to pieejamību un rekreācijas iespējas iedzīvotājiem.

Mērķis – publisko ūdeņu apsaimniekošana atbilstoši normatīvajiem aktiem un ekonomiski, kā arī nodrošināta to pieejamība un rekreācijas iespējas iedzīvotājiem.

Juridiskais pamatojums

Atbilstības un lietderības revīzija “Vai pašvaldībās ir nodrošināta normatīvajiem aktiem atbilstoša un ekonomiska publisko ūdeņu pieejamība, nodrošinot rekreācijas iespējas iedzīvotājiem un sekmējot pašvaldības izaugsmi?” ir veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles 2020. un 2021. gada darba plānu un Piektā revīzijas departamenta 2020. gada 28. septembra revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-42/2020.

Revīziju veica revīzijas grupas vadītāji – valsts revidente Anna Bāze un valsts revidents Daniels Cjaputa –, valsts revidente juriste Baiba Jakovļeva (no 2021. gada 4. janvāra) un valsts revidentes Santa Eglīte, Lilita Strode un Ilze Proknere (līdz 2020. gada 4. novembrim).

Revidentu un revidējamās vienības atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem.

Carnikavas, Daugavpils, Engures, Kuldīgas, Līgatnes, Pāvilostas, Rēzeknes, Smiltenes, Tukuma un Ventspils novada un Jūrmalas un Liepājas pilsētas pašvaldības ir atbildīgas par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms un ierobežojums

Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem⁴⁸⁷. Revīzija plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par revīzijas apjomā iekļauto revidējamo vienību – Carnikavas, Daugavpils, Engures, Kuldīgas, Līgatnes, Pāvilostas, Rēzeknes, Smiltenes, Tukuma un Ventspils

⁴⁸⁷ ISSAI 300, ISSAI 3000, ISSAI 3910, ISSAI 3920.

novada un Jūrmalas un Liepājas pilsētas pašvaldību – veiktajiem pasākumiem publisko ūdeņu apsaimniekošanas jomā.

Revīzija veikta par laika posmu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 30. aprīlim.

Revīzijas apjomā iekļautas 12 pašvaldības – Carnikavas, Daugavpils, Engures, Kuldīgas, Līgatnes, Pāvilostas, Rēzeknes, Smiltenes, Tukuma un Ventspils novada un Jūrmalas un Liepājas pilsētas pašvaldība –, izvērtējot, kā tiek veikta publisko ūdeņu apsaimniekošana, tajā skaitā plānošana, projektu realizācija, rekreācijas iespēju nodrošināšana, zvejniecības (arī makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību), kuģošanas un būvniecības procesu organizēšana.

Revīzijas ierobežojumi:

- ņemot vērā tēmas specifiku attiecībā uz ūdensobjektu piederības tiesisko regulējumu, kā arī ar to saistīto jautājumu sarežģītību un plašās diskusijas tēmas ietvaros ES, revīzijā netiek pētīts ūdensobjektu piederības tiesiskais regulējums;
- publisko ūdeņu termins ietver gan iekšzemes ūdeņus, gan arī jūru, taču revīzijā ir ietverti tikai iekšzemes un jūras piekrastes ūdeņi, kas ir pašvaldību pārziņā esoši. Tādējādi revīzijā netiek vērtēti jautājumi, kas saistīti ar zveju jūrā un citām darbībām ārpus piekrastes ūdeņiem;
- vērtējot pašvaldību rīcību publisko ūdeņu vides aizsardzības nodrošināšanā, netiek analizēta pašvaldību darbība konkrētu piesārņojošo vielu ietekmes mazināšanā vai plūdu risku novēršanā, bet ir analizēta rīcība sabiedrībai aktuālākos jautājumos – ūdensobjektu pieejamība un ūdeņu kvalitātes nodrošināšana rekreācijai, zivju resursu aizsardzība (piemēram, zivju ceļu izveide aizsprostotajos upes posmos) u.c.

Revīzija aptver laika posmu no 2019. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 30. aprīlim.

Vērtēšanas kritēriji

Kritēriju vērtēšanas tabulā sniegts vērtējums par visām izlasē iekļautajām pašvaldībām. Kritēriji ņemti no labās prakses un no normatīvajiem aktiem.

Lai noteiktu, vai publisko ūdeņu teritorijas attīstības plānošana ir vērsta uz valsts kopējo mērķu sasniegšanu publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un pašvaldības mērķu sasniegšanu rekreācijas iespēju nodrošināšanā, tika veikts vērtējums pēc 14 kritērijiem, pielietojot punktu sistēmu, kur maksimāli iegūstamais punktu skaits ir 110 punkti.

Pašvaldību rīcību, veicot publisko ūdeņu apsaimniekošanu vai nododot šo funkciju izpildi citai personai, efektivitāte, ekonomiskums un produktivitāte tika vērtēta pēc 10 kritērijiem, pielietojot punktu sistēmu, kur maksimāli iegūstamais punktu skaits ir 110 punkti.

Pašvaldības īstenotās rīcības publisko ūdeņu apsaimniekošanā definēto mērķu (nodrošināt iedzīvotājiem pilnvērtīgas rekreācijas iespējas publisko ūdeņu tuvumā) sasniegšanā tika vērtētas pēc sešiem kritērijiem, pielietojot punktu sistēmu, kur maksimāli iegūstamais punktu skaits ir 70 punkti.

Pašvaldību uzraudzība pār publisko ūdeņu apsaimniekošanu, tajā skaitā pār makšķerēšanu, zvejošanu, kuģošanu un dažāda veida peldobjektu un peldbūvju izveidi un izmantošanu tika vērtēta pēc 12 kritērijiem, pielietojot punktu sistēmu, kur maksimāli iegūstamais punktu skaits ir 120 punkti.

Kopumā pašvaldības tika vērtētas pēc 42 kritērijiem, kur maksimāli iegūstamais punktu skaits ir 410 punkti.

Pašvaldību darbība ir uzskatāma par efektīvu, ja kopvērtējumā ir iegūti 75 % no iespējamā novērtējuma, par daļēji efektīvu – ja kopvērtējumā ir iegūti 25,01 % – 74,99 % no iespējamā novērtējuma, un par neefektīvu – ja ir iegūti mazāk nekā 25 % no iespējamā novērtējuma.

Kopumā ir sasniegti jeb izpildīti astoņi kritēriji, 31 kritērijs ir sasniegts daļēji un trīs kritēriji nav sasniegti un kopējais punktu skaits ir 235 punkti jeb 57 % no iespējamā novērtējuma. Attiecīgi pašvaldību darbība ir uzskatāma par daļēji efektīvu.

Revīzijā novērtēts, ka kopumā ir sasniegti astoņi kritēriji, 31 kritērijs ir sasniegts daļēji un trīs kritēriji nav sasniegti.

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
1. Vai publisko ūdeņu teritorijas attīstības plānošana pašvaldībās ir vērsta uz valsts kopējo mērķu sasniegšanu publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un pašvaldības mērķu sasniegšanu rekreācijas iespēju nodrošināšanā?		

Vai pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietvertas valsts līmeņa un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentos noteiktās prasības, rīcības un uzdevumi valstij noteikto mērķu sasniegšanai publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un pašvaldības mērķu sasniegšanai rekreācijas iespēju nodrošināšanā?

Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ietvertie mērķi atbilst un ir vērsti uz valsts un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu un uzdevumu izpildi publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Lai gan visu izlasē iekļauto pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ietvertie stratēģiskie mērķi kopumā atbilst un ir vērsti uz valsts un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentos noteikto vides kvalitātes mērķu sasniegšanu, tomēr nav tiešā veidā attiecināmi uz publisko ūdeņu vides kvalitātes uzlabošanu.

Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ietvertie uzdevumi un rīcības atbilst un ir vērsti uz valsts un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu un uzdevumu un rīcību izpildi publisko ūdeņu kvalitātes uzlabošanā (piemēram, UBAAP) noteikto rīcību izpildi.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Lai gan no valsts puses nav precīzi noteiktas prasības un sasniedzamie mērķi vides, tajā skaitā publisko ūdeņu, kvalitātes uzlabošanā, vairākas pašvaldības savos plānošanas dokumentos ievēro un ņem vērā stratēģiskos mērķus un veic pasākumus, kas izriet no valsts un reģionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem. Tomēr ne vienmēr stratēģiskie mērķi tiek pārnesti uz konkrētu rīcību un uzdevumiem pašvaldību darbībā, atbilstoši projekti vispār netiek uzsākti vai arī netiek līdz galam īstenoti, un ir pašvaldības, kurās publiskie ūdeņi plānošanas dokumentos nav prioritāte.

Ir apzināti riska ūdensobjekti un noteiktas rīcības to sakārtošanai.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Vairumā izlasē iekļauto pašvaldību ir apzināti riska ūdensobjekti, tomēr vairākas pašvaldības norādīja, ka neveic mērķtiecīgas darbības un rīcības to sakārtošanai.

Arī vērtējot pašvaldību attīstības plānošanas dokumentus kopumā, konstatēts, ka tajos nav norādītas konkrētas darbības risku ūdensobjektu problēmu novēršanai un tām netiek piešķirta prioritāra nozīme pašvaldības līmenī.

Tiek veiktas darbības ūdeņu kvalitātes uzlabošanai (piemēram, bebru dambju likvidēšana, nelikumīgu aizsprostu novākšana, zivju ceļu ap HES izveide).

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Kopumā pašvaldībās tiek plānotas darbības, kas saistītas ar ūdens kvalitātes uzlabošanu, taču veikto darbību (projektu) daudzums, kas saistīts ar ūdens kvalitātes uzlabošanu, ir salīdzinoši neliels attiecībā pret citām pašvaldības veiktajām aktivitātēm, kas nav saistītas ar ūdens resursu kvalitātes uzlabošanu.

Vairumā pašvaldību ūdeņu kvalitātes uzlabošanas darbības tiek veiktas teritorijas apsaimniekošanas ikdienas darbību ietvaros.

Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietverti uz rekreācijas iespēju nodrošināšanu un attīstību vērsti mērķi.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☑ **Kritērijs ir sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 10 punktiem)

Izlasē iekļauto pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietverti mērķi, rīcības un uzdevumi, kas atbilst un ir vērsti uz publisko ūdeņu teritoriju attīstību un labiekārtošanu, tajā skaitā uz rekreācijas iespēju nodrošināšanu un pieejamību.

Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietverti uzdevumi un rīcības, kuras atbilst pašvaldības noteiktajiem mērķiem rekreācijas iespēju nodrošināšanā.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☐ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Lai gan pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir ietverti mērķi, rīcības un uzdevumi, kas atbilst un ir vērsti uz publisko ūdeņu teritoriju attīstību un labiekārtošanu, tajā skaitā uz rekreācijas iespēju nodrošināšanu un pieejamību, tomēr pašvaldību noteiktās rīcības un uzdevumi definēti neskaidri un ne vienmēr tiešā veidā attiecināmi uz rekreācijas iespēju nodrošināšanu.

Vai pašvaldības, izvērtējot projektu idejas saistībā ar publisko ūdeņu teritorijas attīstību un īstenojot šāda veida projektus, ievēro attīstības plānošanas pamatprincipus un labas pārvaldības principus?

Tiek apzinātas iedzīvotāju un citu ieinteresēto pušu vajadzības, tajā skaitā par nepieciešamo labiekārtojuma apjomu.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☑ **Kritērijs ir sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 10 punktiem)

Visas izlasē iekļautās pašvaldības ir apzinājušas iedzīvotāju un citu ieinteresēto pušu vajadzības.

Projekti tiek prioritizēti un īstenoti, balstoties uz noskaidrotajām iedzīvotāju un citu ieinteresēto pušu vajadzībām, vai ir cita, bet vienota kārtība, kādā pašvaldība prioritizē projektus.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☐ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Lai gan iedzīvotāju un ieinteresēto pušu aptaujas pašvaldībās tiek veiktas, taču ne vienmēr projekti tiek prioritizēti, balstoties uz aptaujās noskaidrotajām vajadzībām. Daļa pašvaldību nenosaka par prioritāriem tos mērķus un uzdevumus, kas izriet no aptauju un sabiedriskās apspriešanas rezultātiem.

Pašvaldībās ir vienota pieeja projektu ideju izvērtēšanā – ir izstrādāta un apstiprināta projektu ideju izvērtēšanas kārtība vai cita

☐ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

veida dokuments, kurā noteikta darbību secība projektu ideju izvērtēšanā.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

- Īstenotajos projektos ir ietverti konkrēti mērķi.
- Īstenotajos projektos ir ietvertas konkrētas rīcības un uzdevumi.
- Īstenotajiem projektiem ir noteikti konkrēti izmērāmie rezultātīvie rādītāji.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

Revīzijā izvirzītais kritērijs ir sasniegts tikai vienā izlases pašvaldībā – Kuldīgas novada pašvaldībā.

Pārējās izlasē iekļautās pašvaldības veic projektu ideju izvērtēšanu ikgadējās plānošanas un budžeta sastādīšanas ietvaros, tomēr tām nav apstiprināta vienota kārtība.

🕒 **Kritēriji sasniegti daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Pašvaldības attīstības plānošana kopumā netiek īstenota atbilstoši attīstības plānošanas pamatprincipiem.

Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos nav ietverti konkrēti mērķi ar izmērāmiem sasniedzamajiem rādītājiem, līdz ar to arī rīcības un uzdevumi ir definēti ļoti vispārīgi, un tas liedz novērtēt pašvaldību veiktās darbības un sasniegtos rezultātus.

Vai pašvaldībām ir izstrādāta attīstības programmas īstenošanas rezultātu uzraudzības sistēma, pašvaldības to ievēro, kā rezultātā tiek veicināta uzdevumu un rīcību izpilde un mērķu sasniegšana ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un rekreācijas iespēju nodrošināšanā?

- Pašvaldībām ir sistēma vai vadlīnijas, kā tiek uzraudzītas pašvaldību darbības un īstenotie projekti un to atbilstība attīstības programmā noteiktajam.
- Pašvaldība veic darbības atbilstoši savai noteiktajai uzraudzības sistēmai un veicina mērķu, uzdevumu un rīcību izpildi ūdeņu kvalitātes uzlabošanā un rekreācijas iespēju nodrošināšanā.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritēriji sasniegti daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Lai gan pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ir atrunāta kārtība, kādā tiek uzraudzītas pašvaldību darbības un īstenotie projekti un to atbilstība attīstības programmā noteiktajam, tikai piecas⁴⁸⁸ no izlasē iekļautajām 12 pašvaldībām ievēro noteikto uzraudzības kārtību un uzraudzības veikšanas principus. Savukārt pārējās pašvaldībās uzraudzība netiek īstenota atbilstoši pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos noteiktajai kārtībai, tajā skaitā netiek ievērota uzraudzības ziņojumu izstrādāšanas regularitāte un forma, kādā noteikts apkopot rezultātus.

2. | Vai pašvaldību rīcība, veicot publisko ūdeņu apsaimniekošanu vai nododot šo funkciju izpildi citai personai, ir efektīva, ekonomiska un produktīva?

Vai pašvaldību noslēgtajos publisko ūdeņu apsaimniekošanas līgumos un/vai gada darba plānos noteiktajos darba uzdevumos ir ietverti efektivitātes rādītāji un tiek vērtēta to sasniegšana?

Līgumos vai darba plānos ir ietverti konkrēti un terminēti sasniedzamie mērķi.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Deviņas no 12 izlasē iekļautajām pašvaldībām ir ietvērušas darba plānos un līgumos konkrētus un terminētus sasniedzamos mērķus, tomēr atsevišķos gadījumos šie mērķi noteikti vispārīgi.

⁴⁸⁸ Jūrmalas un Liepājas pilsētas, Līgatnes, Smiltenes un Tukuma novada pašvaldība.

Gadījumos, kad publisko ūdeņu apsaimniekošanu teritorijas apsaimniekošanas ietvaros veic pašvaldību iestādes, netiek izstrādāti darba plāni.

Līgumos vai darba plānos ir noteikti veicamie uzdevumi, to izpildes apjoms (tajā skaitā kvalitāte).

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Deviņas no 12 izlasē iekļautajām pašvaldībām ir ietvērušas darba plānos un līgumos veicamos uzdevumus un to izpildes apjomu, atsevišķos gadījumos ir noteikti vispārīgi uzdevumi, bet nav noteikti izmērāmi izpildes rādītāji.

Gadījumos, kad publisko ūdeņu apsaimniekošanu teritorijas apsaimniekošanas ietvaros veic pašvaldību iestādes, netiek izdalīts finansējuma apmērs konkrēti publisko ūdeņu apsaimniekošanai, bet tas tiek ietverts iestādes kopējā teritorijas apsaimniekošanas budžetā.

Vai pašvaldību rīcība, nododot publisko ūdeņu apsaimniekošanu citai personai, ir ekonomiska un produktīva, un vai noslēgtie līgumi paredz ekonomiski izdevīgākos noteikumus – tiek gūti potenciāli lielākie ieņēmumi un nerodas papildu izdevumi?

Ir izstrādāts iekšējais normatīvais akts.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Rūpnieciskā zveja tiek organizēta deviņās izlasēs iekļautajās pašvaldībās, tomēr piecas no tām⁴⁸⁹ nav izstrādājušas to administratīvajā teritorijā esošajos iekšējos ūdeņos komerciālajai zvejai piešķiramo rūpnieciskās zvejas limitu sadales kārtību.

Tiek rīkoti ūdenstilpes nomas konkursi (viena pretendenta gadījumā un/vai iznomājot komerciāliem mērķiem – sertificēta vērtētāja vērtējums) vai rūpnieciskās zvejas tiesību nomas izsoles.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Lai gan divas pašvaldības⁴⁹⁰ atsevišķos gadījumos ir rīkojušas ūdenstilpes nomas konkursus, pārējos gadījumos, kad ūdenstilpes izmantotas saimnieciskajai darbībai, ūdenstilpes nomas konkursi nav organizēti.

Turklāt atsevišķos gadījumos, kad tas būtu nepieciešams, netiek piesaistīts sertificēts vērtētājs nomas maksas vērtējuma sniegšanai, vērtējumi nav aktuāli, tajos iekļauta neatbilstoša informācija un vienā pašvaldībā⁴⁹¹ tiek piemērota dažāda pieeja.

⁴⁸⁹ Carnikavas, Engures, Kuldīgas, Pāvilostas un Smiltenes novada pašvaldība.

⁴⁹⁰ Jūrmalas pilsētas un Ventspils novada pašvaldība.

⁴⁹¹ Liepājas novada pašvaldība.

Ir ietverta informācija par veicamajiem dabas aizsardzības, kontroles un zivju resursu papildināšanas pasākumiem.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☑ **Kritērijs ir sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 10 punktiem)

Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību nolikumos ir ietverta informācija par veicamajiem dabas aizsardzības, kontroles un zivju resursu papildināšanas pasākumiem.

Ir noteikti nomnieka veicamie ūdenstilpes apsaimniekošanas pasākumi un to finansēšanas avoti.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☑ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Izlasē iekļauto pašvaldību licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizēšanas nolikumos ir noteikti veicamie ūdenstilpes apsaimniekošanas pasākumi un to finansēšanas avoti.

Arī ūdenstilpes nomas līgumos ir noteikti veicamie ūdenstilpes apsaimniekošanas pasākumi un to finansēšanas avoti, tomēr vairākos gadījumos ūdenstilpes nomas līgumu vietā kļūdaini ir noslēgti zemes nomas līgumi, attiecīgi neietverot apsaimniekošanas pasākumus un finansēšanas avotus.

Līgums noformēts atbilstoši būtībai (deleģējuma līgums, pakalpojuma līgums, ūdenstilpes nomas līgums).

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☑ **Kritērijs ir sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 10 punktiem)

Pašvaldībās līgumi ir noformēti atbilstoši būtībai, tomēr divos gadījumos⁴⁹² noslēgtie līgumi ir juridiski nekorekti un tajos nav pietiekoši plaši definētas pušu tiesības un pienākumi.

Vai pašvaldību publisko apsaimniekošanas sniedzot pakalpojumus, ekonomiska?

rīcība, ūdeņu ietvaros maksas ir

Ir noteikta pakalpojumu maksas tarifu noteikšanas metodika.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☑ **Kritērijs ir sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 10 punktiem)

Pašvaldības ir izstrādājušas pakalpojumu maksas apmēra noteikšanas metodiku, tomēr tā ne vienmēr tiek piemērota sniegto pakalpojumu maksas noteikšanai.

Visiem sniegtajiem pakalpojumiem ir noteikta ekonomiski pamatota maksa.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☒ **Kritērijs nav sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 0 punktiem)

Revīzijā, vērtējot pašvaldību sniegtos maksas pakalpojumus, konstatēts, ka tikai Daugavpils novada pašvaldībā pakalpojumu maksa ir ekonomiski pamatota.

⁴⁹² Engures un Smiltenes novada pašvaldība.

Apstiprinātās maksas tiek regulāri pārskatītas un aktualizētas.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 20 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 10 punktiem)

No sešām pašvaldībām⁴⁹³, kuras publisko ūdeņu apsaimniekošanas ietvaros sniedz maksas pakalpojumus, divās pašvaldībās⁴⁹⁴ pakalpojumu maksa nav pārskatīta un aktualizēta ilgāk nekā divus gadus.

3. | Vai pašvaldību īstenotās rīcības publisko ūdeņu apsaimniekošanā sasniedz paredzēto mērķi – nodrošināt iedzīvotājiem pilnvērtīgas rekreācijas iespējas publisko ūdeņu tuvumā?

Vai pašvaldībās ir apkopota, viegli pieejama, pilnīga un precīza informācija par rekreācijas iespējām pie publiskajiem ūdeņiem, tajā skaitā informācija par nepieciešamajām atļaujām, licencēm un citiem noteikumiem?

Pašvaldību mājaslapās ir sniegta pārskatāma informācija par pludmalēm un peldvietām, to aprīkojumu, piedāvājumu, tajā skaitā par maksšķerēšanas un zvejošanas iespējām, saistošie noteikumi par licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizēšanu, tajā skaitā licenču maksa, komerciālajai zvejai piešķiramo zvejas limitu sadales kārtība, un informācija par dabas takām un citām atpūtas iespējām.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Visām izlasē iekļautajām pašvaldībām mājaslapās ir tūrisma sadaļa, tomēr kopumā vienkopus nav pieejama informācija par publisko ūdenstilpju, pludmaļu, oficiālo un neoficiālo peldvietu sasniedzamību, pieejamību, iekārtojumu, publiskos informācijas resursos nav norādītas konkrētas atļautās maksšķerēšanas, kā arī zemūdens medību un vēžošanas vietas, tajā skaitā nav norādīta informācija par ierīkotajām vietām, kur var pievest un nolaist ūdenī laivas vai citus peldlīdzekļus un kurās ūdenstilpēs var nodarboties ar ūdenssporta veidiem.

Informācija ir viegli atrodama, pilnīga un precīza*.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Licencētā maksšķerēšana, vēžošana un zemūdens medības tiek organizētas deviņās pašvaldībās⁴⁹⁵. Visu šo pašvaldību mājaslapās ir ievietoti saistošie noteikumi par licencētās maksšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību organizēšanu.

Rūpnieciskā zveja arī tiek organizēta deviņās pašvaldībās⁴⁹⁶. Tomēr tikai četrās⁴⁹⁷ ir izstrādāta un mājaslapā ievietota zvejas limitu sadales kārtība, attiecīgi informācija par rūpnieciskās zvejas iespējām ir pieejama tikai šo pašvaldību mājas lapās.

⁴⁹³ Liepājas un Jūrmalas pilsētas, Daugavpils, Engures, Līgatnes un Pāvilostas novada pašvaldība.

⁴⁹⁴ Līgatnes un Pāvilostas novada pašvaldība.

⁴⁹⁵ Jūrmalas un Liepājas pilsētas, Daugavpils, Engures, Kuldīgas, Līgatnes, Smiltenes, Tukuma un Ventspils novada pašvaldība.

⁴⁹⁶ Liepājas pilsētas, Carnikavas, Daugavpils, Engures, Kuldīgas, Pāvilostas, Rēzeknes, Smiltenes un Ventspils novada pašvaldība.

⁴⁹⁷ Liepājas pilsētas, Daugavpils, Rēzeknes, Ventspils novada pašvaldība.

Nemot vērā to, ka pašvaldības vairākos gadījumos nerīko ūdenstilpes nomas konkursus, nav pieejama visa normatīvajā aktā noteiktā⁴⁹⁸ ar ūdenstilpes nomas konkursa norisi un noslēgto ūdenstilpes nomas līgumu saistītā publiskojamā informācija.

Vai ūdenstilpei ir nodrošināts pietiekams, drošs un iedzīvotāju rekreācijas un piekļuves vajadzībām atbilstošs labiekārtojuma apjoms un kvalitāte?

Ir izvietotas informatīvās zīmes.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☺ **Kritērijs ir sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 10 punktiem)

Kopumā izlasē iekļautajās pašvaldībās ir izvietotas nepieciešamās informatīvās zīmes, tajā skaitā ir izvietotas informatīvās zīmes par atpūtas iespējām konkrētā ūdenstilpē, par licencēto makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medībām un citiem pakalpojumiem saistībā ar makšķerēšanu un zvejniecību.

Dabā apsekojot pašvaldību ūdenstilpes, konstatēts, ka dažos gadījumos tajās nav izvietotas informatīvās zīmes par licencēto makšķerēšanu, vēžošanu un zemūdens medībām attiecīgajā objektā, tomēr pašvaldības norādīja, ka tas ir plānots un tiks izvietotas informatīvās zīmes šajos objektos.

Ir nodrošināta pieeja pie ūdenstilpes (ir piebraucamais ceļš, stāvlaukums, vieta, kur nolaist ūdenī laivu).

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☺ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Vairākas pašvaldības, kā arī NVO revīzijā norādīja, ka nav nodrošināta vai ir apgrūtināta pieeja pie ūdenstilpēm, piemēram, nav pieejas personām ar funkcionāliem traucējumiem, nav pieejamas laivu nolaišanas vietas.

Izlasēs kārtībā apmeklējot pašvaldību publiskās peldvietas un dabas tūrisma objektus, netika konstatēti ierobežojumi piekļuvei ūdenstilpēm: ir nodrošināta pieeja – ierīkoti piebraucamie ceļi un autostāvvietas.

Peldvietās ir pieejams glābšanas dienests, izveidotas nodalītas atpūtas zonas u.tml.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 20 punktiem)

☺ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 10 punktiem)

Glābšanas dienesta un inventāra esamība peldvietās nav obligāta (tikai oficiālajās peldvietās tiek norādīta šāda labiekārtojuma nepieciešamība pēc pašvaldības vērtējuma).

Izlasēs kārtībā apmeklējot pašvaldību oficiālās un populārākās peldvietas, konstatēts, ka oficiālajās peldvietās tiek nodrošināts glābšanas dienests un drošības inventārs, tiek nodalītas

⁴⁹⁸ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 29., 32., 35. punkts un 67.3. un 67.4. apakšpunkts.

atpūtas zonas, tomēr pārējās peldvietās tas netiek nodrošināts.

Ir ierīkoti vismaz pamata labiekārtojuma elementi**.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☉ **Kritērijs ir sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 10 punktiem)

Kritērija vērtēšanā tika vērtētas pašvaldību oficiālās un populārākās peldvietas. Izlasē iekļauto pašvaldību publiskajās peldvietās kopumā ir izvietoti pamata labiekārtojuma elementi – laipas vai cita veida noejas līdz ūdenstilpei, pārgērbšanās kabīnes, tualetes, soliņi un atkritumu urnas.

4. | Vai pašvaldība veic pietiekamu uzraudzību pār publisko ūdeņu apsaimniekošanu, tajā skaitā pār makšķerēšanu, zvejošanu, kuģošanu un dažāda veida peldobjektiem un peldbūvēm?

Vai pašvaldības nodrošina veikto darbu apjoma un kvalitātes uzraudzību, lai publiskie ūdeņi tiktu pienācīgi apsaimniekoti un tiktu sasniegti izvirzītie mērķi publisko ūdeņu apsaimniekošanā (tiek kontrolēta līgumos vai darba plānos noteikto darba uzdevumu izpilde gan kvalitātes, gan finansiālā ziņā)?

Tiek pieprasītas un saņemtas atskaites no darbu veicējiem par veikto darbu apjomu un kvalitāti.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☉ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Septiņas⁴⁹⁹ no 12 izlasē iekļautajām pašvaldībām pieprasa un saņem atskaites par veikto darbu apjomu un kvalitāti. Gadījumos, kad publisko ūdeņu apsaimniekošanu teritorijas apsaimniekošanas ietvaros veic pašvaldību iestādes, netiek gatavotas atskaites par paveikto vai tās ir formālas.

Tiek pieprasītas un saņemtas finanšu atskaites no darbu veicējiem.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☉ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Astoņas⁵⁰⁰ no 12 izlasē iekļautajām pašvaldībām pieprasa un saņem finanšu atskaites no darba veicējiem, tomēr daļai finanšu atskaitēs ir nepietiekama informācija.

Tiek veiktas pārbaudes dabā, lai pārliccinātos par veiktajiem darbiem.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

☉ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Pēc pašvaldību sniegtās informācijas, kopumā izlasē iekļautās pašvaldības veic publisko ūdeņu apsekošanu un pārbaudes dabā, tomēr šīs darbības netiek dokumentētas.

⁴⁹⁹ Jūrmalas un Liepājas pilsētas, Carnikavas, Kuldīgas, Rēzeknes, Tukuma un Ventspils novada pašvaldība.

⁵⁰⁰ Jūrmalas un Liepājas pilsētas, Carnikavas, Engures, Kuldīgas, Rēzeknes, Tukuma un Ventspils novada pašvaldība.

Vai pašvaldības veic pietiekamu uzraudzību pār licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību, rūpnieciskās zvejas un ar šo darbību saistīto noteikumu ievērošanu?

Organizētāji iesniedz atskaites pašvaldībai un valsts institūcijām (piemēram, LAD, VVD), uzrādot ieņēmumus no licenču pārdošanas.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Kopumā licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medību, kā arī rūpnieciskās zvejas organizētāji iesniedz valsts institūcijām atskaites, tomēr par licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdēns medībām:

- divu pašvaldību⁵⁰¹ organizētāji nav iesnieguši atskaites valsts institūcijām;
- trīs pašvaldību⁵⁰² organizētāji atskaites iesnieguši ar nokavēšanos – neievērojot normatīvajos aktos noteiktos termiņus.

Turklāt pašvaldības tām iesniegtās atskaites, revidentu ieskatā, ir saskaņojušas formāli vai nav vispār saskaņojušas – par to liecina nepilnīgi norādītā informācija atskaitēs, kur netiek norādīti ieņēmumi no licenču pārdošanas un Zivju fondā ieskaitāmā daļa.

Organizētāja rīcībā atlikušie ieņēmumi tiek izmantoti saskaņā ar nolikumā vai līgumā ar pašvaldību noteiktajiem mērķiem, tajā skaitā zivju resursu ilgtspējīgai nodrošināšanai.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

🕒 **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Lai gan ūdenstīlpēs, kurās tiek organizēta licencētā makšķerēšana, vēžošana un zemūdēns medības, tiek veikta zivju resursu atjaunošana, tomēr tika konstatēts, ka pašvaldības neveic dokumentētas kontroles procedūras, lai gūtu pārlicību, ka ūdenstīlpes nomnieki gūto ieņēmumu daļu no licencētās makšķerēšanas izlieto atbilstoši nolikumā noteiktajiem mērķiem.

Ir noteikti atbildīgie un tiek veiktas pārbaudes dabā, lai pārlicinātos, vai ir iegādātas makšķerēšanas kartes un licences, rūpnieciskās zvejas tiesību izmantošanas atļaujas, netiek veiktas neatļautas darbības.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 20 punktiem)

🕒 **Kritērijs ir sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 20 punktiem)

Kopumā pašvaldībās ir noteiktas atbildīgās personas, kā arī tiek veikta sadarbība ar valsts institūcijām, piemēram, Valsts policiju, VVD, DAP, kā arī šīs darbības tiek dokumentētas.

Vai ir nodrošināta pašvaldību teritorijās esošo publisko ūdeņu ūdensobjektu ekspluatācijas komercvajadzībām uzraudzība?

Ir izstrādāta kārtība un noteikti atbildīgie.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

⊗ **Kritērijs nav sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 0 punktiem)

Lai gan pašvaldības nosaka dažādus kuģošanas un publisko ūdeņu izmantošanas komercvajadzībām ierobežojumus, tikai Carnikavas novada pašvaldība iesniedza

⁵⁰¹ Daugavpils un Engures novada pašvaldība.

⁵⁰² Daugavpils, Engures un Ventspils novada pašvaldība.

apstiprinātu pašvaldības policijas darba plānu, kurā paredzēta šāda uzraudzība pašvaldības policijas kompetences ietvaros.

Pašvaldības mājaslapā ir publiskota informācija par iznomātajām un/vai iznomāšanai paredzētajām ūdenstilpēm.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

⊗ **Kritērijs nav sasniegts.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 0 punktiem)

Nevienas pašvaldības mājaslapā nav publiskota visa normatīvajā aktā⁵⁰³ noteiktā ar ūdenstilpes nomas konkursa norisi un ūdenstilpes nomas līgumu slēgšanu saistītā publiskojamā informācija.

- Ir noslēgti nomas līgumi;
- Ir saņemtas atļaujas un saskaņojumi.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

⊙ **Kritēriji sasniegti daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Lai gan pašvaldību administratīvajās teritorijās esošās ūdenstilpes tiek izmantotas peldbūvju izvietošanai, peldošu konstrukciju ekspluatācijai un saimnieciskai darbībai, sniedzot ar kuģošanu un izklaidi uz ūdens saistītus pakalpojumus, tomēr pašvaldības ar komersantiem nav noslēgušas ūdenstilpju nomas līgumus, attiecīgi nav saskaņojušas darbības ūdenstilpēs.

Ir izstrādāti un noslēgtajiem ūdenstilpes nomas līgumiem pievienoti ūdenstilpes vai ūdensobjekta ekspluatācijas noteikumi.

(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot līdz 10 punktiem)

⊙ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Lai gan pašvaldību administratīvajās teritorijās esošās ūdenstilpēs notiek komerciālā darbība, tomēr sešu pašvaldību⁵⁰⁴ vairākām ūdenstilpēm nav izstrādāti un/ vai nomas līgumiem nav pievienoti ūdenstilpes ekspluatācijas noteikumi. Turklāt vienas pašvaldības⁵⁰⁵ ūdenstilpē tiek organizēta licencētā makšķerēšana, bet nav izstrādāti zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi, kā arī vairākos gadījumos šie noteikumi ir neaktuāli.

Tiek dokumentēti veiktie pasākumi, lai novērstu nesaskaņotu un nelikumīgu saimniecisko darbību un būvniecību (veiktas saņemto atļauju pārbaudes), tajā skaitā veiktās pārbaudes dabā.

⊙ **Kritērijs sasniegts daļēji.**

(kritērija izpilde novērtēta ar 5 punktiem)

Tikai trijās pašvaldībās⁵⁰⁶ tiek dokumentēti veiktie pasākumi, tajā skaitā pārbaudes dabā, lai novērstu nesaskaņotu un nelikumību saimniecisko darbību un būvniecību.

⁵⁰³ MK 11.08.2009. noteikumu Nr. 918 "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību" 29., 32., 35. punkts un 67.3. un 67.4. apakšpunkts.

⁵⁰⁴ Liepājas pilsētas, Carnikavas, Līgatnes, Pāvilostas, Smiltenes, Ventspils novada pašvaldība.

⁵⁰⁵ Tukuma novada pašvaldība.

⁵⁰⁶ Liepājas un Jūrmalas pilsētas un Rēzeknes novada pašvaldība.

*(Kritērija izpilde vērtēta – piešķirot
līdz 10 punktiem)*

* Ir uzrādīta visa ar jomu saistītā informācija (tajā skaitā pašvaldību iekšējie normatīvie akti, cenrāži, samaksas kārtība un iespējamie veidi u.c.) un attiecināmos tiesību aktos noteiktais.

** Piekļuve (piebrauktuve) pludmalei, laipas (noejas uz pludmali), soliņi, pārgērbšanās kabīnes, tualetes, informatīvās zīmes un atkritumu urnas.

Revīzijas metodes

Revīzijā izmantotas šādas galvenās metodes:

- izvērtēti starptautiskā līmeņa normatīvie akti, kas reglamentē publisko ūdeņu pārvaldību;
- izvērtēti nacionālā un reģionālā līmeņa normatīvie akti, kas reglamentē vispārējus teritorijas attīstības plānošanas un apsaimniekošanas principus, kā arī jomu reglamentējošie normatīvie akti;
- analizēti pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti, ar tās īstenošanu un uzraudzību saistītās darbības;
- analizētas pašvaldību veiktās darbības publisko ūdeņu apsaimniekošanā, tajā skaitā, rekreācijas iespēju nodrošināšanā, zvejniecības (arī makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību), kuģošanas un būvniecības procesu organizēšanā;
- veiktas intervijas ar revidējamo vienību un citiem jomā iesaistīto institūciju (piemēram, VARAM, VVD, DAP, LAD, LVM, CSDD, LJA un dažādu NVO) pārstāvjiem;
- analizēti veikto aptauju rezultāti;
- izvērtēta pašvaldību mājaslapās atrodamā informācija, publiskos resursos atrodamā informācija, tajā skaitā statistiskā informācija, kā arī dažādi pētījumi par jomas aktuāliem jautājumiem.

Sektora vadītājs

Jānis Lielkalns

Departamenta direktors

Edgars Korčagins

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Termini un skaidrojumi

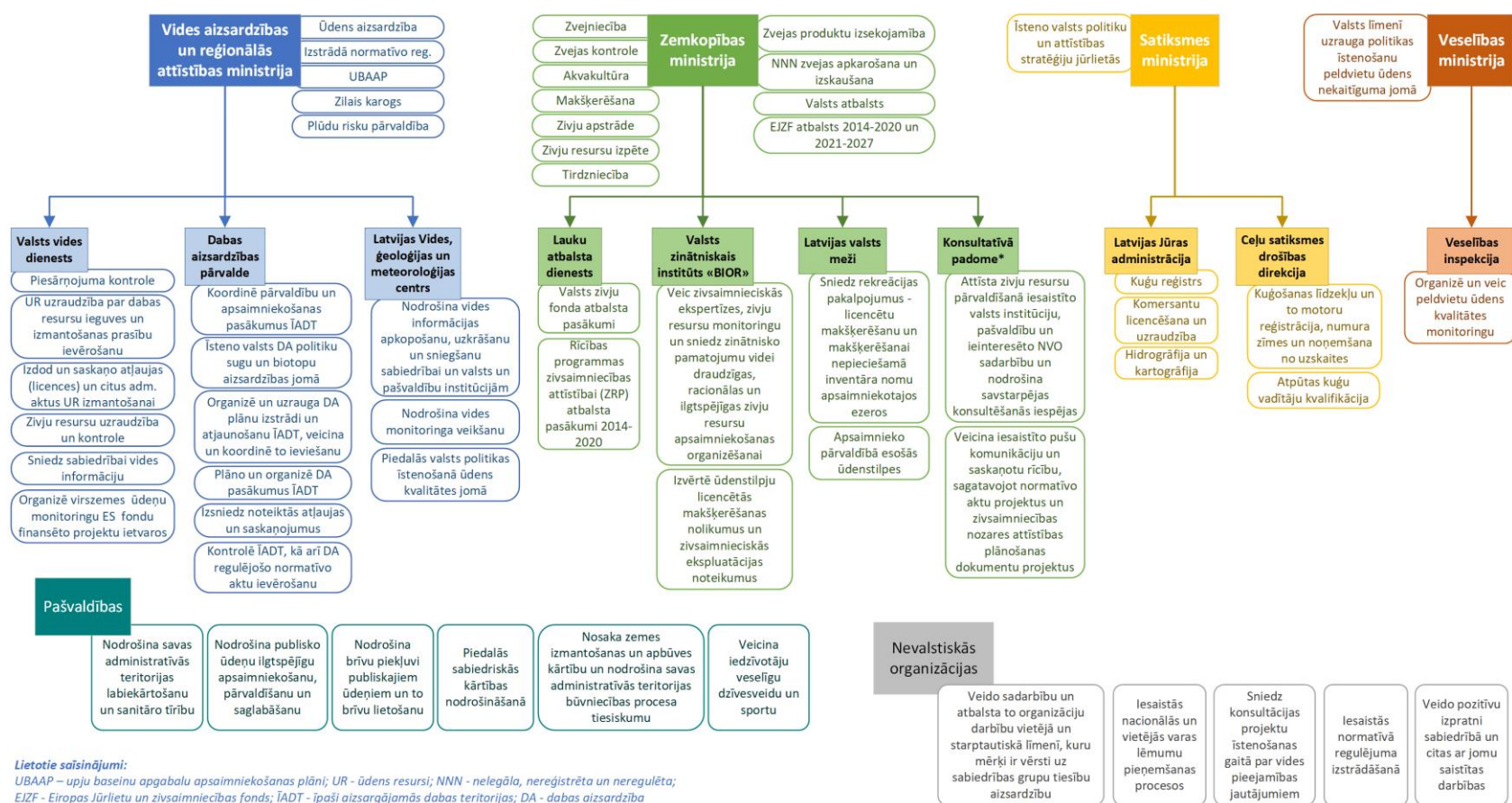
Saīsinājums/termins	Skaidrojums
Apeirons	Nodibinājums Invalīdu un viņu draugu apvienība “Apeirons”
BIOR	Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts “BIOR”
BVKB	Būvniecības valsts kontroles birojs
Cita persona	Šīs revīzijas kontekstā – fiziska persona, juridiska persona, NVO u.c., kas nav pati pašvaldība
CSDD	Ceļu satiksmes drošības direkcija
DAP	Dabas aizsardzības pārvalde
Direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā
ES	Eiropas Savienība
HES	Hidroelektrostacija
ĪADT	Īpaši aizsargājamā dabas teritorija
Kuģu reģistrs	Latvijas Kuģu reģistrs
LAD	Lauku atbalsta dienests
LIAS 2030	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam
LJA	Latvijas Jūras administrācija
LPS	Latvijas Pašvaldību savienība
LVM	Latvijas valsts meži
MK	Ministru kabinets
NAP 2020	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020. gadam

NĪVKIS	Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēma
NVO	Nevalstiskās organizācijas
Oficiālā peldvieta	MK 28.11.2017. noteikumu Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība" 1. vai 2. pielikumā iekļauta peldvieta
Peldobjekti	Šīs revīzijas kontekstā – peldmājas un peldošas konstrukcijas, tajā skaitā peldlīdzekļi
Peldlīdzekļi	Šīs revīzijas kontekstā – kuģošanas līdzekļi, kā arī laivas un citi ūdens transportlīdzekļi
Peldvieta	Peldēšanai paredzēta peldvietu higiēnas prasībām atbilstoša vieta, kas atrodas jūras piekrastē vai pie iekšzemes ūdeņiem un kas ietver noteiktu labiekārtotu sauszemes daļu un peldvietas ūdens daļu, ko cilvēki izmanto atpūtai peldsezonas laikā
Pilnīgums (informācijas pieejamības aspektā)	Ir uzrādīta visa ar jomu saistītā informācija (tajā skaitā pašvaldību iekšējie normatīvie akti, cenrāži, samaksas kārtība un iespējamie veidi u.c.) un attiecināmos tiesību aktos noteiktais
Pludmale	Jūras krasta sauszemes daļa starp ūdens līmeni un vietu, kur sākas dabiskā sauszemes veģetācija
Publisko ūdeņu apsaimniekošana	Šīs revīzijas kontekstā vērtēts viens no publisko ūdeņu pārvaldības aspektiem
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
Sabiedriskais vides inspektors	Pašvaldību pilnvarota persona zivju resursu aizsardzībai un uzraudzībai iekšējos ūdeņos un jūras piekrastē
SEZ	Speciālā ekonomiskā zona
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
UBAAP	Ūpu baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni
Ūdenstilpe	Dabiski izveidojies vai mākslīgi izveidots, ar ūdeni pildīts reljefa pazeminājums (piemēram, jūra, ezers, upe, kanāls); ūdens kopums šādā reljefa pazeminājumā
Ūdensobjekts	Nodalīts un nozīmīgs virszemes ūdens hidrogrāfiskā tīkla elements: ūdenstece (upe, strauts, kanāls vai to daļa), ūdenstilpe (ezers, dīķis, ūdenskrātuve vai to daļa), kā arī pārejas ūdeņi vai piekrastes ūdeņu posms
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VVD	Valsts vides dienests

Zivju fonds

Valsts zivju fonds

1. pielikums. Publisko ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas jomā iesaistītās institūcijas un to pienākumi

Lietotie saīsinājumi:

UBAAP – upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni; UR - ūdens resursi; NNN - nelegāla, neregistrēta un neregulēta; EJZF - Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds; ĪADT - īpaši aizsargājamās dabas teritorijas; DA - dabas aizsardzība

*Latvijas Iekšējo un Jūras piekrastes ūdeņu resursu ilgtspējīgas izmantošanas un pārvaldības konsultatīvā padome

2. pielikums. Aplēses

Ventspils novada peldošo namiņu nomas maksas aplēse

Periods	Sertificēta vērtētāja nomas maksas aprēķins un izmantotie dati ⁵⁰⁷		Revidentu veiktā aplēse saskaņā ar revidentiem iesniegto un publiski pieejamo informāciju ⁵⁰⁸		
	Piestātne	Peldošais namiņš	Piestātne	Peldošais namiņš	Starpības starp vērtētāja aprēķinu un revidentu aplēsi
1	2	3	4	5	6=5-3
Gada sezona (mēnešos)	6	3	6	6	X
Gada sezona (dienās)	N/A	N/A	X	183	X
Iznomājamo vienību skaits (sezonā)	5	N/A	5	2	X
Piestātnes nomas maksa sezonā (euro)	70	X	70	X	X
Peldoša namiņa nomas maksa dienā (euro)	X	70	X	70	X
Potenciālie ieņēmumi sezonā (euro)	350	21000	350	25620	X
Noslodze % (saskaņā ar vērtētāja pieņēmumu)	90 %	30 %	90 %	30 %	X
Revidentu aplēstie potenciālie ieņēmumi (euro)	X	X	315	7686	X
Potenciālie bruto ieņēmumi sezonā (euro)	6615		8001		1386
Potenciālie izdevumi (summas saskaņā ar vērtētāja piemērotajām vērtībām)	% no ieņēmumiem	euro	% no ieņēmumiem	euro	X
Piestātnes izveides izmaksas (sadalītas izmaksas gadā)	62,48 %	4133,33	51,66 %	4133,33	X
NĪ nodoklis apskatāmajam īpašumam (plānotais)	0,00 %	0,03	0,00 %	0,03	X
NĪ nodoklis piekrītošai zemes gabala daļai	0,67 %	44,64	0,56 %	44,64	X
Apsardze (attiecināta uz piestātnes daļu)	4,54 %	300	3,75 %	300,00	X
Piestātnes pārvaldnieks	18,14 %	1200	15,00 %	1200,00	X

⁵⁰⁷ Komersanta 06.06.2016. atzinums par daļas nekustamā īpašuma (zem ūdens) Ventspils novads, Usmas pagasts "Usmas ezers" iespējamo nomas maksu.

⁵⁰⁸ Komersanta 06.06.2016. atzinums par daļas nekustamā īpašuma (zem ūdens) Ventspils novads, Usmas pagasts "Usmas ezers" iespējamo nomas maksu, Ventspils novada pašvaldības 20.11.2020. elektroniskā pasta vēstule, Ventspils novada domes 30.06.2016. lēmums "Par Usmas ezera daļas iznomāšanu peldbūvju uzturēšanai" (protokols Nr. 74, 19. §), Ventspils novada pašvaldības un komersanta 08.02.2017. Usmas ezera (daļas) nomas līgums, Ventspils novada pašvaldības un komersanta 09.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums PB/9874-3, Ventspils novada pašvaldības un komersanta 09.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums PB/9874-4, Ventspils novada pašvaldības un komersanta 02.05.2019. Usmas ezera (daļas) nomas līgums PB/9874-2, Ventspils novada pašvaldības un komersanta 30.01.2020. Usmas ezera (daļas) nomas līgums PB/9874-5.

Ekspluatācijas izdevumi, uzturēšana, sīkie remonts	2,27 %	150	1,87 %	150,00	X
Potenciālie izdevumi kopā	88,10 %	5828,01	72,84 %	5828,00	X
Tīrā peļņa		786,99		2173,00	1386,01
Zemes gabala/ūdens īpašnieka peļņas sadalījums % (saskaņā ar vērtētāju)	50,00 %		50,00 %		X
Potenciālā nomas maksa gadā (euro)		393,50		1086,50	693,00
Izmājāmā platība (m²)		N/A		217	X
Potenciālā nomas maksa gadā par m², bez PVN (euro)		1,81		5,01	3,2

Iespējamo negūto nomas ieņēmumu aplēse

Nomnieks (līguma noslēgšanas datums)	X	X	Izmātā ūdenstilpes platība m²	Nomas līguma darbības termiņš periodā no 01.01.2019. līdz 31.12.2020. (noapaļojot pilnos mēnešos)	Aplēstie Ventspils novada pašvaldības iespējamie negūtie ieņēmumi periodā no 01.01.2019. līdz 31.12.2020. KOPĀ (euro)
Komersants 1 (08.02.2017.)	X	X	217	24	1388,80
Komersants 2 (02.05.2019.)	X	X	600	20	3200,00
Komersants 3 (09.05.2019.)	X	X	121	20	645,33
Komersants 4 (09.05.2019.)	X	X	121	20	645,33
Komersants 5 (30.01.2020.)	X	X	121	11	354,93
KOPĀ	X	X	1180	95	6234,39

Komersanta veiktās iemaksas Zivju fondā

Zivju fondā iemaksājamā daļa, no iegūtajiem līdzekļiem, % ⁵⁰⁹	Realizēto licenču kopsumma, 2019. gada 2. pusgads, euro ⁵¹⁰	Realizēto licenču kopsumma, 2020. gada 1. pusgads, euro ⁵¹¹	Realizēto licenču kopsumma, 2020. gada 2. pusgads, euro ⁵¹²	Iemaksājamā summa Zivju fondā, euro	Iemaksāts Zivju fondā, 21.01.2021, euro ⁵¹³	Starpība
1	2	3	4	5=(2+3+4)*1*0,01	6	7=6-5
30	3642,96	3237,39	3719,85	3180,06	2087,18	-1092,88

Aplēse par Pāvilostas jahtu ostas negūtajiem ieņēmumiem

Periods	Pašvaldības sniegtā informācija		Revidentu iegūtā informācija un veiktā aplēse		
	Apkalpoto jahtu skaits Pāvilostas jahtu ostā, gab. ⁵¹⁴	Jahtām piemērotais zemākais diennakts tarifs, euro ⁵¹⁵	Revidentu aplēstie gada ienākumi no jahtām sniegtajiem piestātņu nomas pakalpojumiem gadā. euro	Pašvaldības 2020. gada pārskata Veidlapā Nr. 2. ieņēmumu EKK 21.3.8.9. uzrādītie pārskata perioda ieņēmumi, euro ⁵¹⁶	Negūtie un / vai grāmatvedības uzskaitē neuzrādītie ieņēmumi, euro
1	2	3	4=2*3	5	6 = 4-5
2019. gada sezona	352	20	7040	2248	4792
2020. gada sezona	172	20	3440	3135	305
KOPĀ	524	X	10480	5383	5097

⁵⁰⁹ Engures novada domes 26.04.2016. saistošie noteikumi Nr. 11 "Par licencēto makšķerēšanu un zemūdens medībām Kaņiera ezerā 2016. – 2026. gadā" (apstiprināti ar Engures novada domes 26.04.2016. lēmumu (protokols Nr. 4, 49. §)).

⁵¹⁰ Informācija par saņemtajiem pārskatiem un ieņēmumiem no licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas Zivju fonda dotāciju veidošanai 2020. gada 1. pusgadā *. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/statiskas-lapas/valsts-atbalsts/zivju-fonds/sanemtie-parskati-un-iemaksas-zivju-fonda?nid=788#jump>, resurss skatīts 06.10.2020.

⁵¹¹ Informācija par saņemtajiem pārskatiem un ieņēmumiem no licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas Zivju fonda dotāciju veidošanai 2020. gada 1. pusgadā *. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/statiskas-lapas/valsts-atbalsts/zivju-fonds/sanemtie-parskati-un-iemaksas-zivju-fonda?nid=788#jump>, resurss skatīts 06.10.2020.

⁵¹² Informācija par saņemtajiem pārskatiem un ieņēmumiem no licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas Zivju fonda dotāciju veidošanai 2020. gada 2. pusgadā *. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/statiskas-lapas/valsts-atbalsts/zivju-fonds/sanemtie-parskati-un-iemaksas-zivju-fonda?nid=788#jump>, resurss skatīts 18.05.2021.

⁵¹³ Informācija par saņemtajiem pārskatiem un ieņēmumiem no licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas Zivju fonda dotāciju veidošanai 2020. gada 2. pusgadā *. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/statiskas-lapas/valsts-atbalsts/zivju-fonds/sanemtie-parskati-un-iemaksas-zivju-fonda?nid=788#jump>, resurss skatīts 18.05.2021.

⁵¹⁴ Pāvilostas novada pašvaldības 20.05.2020. iesniegtā statistika par jahtu ostā apkalpotajām jahtām.

⁵¹⁵ Pāvilostas novada domes 28.03.2019. lēmuma "Par grozījumiem jahtu ostas piestātņu maksas pakalpojumu cenrādī" (protokols Nr. 3, 4. §) pielikums.

⁵¹⁶ Pāvilostas novada pašvaldības 2020. gada konsolidētā gada pārskata veidlapa Nr. 2. Pieejams: <https://e2.kase.gov.lv/eparskati/code/doc.php?module=app>, resurss skatīts 21.05.2021.

Aplēse par izlasē iekļauto jahtu ostu negūtajiem ieņēmumiem

Revidentu veiktā aplēse par Pāvilostas jahtu ostas negūtajiem ieņēmumiem	Jahtu ostu skaits	Kopā negūtie ieņēmumi visās Latvijas teritorijā esošajās jahtu ostās
1	2	3=1*2
5097	4	20 388

Aplēse par Pāvilostas novada pašvaldības ieguldījumu projekta Uzlabota jahtu ostu infrastruktūra un ostu tīkla attīstība Igaunijā un Latvijā (Nr. EST – LAT55) realizācijā

Pāvilostas ostas pārvaldes realizētā projekta kopējais finansējums, euro ⁵¹⁷	Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansējums Pāvilostas ostas pārvaldes projekta realizācijai euro ⁵¹⁸	Pašvaldības / ostas pārvaldes un valsts līdzfinansējums Pāvilostas ostas pārvaldes projekta realizācijai, euro	Pašvaldības / ostas pārvaldes un valsts līdzfinansējuma daļa, %	Valsts līdzfinansējuma daļa, % ⁵¹⁹	Pašvaldības / ostas pārvaldes līdzfinansējuma daļa projekta finansējumā, %	Pašvaldības/ ostas pārvaldes līdzfinansējums Pāvilostas ostas pārvaldes projekta realizācijai, euro
1	2	3=(1-2)	4=3/1	5	6=(4-5)	7=(3/4*6)
215 926	183 537	32 389	15	5	10	21 593

Aplēse par Liepājas SEZ ieguldījumu projekta Uzlabota jahtu ostu infrastruktūra un ostu tīkla attīstība Igaunijā un Latvijā (Nr. EST – LAT55) realizācijā

Liepājas SEZ projekta ietvaros realizētās “Jahtu ostas infrastruktūras būvniecības 1.kārta” kopējais finansējums, euro ⁵²⁰	Liepājas SEZ līdzfinansējuma daļa “Jahtu ostas infrastruktūras būvniecības 1.kārta” realizācijā, % ⁵²¹	Liepājas SEZ līdzfinansējums “Jahtu ostas infrastruktūras būvniecības 1.kārta” realizācijā, euro
1	2	3=(1/100*2)
569 265	10	56 927

⁵¹⁷ Est-Lat55. Pieejams: https://pavilostaport.lv/?page_id=1128, resurss skatīts 21.05.2021.

⁵¹⁸ Est-Lat55. Pieejams: https://pavilostaport.lv/?page_id=1128, resurss skatīts 21.05.2021.

⁵¹⁹ Vadlīniju finansējuma saņēmējiem pareizai finanšu pārvaldībai Eiropas Strukturālo un investīciju fondu mērķa “Eiropas teritoriālā sadarbība” Igaunijas – Latvijas pārrobežu sadarbības programmā 2014. – 2020. gada plānošanas periodā 3.2. sadaļa “Projektu apjoms un līdzfinansējuma likmes”, Pieejams: https://www.interreg.lv/images/userfiles/EST_LAT_Vadlinijas_FINAL_Yellow_v5.pdf, resurss skatīts 21.05.2021.

⁵²⁰ Liepājas pilsētas pašvaldības 13.04.2021. elektroniskā pasta vēstule.

⁵²¹ Saskaņā ar aplēses “Pāvilostas novada pašvaldības ieguldījums projekta Uzlabota jahtu ostu infrastruktūra un ostu tīkla attīstība Igaunijā un Latvijā (Improvement of sailing infrastructure and yacht harbors network building in Estonia and Latvia), projekta Nr. EST – LAT55 realizācijā” 6. ailē aprēķināto līdzfinansējuma daļu %.

Aplēse par starpību starp iespējami gūstamajiem ieņēmumiem un faktiski gūtajiem ieņēmumiem no licencētās makšķerēšanas un zemūdēns medībām izlasē iekļautajās pašvaldībās, kam nolikumos ir noteikts licenču skaita limits

Revidentu veiktā aplēse saskaņā ar publiski pieejamo informāciju ⁵²²					
Ūdenstilpes nosaukums	Gūtie ieņēmumi 2020. gadā ⁵²³	Licences cena ⁵²⁴	Limits ⁵²⁵	Maksimālie iespējamie ieņēmumi	Starpība starp iespējamiem ieņēmumiem un faktiski gūtajiem ieņēmumiem
1	2	3	4	5=3*4	6=5-2
Varkaļu kanāls ⁵²⁶	11 974,50	2,50	61 500	153 750,00	141 775,50
Kaņiera ezers ⁵²⁷	6957,24	1,50*	11 000	16 500,00	39 542,76
		30,00**	1000	30 000,00	
Venta ⁵²⁸	29 236,00	2,00	24 300	48 600,00	19 364,00
Gauja ⁵²⁹	20 060,00	10,00	6240	62 400,00	42 340,00
Kliģu ezers ⁵³⁰	802,00	3,00	4000	12 000,00	11 198,00
Puzes ezers ⁵³¹	4792,50	3,00	6000	18 000,00	13 207,50
Usmas ezers ⁵³²	18 435,00	2,50	2280	5700,00	-
KOPĀ					267 427,76

* Makšķerēšanas licence

** Zemūdēns medību licence

⁵²² Licencētās makšķerēšanas un zemūdēns medību nolikumi.

⁵²³ Informācija par saņemtajiem pārskatiem un ieņēmumiem no licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas Zivju fonda dotācijas veidošanai par 2020. gada 1. un 2. pusgadu.

⁵²⁴ Licencētās makšķerēšanas un zemūdēns medību nolikumā norādītā mazākā vienas dienas licences maksa.

⁵²⁵ Licencētās makšķerēšanas un zemūdēns medību nolikumā norādītais maksas licenču gada limits vienas dienas licencēm.

⁵²⁶ Nolikums par licencēto makšķerēšanu Varkaļu kanālā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/311780-par-licenceto-makskeresanu-varkalu-kanala>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵²⁷ Nolikums par licencēto makšķerēšanu un zemūdēns medībām Kaņiera ezerā 2016. – 2026. gadā. Pieejams: <http://www.enguresnovads.lv/saistosie-noteikumi244>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵²⁸ Nolikums par licencēto makšķerēšanu Ventas upē Kuldīgas novada administratīvajā teritorijā 2017. – 2018. gadā. Pieejams: http://www.kuldiga.lv/images/Faili/Pasvaldiba/Saistosie_noteikumi/2017_4_licenceta_makskeres.pdf, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵²⁹ Līgatnes novada domes 2019. gada 28. novembra saistošie noteikumi Nr. 19/22 “Par lašveidīgo zivju licencēto makšķerēšanu Gaujā un Braslā”. Pieejams: <http://www.ligatne.lv/saistosie-noteikumi185>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵³⁰ Kliģu ezera licencētās makšķerēšanas nolikums. Pieejams: <https://www.tukums.lv/lv/media/470/download>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵³¹ Nolikums par licencēto makšķerēšanu Puzes ezerā. Pieejams: http://ventspilsnovads.lv/wp-content/uploads/2021/03/25.02.21.Nr._2-SNXpar-licenc%C4%93to-mak%C5%A1%C4%B7er%C4%93%C5%A1anu-Puzes-ezer%C4%81.pdf, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵³² Nolikums par licencēto makšķerēšanu Usmas ezerā 2020. – 2025. gadam. Pieejams: http://ventspilsnovads.lv/wp-content/uploads/2020/04/Nr.2_27.02.20.SNX_Nolikums_par-licenceto-makskeresanu-Usmas-ezera-2020-2025.pdf, resurss skatīts 08.07.2021.

Aplēse par Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē esošo jahtu ostu izmantošanas izmaksām

Jahtas izmēri		LATVIJA												
		Lielupes osta ⁵³³		Rojas jahtu osta ⁵³⁴			Engures jahtu osta ⁵³⁵			Pāvilostas jahtu osta ⁵³⁶			Liepāja Marina ⁵³⁷	
garums (m)	platums (m)	piestātne (par diennakti)	piestātne (par mēnesi)	īslaicīga piestātnes izmantošana (diennakts gaišajā laikā līdz 8 h)	piestātne (par diennakti)	ilglaicīgas piestātnes izmantošanas maksa (par mēnesi)	piestātne (par diennakti)	piestātne (par mēnesi, bez elektrības pieslēgumu)	piestātne (par mēnesi, ar elektrības pieslēgumu)	piestātne (par diennakti)	piestātne (par mēnesi)	piestātne Pāvilostā deklarētajiem iedzīvotājiem un reģistrētajiem uzņēmumiem (par mēnesi)	piestātne (par diennakti)	piestātne (par mēnesi)*
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
5,99	1,85	10	73,26	7	10	100	20	40	50	20	45,28	32,23	15	70
7,64	2,56	20	111,92	7	20	100	20	100	110	20	57,76	41,1	15	70
9,35	2,95	20	136,07	7	20	100	20	100	110	20	70,69	50,3	18	115
10,07	3,25	25	150,42	7	20	100	20	100	110	25	76,13	54,18	22	140
12,4	3,46	26,40	170,31	7	20	100	25	120	135	25	93,74	66,71	26	160
15,47	4,48	37,15	275,12	7	N/A	100	25	120	135	25	116,95	83,23	26	160
17	4,16	42,50	280,68	7	N/A	100	25	120	135	25	128,52	91,46	26	160
22,01	4,5	60,04	393,03	7	27,04	100	30	140	155	25	166,4	118,41	35	250
30,05	4,5	88,18	536,74	7	55,18	100	30	140	155	25	227,18	161,67	55	400
Jahtas izmēri		LIETUVA		IGAUNIJA										
		Nidas jahtu osta ⁵³⁸		SL Marina (Mazo jahtu ostu tīkls Kihnu, Virtsu, Roomassaare, Naissaare u.c.) ⁵³⁹				Kaberneeme Marina OÜ (Harju, Jõelähtme) ⁵⁴⁰			Kalev Marina (Kalevi Jahtklubi, Pirita, Tallina) ⁵⁴¹			

⁵³³ Jūrmalas jahtu osta. Pieejams: <http://www.jurmalasosta.lv/osta/>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵³⁴ Rojas ostas jahtu piestātne. Pieejams: <https://www.rojaport.lv/jahtam>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵³⁵ Engures novada pašvaldības 09.04.2021. elektroniskā pasta vēstule Nr. 3-12/190.

⁵³⁶ Jahtu piestātnes. Pieejams: <http://www.visitpavilosta.lv/noderigi/jahtu-ostas/>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵³⁷ Liepāja Marina. Pieejams: <https://liepaja-sez.lv/lv/port/jahtu-osta>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵³⁸ Neringas pašvaldības 30.05.2019. lēmums Nr. T1-97.

⁵³⁹ Price list. Pieejams: <https://kaberneememarina.ee/en/price-list/>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵⁴⁰ Hinnakiri. Pieejams: <https://kjk.ee/hinnakiri/>, resurss skatīts 08.07.2021.

⁵⁴¹ SL Marina. Pieejams: <https://www.slmarinas.ee/home/kihnu/pricelist/>, resurss skatīts 08.07.2021.

											piestātne (par diennakti)	piestātne (par mēnesi)	sezonā no aprīļa līdz oktobrim	
garums (m)	platums (m)s	piestātne (par diennakti)	piestātne (par mēnesi)	īslaicīga piestātnes izmantošana (diennakts gaišajā laikā līdz 8h)	piestātne (par diennakti)	piestātnes (par mēnesi)	piestātne vietējiem lietotājiem (par mēnesi)	īslaicīga piestātnes izmantošana (diennakts gaišajā laikā līdz 5h)	piestātne (par diennakti)	piestātnes (par mēnesi)			piestātne	piestātne kluba biedriem
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
5,99	1,85	9	135	0	10	300	35	15	30	900	25	750	1299	920
7,64	2,56	9	135	0	10	300	35	15	30	900	25	750	1299	920
9,35	2,95	12	165	0	20	600	50	15	30	900	25	750	1299	920
10,07	3,25	14	180	10	25	750	100	15	50	1500	30	900	1999	1375
12,4	3,46	16	205	10	25	750	100	15	50	1500	30	900	2699	1870
15,47	4,48	20	230	10	30	900	160	15	50	1500	30	900	3499	2420
17	4,16	25	290	10	30	900	160	15	50	1500	30	900	3499	2420
22,01	4,5	30	325	40	37,04	1111,2	260	15	50	1500	30	900	3499	2420
30,05	4,5	30	325	40	65,18	1955,4	260	N/A	N/A	N/A	30	900	3499	2420

* Saskaņā ar Liepājas SEZ pārvaldnieka 23.04.2019. rīkojumu Nr. 29 "Par jahtu piestātņu samaksu" un Liepājas SEZ pārvaldnieka 13.06.2020. rīkojumu Nr. 32 "Par jahtu piestātņu samaksu" mēneša maksas minimālais daudzums divi mēneši.